

KOMÜNAR

*Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun
Geleceğinden Kuşku Duymaktır*

Haziran-Temmuz-Ağustos 2013
Yıl-8 Sayı 57

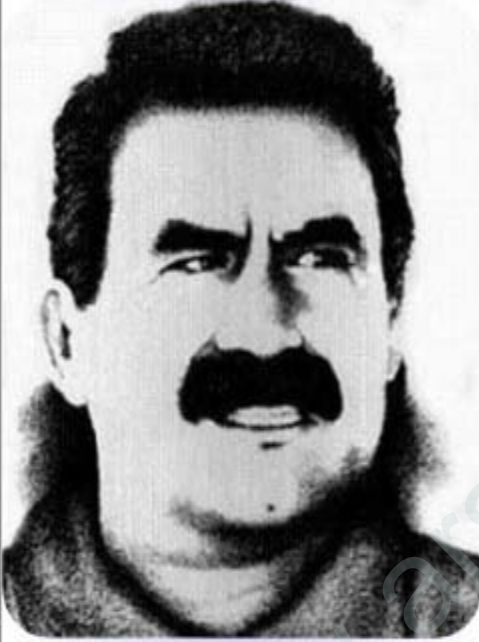
Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

**demokratik modernitenin
toplumsallığı olarak**

özgür eş yaşam

İÇİNDEKİLER...

Tarihte felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştirilmişlerdir

ÖZGÜR EŞ YAŞAM.....	3
YAŞAMIN HAKİKATI VE İNSANDAKİ GERÇEKLEŞMESİ.....	17
DOĞAL TOPLUMDA İLİŞKİLER VE ROLLER.....	27
CİNS VE CİNSİYET OLGULARININ İNCELENİŞİ.....	41
KÖLELİK KÜLTÜRÜNE KARŞI ÖZGÜRLÜK KÜLTÜRÜ.....	52
"ERKEĞİ ÖLDÜRMEK" SOSYALİZMİN TEMEL İL KESİDİR.....	59
KADIN KÜLTÜRLEŞMESİ OLARAK TANRIÇALIK.....	67
PROMETELERE EN ÇOK İHTİYAÇ DUYULAN ÇAĞDAYIZ.....	76
KADIN KURTULUŞ İDEOLOJİSİ, ÖZGÜR EŞ YAŞAM YOLUNUN IŞIKLI ÖNCÜLÜĞÜDÜR.....	84
KADINLA FELSEFİ İLİŞKİLENME NASIL OLMALIDIR?.....	92
KADINLA FELSEFİ İLİŞKİLENMEYİ ERKEK NASIL ELE ALMALIDIR?.....	100
PKK İLE YENİDEN FİLİZLENEN ÖZGÜR EŞ YAŞAM VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR.....	110
SAHİPLİK DEĞİL KENDİNE AİTLİK, KENDİNLİK.....	124
DEMOKRATİK MODERNİTE ÖZÜNDE KADIN MODERNİTESİDİR.....	131

KOMÜNARDAN

Merhaba Sevgili Komünar okuyucuları,

Önderliğimizin “Demokratik Kurtuluş Ve Özgür Yaşamı İnşa Hamlesi”nin baharında, yeni bir Komünar sayımızla yine sizlerleyiz. Bu tarihsel toplum hamlesi Ortadoğu başta olmak üzere tüm dünyaya bir özgürlük ivmesi kazandırmıştır. Bu ivmeyi yaratma gücünün iki temel dayanağı vardır. Birincisi demokratik kurtuluş boyutu olurken ikincisi de özgür yaşamın inşası konusudur.

Bizler de bu sayımızda Önderlik hamlesini anlamak, PKK somutunda kendini demokratik modernitenin temel modeli olarak ortaya koyan yeni özgür toplumsallığımızı anlamlandırmak ve anlatmak için özgür eş yaşam konusunu ele aldık. Bu konu Önderliğimizin “Kültürel Soykırım Kısılcındaki Kürtleri Savunmak” adlı savunmasında kapsamlı olarak işlenmiştir. Bizler de bu perspektif ışığında, belli araştırma ve yorumlarımızla özgür eş yaşam konusunda derinleşmeyi ve bir sorgulama süreci başlatmayı önemli gördük.

Özgür eş yaşam konusunun sadece ilişkisel sorunlarımız karşısında gerçekleşecek bir düşünme biçimi olmadığını, kendiliklerimizi özgür gerçekleştirmenin temeline yerleşecek evrensel bir hakikat olduğunu bu araştırma ve hazırlık sürecinde bir kez daha gördük. 2013 yılının en sıcak zamanlarını yaşadığımız şu günler, özgürlüğün yakıcılığıyla birleşerek bizleri ateşten zamanlarla sarmaktan geri durmamaktadır. Önderliğimizin “Özgürlük kolay olsaydı, Ronahî ve Bêrîvan kendini yakmazdı” sözünün yakıcılığını, bir kez daha özgürlük konusuna yoğunlaşırken anladık. Özgürlüğün kişisel olmadığını, evrensel hakikati kolektif olarak yaratmanın kendi kişiselliğimizi özgürleştirerek bizleri iyi, doğru ve güzel yaşamlara ulaştıracağını bir kez daha gördük.

Gördüklerimizi sistemleştirerek siz değerli okuyucularımızla paylaşmayı da evrensel hakikatin, hakikatin bütünlüğünü yüreğimiz ve beynimizle desteklemenin bir gereği saydık.

Demokratik modernitenin yaratılması mücadelesini yükselttiğimiz şu günlerde, bu sayımızın toplumsal özgürlüğün ortaklığında bizleri buluşturacağı inancıyla;

Kavgayla, sevgiyle ve özgürlükle yürüyoruz.

Devrimci Selam ve Saygılarımızla.

ÖZGÜR EŞ YAŞAM

Kadınla erkek arasındaki ilişkiler kavranmadan, hiçbir toplumsal sorun ne yeterince kavranabilir ne de çözümlenebilir. Toplumsal sorunların temelinde kadın-erkek ilişkilerindeki sorunsallık yatar. Hiyerarşik toplumda ve uygarlık toplumunda kadına tek taraflı dayatılan evlilik kurumu erkek egemenliğini çok yönlü inşa ederken, bununla belki de doğada hiçbir canlının yaşamadığı, yalnızca insan toplumuna özgü bir bağımlılık ve kölelik kurumunun da temeli atılmış demektir. İlk ezen-ezilen toplumsallık, sınıfsallık ve ulusallık statüsü hep bu temel üzerinde yükselir. Her tür kavga ve savaşların da temelinde bu gerçeklik yatar. Uygarlık tarihinin ve en son aşaması olan kapitalist modernitenin en çok örtbas ettiği, ters ve olumsuz yansıttığı şey, kadının bu temeldeki kölelik statüsüne ilişkin gerçekliktir. Adı uygarlık toplumunda Şeytan ile özdeşleştirilmiş olan kadın, modernite sosyolojisinde konformizmin en uysal kişiliği, ücretsiz ev işçisi ve çocuk doğuran annesidir.

Zorba ve sömürgeci erkek eli ve aklıyla kadın yaşamına binlerce yıldan beri yedirilen köleliğin düzeyini tüm içerik ve biçimleriyle kavramak gerçekler sosyolojisinin ilk adımı olmalıydı. Çünkü bu alandaki kölelik ve sömürü biçimlenişleri tüm toplumsal kölelik ve sömürü biçimlerinin prototipidir. Bunun tersi de geçerlidir. Kadının yaşamına içerilmiş köleliğe ve sömürüye karşı özgürlük ve eşitlik mücadelesi ve bu mücadelenin kazanım düzeyi, tüm

toplumsal alanlardaki köleliğe ve sömürüye karşı özgürlük ve eşitlik mücadelesinin temelidir. Uygarlık tarihinde ve kapitalist modernitede yürütülen özgürlük ve eşitlik mücadelesinin doğru temelde gelişmemesinin ve güçlü bir başarıya yol açamamasının temel nedeni de kadına yaşamda içerilmiş ve biçimlendirilmiş kölelik ve sömürü kurumları ve zihniyetlerinin yeterince kavranamaması ve bunlara yönelik mücadelenin temel alınmamasıdır. Balık baştan kokar derler. Temel doğru ve sağlam olmayınca, kurulacak bina ufak bir sarsıntıda yıkılmaktan kurtulamaz. Tarihte ve günümüzde yaşanan gerçeklik de bunun sayısız örnekleriyle doludur.

Dolayısıyla toplumsal sorunları çözmeye çalışırken kadın olgusu üzerinde yoğunlaşmak, eşitlik ve özgürlük çabalarını kadın gerçekliğine dayandırmak, hem temel araştırma yöntemi hem de tutarlı bilimsel, ahlâki ve estetik çabaların temel olmak durumundadır. Kadın gerçeğinden yoksun bir araştırma yöntemi, kadını merkezine almayan bir eşitlik ve özgürlük mücadelesi hakikate erişemez, eşitlik ve özgürlüğü sağlayamaz.

Öncelikle kadını tanımlamak ve toplumsal yaşam içindeki rolünü belirlemek doğru yaşam için esastır. Bu yargıyı kadının biyolojik özellikleri ve toplumsal statüsü açısından belirtmiyoruz. Varlık olarak kadın kavramı önemlidir. Kadın tanımlandığı oranda erkeği tanımlamak da olasılık dahiline girer. Erkekten yola

çıkarak kadını ve yaşamı doğru tanımlayamayız. Kadının doğal varlığı daha merkezî bir konumdadır. Biyolojik açıdan da bu böyledir. Erkek egemen toplumun kadının statüsünü alabildiğine düşürmesi ve silikleştirmesi, kadın gerçekliğini kavramamızı engellememelidir. Yaşamın doğası daha çok kadınla bağlantılıdır. Kadının toplumsal yaşamdan alabildiğine dışlanması bu gerçeği yanlışlamaz, tersine doğrudur. Erkek zorbaca ve yok edici gücüyle kadın şahsında aslında yaşama saldırmaktadır. Toplumsal egemen olarak erkeğin yaşama düşmanlığı ve yok ediciliği, yaşadığı toplumsal gerçeklikle yakından bağlantılıdır.

Bu yargımızı evrenselleştirirken enerji-madde ikilemini esas alabiliriz. Enerji maddeye göre daha esastır. Maddenin kendisi yapısallaşmış enerjidir. Madde enerjiiyi saklamanın, varlıksallaştırmanın form kazanması oluyor. Madde bu özelliğiyle enerjiiyi kafeslemekte, akışkanlığını dondurmaktadır. Her madde formunun enerji payı farklıdır. Zaten bu enerji farklılığı maddi formların, yapıların farklılığını belirlemektedir. Kadın maddesindeki enerji farklıdır. Kadında taşınan enerji hem daha fazladır, hem de bu enerjinin niteliği farklıdır. Bu farklılığı doğuran kadın formudur. Toplumsal doğada erkek enerjisi iktidar aygıtlarına dönüştüğünde maddi formlar, biçimler halini alır. Biçimler tüm evrende soğumuş enerji olarak tutucudur. Toplumda egemen erkek olmak, iktidar biçimlenmesi haline gelmektedir. Bu haliyle taşıdığı enerji ağırlıklı olarak form kazanmıştır. Form haline dönüşmeyen enerji azdır ve çok az kişilikte yaşanır. Kadında ise enerji ağırlıklı olarak form haline, biçimselliğe gelmez. Enerjisi akışkan halini korur. Erkek formunda, kafesinde tutuklanmazsa, yaşam enerjisi olarak akışkanlığını sürdürür. Dondurulmamış kadındaki güzellik, şırsellik, anlam potansiyeli, ağır basan bu enerji haliyle yakından bağlantılıdır. Bu gerçekliği kavramak için canlı yaşamı daha derinliğine kavramak gerekir.

İnsan yaşamına kadar varan bir yaşamın evrimi kısmen tanımlanabilir veya tanımlanmalıdır. Öncelikle yaşamın gayesini sorgulamak gerekir. Niçin yaşıyoruz?

Yaşam niçin kendisini sürdürüyor, besliyor ve koruyor? Yaşamak için beslenmek, korunmak ve üremek gerekir demek, herhalde cevap için yeterli değildir. Bundan öteye sorulacak soru niçin üryüyoruz, beslenip korunuyoruz sorusudur. Cevap 'yaşamak için' biçiminde verildiğinde bir kısır döngüye düşmüş oluruz. Kısır döngüye düşmek cevap değildir. İnsana kadar bir enerji biçimi olarak evrimleşen ve gelişen zihniyet seviyeleri, anlama olgusunun cevap için bazı ipuçları verebileceğini gösteriyor. Evrenin insana kadarki evrimi hep gelişen bir anlam gücünü ortaya koyuyor. Evrendeki gizli veya potansiyel gerçeklik sanki hep açığa çıkmak, anlamak ve anlaşılır olmak gibi bir sonuca varmak istiyor. Anlama ve anlaşılma ihtiyacı evrimin temel dürtüsüdür. Bu noktadan sonra sorulması gereken soru, anlamının ve anlaşılır olmanın kendisine ilişkin olmalıdır. Anlamak, anlaşılır kılınmak istenen şey nedir? Kutsal Kitap'ta yer alan "Allah der ki, ben bir sır idim, bilinmek için evreni yarattım" hükmü sorumuza belki bir yanıt olabilir ama yeterli değildir. Bilinmek ihtiyacı anlamı tam olarak tanıtlamaya yetmez. Fakat yaşamdaki sırrı kısmen ifşa eder gibidir.

Hegel'in mutlak tin tanımı da buna benzer bir anlama sahiptir. Hegel'de evren mutlak tin ile bilinçli olarak kendine dönmüştür. Bilinmek istenen evren bunu fiziki, biyolojik ve toplumsal aşamalardan geçerek, bilincin en yetkin hali olan felsefi bilinçle, yani mutlak tiple kendini bilinmiş kılmaktan tatmin edilmiş bulmakta, böylelikle kendini bilinmiş evren kılarak macerayı tamamlamaktadır. Önemli hakikat paylarını taşıyan bu yargılar, yaşamın gayesini anlamla özdeşleştirmektedir. Yunan felsefesindeki 'theoria' kavramı da benzer anlamlar içermektedir. Sonuç olarak 'anlam', toplumsal insanın tanrılaşmasıdır. Buradaki önemli soru şudur: Toplumsal insanın tanrılaşması veya kazandığı 'anlam' gücü, bütün evrendeki anlamı temsil edebilir veya ifadelendirilir mi? Toplumsallıktaki azami anlam (Hegel'deki mutlak tin) evrensel anlamın kendisiyle özdeş kılınabilir mi? Toplumun kendisi eksikli bir varlık değil midir? O halde anlamı da eksik olmayacak mıdır?

İnsan halimizle bu soruları tam cevapla-

yamayız. Çünkü biz toplumla sınırlanmış durumdayız. Toplum-üstü varlık olamayız. Sadece soru sorabiliriz. Talihimiz şudur ki, soru sormak da anlamamanın yarısıdır. Dolayısıyla anlamaya (mutlak anlam) ilişkin ipuçları verebilir. Şimdilik anlamlı hale gelmenin çok önemli olduğunun ve yaşamın temel gayesini yakalamaya epeyce yaklaştığının farkına varıp tatmin olabiliriz. Anlamlı yaşamın kendisine ilişkin olarak temel sorunların büyük kısmını çözmeye, en azından arzulanan adil, güzel ve doğru toplumsal yaşama dair cevapları bulmaya muktedir ve yetenekli olduğumuza hükmedebiliriz.

ama onu kavramak için asla yeterli değildir. Çoğalmak araçsaldır, amaçsal veya anlamsal değildir. Daha doğrusu, anlamı sadece çoğalmak olan bir yaşam çok eksik ve kusurlu bir yaşamdır. Tek hücrelide durum buyken, kadınla insanca yaşamı yalnızca cinsel üremeye ve çoğalmaya bağlamak yaşamın sadece anlam eksikliğini değil, körleşmesini ifade eder. Zira kadınla amip gibi çoğalım olmayacağına göre, kadınla çoğalımın yaşamın merkezine koymak ve hedefi kılmak, canlıların muazzam evriminden gerekli anlamı çıkarmamak demektir. Kaldı ki, insan toplumunda nüfus azlığı problemi günümüz teknolojisiyle tamamen aşılmıştır. İnsan

Bilim ve dinin, sanatın, sporun karşıdevrimci rolünü bu dönemlerde daha iyi görmeliyiz. Yanıltmayan, topluma gerçek projeler ve paradigmlar sunan bilim ve bilim yapılanmalarına –sosyal bilim okul ve akademileri– ihtiyaç arttıkça artar. Mücadele öncelikle entelektüel alanda, yani zihniyet alanında kazanılmalıdır. Zihniyet devriminin belirleyici önem kazandığı bir süreç yaşanmaktadır.

Ölümlü Varlık Çoğalarak Kendisini Daimi Yaşatabileceğini Sanmaktadır

Bu felsefi perspektifle kadın gerçeğine yöneldiğimizde, anlamlı yaşamın kadınla bağına iyi, doğru ve güzel yanlarıyla geliştirmek gerektiği sonucuna varabiliriz. Bu yargıdan yola çıkıldığında, kadınla yaşamın asıl amacı üremek ve çoğalmak olamaz. Şöyle ki, üremek en basit canlı olan tek hücreli canlıların da farkında olduğu, belki de tek amaçlı yaşamlarının bu temelde kodlandığı söylenebilir. Fakat gelişen evrim tek hücrenin neredeyse kendini iki eşit parçaya bölmesinin yaşamın sonu olmadığını, milyarlarca kez bölünen tek hücrelinin bu eyleminin yaşamı sonlandırmak yerine hızla çeşitlenme ve farklılaşmaya götürdüğünü, bir sonraki anlamlı cevabın çoğalma değil değişim ve dönüşüm olduğunu göstermektedir. Yaşamak için çoğalmak gerekli bir araçtır,

türünün nüfus azlığı değil, tersine dünyaya sığamaz hale gelen çoğalımın giderek büyük bir sorun haline gelmektedir. Tek hücreli canlıda da kanıtlandığı gibi, çoğalım hızı geri ve ilkel düzeyle bağlantılı olup, her çoğalım bir ölüm demektir. Fiziki çoğalım tüm evrim türlerinde böylesi bir anlamı da içerir. Ölümlü varlık çoğalarak kendisini daimi yaşatabileceğini sanmaktadır ki, bu bir yanılgıdır. Kendisini kendi kopyasıyla sürdürmek güvenlik ihtiyacını giderebilir ve sonsuzluğa katılma arzusunu tatmin edebilir, ama gerçekçi ve hakiki kılmaz.

Özcesi, kadınla çoğalımı dayanan yaşam felsefesinin ciddi bir anlamı yoktur. Sınıflı toplumda miras ve güçlü olma gibi olgular nedeniyle doğurgan kadına anlam yüklenmiştir; bu da baskı ve sömürüyle ilgili bir anlamdır ve kadın için negatiftir. Yani çok doğuran kadın, erke

ölen kadındır. Kadınla anlam değeri çok yüksek bir yaşam ya çok az bir doğumla ya da genelde insan türü için bir nüfus çokluğu sorunu varsa hiç doğurmayan kadınla mümkündür. Çok çocuk doğurmak, kendini birey ve toplum olarak entelektüel ve politik güçle geliştiremeyen geri sömürge halkları için bir öz savunma olarak değer taşıyabilir. Kendine yönelik kırıma soyunu çoğaltarak cevap verme de bir direniş ve kendini var kılma yöntemidir. Fakat bu fazla özgür yaşam şansı olmayan toplumların öz savunmasıdır. Bu nedenle anlam düzeyinin bu denli düşük olduğu toplumlarda kadınla estetik ve doğruyu esas alan bir yaşam mümkün olamaz. Dünya toplumlarının mevcut gerçeği bunu doğrulamaktadır. Kadınla yaşamın beslenme ve korunma işlevlerinde özgün bir yönü yoktur. Beslenme ve korunma her canlı için geçerlidir. Kadınsız veya erkeksiz yaşamı tartışmanın fazla bir anlamı yoktur. Eşeyli veya eşeysiz tüm yaşamlarda dualite olgusu vardır. Dolayısıyla sorun eş yaşamın kendisiyle değil, insan toplumundaki anlamıyla ilgilidir.

İnsan toplumunun yaşam biçimi herhangi bir canlı türünün yaşam biçimi değildir. Kendi içinde ve doğa üzerinde hükümlerlik ve iktidar olgusunu geliştirebilecek özellikler taşımaktadır. Ulus-devlet iktidarında olduğu gibi nicel ve nitel bakımdan güçlü ulus peşinde koşmak yaşam gezegenimizi yaşamın mezarına dönüştürebilir. Buradaki çarpıklık toplumdan, erkek egemen toplumdan kaynaklanmaktadır. Erkek egemenin kadın yaşamı üzerinde kurduğu hegemonya gezegenimizi yaşanamaz hale getirmektedir. Bu sonuca da biyolojik evrimle değil, erkek egemenlikli hegemonik iktidarla varılmaktadır. Dolayısıyla kadınla yaşamın erkek egemenlikli hegemonik iktidardan kurtulması gerekir. Yaşamı hükümlerlik altında geçen kadın doğurganlığıyla insanlığı milyonlarca yıl yaşattığı halde, kapitalist moderniteyle birlikte bu doğurganlık ironik bir biçimde yaşamın sonunu getirmektedir. Mevcut statü altındaki kadınla yaşamın sonunu haber vermektedir. Bu gerçekliğin sayısız işareti vardır. Bu işaretleri sıralarsak:

a- Nüfusun gezegene sığmayacak ölçüde artması ve diğer canlı türlerini tehdit

altına alması aşamasına varılmıştır. Mevcut statü altındaki kadınla bu tarzdaki bir yaşam, yaşamın doğallığını ve ekolojisini her geçen gün artan bir hızla tehdit etmektedir.

b- Yine bu yaşam toplumların içinde ve dışında sınırsız iktidar şiddetine yol açmaktadır. Militarizmin ulaştığı düzey bu gerçekliği yeterince kanıtlamaktadır.

c- Kadının cinselliği korkunç bir istismar aracına dönüştürülmüş, üzerinde korkunç bir baskı ve sömürü geliştirilmiştir. Yaşam tümüyle saptırılmış, neredeyse kendini anlamsızca tekrarlayan bir cinsel sapıklıkla özdeş kılınmıştır.

d- Giderek toplumdan silinen kadın zorunlu soy sürdürme aracına, cinsel meta ve en ucuz işgücüne dönüştürülmüştür. Başkaca bir anlamı yok gibidir.

e- Kadın üzerinde âdeta kültürel bir soykırım yürütülmektedir. Kadın ancak cinselliği ve soy sürdürme rolüyle işsizler ordusunun ücretsiz veya ucuz ücretli bir üyesi olarak değer ifade etmektedir. Kendini fiziki, ahlaki ve anlamsal olarak savunabilecek özgüçten yoksun bırakılmıştır.

f- Bu etkenler altında kadını anlamsız bir yaşamın pençesinde kıvrandıran bir toplum ancak hasta bir toplum olabilir. Anlamsız kadının toplumu da anlamsız olur.

Daha da arttırılabilecek bu işaretler kadınla eş yaşamın köklü bir dönüşüme duyduğu ihtiyacı gayet açık ve ivedi kılmaktadır. Korunmasız ve mülkleştirilmiş kadınla özgür yaşam mümkün olamaz. Ahlâken de bu mümkün değildir. Çünkü kölelik ancak ahlâk yok edildiğinde gerçekleşir. Tabii hegemonik güçlerin ahlâkına ahlâk diyemeyiz. Hegemonik güç, bu arada hegemonik erkeklik ancak toplumsal ahlâkın çöküşüyle gerçekleşir. Kadınsız yaşanamayacağına (Erkek olmadan da yaşam olabilir ama kölece bir yaşam olur) göre, yaşamı kurtarmak kadının kurtuluşunu zorunlu kılmaktadır. Bu anlatım daha çok toplumsal yapısallık içindeki kadınla ilgilidir. Zihniyet dünyası, ilişkisi içindeki kadın sorunu daha da önem kazanmaktadır. Kadın hakkında yukarıda açıklanan olumsuz işaretlere başarıyla karşı koyan bir zihniyet geliştirilmedikçe, genelde eş, özelde özgür yaşam eşi olarak yaşanılmaz. Dolayısıyla karşı tezler

olarak kadınla özgür eş düzeyinde yaşamak için gerçekleştirilmesi gerekenler şöyle özetlenebilir:

a- Öncelikle soy sürdürümünü, çoğalmayı esas almayan, evrensel insanlık ideali uygun, gezegendeki diğer canlıların varoluşunu gözetken ekolojik bir eş yaşam kavramına ihtiyaç vardır. Toplumun vardığı evrensel düzey kadınla özgür yaşamayı zorunlu kılmaktadır. Gerçek sosyalizm ancak kadınla özgür yaşam temelinde inşa edilebilir. Sosyalizm önceliği kadınla özgür yaşam düzeyinin mutlaka tutturulmasıdır.

b- Bunun için erkek egemen hegemonik iktidarla zihniyet ve kurumsal olarak mücadele etmek ve özgür eş düzeyinde bu mücadelenin zihniyet ve kurum olarak zaferini kesinleştirmek gerekir. Özgür eş yaşam bu başarı ve zafer kazanılmadan gerçekleştirilemez.

c- Kadınla yaşam asla cinsel güdüyü sürekli kılmak ve çok yaşamak anlamında yorumlanmamalıdır. Gerek uygarlık gerekse kapitalist moderniteyle korkunç bir düzeye taşırılmış olan toplumsal cinsiyetçi yaşamı tüm zihinsel ve kurumsal alanlarda tasfiye etmeden özgür eş yaşamı gerçekleştirilemez. Kadını bir mülkiyet olgusu ve cinsel nesne olarak gören paradigma ve kurumlarda kadınla yaşam sadece en büyük ahlâksızlık değil, aynı zamanda en çirkin ve en yanlış yaşam biçimidir. Bu koşullar altında bir kadını ve dolayısıyla erkeği bu denli aşağılayacak ve çürütecek başka bir toplumsal olgu örneği yoktur.

d- Kadınla özgür eş yaşam ancak mülkiyetçilik reddedildiği, istismar edilen toplumsal cinsiyetçilik tümüyle aşıldığı, her düzeyde toplumsal eşitliğin (farklılık temelindeki eşitlik) sağlandığı koşullarda mümkündür.

e- Özgür eş yaşam ancak soy sürdürüm aracı, ucuz veya ücretsiz işçi ve işsiz olmaktan çıkmış, nesnelikten çıkıp özneliğini her düzeyde gerçekleştiren kadınla mümkündür.

f- Toplum ancak bu olumlu koşullar altında özgür eş yaşamına uygun hale gelebilir, dolayısıyla özgür ve eşit koşullu topluma evrilebilir.

g- Olumlu toplumsal koşullar altında yapısal ve anlaksal değerini geliştirmiş

kadınlar ve erkeklerin özgür eş yaşamı mümkün olabilir.

Hegemonik uygarlık ve modernitenin özgür eş yaşamın inkârı pahasına gerçekleştiğini çok iyi bilmek gerekir. Dolayısıyla toplumsal aşkın zorunlu koşulu olan kadınla erkek arasında hem yapısal hem de anlaksal güç dengesi imkânsız kılındığından aşk gerçekleşemez. Anlam enerjisini yitirmiş ve köle toplumun kölece ilişkilerinin anlık olarak üretildiği evlilik koşullarında aşk gerçekleşemez. Hegemonik ve modern iktidarın ölümcül etkisi bu nedenle en çok özgür eş yaşam olanaksızlaştırıldığında görülür. Bu yüzden insanlık tarafından büyümlü bir mucize olarak karşılanan yaşam bu koşullarda mucizevî ve büyüsel değerini yitirmiş, özellikle kadın tarafından kahrı çekilen ve intiharla karşılanan bir felakete dönüştürülmüştür. Eş yaşamın bir toplumsal inşa olduğunu iyi bilmek gerekir. Bu yaşam eril ve dişil kişiler arasında gerçekleşmez; inşa edilmiş toplumsal kadınlık ve erkeklik arasında gerçekleştirilir. Hegemonik insanın her iki cinsi sakat bıraktığı, aralarındaki ilişkinin bundan etkilendiği ve hegemonik ilişki olarak yansımaları bulduğu iyi bilinmelidir. Hegemonik ilişkide aşk gelişemez. İnsan aşkında temel şart, tarafların birbirine denk bir özgür irade sahibi olmalarıdır.

Dünya Edebiyatı Gerçekleşemeyen Aşkların Trajik Anlatılarından İbaretir

Uygarlık ve modernite hem kurumsal hem de ideolojik hegemonik yaşamla geçerli kılındığından, aşk konusunda tarih boyunca hep paradoks içinde kalınır. Aştan çok bahsedilir ama gerçekleştirilemez. Dünya edebiyatı bir anlamda gerçekleşemeyen aşkların trajik anlatılarından ibaretir. Savaşların hep kadın yüzünden çıktığını anlatan destanlar da bu gerçeğin kanıtıdır. Sanatın tüm biçimleri gerçekleşemeyen aşkın itirafı gibidir. Dinsel metinler bile tanrı ile tanrıça ilişkilerindeki gerçekleşmeyen, tek taraflı kalan arzuların şiddetle etkilenen bir nevi en eski sanat eserleridir. Uygarlık sistemlerinin eş yaşamı 'özel yaşam' alanı olarak kutsaması, toplumsal hakikatin en tersyüz edilmiş bir yargısıdır. Aslında kamusalın özel, özeline kamusal olarak kavranması toplumun doğasına daha uygundur. Eş yaşamdaki

ilişki, evrenselliği ve tüm toplumsal bağları temelde etkileyen özelliklere sahiptir. Uygarlığın en büyük ikiyüzlülüğü, bu evrensel ilişkiyi sadece çok mahrem ikili bir tekil olgu saymasıdır. Sosyolojik bilginin değersiz ve yararsız olmasının en temel nedenlerinden biri budur. Sokrates'e ait olduğu söylenen "Kadın insanı ya filozof yapar ya da deli" deyişiyle, bir halk özdeyişi olan "Kadın vezir de eder, rezil de" deyişi, yine bu gerçek kamusallıkla bağlantılıdır. Zaten toplumda 'özel' ve 'kamusal' alan ayırımına gitmek modernitenin bir çarpıtmasıdır. Asli toplumda bu tür bir ayırımın anlamı yoktur. Doğru olan, temel ve belirleyici ilişki biçimlerinin yaşanmasıdır.

Yaşam adına insan toplumuna attığımız ilk adım eş yaşama ilişkin olmalıdır.

başlatmaları boşuna olmayıp toplumsal hakikatle ilgilidir. Eş yaşam, özellikle kadın etrafında geliştirilecek bilim, doğru sosyolojiye atılmış ilk adım olacaktır. Sadece bir bilim olarak sosyolojide değil, tüm sanatsal ve felsefi alanlarda da ilk adım bu ilişki etrafında atılmalıdır. Felsefenin bir dalı olarak ahlâk ve dinin önceliği bu alanda olmalıdır demeye gerek bile yoktur. Ahlâk ve din bu alana yeterince bağlanmışlardır.

Sonuç olarak, çağımızdaki hegemonik iktidar ve sömürü güçlerinin iflâsı en çok eş yaşamdaki çöküşle görünür olmaktadır. Kadın-erkek ilişki tarihi en deklase, anlamını yitirmiş, ne onunla olunur ne onsuz olunur gibi bir tükenmişliğe gelip dayanmıştır. Başlangıç devrimini bu ka-

Yaşam adına insan toplumuna attığımız ilk adım eş yaşama ilişkin olmalıdır. Hiçbir yaşam alanı eş yaşam alanı kadar temel ve belirleyici özelliğe sahip değildir.

Ekonomiyi, devleti temel ilişki saymak modernite sosyolojisinin bir saplantısıdır. Ekonomi de, devlet de sonuçta eş yaşamın araçları konumundadır. Eş yaşamlar ekonominin, devletin, dinin hizmetinde olamaz.

Tersine devlet, din ve ekonomi eş yaşamın hizmetinde olmak durumundadır. Ancak bunun tersi tüm modernite sosyolojisini kaplamıştır.

Hiçbir yaşam alanı eş yaşam alanı kadar temel ve belirleyici özelliğe sahip değildir. Ekonomiyi, devleti temel ilişki saymak modernite sosyolojisinin bir saplantısıdır. Ekonomi de, devlet de sonuçta eş yaşamın araçları konumundadır. Eş yaşamlar ekonominin, devletin, dinin hizmetinde olamaz. Tersine devlet, din ve ekonomi eş yaşamın hizmetinde olmak durumundadır. Ancak bunun tersi tüm modernite sosyolojisini kaplamıştır.

Tüm bu anlatımın gereği olarak ilk ilmi yapılması gereken alan, eş yaşam alanı olmalıdır. Çok ilkel bulunan ilkçağ mitolojisi ve dinlerinin kendilerini hep bu alanla

otik durumun tahliline dayandırmayanların kaosu sürdürmekten başka şansları yoktur. Kişisel ve kolektif çıkış yapanlar, ancak bu alanı bilimsel, sanatsal ve felsefi olarak temel alırlarsa, özgür eş yaşamına doğru adım atabilirler. Bu çıkış adımları, çokça sanıldığı gibi iki kişi arasındaki tekil, özel adımlar olmayıp, gerçekleştirilecek demokratik sosyalist topluma ilişkin evrenselin ilk adımlarıdır.

Sosyalist olmak öncelikle eş yaşamda özgürlük düzeyini tutturmakla ilgili olmak durumundadır. Eski mitolojik ve dinsel yaşamın başlangıcında rastlanan büyük ilkesel ve çetin pratik yaşamların

benzeri bir yaşam tarzını esas almak gerekir. Eş yaşamın sosyalistçe inşası ancak uygarlık sistemlerinin ve kapitalist modernitenin evcil özünü ve biçimlerini aşmakla gerçekleşebilir. Sistemin banalleştiği cinsellikle, evcilik oyunları, soyculukla (çoğalım anlamında), 'bir yastıkta kocamak'la pek alakası yoktur. Özellikle güncel olarak tam bir hastalık haline getirilen günlük cinsel birleşmelerle de alakalı değildir. Kaldı ki, hiçbir canlıda günlük cinsel birleşmenin olmaması, tersine bunun döngüsel bir temele sahip olması, insan türündeki cinselliğin toplumsal tarzda inşa edildiğini kanıtlar. Cinsel açıklık ve cinsellikteki aşırılık, toplumsal inşa ve hegemonik iktidarla bağlantılıdır. Kadına dayatılan cinsiyetçilik tüm biçimleriyle bir iktidar gerçekleştirimi olarak kendini belli eder. Bu cinsiyetçilik, mutluluk vermesi şurada kalsın, tam bir hastalık ve mutsuzluk kaynağıdır, tükeniş ve erken ölümdür. Hiçbir kadın veya erkek bünyesi cinsiyetçiliğin bu tarz cinselliğine uyum gösterecek yapıda değildir. Özellikle kapitalizmin kadın reklamcılığıyla körüklediği cinsiyetçilik tamamen ideolojik hegemonyayla ilgili olup, azami kâr kanununun pratikleştirilmesini sağlamaya yöneliktir. Denilebilir ki, hiçbir ilişki toplumsal cinsiyetçilik kadar sistemi taşıma gücünde değildir. Dolayısıyla anti-kapitalist olmak ancak bu tarz cinsiyetçi yaşamı reddetmek ve aşmakla mümkündür.

Eş Yaşam Büyük Anlam Gücü, Estetik Ve Ahlâkla Daha Çok Soyut Olarak Yaşanan Özel Bir Yaşamdır

Eş yaşam ilişkilerinde geliştirilecek düzey ne denli bilimsel, sanatsal ve felsefi olursa o denli sosyalist topluma yol açabilecektir. Sosyalizmin öncelikle eş yaşam ilişkilerinde gerçekleşmesinin vazgeçilmez ilkesel ve pratik bir değeri vardır. Bu tarz ilişki dışında sosyalizme götürülecek bir yol yoktur. Olsa da, bu ilişkiler dolaylı ve hatalara çok açık ilişkilere sahiptir. Sosyalistçe eş yaşamı iki kişi arasındaki bir ilişki olarak algılamak eksik bir yaklaşımdır. Eş yaşamlar şüphesiz ikili somutlaşmaları yaşayabilir ama buna indirgenemez. Eş yaşam büyük anlam gücü, estetik ve ahlâkla daha çok soyut olarak yaşanan özel bir yaşamdır.

Sosyalist yaşam bağlamındaki erkekler ve kadınlar ancak özgür yaşamı evrensel, kolektif olarak gerçekleştirdikçe, tekil olarak da doğru ve güzel yaşama şansını elde edebilirler. Tarihin tüm büyük toplumsal hareketlerinde bu gerçekliği görmek mümkündür. Tekil yaşamı güncel evlilik oyunları olduğu kadar, daha da olumsuzlaşan evlilik dışı biçimlerle karıştırmamak büyük önem taşır. Tekil yaşamda toplumsal evrenselliğin, kolektifin tüm potansiyeli gizli olduğu halde, uygarlık ve modernitenin tekil evcilik ve evlilik dışındaki biçimlerinde evrenselliğin, kolektifliğin inkârı gerçekleştirilir. Bu ayrımı yapmadan, sosyalistçe tikel özgür yaşam gerçekleşemez. Sosyalist ilişki kapsamındaki erkek, özellikle kadın kendinde yaşadığı bilimsellik, estetiklik, ahlâkîlik ve felsefilikle muazzam bir çekim gücüne sahiptir. Bu tür erkek ve kadın kişilikler toplumsal yaşam karşısında yenilgi yaşamadıkları gibi, varlıklarıyla özgür toplumsal yaşamı inşa ederler. Tekil birliklerinde saygı ve güven hâkim olduğu için kıskançlık, kapris, doyumsluk ve bıkmılık gibi sistem hastalıklarına yer yoktur. Birbirlerini mülkleştirmedikleri için karşılıklı hak idealarıyla (Burjuva hukukunda bu geçerlidir) yaklaşımda bulunmazlar. Denk düzeydeki anlam güçleri bir kişide bütünü, bütünde bir kişiyi yaşatabilecek durumdadır.

Tarihsel-toplum hareketleri ancak böyle anlam kazanmış kişiliklerle başarıya ulaşır. Bu kişilikler kelimenin gerçek anlamıyla hep sosyalist olarak bilinmek, anılmak ve beklenmek durumundadır.

Sosyalist toplumun gelişiminde özgür eş yaşam kuramının uygulanmasına ilişkin bazı önemli tarihî tecrübeleri göz önünde tutmak önemlidir. Hıristiyanlık bu konuda rahip ve rahibe yaşamını kadrolarına şart kılmıştır. Batı uygarlığının gelişiminde bu uygulama önemli bir role sahiptir. Hıristiyanlık cinsiyetçi toplumun olumsuzluklarını bu kadrosal uygulamayla oldukça sınırlamıştır. Ruhsallığın zihniyet üzerindeki cinsellik baskısını gemlemesi toplumsallığın gelişiminde önemli rol oynamıştır. Fakat özgür eş yaşamı mümkün kılan diyalektik gelişime yol açamamış; ona karşı tepkisel olarak gelişen şey kapitalist modernitenin top-

lumsal cinsiyetçi patlaması olmuştur. Modern mülkiyetçi tek eş yaşamı, rahip-rahibe kültürüne karşıt bir yaşam tarzı olarak ikinci bir uç noktayı, kutbu doğurmuştur. Modernist tek eşli yaşamdaki bunalımın temelinde Hıristiyanlıktaki rahip ve rahibe kültürü yatar. Her iki kültür de cinsiyetçi toplumun aşılmasında tıkanıp kalmıştır. Batı toplumundaki cinsiyetçi kültür bunalımında bu gerçeklik saklıdır.

Konuya ilişkin İslâmî çözüm de başarılı olmamıştır. Rahip-rahibe yaşamının tersine cinsel doyuma öncelik tanıyan İslâmiyet, çok sayıda eş ve cariye konumundaki kadınla sorunları çözeceğini sanmıştır. İslâm'daki harem uygulaması bir nevi özelleşmiş genelev rolündedir. Genelevden farkı, bazı kişilere özel kılınmış olmasıdır. Özde aralarında fark yoktur. Doğu toplumunun Batı toplumlarının gerisine düşmesinde bu cinsiyetçi toplumsal uygulamanın belirleyici rolü vardır. Hıristiyanlığın cinsiyetçiliği gemelmesi moderniteye yol açarken, İslâm'ın cinsiyetçi aşırı doyumunu teşvik etmesi ise bu konuda eski toplumdaki durumun daha da gerisine düşmesine ve Batılı modernite toplumu karşısında yenilgiye uğramasına yol açmıştır. Doğu kadını ve erkeğinin Batı kadını ve erkeği karşısında yenik düşmesinde toplumsal cinsiyetçiliğin rolü oldukça önemlidir. Cinsiyetçilik toplumsal gelişme üzerinde sanıldığından daha fazla etkilidir. Doğu ile Batı toplumları arasındaki farkın açılmasında cinsiyetçiliğin rolü üzerinde önemle durmak gerekir. İslâm'ın cinsiyetçilik anlayışı gerek kadının derinliğine köleleşmesinde, gerekse erkeğin iktidarcı kesilmesinde Batı uygarlığındakine nazaran çok daha olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Kadının Öncelikle Yapması Gerekenler:

Özgür eş yaşam pratiğini geliştirirken, kadın ve erkek cepesinde dikkat edilmesi gereken önemli hususlar vardır. Özgür yaşam şansı olan veya bu şansı elde etmek isteyen kadının öncelikle yapması gerekenleri şöyle belirleyebiliriz:

a- Kadın erkekle girişeceği cinsel paylaşımının salt bir biyolojik tatminle sınırlı olmadığını, kaplan kafesinde kaplanla yatmaya denk bir güçle ve iktidar pençe-

siyle yüz yüze kalacağını peşinen bilmelidir. Özellikle kafesteki kaplanın açlık ve esaret haline benzer durumda bulunması, erkeğin pençelerini daha ölümcül kullanmasına yol açabilir. Kadın klasik evlilik ilişkisiyle bir defakafese girdikten sonra kolay sağ çıkamayacağını, kafese girmesinin bedelini ya canıyla ödeyeceğini ya da tamamen teslim olmuş dişi bir kaplanla dönüşeceğini iyi bilmelidir. Dişi kaplan tiplemesi erkekleşmiş kadını temsil eder, iğrenç ve çirkindir. Hegemonik erkek ve ona tamamen teslim olmuş erkeksi kadın arasındaki cinsellik, bu iğrençlik ve çirkinliğin gerçekleşmesinde başat rol oynar. Erkekler kadın bakireliğini 'bozma' gününü gururla yaşarken, bunun altındaki neden güdü tatmini (biyolojik olgu) değil, bu ilişkinin iktidar-köle ilişkisinin oluşmasındaki payıdır. 'Bozmak', kadını sınırsız köleliğe mahkûm etmenin başlangıcıdır. İktidar efendi duygusuna yol açar ki, bu da erkeğinin kanıtlanması anlamına gelir. Daha sonra bu yöntem genç erkeklere de uygulanır. Kölelik kurumu her iki cinsde de uygulandı. Kadının erkek kadar cinsel ilişki peşinde koşmaması kölelik kurumuyla bağlantılıdır. Kapitalist modernitenin sınırsız çoğalttığı cinsellik eylemi, insanlık türüne dayatılan en kapsamlı kölelik aracıdır; sınırsız iktidar ve sömürü imkânına yol açar. Çoğu dinin bu ilişkiye kuşkuyla yaklaşması anlamlı olup, onun düşüş, çirkinlik ve hakikat dışılığı ya yol açmasıyla bağlantılıdır.

b- Kadın eş evlilik durumunda olmadan, erkek egemen toplumun her alanında karşısındaki erkeğin her an avının üzerine atlamak durumunda olan bir panter gibi hareket edeceğini bilerek kendi hareket tarzını geliştirmelidir. Erkek panter fırsat bulduğunda, yani bu konuda önüne çıkantoplumsal engelleri aştığında mutlaka kadına bir pençe atacaktır. İktidarcı erkek bu anda hiçbir ahlaknormve vicdani gerekçe tanımadan kadını avlamak isteyecektir. Ne dinî örtünme ne de hukuk bunun önünde engel olabilir. Kadın bu durumu bilerek toplumsal alana çıkmalı, daha doğrusu garantili bir öz savunma olmadan tekin olmayan toplumsal saharelere inmemelidir.

c- Kapitalist modernitenin temel he-

gücünü ifade eden sert yöntemlerle, gerekse başta edebiyat olmak üzere sanatın gücünü yansıtan yumuşak yöntemlerle kadını modern köle haline getirmekle yüklü olduğunu iyi bilmelidir. Kadın karşısında modernite gerek para ve iktidar yöntemleriyle gerekse bol aşk vaatleriyle eski toplum erkeğinin katbekat üstünde bir saldırı gücü konumundadır. Para ve aşk konusundaki bu korkunç erkek egemen gücüne karşı kadının özgür yaşam arayışı boş bir hayalden öteye anlam taşımaz. Tüm dürüstlüğü ve güzel hareketleriyle ne kadar yaklaşım gösterip özgür eş yaşam peşinde koşarsa koşsun, kadın geçerli modernite erkeği karşısında hüsrana uğramaktan kurtulamaz. Yani her yol modern kadın köleliğine götürecektir.

d- Eğer kadın tüm bu erkek egemen topluma rağmen özgür kalmakta ısrarlıysa, o zaman ya büyük bir yalnız yaşama ya da her anı sosyalist mücadeleyle dolu geçen bir militanlığın zorluklarına katlanmak durumundadır. Yalnızlık marjinal durumlar için geçerlidir. Sosyalist yaşam ise eski tanrıça kültürüyle eş bir tanrıça yaşamını gerektirir. Tanrıçaların bir özelliğinin insan erkeğiyle evlenmemek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Erkek tanrılaştığında ise, kadın tanrıçadan pek eser kalmadığını tarihten bilmekteyiz. Geriye melek kadın olmak kalıyor. Fakat melek kadın biraz da cinsiyet gücünü kaybetmiş güçsüz kadını temsil ediyor. Böylesi bir kadının toplumdaki rolü elçilik olmaktan öteye gitmez. Mitolojideki İnanna ve Afrodit figürleri daha farklı birer kadın imgesidir; güzelliğini, cinsiyet cazibesini ve fiziki gücünü henüz yitirmemiş kadını temsil eder. Aşk Tanrıçası olarak İnanna-Afrodit kadınının eş yaşam arayacağı unsur özgür eş yaşamı paylaşacağı unsurdur. Böylesi bir unsurun çoğunlukla sadece yarı-tanrı, yarı-insan bir Prometheus erkeği olabileceği iyi anlaşılmalıdır. Tarihte ve günümüzde bu unsur veya çoğunlukla erkek de sadece bir figür olarak tasarlanabilir. Somutlaşması olağanüstü bir savaşıyla mümkündür. Kapitalist modernitenin korkunç güçleriyle donanmış maskesiz tanrılarını yenmeden kendini gerçekleştiremez. İmkânsız olmayan ama zor bir somutlaşmadır bu. Sosyalist olmak, biraz da İnanna-Afrodit ve

Prometheus imgesini somutlaştırmakla mümkündür.

Erkeğin Öncelikle Yapması Gerekenler:

Özgür eş yaşam peşinde koşan bir erkeğin öncelikle yapması gerekenler şöyle özetlenebilir:

a- Bu erkek karşısına çıkarılan kadının beş bin yıllık uygarlık ve onun beş yüz yıllık kapitalist hegemonyası altında her tür kölelik şartlanmasına uğratılmış kadın olduğunu bilmelidir. Bu kadının tek çaresi kaplansız erkeğe karşı kaplansız dışı olmaktır. Bütün yaşam stratejisi ve taktikleri anlık olarak bu temelde inşa edilmiştir. Tersinden okursak, onun da kendine göre eş erkeği içerisine düşürmek istediği bir kafesi vardır. Eğer erkek özgür eş yaşam peşindeyse, böylesi kadın stratejisi ve taktiklerinden kurtulması en az köle kadınınkine kadar zordur. Bu kadının karşı kölelik olarak dayattığı strateji ve taktiklerden kurtulmak özgür eş yaşam peşindeki sosyalist erkek için öncelikli bir savaş alanı olup, burada kazanmadan sosyalist toplum mücadelesine adım bile atamaz.

b- Eş evlilik durumundaki erkek en az kadın kadar bir kölelik kurumunun etkilerine maruz kaldığını bilmelidir. Kurumun olumsuz etkilerini aşmak için bu erkeğin ev mekânında sürekli sosyalist yaşam peşinde koşması gerekir. Köle kadınla kölece yaşanır, yanlış yaşanır. Özelleşmiş genelev kültürünü aşmak, özgür eş yaşam kültürünü edinme başarısını göstermeyi gerektirir.

c- Kapitalist modernitenin baştan çıkarıcı cinsiyetçi kültürüne karşı nefis savaşını sürekli ve başarıyla vermek gerekir. Erkeği teslim almak için geliştirilen strateji ve taktikler en az kadın tutsaklığı kadar bitiricidir. Unutmamak gerekir ki, kapitalist modernitede erkek bir yandan sadece biyolojik olarak abartılmış bir erkeklige dönüştürülmüş iken, öte yandan tüm toplumsal kültürüyle kadınsılaştırılmıştır. Aşırı cinsiyetçi biyolojik erkek bir yandan kaplanlaştırılırken, diğer yandan kadınsı (kölemsi kadın) kültürlü bir kediye dönüştürülür. Modernitenin dayattığı bu erkeklik yıkılmadan sosyalist olunamaz, sosyalist toplum mücadelesi verilemez.

d- Tüm bu olumsuz etmenlere karşı öz-

gür eş yaşam için en az özgür kadın kadar özgür erkek mücadelesi gerekir. Özgür erkeklik erkek egemen toplumun köleleştirdiği erkek kişiliğini aşmakla mümkündür. Toplumsal gerçekliğimizde halen geçerli olan ariflik mertebelerini kazanmak gerekir. "Erkek doğulmaz, erkek olunur" kadar, uygarlık erkeği olarak doğulur ama özgür erkek de olunur. Prometheus erkek imgesi çağımızda ancak demokratik modernitenin bilimi, felsefesi ve sanatıyla somutlaştırılabilir. Mitoloji, din, felsefe, bilim ve sanatın yaşam için olduğu, başta gelen rollerinin de özgür eşleşmeyi gerçekleştirmek, inşa etmek olduğu önemle kavranmalı, ahlâkileştirilmeli ve estetikleştirilmelidir. Mevcut çağdaş evlilikler hiyerarşik hanedanlık kültürünün (Bu yaklaşık yedi bin yıllık bir kültürdür) devamı olup, devletçi toplumun temel değerlerinin üretildiği alan olarak, tecavüzün norm, namus tarzında kadın ve erkek kişiliğine azami içerilmesiyle yüklüdür. Aşkın gerçekleşmeyişi, yaygın boşanmalar ve ailenin çözümlüğü, kişiliklere yüklenen iktidar ve sömürü amaçlı tecavüz kültürünün sonucu olarak anlaşılmalıdır. Özgür ve sosyalist toplum ancak tecavüz kültürüne karşı anbean felsefe, bilim, etik ve estetikle yüklenen kişiliklerce gerçekleştirilebilir. Bu temelde gerçekleştirilecek özgür eş yaşamların birey ve toplum için sürekli güzellik, doğruluk ve iyilik üreteceği açıktır.

Kapitalist modernitenin yıktığı mucizevi büyüleyici yaşamı ancak özgür eş yaşamla, onun sosyalist kişiliği ve toplumsal mücadelesiyle kazanıp paylaşabiliriz. Bunun için çocukları yaşlardan itibaren özelliklerle kız çocuklarını demokratik modernite kurumlarında özgürlük zihniyetiyle eğitmeyi ve demokratik sosyalist mücadeleyle pratikleşmeyi yaşam tarzımız olarak benimsemeli, bunu özgeleştirmeli ve başarmalıyız.

Demokratik Ulusta Özgür Eş Yaşam

Canlı yaşamın her biriminin üç temel fonksiyonu olduğunu bilmekteyiz. Bunlar beslenme, varlığını koruma ve soyunu sürdürmedir. Sadece canlı yaşam dediğimiz biyolojik birimlerin değil, kendilerine göre canlılık işlevi olan her evrensel

varoluşun benzer fonksiyonları vardır. Bu temel fonksiyonlar insanda farklı bir aşamaya gelir. İnsan toplumunda rasyonalite öyle bir gelişim aşamasına varır ki, eğer oluruna bırakılırsa, diğer tüm canlıların varlığını sona erdirebilir. Biyolojik evren belli bir eşikte durdurulursa, insan türünün sürdürülemezliği de kendiliğinden gerçekleşir. Bu ciddi bir paradokstur. Daha şimdiden nüfusu yedi milyara varan insan türü bu hızla çoğalmaya devam ederse, çok kısa bir süre sonra biyolojik eşik aşılır ve insan yaşamının sürdürülemezliği ortaya çıkar. Bu duruma yol açan insan rasyonalitesidir. Dolayısıyla aynı rasyonalitenin biyolojik eşığe varmadan insanın aşırı çoğalmasını da durdurması gerekir. Varoluş ve çoğalma garip bir olaydır. Doğanın akli diyebileceğimiz bir makine hep dengeleyici rol oynayarak, varoluş ve çoğalma arasındaki dengeyi sağlar. Fakat insan rasyonalitesi ilk defa bu denge mekanizmasına karşı durur. Tanrılaşma kavramı da aslında bu rasyonaliteden doğmuştur. Tanrı rasyonalitede sınır tanımayan insan demektir. İnsanın rasyonel özellikleri tanrılar, dinler ve diğer yaratıcı sistem inşalarına yol açmıştır.

Tek hücreli canlıların yok olmaya karşı kendini hemen bölüp çoğaltması yaşamın sürekliliği açısından anlaşılabilir; insana kadar gelen her canlı birimin çoğalma güdüsü sonsuz yaşam arzusunu ifade eder. Sonsuz yaşam arzusu bilincine varılmamış bir arzudur; bilincine varma yeteneği de son derece sınırlıdır. Yaşam arzusunun bilincine varmanın gerekli olup olmaması ayrı bir tartışmadır. Fakat yaşam arzusunun bilincine varıldıktan sonra, soy sürdürmekle yaşamın anlamına varılamayacağı da anlaşılır. Bir kişinin de, milyonlarca kişinin de yaşamı aynıdır. Çoğalma yaşamı anlamlandırmadığı gibi, ortaya çıkan bilinç gücünü de çarpıtabilir ve zayıflatabilir. Kendisi hakkında bilinç sahibi olmak, hiç şüphesiz evrende harika bir oluşumdur. Boşuna tanrısallık unvanı da yakıştırılmamıştır. Kendisi hakkında bilinç gücüne kavuştuktan sonra, insan için temel sorun soy sürdürmek olamaz. Bilinçli insanın soy sürdürmesi sadece dengeyi diğer tüm canlıların aleyhine bozmakla kalmıyor, insanın bilinç gücünü de tehlikeye atıyor. Özcesi, bilinçli insanın temel

sorunu soy sürdürmek olamaz. Doğa insanda öyle bir aşamaya gelmiştir ki, kendi soyunu sürdürmeyi bir sorun olmaktan çıkarmıştır. Denilebilir ki, her canlı gibi soy sürdürme güdüsü insanda da bakidir ve hep devam edecektir. Doğrudur, ama bilinç gücüyle çelişkiye düşen bir güdüdür bu. Dolayısıyla bilince öncelik vermek kaçınılmaz olur. Eğer evren bilebildiğimiz kadarıyla kendisi hakkında ilk defa insanda en üst düzeyde kendini bilebilme gücüne erişmişse, bundan büyük bir heyecan duymak, yani evreni anlamak belki de yaşamın gerçek anlamıdır. Bu da artık yaşam-ölüm döngüsünün aşıldığı anlamına gelir ki, bundan daha büyük coşku ve insana özgü bayram düşünülemez. Bu bir nevi Nirvana'ya, Fenafillâh'a, mutlak

leneklerin, imha ve inkâr peşinde koşan kapitalist modernitenin kısıkcındaki toplumsal yaşam tümüyle kadın çaresizliğine mahkûm edilen yaşamdır. Elde kalan son savunma mevzisiymiş gibi savunulan kadına dayalı namus anlayışı, aslında nomos'un (nomos = kural veya kanun) anlamından uzaklaşmış bir hali ifade eder. Çok keskin kadın namusçuluğu çok keskin bir toplumsal namussuzluğu ifade eder. Toplumun namusundan, yani onu ayakta tutan temel değerlerden ne kadar uzaklaşmış veya uzaklaştırılmış bir konumda yaşanıyorsa o kadar kadın namusçusu kesilmek tam bir paradokstur.

Kürtlerin toplum namusunu yitirdikten sonra kadının namusunu da koruyamayacaklarını kavrayamamaları sadece

Kürtlerin toplum namusunu yitirdikten sonra kadının namusunu da koruyamayacaklarını kavrayamamaları sadece cehalet değil, ahlâk adına ahlâksızlıktır. Kadın namusu adı altında yaşatılmak istenen namus anlayışı, ahlâki ve politik olarak tükenmiş Kürt erkeğinin kendi gücünü kadın köleliğinde kanıtlama çabasından veya güçsüzlüğünden ileri gelmektedir. Yabancı hâkimiyetin ona ve toplumuna yaptıklarının acısını o da kendi hâkimiyetini kadına dayatarak çıkarmak istiyor. Kendini bir nevi terapi ediyor.

bilince erişmedir ki, bundan daha öte ne yaşamın anlamı kalır ne de mutluluk gereği!

Kürt toplumunda yaşamın tükenişini en çok kadın olgusu etrafında gözlemlemek mümkündür. Yaşam ve kadın adlarını gerçekçi olarak birleştiren bir toplumsal kültürde (Jin, jıyan, can, şen, cihan sözcükleri hep aynı kökten çıkar ki, hepsi yaşam ve kadın gerçekliğini ifade eder) kadında yaşamın tüketilişi toplumsal tüketilişin de temel göstergesidir. Tanrıça kültürüne yol açmış kadın etrafında uygarlığın temelini atmış bir kültürden geriye kalan, kadınla yaşam konusunda kocaman bir körlük ve güdülere düşkünçe teslim olmaktır. Ge-

cehalet değil, ahlâk adına ahlâksızlıktır. Kadın namusu adı altında yaşatılmak istenen namus anlayışı, ahlâki ve politik olarak tükenmiş Kürt erkeğinin kendi gücünü kadın köleliğinde kanıtlama çabasından veya güçsüzlüğünden ileri gelmektedir. Yabancı hâkimiyetin ona ve toplumuna yaptıklarının acısını o da kendi hâkimiyetini kadına dayatarak çıkarmak istiyor. Kendini bir nevi terapi ediyor. Açık ki, dünya genelinde de ağır olmakla birlikte, belki de hiçbir yerde Kürt kadınının statüsünde görüldüğü kadar ağırlaştırılmış bir kölelik söz konusu değildir. Kürt toplumunda yaşanan çok çocukluk bu gerçeğin diğer bir yüzüdür. Ce-

halet ve özgürlüksüzlük, benzer toplumlarda da varlığını sürdürmenin tek çaresi veya çaresizliği olarak çok sayıda çocuk doğurmaya götürür. Öz bilincin gelişmediği her toplumda yaşanan bir olgudur bu. Paradoks şuradadır ki, yaşamın diğer vazgeçilmezleri olan güvenlik ve beslenme olmadığı için çok çocukluluk büyük sorunlara yol açar. İşsizlik çığ gibi büyür. Zaten kapitalist kâr sisteminin istediği düşük ücretli köleliği besleyen de bu aşırı nüfustur. Uyarılık geleneği ve modernite el ele vererek, bütün yıkımını kadın üzerinde böylece gerçekleştirir.

Jin ve jiyan'ın yaşam ve kadın olmaktan çıktığı koşulların toplumun çöküş ve çözümlüşünü yansıttığını hep söylüyoruz. Bu gerçekliği çözmeden ve özgürlük yoluna seferber etmeden adına devrim, devrimci parti, öncü ve militan diyebileceğimiz unsurların rol oynayabilmeleri düşünülemez. Kendileri kördüğüm olmuş olanların başkalarının kördüğümünü çözmesi ve başkalarını özgürleştirme mümkün olmaz. PKK'nin ve devrimci halk savaşınının bu konuda doğurduğu en önemli sonuç, toplumun kurtuluşu ve özgürlüğünün kadın olgusunun çözümlenmesinden, kurtuluşu ve özgürlüğünden geçtiğine ilişkindir. Fakat belirttiğimiz gibi Kürt erkeği de çok çarpıtılmış olan kendi namusunun veya bilimsel olarak daha doğru bir tanımlamayla namussuzluğunu kadına mutlak egemen olmakta görüyor. Asıl çözümlenmesi gereken bu yaman çelişkidir.

Daha önceki bölümlerde bu yönlü çabalardan bahsettiğimiz için tekrarlama yacağız. Demokratik ulus inşasına gidişte bu deneyimin de ışığında yapılması gereken şey, şimdide kadar namus adına yapılanların tersinin yapılmasıdır. Tersyüz edilmiş Kürt erkekliğinden, biraz da kendimden bahsediyorum. O da şöyle olmalıdır: Kadına ilişkin mülkiyet anlayışımızı tamamen terk etmeliyiz. Kadın sadece ve sadece kendi kendisinin (Xwebûn) olmalıdır. Hatta sahipsiz olduğunu, tek sahibinin kendi kendisi olduğunu bilmelidir. Karasevda, aşk dahil, hiçbir bağlılık duygusuyla kadına bağlanmamalıyız. Aynı biçimde kadın da kendisini bağımlı ve sahipli olmaktan çıkarmalıdır. Devrimciliğin, militanlığın ilk şartı böyle olmalıdır. Bu deneyimden başarıyla geçenler, bir

anlamda kişiliğinde özgürlüğü gerçekleştirenler, yeni toplumu ve demokratik ulusu kendi özgürleşmiş kişiliklerinden başlatarak inşa edebilirler.

Tam da burada aşkın gerçek tanımına ulaşıyoruz. Aşk kendi toplumunun çöküş ve çözümlüşünü durduramayanların ancak kadın etrafında karşılıklı olarak kurdukları namus anlayışından ve bilimsel olarak daha doğru olan namussuzluktan vazgeçip demokratik ulus inşasına militanca girişmesi halinde toplumsal anlamına kavuşabilir ve çok zor da olsa gerçekleştirme potansiyeline ulaşabilir.

Demokratik uluslaşma sürecinde kadın özgürleşmesi büyük önem taşır. Özgürleşen kadın özgürleşen toplumdur. Özgürleşen toplum ise demokratik ulustur. Erkeğin rolünü tersine çevirmenin devrimci öneminden bahsettik. Bunun anlamı, kadına dayalı soy sürdürme ve kadına egemen olma yerine demokratik uluslaşmanın kendini özgücüsü sürdürmesi, bunun ideolojik ve örgütsel gücünü oluşturması ve kendi politik otoritesini egemen kılmasıdır; kendini ideolojik ve politik olarak üretmesidir. Fiziki çoğalmadan ziyade zihinsel ve ruhsal güçlenmeyi sağlamasıdır. Toplumsal aşkın doğasını bu gerçekler sağlar. Aşkı kesinlikle iki kişinin duygudaşlığına ve cinsel cazibesine indirgememek gerekir. Hatta kültürel anlamı olmayan şekilsel güzelliklere de kapılmamak gerekir. Kapitalist modernite aşkın inkârı üzerine kurulu bir sistemdir. Toplumun inkârı, bireyciliğin azgınlaşması, cinsiyetçiliğin her alanı kaplaması, paranın tanrısallaştırılması, ulus-devletin tanrı yerine ikame edilmesi, kadının ücretsiz veya en az ücretli bir kimliğe dönüştürülmesi aşkın maddi temelinin inkârı anlamına da gelir.

En Güç Olan İlişki, Cinsiyetçiliği Aşmış Kadın Dostluğu Ve Yoldaşlığıdır

Kadın doğasını iyi tanımak gerekir. Kadın cinselliğini biyolojik olarak çekici bulup yaklaşmak, bu temelde kadınlı ilişkilenecek aşkın baştan kaybı demektir. Öteki canlı türlerindeki biyolojik birleşmelere nasıl aşk diyemiyorsak, insandaki biyolojik temelli cinsel birleşmeye de aşk diyemeyiz. Buna canlıların normal üreme faaliyetleri diyebiliriz. Bu faaliyetler için

insan olmaya bile gerek yoktur. Hayvan-insanlar zaten en rahat biçimde bu faaliyetleri yürütürler. Gerçek aşk isteyen, bu hayvan-insan üreme tarzını terk etmek durumundadır. Cinsel cazibe objesi olarak değerlendirmeyi aştığımız oranda, kadını değerli bir dost ve yoldaş kılabiliriz. En güç olan ilişki, cinsiyetçiliği aşmış kadın dostluğu ve yoldaşlığıdır. Kadınla özgür eş yaşam koşullarında yaşadığında bile, ilişkilerin temelinde toplumen ve demokratik ulusun inşası yatmalıdır. Kadını hep geleneksel sınırlardaki ve modernitedeki gibi eş, anne, kız kardeş ve sevgili rolünde görmeyi aşmalıyız. Özellikle anlam birliğine ve toplum inşacılığına dayalı güçlü insan ilişkisini hâkim kılmalıyız. Bir kadın veya erkek gerektiğin-

nabilir.

Kadın ile erkeğin en ideal özgür eş yaşamı günümüz koşullarında, toplumsal gerçekliğimizde, demokratik ulusun zorlu inşası çalışmalarında büyük başarılar sağlandığında yaşanabilir. Günümüz Kürdistan'ında Kürt toplum gerçeğinde anlamlı bir aşk diyalektiği büyük oranda platonik olmak, yaşanmak durumundadır. Bu aşk değerlidir. Platonik aşk fikir ve eylem aşkıdır. Bunun için değerlidir. Dünya güzeli bir kadınla her an beraber yaşamak aşk değildir. Zaten aşk olmadığı için kısa bir birleşme döneminden sonra ikiyüzlülükler sergilenecektir. Çünkü anlamsız kurulmuş veya biyolojik temelli bir ilişki ihtiyacından kaynaklanmıştır. Buna karşılık PKK ve KCK pratiğinde hiç bir arada, birlikte

Dünya güzeli bir kadınla her an beraber yaşamak aşk değildir. Zaten aşk olmadığı için kısa bir birleşme döneminden sonra ikiyüzlülükler sergilenecektir.

Çünkü anlamsız kurulmuş veya biyolojik temelli bir ilişki ihtiyacından kaynaklanmıştır. Buna karşılık PKK ve KCK pratiğinde hiç bir arada, birlikte olmamış dünün kölesi birçok genç kadın ve erkek, kendi halklarının demokratik ulus inşasında birlikte platonik bir aşkla büyük işler başararak ne kadar güçlü kişilikler olduklarını da kanıtlamışlardır.

de eşinden, çocuğundan, annesinden, babasından, sevgilisinden vazgeçmeli, ama ahlâki ve politik toplumdaki rolünden asla vazgeçmemelidir. Güçlü erkek asla kadına yalvarmaz, peşinden koşmaz, dövmez ve sövmez, kıskanmaz. Kendi eşi ve sevgilisi dahi olsa, ayrılmak istediğinde bir fiske bile vurmaz. Hatta varsa eleştirilerini yaptıktan sonra istediği gibi yaşamasına yardımcı olur. Kadınla güçlü ideolojik ve toplumsal temeli olan bir ilişki yaşamak istiyorsa, tercihi ve aranmayı kadına bırakması gerekir. Kadının özgürlük düzeyi, özgür tercihi ve özgücüne dayalı hareket kabiliyeti ne denli gelişmişse, kendisiyle o denli anlamlı ve güzel yaşa-

olmamış dünün kölesi birçok genç kadın ve erkek, kendi halklarının demokratik ulus inşasında birlikte platonik bir aşkla büyük işler başararak ne kadar güçlü kişilikler olduklarını da kanıtlamışlardır. Bu konuda yüzlerce kahraman şehit değerimiz vardır. Bunlar Mem û Zîn olmayı başarmış büyük kahramanlardır.

Kendi deneyimlerimi de bu vesileyle dile getirmeyi bir borç bilmekteyim. Hatırlayabildiğim kadarıyla çocuk yaştaki ilk oyunlarımda kızlarla birlikte olmayı özgürlüğün gereği saymışım. Bacılarım da dahil, evlilik süreçlerinde sanki hepsini kaybetmiş gibi bir duyguya kapılmışım. Biraz büyüyüp toplumun katı

namus ahlâkıyla karşılaşınca hepten geri çekildim. Ama bu geri çekiliş kırınglıkla geçen bir geri çekilişti. Kadınları çoktan kaybettiğimizin yavaş yavaş farkına varıyordum. Kurulan kadın-erkek statüsünden hiç memnun olmadım. Bu statünün yanlışlıklar üzerine kurulu olduğuna dair hep şüphelerim vardı. Kabullenmediğim bir statüydü. Bu statüye dayalı kadınla birlikte olma istemim hiç gelişmedi. Bu halimi annem erken yaşlarda fark etmiş olmalı ki, bana "Bu halinle kadınla olamazsın" demişti. Bir kadınının olmasını gerçekten ben de hiç istemedim. İstesem bile kadınla nasıl yaşayacağımı hiç bilmiyordum. Büyüdükçe kocaman bir bebeğe dönüşmüştüm. Yanı başımdaki erkekler birer kadın kurdu olmuşlardı. Ben ise bir zavallı gibi kalmıştım. Kadınların bana yönelik ilgilerini hayal meyal hatırlıyorum. Galiba beni bir 'umutsuz vaka' gibi görüyorlardı. Daha doğrusu, sevimli bir yaratık olduğumu ama zamana göre olmadığımı hissettiriyorlardı. Herkes kendine bir eş, bir sevgili bulurken, ben bu konularda nefes bile alamıyordum. Tanrı aşkı gibi başka şeylere yönelik aşklarım da yoktu. İlgî duyduğum tek husus iyi arkadaşlıklara sahip olmaktı.

Aniden yaşadığım kof evlilik hadisesine gelmeden önce, platonik aşk diyebileceğim ilgilerim vardı. Kadındaki tanrısal güzelliği fark ettikçe derin etkisine giriyordum. Ama ne bunu karşı tarafa belirtecek gücüm ne de istemim vardı. Bu platonik aşkın temelinde hep yitik ülkeyi, Kürdistan'ı, kaybedilmiş kimliği ve Kürt'ü görüyordum. Bana göre ülkesini ve kimliğini yitirenin güçlü, arzulu, iradeli ve gerçekleşebilir aşkı olamazdı. Ne yazık ve acıdır ki, bu tespitim doğrudu. Kof ve tehlikeli evliliğimin temelinde duygu yoktu desem yalan olur. Sadece politik amaçlıydı desem ikiyüzlülük yapmış olurum. Duygu da, politik amaç da vardı. O mu yoksa ben mi ilk kapıyı çaldım, bilmiyorum. Tesadüf olduğunu söylemem de pek gerçekçi olmaz. Bana göre bu ilişkinin tek izahı, yitik ülkenin ve kaybedilmiş toplumsal kimliğin aşkının gerçekleşemeyeceğidir. Olup bitenler bu gerçeği doğruluyor. O yıllar aşkın asla gerçekleşmeyeceği yıllardı. Zaten Aram'ın dinlediğim müzik parçası da bu imkânsızlığı an-

latıyordu. Bu koşullarda aşkın gerçekleşmez oluşuna duyduğum büyük öfkeyle PKK ve devrimci halk savaşı inşasına giriştiğimi belirtebilirim. Çalışmalarına çok sayıda kadın katıldığında, kendileriyle yaşadığım kolektif aşktı. Bireysel aşk koşulları yoktu. Benim dışımda PKK içinde ve dışında sayısız kişinin denediği bireysel aşka hiç cesaret edemedim. Yine korkaklığım tutmuştu. Daha doğrusu, hep bu tür aşkların imkânsızlığını düşünüyordum. Bu düşüncem de doğrudu. O zamanlar aklıma hep 'toprağın gelini' fikri gelirdi. 'Benim gelinim' düşüncesine asla yer yoktu. Benden cesur ve zeki yüzlerce kız vardı. Büyük bir kısmı şehit düştü. Onların olduğumu hep hissettirmek istedim. Ama bu nafiye bir çabaydı.

Bu durumlarda bireyde, aşk unsurlarında ülkenin özgürleşmesi, bir toplumun ve ulusun kurtuluşu temsil edilmek durumundadır. Bu ise çok yoğun askeri ve politik savaşlar gerektirir; çok büyük ahlaki ve ideolojik güç ister. Ayrıca estetiksizliği, güzellikten yoksunluğu kabul etmez. Platonik aşkları olduğunu iddia edenlerin aşklarını özelleştirip somut yaşamak istediklerinde, tüm bu koşulları karşılamaları gerekir. Bu koşullara güçleri yetmiyorsa ya platonik aşka devam etmeleri gerekir, ya da buna da güç getiremiyor ve anlam veremiyorlarsa, biyolojik kuralların veya kölecil cinsel birlikteliklerin geçerli olduğu uygarlık (geleneksel) ve modernite evliliklerini yaşamaları söz konusu olacaktır. Özgür aşk ile biyolojik-kölecil evlilik ya da evlilik dışı ilişkiler bir arada olmaz. Aşkın kanunu bu tür ilişkileri kaldırmaz.

Büyük kadın şehitlerimizden, o yüce değerlerden kadının değerli bir varlık olduğunu sonuna kadar öğrendim. Onlarla yaşanan, belki de yitik ülkenin ve kaybedilen toplumsal kimliğin yeniden ve özgürce kazanılış aşkıydı. Kaldı ki, bu da çok değerli, büyük ve hakiki aşk sayılırdı. Haini ve ikiyüzlüsü de çok olan bir aşktı ki, ben de böylelikle Mem û Zin'in anısını hem canlandırmış hem de gerçekleştirmiş oluyordum.

YAŞAMIN HAKİKATİ VE HAKİKATİN İNSANDA GERÇEKLEŞMESİ

Acaba neden varız? Dahası var olmak nedir? Yaşam nedir, nasıl oluşur? Kimdir yaşayan, var mıdır yaşamayan? Yaşam dâhil olunan mıdır, yoksa bizzat yaratılan mıdır? Her şey kendini seyretmek isteyen aşkın bir gücün tezahürü müdür? Yoksa ancak bizimle varlaşabilen bizden biri midir, bizi var eden? Dahası biz ve her şey sadece var kılınanlar mıyız, yoksa gerçek yaratıcılar bizzat bizler miyiz? Temel yaratıcı ilke, aşkın mı, içkin mi...?

'Kendi farkına varan doğa' olarak insanın muhtemelen başından beri kendine sorduğu sorulardır bunlar. Bu çocukça sorular, basitteki karmaşıklığın ve içinden çıkılmazlığın tüm özelliklerini içeriyor. Tüm geçmişine rağmen hâlâ üzerinde en fazla kafa yorulması ve anlaşılması gereken sorular olmaya devam ediyor sorduklarımız.

Önderliğimizin de "*asıl muamma bir'in neden ikileştiğidir?*" diye sorarak cevabını 'varlık-yokluk' denkleminde oturttuğu bu yaşam sorunsalını Hegel 'hiçlik-her şeylik' çerçevesinde ele alır. Hegel'in temel yaratıcı ilke anlamındaki tanrı diye de okunabilen mutlak tin'i daha hiçbir şey yokken vardır. Ancak bu var olma hali, potansiyel olarak bir var oluştur. Mutlak tin, potansiyel olarak gücü her şeye yetendir, yaratıcı ilkedir. Bu yönüyle her şeydir, ancak henüz herhangi bir cisme kavuşmadığı için de hiçbir şeydir. O nedenle Hegel diyalektiğinde her şeylik ile hiçbir şeylik aynı şeydir. Diğer deyişle, potansiyel olarak gücü

her şeye yettiğinden her şey, ama henüz şeyleşmemiş-cisimleşmemiş olduğundan da hiçbir şeydir. İşte bu durum bir kutuplaşmadır, çelişkidir, gerginliktir. Bu gerginlik, ortada henüz şeyleşme olmadığından yokluk anlamına gelen kendisi gibi kalma ile *varlaşma* anlamına gelen *değişme* arasında yaşanan bir gerginliktir. Ve asıl oluşu, var olmayı sağlayan da bu durumdur. İşte oluş bu çelişkinin bir ürünüdür. Varlık-yokluk arasındaki bu çelişki bir hareketi, hareket de oluşu gerçekleştirecektir. Hegel'in gücü her şeye yeten mutlak tin'i, yaşadığı gerginlikten evreni yaratarak kurtulacak ve böylelikle hiçbir şey olmaktan çıkacaktır. Hegel'in mutlak tin'i artık hiçbir şey değildir, o potansiyelindeki her şeyliği gerçekleştirmiştir, böylelikle de varlaşmıştır. İşte her türden oluş olarak ele alınabilecek yaşama dair Hegelyen yorum bu temeldedir.

Hegel'in mutlak tin için söylediğini tek tanrılı dinler tanrının dilinden "*ben bir sır idim, bilinmek için evreni yarattım*" söylemiyle kendi cephelerinden cevaplandırır. Özünde aynı şeyin anlatıldığını anlamak zor değildir. Temel fark, temel yaratıcı ilkenin aşkın mı, içkin mi olduğunda düğümlenmektedir. Tek tanrılı dinler ve daha öncel mitoslar temel yaratıcı ilkeyi, eş deyişle yaşamın yaratıcısını aşkın bir konuma yerleştirerek, evreni tüm bileşenleriyle birlikte nesneleştirirken, Hegel kamutanrıcı bir anlayışla temel yaratıcı ilkeyi evrenin içine yerleştirir. Her iki yak-

laşımında da tanrısallık temel yaratıcı ilke olarak ele alınmasına karşın, birinde tanrı evrenin dışında, diğerinde evren başladığı noktaya dönen bir tanrı olarak tasavvur edilmektedir.

Peki, gerçekte olan nedir? Her şeyin en kısa anda değişim-dönüşümü yaşadığı ve hiçbir şeyin olduğu gibi kalamadığı bu evrensel gerçekliği nasıl anlamalıyız? Kendimiz de dâhil her şeye dikkatlice baktığımızda hiçbir şeyin olduğu gibi kalamadığını görüyoruz. Çünkü evrenimizin kendisinden çıktığı küçük enerji küreciğimiz bundan aşağı yukarı 15 milyar yıl önce olduğu gibi kalmaktan, eş deyişle yokluktan vazgeçti. Kendini var kılarak değişmeye karar verdi. O an bu andır, evrenin her yerinde, her şeyinde ister farkında olalım, ister olmayalım gerçekleşen, bir değişim-dönüşümdür. Bu yönüyle on beş milyar yıldır Heraklitos'un deyişiyle 'değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.'

Peki, kimsenin inkar edemeyeceği bu değişme de neyin nesi?

Gerçekte bu değişimi sağlayan nedir?
Neden değişir - dönüşürüz?

Oluş ve Yaşam

Demokratik modernitenin kaba materialist ve pozitivist olmayan bilim anlayışı, doğadaki tüm değişim ve dönüşümlerin kaynağına 'madde-enerji-mekân üçlüsü arasındaki ilişki sisteminin sabit olmaması'nı koyar. Enerji merkezli bu temel oluşturucu ilkeyi daha iyi anlayabilmek için verilen şu örneklerle bir bakalım:

"Su, enerji yoğunluğu az (soğuk) bir ortamdaysa, moleküller birbirlerine sıkı-sıkıya bağlanmış şekilde, yani 'buz' halindedir; moleküllerde bir hareketlilik gözlenmez.

Ortamdaki enerji yoğunluğu artarsa, moleküller arası bağlantılar gevşer ve gram başına seksen kalorilik enerji bağlayarak su haline geçer; bu defa moleküller 'hareket' halindedir, yani enerji yüklüdür.

Enerji yoğunluğu (sıcaklık) daha da artarsa, her derece artışına karşılık bir kalorilik bir enerji daha yüklenerek, daha da hareketli (enerji yükü daha fazla) bir duruma geçer.

Buharlaştırma noktasına ulaşıldığında, bu defa gram başına 540 kalorilik bir enerji daha bağlayarak buhar haline geçer; yani

su molekülleri arasındaki bağlantı çok daha azalmış olur. (Maddedeki şekil değişikliğine bağlı olarak, elbette, kapladığı mekan boyutu da değişir!)

Ortamdaki enerji yoğunluğu daha da artarsa, H_2O molekülleri de dağılıp, iyonlarına, yani H^+ ve O^- parçalarına ayrılır ve çok daha fazla enerjik olur. Parçacık boyutu küçüldükçe, parçacığın hareketlilik yeteneği, dolayısıyla depolayabileceği enerji miktarı da artar. Yani, ortamdaki enerji yoğunluğu arttıkça, maddeler daha küçük, ama daha enerjik parçalara ayrılır. Bu olay, atom altı parçacıklara kadar devam eder ve evrenin başlangıcını belirler.

Açıklanan bu enerji-madde-mekân üçlüsü ilişkisinden anlaşılacağı üzere, doğada var olan madde türlerinin boyutu, ortamdaki enerji yoğunluğuna bağlıdır. Madde ne kadar küçük boyutlu ise, o derecede yoğun bir enerji ortamında 'yaşar'! Enerji yoğunluğu ne kadar az ise madde o oranda büyük boyutlu olur! Şimdi de tersinden gelelim, yani enerjiden maddeye doğru gidelim:

1. Maddenin saptanabilen en küçük parçacıkları quark, lepton gibi atom-altı-parçacıklardır ve çok çok yoğun enerjik ortamlarda yaşarlar.

2. Ortamdaki enerji yoğunluğu biraz daha azalır, bu atom-altı-parçacıklarının kombinasyonlarından proton, nötron gibi atom çekirdeği parçaları oluşur.

3. Ortamdaki enerji yoğunluğu biraz daha azalır, bu proton ve nötronların elektronlarla kombinasyonlarından (demir, karbon, bakır, oksijen, azot, vs. gibi) doğada yaygın kimyasal elementler oluşur.

4. Ortamdaki enerji yoğunluğu biraz daha azalır, bu temel kimyasal elementlerin kombinasyonlarından, (su, kuvars, metan, amonyak, vs. gibi) moleküller oluşur.

5. Ortamdaki enerjinin 0 ile 100 C arasında ve gezegen büyüklüğünün de (ne Jüpiter, Satürn gibi çok büyük, ne de Ay gibi çok küçük olmadığı) Dünya büyüklüğündeki gezegenlerde, su-karbondioksit-metan-amonyak gibi moleküllerin karşılıklı etkileşimlerden adenin, timin, guanin, cytosin gibi daha büyükçe moleküller ve onların da üçlü kombinasyonlarından aminoasit denilen organik moleküller oluşmaktadır.

Bu şekilde, madde çeşitliliği sürekli art-

maya başlar. Madde çeşitliliğinin artması-na paralel olarak, enerji çeşitliliği de artar.”¹

Maddenin aldığı biçim, yaşadığı değişimler hem bağrında taşıdığı enerji miktarı hem de maruz kaldığı enerji ortamına göre değişmektedir. Böylelikle herhangi bir maddeyi, cismi olan bir şeyi enerjisini arttırmak suretiyle görünmez kılmak, enerjiye dönüştürmek mümkünken; tersinden enerji yoğunluğunu azaltmak suretiyle de görünmez’i görünür kılmak (enerjiyi maddeye dönüştürmek) da mümkündür. Fizikte $E=mc^2$ formülü buna karşılık gelmektedir. Bu aynı zamanda klasik idealizm-materyalizm ikilemini anlamsız kılan ve gerçekte enerji-madde birlikteliğini ortaya koyan Einstein’ın meşhur ‘enerji-madde dönüşümü’ ilkesi oluyor.

Peki, tüm bu belirtilenlerden ne anlamalıyız?

Belirtilenler her şeyin varoluşsal olarak enerjinin çocuğu olduğunu ortaya koyar. Potansiyel olarak her şeyi kendi bağrında taşıyan enerjinin varlık-yokluk denkleminde varlığın yokluğu yenmesi sonucu gerçekleşen her şeydir, madde. Diğer bir deyişle maddeyi enerjinin kendini gerçekleştirerek anlaşılması ve yapısallaşması olarak tanımlamak da mümkün. Hem her şeyin anası rolünde oluyor enerji, hem de maddeleştikten sonra ondan kopup gitmiyor. Yani madde onun formu olurken de her form farklı farklı düzeylerde bir enerji yoğunluğu barındırıyor.

Maddedeki ruhsallık da diyebileceğimiz bu enerji, maddeler arasındaki etkileşimi, iletişimi sağlayan şey oluyor ki, yaşam da buradan çıkıyor. Bu yönüyle yaşam dediğimiz şey de aslında enerjinin tüm bu hareketlerinden başka bir şey olmuyor. ‘Maddeyi yöneten ruh’ olarak enerji, varoluşsal olarak akışkan olduğundan maddeyi hep değişim ve dönüşüme zorluyor.

Enerjinin etkileşimlerini anlamak zor olduğundan yaşamı da anlamak zorlaşıyor. Burada sorun yaşam denilen şeyin ne olduğunu tanımlayamamaktan kaynaklanmıyor, onun hakkında bilinen ve bilinebilecek şeylerin az olmasından kaynaklanıyor. O halde bilimsel veriler temelinde yaşam denilen varoluşu tanımlayabiliriz: “Yaşam, değişim ve dönüşüme uğramaktır.”² Bu da oluşun her türünü kendi içinde

taşır. Dolayısıyla on beş milyar yıldır akmakta ve oluşmakta olan her şey yaşamın kendisi olmaktadır. Bunun gerçekleştirici gücü de enerjinin maddenin bir halinden veya biçiminden bir başka hale veya biçime doğru geçmesi, akmasıdır. Özcesi yaşamı, kaynağı enerji akışı ve aktarımı olan her türden oluş olarak tanımlamak mümkündür.

Ortak İlkeler

Bunun yanı sıra evrendeki tüm maddelerin hem kendi içinde hem de dış bağlantılarında bir enerji bağı vardır. Elektronları atom çekirdeğinin etrafında tutan ve her atomu bir diğeriyle alış-verişe yöneltten; uyduları gezegenlerin, gezegenleri yıldızların, onları da başka gök cisimlerinin etrafında tutarak dengeleyen; insan organizmasını oluşturan yaklaşık yüz trilyon hücre arasındaki mükemmel birliği oluşturan, insanların birbirlerine ve çevrelerine yönelttikleri onca mesajla iletişimi gerçekleştiren hep enerjinin hareketi ve bağıdır. Günümüzde ‘doğal yapılanma sistemi’ (sinerjetik sistem) denilen evrensel zekâ gerçekte bu oluyor. Kökü tarihsel toplumun doğayı algılama biçimi olan canlı evren anlayışına dayanan ve kimilerinin ‘logos’, kimilerinin ‘geist’, Önderliğimizin de duygusal zekâ ile analitik zekanın bir toplamı olarak ‘toplumsal akıl’ diye tanımladığı gerçeklik de bu anlama geliyor. Diğer deyişle özü akışkanlık olan ve var olmaya çalışan enerji, karşımıza yaşayan, capcanlı bir evrensel gerçeklik çıkarıyor. Canlı evrenden bahsedildiğinde, canlanmaya yani varlaşmaya çalışan enerjinin hareketinden bahsedilmiş olur.

Şimdilerde bilim bilgi’yi de bir çeşit enerji bağı olarak tanımlamakta olup, bunu canlı varlıkların yapılanmasındaki en önemli bağlantı türü olarak görüyor. Her zaman için maddeyi aşma eğiliminde olan enerji, bir taraftan küçük maddeleri biraraya getirip büyük maddelerin oluşumunu sağlarken, diğer taraftan da büyük maddelerin parçalanmasını sağlıyor. Enerjinin bu sürekli akışına karşı, bilinen anlamda canlı oluşumların verdiği cevap, bu parçalama dönemi yaklaştığında kendilerini nasıl oluştuklarının bir kaydını kendilerinden sonrakilere aktarmadır. Kendilerini çoğaltma ve çoğalttıklarında

kendilerinin nasıl oluştuğunun bilincini yerleştirmedir. Gerçekleşen bu olaya ise 'bilinç oluşturma' denmektedir. Bu, bir bakteriden tutalım da bilinebildiği kadarıyla en yetkin bir doğa gerçekleşmesi olan insana kadar çevrede olup bitenden haberdar olmayı ve buna uygun kendinde değişim-dönüşüm yapmayı sağlayan husus oluyor.

Bağlantılı bir diğer husus ise evrende var olma ve var kalmanın oluşun enerjiyle direkt bağlantılı olmasıdır. 'Entropi' diye tanımlanan yasaya göre, evrende her şey var olmak ve var kalmak için enerjiye ihtiyaç duyar ve sürekli bir enerji akışı olmazsa, her şey artan oranda bir düzensizliği yaşar ve bu da o şey için dağılma, başka bir şeye dönüşme anlamına gelir.

'Entropi' diye tanımlanan yasaya göre, evrende her şey var olmak ve var kalmak için enerjiye ihtiyaç duyar ve sürekli bir enerji akışı olmazsa, her şey artan oranda bir düzensizliği yaşar ve bu da o şey için dağılma, başka bir şeye dönüşme anlamına gelir.

Doğada fiziki ve kimyasal çözülmeyi yaşamak suretiyle dağılan 'cansız' diye tanımlanan maddelerden tutalım da 'canlı' olarak tanımlanan varlıklar için de aynı husus geçerlidir.

Var kalmak bir yandan ihtiyaç duyulan enerjinin alımı sayesinde gerçekleşirken, diğer yandan içinde bulunulan eko-sistemde oluşan değişimlere göre organizmanın kendisinde de gerekli değişim-dönüşümleri yapmasıyla mümkün olur. Bunu tüm canlılarda görürüz. İnsan da dâhil kendi eko-sisteminin gereklerine göre davranamayan hiçbir canlının yaşamını devam ettirememesi buradan kaynaklanır. Hiçbir varlık kendi eko-sisteminin gerekleriyle oynayamaz, onlara göre davranmaktan vazgeçemez. Aksi halde yaşam olmaz. Kendi olarak yaşam, yaşayanın doğasına göre davranabilmekle direkt bağlantılıdır.

Burada önemli olan, evrenin oluşum ilkelerinin aynı olduğunu ve evrenin mutlak bir düzensizliğe ve kaosa mahkûm olmadığını bilmektir. Oluşun ilkeleri öz-

sel aynılığı korumakla birlikte, enerjinin hareketine bağlı olarak yaşam sürekli farklılaşır, çeşitlenir. Doğadaki tüm çeşitlenmeler ve farklılaşmalar enerjinin farklı yoğunluklarda kendini görünür kılmasıdır. Enerjinin her maddede aldığı form, taşıdığı enerji yoğunluğu ve buna bağlı olarak ulaştığı anlam düzeyi de farklı farklıdır.

Enerjinin İnsanlaşması

Önderliğimiz bilinebildiği kadarıyla ilk kez insanda evrensel oluşumun kendini sorgulama düzeyine eriştiğini ve evrenin ilk sorusunun 'ben kimim?' sorusu olduğunu belirtmektedir. Evrenin amacının kendini tanımak olduğunu ortaya koyarak bu soruya verilen yanıtın evrenin

nihai amacı olabileceğini değerlendirmektedir. İnsan şahsında evrenin kendini tanımaya dair sorduğu soruya verilen cevap şudur: "Ben benim, ben evrenim, ben öncesi-sonrası, yakını-uzacı olmayan zaman ve mekânım!"¹³ Evrenin amacını ve verilebilecek nihai cevabı belirtilen çerçevede ortaya koyduğumuzda gerçek insanın niteliği de kendiliğinden açığa çıkmış olmaktadır. Gerçek insan evrenin kendi şahsında bir hamle yaptığını bilen ve kendindeki evreni görebilendir. 'Fenafillâh', 'Nirvana', 'Enel-Hak' gibi ulaşılan düzeyler de bunun dile gelmesi oluyor. Yine insan için yapılan 'mikro kozmos', 'ikinci doğa' tanımlamaları da aynı anlamdadır.

İçsel yoğunlaşmayı çok derinlemesine yaşayarak sezgisel olarak varılan insanın evren olduğu tespiti, günümüz bilimi tarafından da kabul görmektedir. "Bireysel gelişimde evrim tüm aşamalarıyla görülür: Tek hücreli dönem, morula-blastula-gastrula-dönemleri, balık dönemi, sürüngen dönemi, memeli dönemi, oransız bedenli yeni doğmuş, oranlı bedenli gençlik, kırışıklı

*olgunluk, kamburlaşmış yaşlılık ve döngünün tamamlanması.*¹⁴

'Büyük patlamadan bu yana tüm evrene yayılmış gerçekliğin toplamı olarak insanı Önderliğimiz şu şekilde özetlemektedir:

"1 – Maddenin yapı taşları olarak atomlar, hem sayı hem diziliş olarak insanda en zengin bir varlığa ve bileşime sahiptir.

2 – İnsan biyolojik dünyanın tüm bitkisel ve hayvansal yapılarını temsil etme avantajına sahiptir.

3 – Toplumsal yaşamın en gelişkin biçimlerini gerçekleştirmiştir.

4 – Çok esnek ve özgür bir zihniyet dünyasını temsil etmektedir.

Evrenin en yetkin bir gerçekleşmesi olarak insanı böyle tanımlarken, daha detaylara indiğimizde insan türünün ikili yapısını oluşturan kadın-erkeğin de daha farklı özellikler taşıdığını görürüz. Önderliğimizin 'evrenin en mükemmel ikilisi' olarak tanımladığı kadın ve erkek açısından insan için belirtilen bu genel hususların dışında farklılıklar vardır.

*5 – Metafizik yaşayabilmektedir.*¹⁵

Bu yoğunlukta bir oluşu bilmenin evreni bilmekle özdeş olduğu açıktır. 'Kozmosu ve kuantumu bilmek istiyorsan kendini bil!' söyleminin altındaki gerçeklik de bu oluyor zaten.

Evrenin en yetkin bir gerçekleşmesi olarak insanı böyle tanımlarken, daha detaylara indiğimizde insan türünün ikili yapısını oluşturan kadın-erkeğin de daha farklı özellikler taşıdığını görürüz. Önderliğimizin 'evrenin en mükemmel ikilisi' olarak tanımladığı kadın ve erkek açısından insan için belirtilen bu genel hususların dışında farklılıklar vardır. Bu da olağandır, zira enerjinin her formdaki yoğunluğu ve buna bağlı olarak hareketi farklıdır.

İkilinin birlikteliği olarak ele aldığımız ve insanın var oluş hali olarak tanımladığımız toplumsal yaşamı ikilinin hakikatine dayandırmak, doğal olana göre davranmak var kalmanın temel şartıdır. İkili, var oluş koşullarıyla oynamamalı, doğal olanın dışına çıkmamalıdır. Ancak ne yazık ki yedi bin yıldır, insanlığın yaşadığı

büyük ölçüde bir doğadışıktır. Donanımlı ve barındırdığı enerji yoğunluğu nedeniyle saptığında tüm bir evren için tehlikeli hale gelen insan, hiyerarşik devletçi sistemle oluşun gerçekleşme koşullarını yok edecek denli tehlikelilemiştir. Doğadışılık ve anormalliğin her güçlenme denemesi, tüm oluşun başına bela açmaktan başka bir şeye yaramamaktadır. Zira doğadışılık dengesizliktir, bütünlüğü parçalamadır, bu da sürdürülebilir şekilde olmayacak olandır. Bu açıdan var olmak ve var kalmak için ikilinin birliği, ikilinin doğasıyla uyumlu olmalıdır. Gerçekleşme, oluşma öze uygun olmalıdır.

Enerjinin Cinslerdeki Görünümü

O halde doğal mecrasında ilerleyen toplumsal yaşam nasıl bir yaşamdır?

İnsan yaşamının doğası nedir?

Doğru bir yaşam tanımına nasıl ulaşabiliriz?

Bunda kadın-erkek ikilisinin rolü nedir?

*"Öncelikle kadını tanımlamak ve toplumsal yaşam içindeki rolünü belirlemek doğru yaşam için esastır. Bu yargıyı kadının biyolojik özellikleri ve toplumsal statüsü açısından belirtmiyoruz. Varlık olarak kadın kavramı önemlidir. Kadın tanımlandığı oranda erkeği tanımlamak da olasılık dâhiline girer. Erkekten yola çıkarak kadını ve yaşamı doğru tanımlayamayız. Kadının doğal varlığı daha merkezi bir konumdadır. Biyolojik açıdan da bu böyledir.*¹⁶

Toplumsal gerçeklik bir yana, biyolojik veriler temelinde de olaya bakıldığında gerçekten de yaşamı kadın üzerinden tanımlamak ve tanımak gerektiği açıktır. Hiyerarşik devletçi sistem yaşamı erkek merkezli tanımladığından, böyle oluşturmaya çalıştığından ve bunu meş-

rulaştırmak için de yalancı 'hakikat rejimleri' ürettiğinden bu görülmemektedir. Yedi bin yıllık pratikleriyle ne kadar zararlı oldukları açığa çıkmışların, en yoğun yaşam olarak tanımlanabilecek olan kadını bu kadar hedeflemiş olmaları aslında yaşam-kadın bağıntısını ortaya koymaya yarar. Yaşamın dokusuyla oynayanların, toplumsal yaşamın en yetkin gerçekleşmesi olan kadına yönelmeleri, onu güçsüzleştirmeye çalışmaları, ikincil ve silik göstermeleri, kadın ile yaşam özdeşliğini gösterir sadece.

Yaşamın oluş hali, diğer deyişle doğası daha çok kadınla bağlantılıdır. Önderliğimiz bunu ontolojik bir gerçeklik olarak ele almaktadır. *"Her madde formunun enerji payı farklıdır. Zaten bu enerji farklılığı maddi formların, yapıların farklılığını belirlemektedir. Kadın maddesindeki, formundaki enerji ile erkek maddesindeki enerji farklıdır. Kadında taşınan enerji hem daha fazladır, hem de bu enerjinin niteliği farklıdır. Bu farklılığı doğuran kadın formudur."*⁷⁷

Kadın ve erkek insan türü 23 çift kromozomdan oluşur. Her bir kromozom çifti, anadan ve babadan gelme eşit kromozomlardan oluşur. 22 çift kromozom her iki cinste de X'tir. Son kromozom çifti kadında XX iken, erkekte XY'dir. Yani kadında kromozomların tümü X iken, erkekte 45'i X, bir tanesi de Y'dir. Buradaki X ve Y adlandırmaları, kromozomların şeklinin bu harflere benzemesindedir. Bu kromozomlardan cinsiyeti belirleyeni Y'dir. *"Erkek cinsinin oluşmasına yol açan kromozom Y kromozomu. Daha da özele indirgemek gerekirse, bu kromozom üzerindeki tek bir gen 'SRY' geni (cinsiyeti belirleyen bölge), bir insanın erkek olmasını sağlıyor. Bu gen sayesinde erkek üreme organları şekilleniyor, erkeklik hormonu salgılanmaya başlıyor ve embriyo erkeğe dönüşüyor."*⁷⁸

Erkek ile kadın arasındaki onca biyolojik farklılığın nedeni olan Y kromozomunun X'ten gelme olduğu ve bunun bir mutasyonla gerçekleştiği bugün bilim tarafından kabul edilmektedir. *"Y kromozomunu oluşturan DNA'nın önemli bir kısmı kullanılmayan DNA'dan oluşmaktadır ve Y kromozomunun %95'ini oluşturan bu bölgenin X kromozomunda eşleri bulunmaktadır. Bu da Y'nin X orijinli olduğunun bir göstergesidir."*⁷⁹ Yine Y kromozomu üze-

rinde yaşanan ve hatta Y'ye ömür biçmeye neden olan bozulma ve tahribatlar X kromozomu üzerinde oluşan değişimlerle telafi edilmektedir.

Y kromozomu hakkında ulaşılan tespitler sadece bunlar da değildir. Araştırmalar Y kromozomunun gün geçtikçe daha da küçüldüğünü ve kromozomu oluşturan genlerin giderek işlevlerini yitirdiğini gösteriyor. Diğer bir deyişle Y kromozomuna süresi değişse de ömür biçiliyor. Yaşanan her bozulma ve tahribat da babadan oğula geçtiğinden bu bozulmaların yaklaşık beş bin kuşak yani birkaç milyon yıllık bir sürenin ardından Y kromozomunun yok olması gibi bir sonuç doğuracağı değerlendirilmektedir. Hatta Y kromozomu üzerindeki bazı genlerin yenilenmeyi ve sperm üretimini engelleyerek kısırlığa yol açtığı ve bunun da pek çok hayvan türünün yok olmasıyla sonuçlandığı belirtilmektedir.

Yanı sıra kromozomlarla bağlantılı diğer önemli bir husus ise her iki kromozomun taşıdığı enerji miktarının ve yoğunluğunun da aynı olmamasıdır. Form olarak da daha büyük olan X kromozomu yaklaşık olarak üç bin genden (kişiliği oluşturan şifreler olarak da anlaşılabilir) oluşurken, Y kromozomu ise 114 genden oluşmaktadır ki bunlardan 80'inin işlevi bilinmektedir. Kromozom formlarındaki bu farklılığın nedeni, sahip olunan enerji miktarıdır. Bu verilerin bize söylediği, kadın formundaki enerji miktarı daha fazlalığı ve bu enerjinin niteliği de daha farklı olduğudur.

Enerjinin Cinslerdeki Hareketi

Şimdi de var olan bu enerjinin hareketindeki farklılığı ele alalım.

*"Toplumsal doğada erkek enerjisi iktidar aygıtlarına dönüştüğünde maddi formlar, biçimler halini alır. Biçimler tüm evrende soğumuş enerji olarak tutucudur. Toplumda egemen erkek olmak, iktidar biçimlenmesi haline gelmektir. Bu haliyle taşıdığı enerji ağırlıklı olarak form kazanmıştır. Form haline dönüşmeyen enerji azdır ve çok az kişilikte yaşanır."*⁸⁰

Aslında erkeğin enerjisi form tutmuştur, bir kabuğa kavuşmuştur. Formun kafesleyici, engelleyici özelliğinin yanı sıra edinilen formun erkek egemenlikçi-ikti-

darıcı olması nedeniyle erkekteki enerji akışkanlığı önemli ölçüde yitirilmiştir. O nedenle ki Önderliğimiz erkekte 'form haline dönüşmeyen enerjinin azlığından ve bunun da ancak çok az kişilikte olabileceğinden' bahseder. Peki, bu neden böyledir? Bunun dışında bir gerçekleşme hali mümkün değil midir?

Erkeğe ait olduğu izlenimi verilmiş bir sistem yaratılmıştır, bu yönüyle de erkek formlaştırılmıştır. Erkeğin kendisini sahip olarak göreceği bir sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem de kadın-erkek simbiyotik ilişkisini yok eden, dolayısıyla da insan türünün var oluş şekliyle oynayan iktidarcılığa dayanmaktadır. Form tutmuş

li ölçüde zayıflamıştır. Erkekte uzunca bir süreden beridir yaşanan bir tekrardır, bir donmuşluktur, patinaj halidir. Bu da özgürleşememedir. Kadın üzerinde iktidar kılınması ondaki enerjiyi zehirlemiştir. Bu da özgürlük ve yenilenme için gerekli olan enerji akışkanlığını önemli ölçüde dondurmuştur.

Gerçekten de bugün kadın-erkek sorsunsalı bağlamında her iki cinsin özgürlük arayışına bakıldığında, kadının özgürlük arayışının erkeğe göre çok ileri düzeyde olduğunu gözlemlemek hiç de zor değildir. Hatta şu bile söylenebilir: özgürlük arayışında olan, yerinde durmayan, enerjisi akışkan kadın, mevcut haliy-

Kadın ise hem ontolojik olarak enerji-form diyalektiğinde daha donanımlı olması hem de iktidarcılık gibi bir forma kavuşmamış olmasından dolayı özgürlüğe bağlanmış haldedir. Mevcut sistem kadına ait bir sistem ve onun bir formlaşması olmadığından kadının enerjisi akışkanlık özelliğini, diğer deyişle özgürlük arayışını sürdürmektedir.

enerji aslında dondurulmuş veya dondurulmak istenen enerjidir, kalıplara dökülmek ve sınırlandırılmak istenen enerjidir. Hâlbuki enerjinin eğilimi akışkanlıktır ve sürekli olarak oluşmaktadır. Bu aynı zamanda özgürlüktür. Özgürlük akmaktır, yenilenmektir, kendini sürekli oluşturmaktır. Özgürlük formlaşmaya gelmeyen, gelmek istemeyen bir enerjiyi gerektirir. Bu nedenle enerjinin doğası olan özgürlük arayışı ile formlaşmanın yarattığı kafesleme arasında ontolojik bir çelişki hep var olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Oysa erkek egemenlikçi sistem, erkekteki enerjinin yanlış bir formlaşması olmuş ve kendini yaymıştır. Kadın üzerindeki iktidardan erkeğe pay verilmesi ve erkekteki enerjinin büyük ölçüde böyle forma kavuşmuş olması, aslında erkeği öldüren en büyük olay olmuştur. Form kazanmanın özsel olarak akışkanlığı engelleyici özelliğine bir de bu formlaşmanın yanlış bir şekilde gerçekleşmesi eklenince, erkekteki enerji akışkanlığı (özgürlük arayışı) önem-

le kendisini kafeslemeye, engellemeye çalışan erkeği de büyük ölçüde değiştirmekte, dönüştürmekte ve ona yeni bir form kazandırmaktadır. Onun enerjisinin önünü açmakta, onu oluşturmaktadır. Bu yönüyle de kadın özgürleştikçe özgürleş-tirmekte, oluşarak oluşturmaktadır.

İster bilinçli ister bilinçsiz olsun erkek kendisine, kadın üzerinde kurulmuş olan iktidarın sınırlarını önemli ölçüde kabul etmiş ve böyle yaparak özgürlük arayışını zayıf bırakmıştır. Erkek yanılısamalı bir ruh haliyle kendisine ait bir sisteminin olduğunu düşünmekte ve bu iktidarcı 'yaşam'ın kendisine sunduğu her türden cinsiyetçi 'kolaylık'tan da alabildiğine yararlanmaktadır. Kadına göre kendisinde barındırdığı enerji-form diyalektiğindeki varoluşsal eksiklik, yanı sıra iktidarcılığın egemen erkek karakterli oluşu, erkeğin özgürlüğe bağlanmasını, kilitlenmesini yetersiz kılmaktadır.

Kadın ise hem ontolojik olarak enerji-form diyalektiğinde daha donanımlı ol-

ması hem de iktidarcılık gibi bir forma kavuşmamış olmasından dolayı özgürlüğe bağlanmış haldedir. Mevcut sistem kadına ait bir sistem ve onun bir formlaşması olmadığından kadının enerjisi akışkanlık özelliğini, diğer deyişle özgürlük arayışını sürdürmektedir. Burada önemli olan kadının bu arayışının kendi sistemine kavuşuncaya kadar mı süreceği, yoksa bu arayışın varoluşsal bir özellik mi olduğudur. Kadındaki enerjinin kendine uygun bir forma kavuşması, onun da enerjisinin donması, dolayısıyla özgürlük arayışının sonlanması anlamına mı gelecektir? Kadın kendi sistemine ulaştıktan sonra artık akmayacak mıdır, akmadığında özgürlüğe bağlanmış bir oluş olmaktan çıkacak

bağlantılıdır.”¹¹

Yaşamı, enerjinin bir halden başka bir hale, bir maddeden başka bir maddeye olan geçişi ve ortaya çıkan her türden değişim-dönüşüm olarak tanımlamıştık. Toplumsal yaşamdaki her oluş bir enerji akışıdır, enerjinin bir gerçekleşmesidir ve bu yaşam kadın merkezlidir. Yaptığımız alıntı yaşamın neden kadınla daha fazla bağlantılı olduğunu, yaşamda neden kadının çekim merkezi olduğunu ve toplumsal yaşamda erkeğin doğal yöneliminin neden kadına doğru olduğunu ortaya koymaktadır. Kadındaki enerjinin yoğunluğu ve niteliği onu bu kadar merkezi kılan en önemli unsurdur. O nedenle erkeğin kafesine alınmış, iktidarcı siste-

PKK’yi bir kadın partisi olarak ele almamızın, kadın kurtuluş ideolojisini sadece kadının değil, tüm insanlığın sorunlarını çözecek ideoloji olarak ele almamızın altında yatan her şey kadının yaşamdaki belirleyiciliğidir.

mıdır? Hayır! Çünkü iktidarcı sistem öncesi, kadının formlaşması zaten gerçekleşmişti ve bu form enerjiyi dolayısıyla özgürlüğü barajlayan, engelleyen, tutucularak muhafazakârlaşan bir nitelikte değildi.

Kadını ve erkeğiyle doğal toplum insanının her gerçekleşmesi özünde bir özgürlük gerçekleşmesidir. An’da oluşmaya, yani ‘bildiğin anda oluşuyorsun’ formülüne uygun en yetkin gerçekleşmelerin olduğu dönem o dönem idi. Bu açıdan sapmamış olan ve doğasına uygun davranabilen insan için enerjinin akışkanlık özelliği sürer. Bunu hem kadın hem de erkek için söylemek mümkündür. Ancak bu da olanı anlamaya yetmez, buna bir ek gerekir: *“Kadında ise enerji ağırlıklı olarak form haline, biçimselliğe gelmez. Enerjisi akışkan halini korur. Erkek formunda, kafesinde tutuklanmazsa, yaşam enerjisi olarak akışkanlığını sürdürür. Dondurulmamış kadındaki güzellik, şiirsellik, anlam potansiyeli, ağır basan bu enerji haliyle yakından*

min içinde kendisi olmaktan çıkarılmış olan ‘kadın’ı bir yana bırakırsak, kadın ontolojik olarak kalıplara dökülemeyendir, muhafazakârlaşmayandır, sürekli arayış halinde olandır, yenilenendir, yenileyendir, özgürlüğe akandır, özgürleştirendir.

Çıkış Yolu Olarak Kadın Doğası ve Sistemi

Kadına dair belirtilen bu ontolojik veriler, toplumsal yaşamın tanımlanmasında ve onun tekrar kurulumunda kadını merkezi öge olarak almamız gerektiğini bize söylüyor. Tüm bilimlerin tanrıçası olarak tanımladığımız sosyal bilimi jineolojiye dayandırmamızın; sorunların çözümü anahtarı olarak kadının duygu yüklü zekâsını görmemizin, toplumsal doğanın sistemi olan demokratik uygarlık sistemini kadın sistemi olarak tanımlamamızın, dahası sosyalizmi sınıf eksenli değil de kadın merkezli değerlendirmemizin, PKK’yi bir kadın partisi olarak ele almamızın, kadın kurtuluş ideolojisini sadece

kadının değil, tüm insanlığın sorunlarını çözecek ideoloji olarak ele almamızın altında yatan her şey kadının yaşamdaki belirleyiciliğidir.

Tüm bunlar hakikat rejimimizden çıkan gerçekler oluyor ki, bunlar kişilerin keyfine göre oluşturulacak ya da görmezden gelinecek hususlar değildir. Gerçekten de toplumsal doğaya uygun bir eşitlik-özgürlük mücadelesi yürütmek, dahası insan olmak isteyenlerin gerçekleştirmesi gereken zihniyet devrimi oluyor bunlar. Eril aklın bir iflası yaşadığı ve bırakalım mevcut toplumsal sorunları çözmeyi, tüm toplumsal sorunların bizzat yaratıcısı olduğu fazlasıyla açığa çıkmıştır. O

lerin -kim adına hareket ederlerse etsinler- egemenlikçi sistemin sınırları içinde debelenmekten kurtulamayacaklarını mutlak anlamda bilmek gerekir. Bağlantılı olarak toplumsal yaşamın hakikatini arama yolunda temel araştırma yöntemini kadına dayandırmayanların, gücünü kadındaki özgürlüğe bağlanma halinden almayanların ve kendilerini kadın hakkında egemen erkeğin yarattığı onca yalandan kurtaramayanların, kadındaki kutsallığı göremeyenlerin başarılı olması asla mümkün olamaz. Geçmiş, bu konuda fazlasıyla ders vericidir, öğreticidir.

Sonuç olarak insan yaşamı, toplumsal yaşamdır ve toplumsal yaşam da kadın

Toplumsal yaşamın hakikatini arama yolunda temel araştırma yöntemini kadına dayandırmayanların, gücünü kadındaki özgürlüğe bağlanma halinden almayanların ve kendilerini kadın hakkında egemen erkeğin yarattığı onca yalandan kurtaramayanların, kadındaki kutsallığı göremeyenlerin başarılı olması asla mümkün olamaz. Geçmiş, bu konuda fazlasıyla ders vericidir, öğreticidir.

nedenle gerçekten de özgür bir yaşam arayışında olanların, yaşam düşmanı cinsiyetçilerin kadına dair oluşturdukları cinsiyetçi kalıpların ötesine geçerek, özgürlük arayışlarını kadına dayandırmaları, sorunların çözümünü kadının duygu yüklü zekâsında aramaları ve kendilerinde zaten ontolojik olarak var olan kadına ait yanları daha fazla açığa çıkarmaları gerekir. Bu bir temenniden ötedir. Bunu gerçekleştiremeyenlerin sistemin değirmenine su taşımaktan kurtulamayacaklarını asla unutmamak gerekir.

Onca demokratik uygarlık gücünün tüm çabalara rağmen toplumsal doğaya yeniden dönüşü sağlayamamalarının altında yatan, kesinlikle yanlış yerden başlamalarıdır. İşe devletleşmeyle, iktidarlaşmakla, sınıfsal hâkimiyetle ve benzer zihniyetlerle başlayanların toplumsal yaşamı özgür-eş yaşam şeklinde tasarlayıp buna uygun yaşayamayanların, kadına yaklaşımı hem erkek hem de toplumsal sistem açısından turnusol kâğıdı gibi görmeyen-

eksenlidir. Bu erkeğin toplumsuz veya toplumun erkeksiz olabileceği anlamına gelmez. Erkek de varoluşsal olarak toplumsaldır, toplumsallık insan türünün varoluş koşuludur. Kast edilen, toplumsal yaşamın kadının etrafında ve belirleyiciliğinde gerçekleştiğidir. Bu, toplumsal yaşamın 'en uzun süre' kapsamında gerçekleşen formudur. Tüm zamanlarda ve mekânlarda gerçekleşen gerçekten budur ve bu ontolojiktir. Hatta bu gerçekleşmeyi sadece kadın için değil de dişillik için ele almak mümkündür. Tüm eşeyli canlılarda yeni neslin doğurucusu ve eğiticisi dişil unsurdur. Eğitim, yaşama-var kalmaya hazırlama ve inşa, bir dişillik işidir. Bu yönüyle aslında doğanın ve bağlantılı olarak yaşamın daha çok dişil karakterde olduğunu söylemek gerekir. Zaten 'toprak ana', 'berekatli ana', 'jin-jîn' gibi tanımlamalar da kadın-yaşam benzerlik ve özdeşliğini ortaya koyan temel gerçekler olmaktadır.

Kadın konusunun derinlikli ele alın-

diğini söylemek güçtür. Önderliğin kadına olan ilgisini, onu her fırsatta erkek karşısında savunan pozisyonda olmasını kadının güçsüz olmasına bağlayan geri tutumlar sürdürüldükçe Önderliğin çabaları kadın eksenli ideoloji ve kadın sorununun kapsayıcılığı çerçevesinde ele alınmaz. Bu da öngörülen değişimi köklü yapamama, mevcut erkeksilikle yaşama devam etmek anlamına gelir.

Mevcut durumda erkek odaklı sistem, karşısında özgürlük mücadelesi yürütülmesi gereken bir konumdur. Doğal toplumun değerlerini bastıran, onları geriletirerek kendine yaşam olanağı açan egemen erkek sistemidir. Tüm özgürlük ve eşitlik mücadelelerinin, karşısında mücadele yürüttüğü sistem erkek sistemidir ve bu sistem çok büyük ölçüde genel olarak erkek cinsini kendine ortak etmeyi başarmıştır. Kadın eksenli doğal toplum sistemi ile egemen erkek odaklı iktidarcı sistem iki ayrı paradigma ve yaşam tarzıdır. Biri insan ve toplum olmanın özünü oluştururken diğeri, bundan bir sapma, bir karşı devrimdir. Biri insanlaştıran, diğeri insanlaşmaktan uzaklaştırmaktadır. Birinde her şey bir bütün ve anlamlı özellikler iken diğeri her şey parçaları, sıkı hiyerarşi ve egemenliğe tabi tutularak anlam yitimini yaşamaktadır. Biri yaşatırken diğeri öldürmektedir. Birinde toplumsal sorunlar olmazken, diğeri toplumsal sorunlar her tür sorunun kaynağını teşkil etmektedir. Biri toplumsallaştırmış, insan olmanın özünü oluşturmuşken ve bu güçlü duruşunu kaybettiği hiyerarşik devletçi sistem döneminde, verdiği amansız özgürlük ve eşitlik mücadelesiyle toplumsallaşmasını yeniden oluşturarak insanlığın genel sorunlarını çözmeye çalışırken, diğeri tüm bu özgürlüksüzlük, eşitsizliklerin kaynağı olmaktadır. Daha da arttırılabilecek bu niteliksel farklılıklar da göstermektedir ki iki ayrı ve birbirine zıt sistem ve paradigma söz konusudur.

Bu açıdan erkek eliyle gerçekleştirilen sistem ve onun yürütücü gücü olarak erkek, bırakalım daha fazla özgür olmayı bu kötülüklerin yaratıcısı olmasından ötürü en fazla özgürlüğe ihtiyaç duyan, insanlaşma sorunu olan, öze dönüşü yakalaması gereken bir konumdur. Erkek tarzı

ile sorunların çözümü bir yana sorunların daha da arttığı bilinmektedir. Tüm sorunların tam da bundan kaynaklandığı ortaya fazlasıyla çıkmıştır. Bu nedenle erkeklerin kadın zihniyetine ulaşmaya ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaç, insanlığın kendini devam ettirebilmesi için bir zorunluluk halini almıştır.

İşte PKK'nin bir kadın partisi olması bu nedenlerdir. Kast edilen şudur: kadının temel yaratımları olan demokratik komünal değerleri esas almak, bunların insan ve toplum olmanın özünü oluşturduğu gerçeğinden hareketle bunlara ulaşmayı gerçek insan ve toplum olmak için olmazsa olmaz kabilinde görmektir. Sorunların çözümünde de kadının esas olarak bencillikten uzak, komünal, bütünlüklü, duyarlı, iktidarcılıktan uzak, duygusal ve analitik zekâyı dengeleyebilmiş zihniyetini tek yol olarak benimsemektir. Kadının mücadelemizde temel öncü güç olarak belirlenmesi, tüm bu nedenlerden ötürü bir propaganda olmayıp en büyük hakikatlerimizdir. Bu açıdan hepimizin içimizdeki kadına ait yönleri açığa çıkararak toplumsal cinsiyetçiliğin yanılmalı güç anlamına gelen erkeksiliği aşması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- (1) – Hayatın Tanımı, Bireysel ve Toplumsal Hayatın Oluşumları ve İlkeleri
- (2) – Hayatın Tanımı, Bireysel ve Toplumsal Hayatın Oluşumları ve İlkeleri
- (3) – Demokratik Uyarlık Manifestosu – 4. Cild – Abdullah Öcalan
- (4) – Hayatın Tanımı, Bireysel ve Toplumsal Hayatın Oluşumları ve İlkeleri
- (5) – Demokratik Uyarlık Manifestosu – 1. Cild – Abdullah Öcalan
- (6) – Demokratik Uyarlık Manifestosu – 5. Cild – Abdullah Öcalan
- (7) – Demokratik Uyarlık Manifestosu – 5. Cild – Abdullah Öcalan
- (8) – 2005 Ekim Bilim ve Teknik Dergisi
- (9) – Okyanusum Com.
- (10) – Demokratik Uyarlık Manifestosu – 5. Cild – Abdullah Öcalan
- (11) – Demokratik Uyarlık Manifestosu – 5. Cild – Abdullah Öcalan

DOĞAL TOPLUMDA İLİŞKİLER VE ROLLER

Evren ilk oluşum anından beri muazzam bir şekilde durmaksızın, her an farklılaşıp gelişerek oluşmaya devam etmektedir. Evren, doğa ve bununla bağlantılı olarak toplumsal gelişim bir tarihsellik doğrultusunda oluşumunu gerçekleştirmektedir. Bir gerçekliği tanımanın ve bilimini yapmanın en temel yolu, bu gerçekliğin tarihsel ve mekânsal koşullarının anlaşılmasından geçer. Bu da doğru bir tarih bilincini gerektirmektedir. Günümüz egemen sistemi ve kendini meşrulaştırma aracı olarak kullandığı 'sosyal bilim'inin aksine, zaman ve mekân bağlantısı doğru tahlil edilemeyen bir gerçekliğin anlaşılması ve tanımlanması da mümkün olmayacaktır. Olsa dahi bugün görüldüğü üzere sistemin çıkarları ekseninde seyreden bir tanımlama olur.

Kadının tarihsel toplumun gelişmesindeki rolü anlaşılmaksızın bugün varolan toplumsal krizin anlaşılması ve bu krize çözümler geliştirilmesi de imkânsızdır. Kadın-erkek ilişkilerinin bugün itibarıyla geldiği düzey de göz önünde bulundurulduğunda, kadın-erkek ilişkisine ilişkin sorunların tüm toplumsal sorunlar üzerindeki etkisini çok daha iyi görebiliriz. Bu da kadının öz itibarıyla anlaşılmasını gerekli kılar. Önder Apo'nun 'Kadın sorunu çözülmeksizin toplum özgürleştirilemez' belirlemesi tam da bu gerçeğe işaret etmektedir.

Bugün tarih diye bize sunulanlar aslında gerçekliği ifade etmemektedir. Hakim bilme sınırlarını aşarak doğru tarih anlayışının geliştirilmesi ve bütünlükçü bir tarzın oluşturulması şarttır. Tarihte evrensel oluşum gereği olarak gelişen toplumsallığın, günümüz sistem tanımlamalarından arındırılması; toplumsallığın oluşum koşullarının anlaşılması ve ilk toplumsallaşma süreçlerinde yaşananların kavranmasıyla mümkün olacaktır. Birbirini tamamlayan, besleyen tarih ve toplum gerçeklikleri ayrıştırılmadan ele alınmak ve tanımlanmak durumundadır. Tarihsel toplum dediğimiz gerçeklik de bu olmaktadır.

Tarihsel olmayan toplum, toplumsal olmayan tarih yoktur.

İnsanın Varlık Koşulu: Toplumsallık

Evrimsel gelişim zincirinin en son ve yetkin halkası olan insan, toplumsallaşmayla evrenin var olan anlam arayışını en üst düzeye ulaştırmıştır. Tamamen kendi yaratımı olan ve insanın en eski yaşam koşulu olan toplumsallaşma, insanın hayatta kalmasının en temel niteliği ve kalıcı gerçekliğidir. Önder Apo bu gerçeği "Toplumsallık insan türünün varlık koşuludur" sözleriyle özetlemektedir. Bir diğer anlamıyla toplumsallık; insanın insanlaşmasını sağlayan, belirgin bir tarzda onu diğer canlılardan ayıran gerçekliktir.

"Toplum, insan türünün araç yaratarak ve bilinçlice ortak amaca yürümeyi esas alan hem cinsleriyle birleşip kendine en yakın hayvan türünden kopmasını ve bir arada yaşamasını ifade etmektedir."¹ Bu gerçeklik bilimsel verilerle de desteklenmektedir. İnsan toplumsallaşmayla doğadaki diğer canlılara oranla kendisinde varolan güçsüzlüğü, zayıflığı aşmaktadır. Doğayla tamamlanmaktadır. Primattan kopuşla başlatabileceğimiz, çok uzun ve zorlu bir sürece yayılarak tamamlanan toplumsallaşma, insanın varolma isteminin sonucudur.

Varolma istemi doğadaki tüm canlılar açısından geçerli bir arayıştır. Bu gerçeklik hayvanlarda ve bitkilerde de mevcuttur. En küçüğünden en büyüğüne, tüm canlılarda varolma istemi en temel istemdir. Bu istem üç temel ihtiyaç üzerinden gelişir. Tüm canlı türleri beslenme, güvenliğini sağlama ve üreme ihtiyaçlarını karşılayarak varoluşunu sağlar. Bu temel ihtiyaçlar giderilmeksizin varlığın devam ettirilmesinden bahsedilemez. Ancak insan dışında kalan canlı türlerinde sürü olmanın ve 'topluluğun' ötesine geçiş yaşanmamaktadır.

Beslenme, üreme ve güvenlik konularında, doğada bulunan diğer canlılara oranla bu ihtiyaçlarını giderme noktasında yaşadığı zorluklar, insanı toplumsallaşmaya; birlikte olmaya, dayanışma içinde ortak hareket etmeye yöneltmiştir. Her üç olgu da birbiriyle koparılamayacak derecede bağlantılıdır. Bu üç olgu insanda dayanışmayı geliştirerek beraber hareket etmeye yönelttiği açık bir gerçekliktir. Bu sayede insan varolma koşullarını yaratarak doğada bir canlı türü olabilmıştır. Toplumsallaşma olmaksızın insanın doğadaki zor koşullar karşısında ayakta kalması ve yaşamını sürdürmesi mümkün olmamıştır.

İnsanın alet yapmaya başlaması düşünsel gelişimi de sürekli hale getirmiştir. Toplumsallaşma ve düşünsel gelişimi ortak paydada ele almak en doğrusudur. Özellikle araç kullanmayla şekillenen düşünsel sıçrama tarihsel toplum açısından büyük bir öneme sahiptir. Benjamin Franklin'in '*İnsan araç yapan hayvandır*' tanımlaması bu temeldedir. Bununla, insanın hayvanlar âleminde ayrılmasını

sağlayan temel gerçekliklerden birinin yaptığı ve kullandığı araçlar olduğu vurgulanmaktadır. İnsan gerçekliği doğadaki diğer canlıların aksine, verili olanla yetinmez; doğanın verdiklerinin yanı sıra verilenleri dönüştürüp yeniyi oluşturur. Bu şu anlama gelmemektedir: İnsan bir 'tanrı' gibi yoktan vareder! Tam aksine, insanın değiştirip dönüştürdüğü her bir materyal kaynağını doğanın kendisinden alır. İnsanın toplumsallaşmasıyla beraber gelişen el ve beyin gücü sayesinde; taştan kendisini koruyabileceği aletler yapmayı, ağaçlardan elde ettiği odunlarla içinde barınabileceği bir kulübe inşa etmeyi, ezdiği bitki öz sularından yaraları sağaltmayı başarmış, bu yolla doğayla tamamlamıştır kendini.

"Tek başına toplum olunamayacağı gibi, araçsız da toplumsallaşma sağlanamaz."² Hayvanlar her hangi bir araca ihtiyaç duymadan da yaşayabilir. Çünkü o hayvanın gelişebilecek dış saldırılara karşı kendisini koruyabileceği, doğal savunma organı vardır. Örnekle olarak sivri dişleri, yırtıcı pençeleri ya da kalın derisi... Ama insanda bu böyle değildir. Bundan dolayı da insan, bir araya gelmeye ve araç yapma yaşamın zor koşulları karşısında bu araçları kullanarak hayatta kalmaya ihtiyaç duyar. İnsan gibi bir türün doğa koşulları karşısında hayatta kalmasının temel yolu toplumsallaşmaktır. Ki yaşamın temel sorunları olan üreme, beslenme ve güvenlik konuları en başından insanın üstesinden gelmek için mücadelesini yürüttüğü konular olmuştur. Doğa koşullarının giderek zorlaştığı bir dönemde alet yapımı ve toplumsallaşma gelişmiştir. İnsanın alet yapması ve bu aletleri kullanması biyolojik gelişimle birlikte düşünsel gelişimi de hızlandırmıştır. Aletler yaparak becerikli hale gelen insanda ortak çalışma ve birlikteliğin gelişmesi beynin daha hızlı gelişmesini sağlamıştır. İnsan oluşumu biyolojik boyutun ötesine geçerek kültürel boyuta evrilmiştir. Bu şekilde örgütlenme tarzı zenginleşerek mücadele yöntemleri çoğalmıştır. Bu gelişim toplumsal ihtiyaçların artmasıyla daha da hız kazanmış ve kültürün oluşumuyla sistematiğe kavuşmuştur. İlişkilerin doğru bir temelde anlaşılması açısından zihniyet, dil ve kültürün nasıl iç içe geçtiğini anlamak

önem arz ediyor.

Toplumsal Kültürün Gelişimi

İnsanın doğa içinde farkındalığını açığa çıkarması açısından zihniyet büyük bir öneme sahiptir. Toplumsallık zihniyeti, zihniyet de toplumsallığı geliştirmiştir. Bu iç içe geçmişlikte insan zekâsının esnekliği belirleyicidir. Tüm canlılarda zeka vardır. Bitkide de, hayvanda da vardır. Ancak insandaki zekâ toplumsallaşmayla beraber bilmeyle buluşmuş, bilerek yaşama başlamıştır. Bilerek yaşamaya başladığı için olanı olduğu gibi kabul etmek ve o şekilde yaşamak yerine yaşayabileceği ölçüler dahilinde yaşama koşullarını daha da kendine göre dizayn etmiş, bu şekilde kendi yaşam zihniyetini oluşturmuştur.

yacak şekildeki uyumu doğal toplumda yaşanmıştır. Bu iki zekâ türünün biraradılığı toplumsal zihniyetin gelişmesini de beraberinde getirmiştir. Doğaya, topluma, insana ve bir bütün canlılara duyarlı yaklaşımı ve uyum içinde yaşamayı, kendini doğanın diğer varlıklarından ayırtırmadan bir arada yaşamayı sağlayan duygusal zekâ ile yaşamsal ihtiyaçların giderilmesine dönük gerekli araç-gereç ve tekniğin yaratılmasını sağlayan analitik zekâ, insan türünün doğal toplumdaki yaşam zihniyeti üzerinde büyük etkiye sahip olmuştur. Bunu somut anlamda toplumsallığın en gelişkin olduğu neolitik dönemde görmek mümkündür.

Doğal toplumdaki bu zihniyet anlam derinliğini geliştirmiş, anlam derinliği

Doğal yaşamın varoluşunu mümkün kılan, insanın içgüdülerinin yanı sıra his dünyasının gelişmesini sağlayan duygusal zekâ ile bu hissiyatı ve içgüdüleri yorumlayarak yaratımı doğuran, doğadaki verileri karşılaştıran ve yeni sonuçlara ulaşan analitik zekâ bir arada varolmaya başlamıştır. Bu zeka türlerinin birbirine baskın çıkmayacak şekildeki uyumu doğal toplumda yaşanmıştır. Bu iki zekâ türünün biraradılığı toplumsal zihniyetin gelişmesini de beraberinde getirmiştir.

İnsan doğa içinde toplumsallıkla farkındalığını yarattığı ilk andan itibaren kendisine 'ben kimim?' sorusunu yönelterek anlam derinliğini zenginleştirme çabasında olmuştur. İnsanda evrendeki diğer tüm canlılarda bulunan duygusal zekânın yanı sıra toplumsallığın gelişip şekillenmesinde başat bir role sahip olan analitik zekâ da bulunmaktadır. Doğal yaşamın varoluşunu mümkün kılan, insanın içgüdülerinin yanı sıra his dünyasının gelişmesini sağlayan duygusal zekâ ile bu hissiyatı ve içgüdüleri yorumlayarak yaratımı doğuran, doğadaki verileri karşılaştıran ve yeni sonuçlara ulaşan analitik zekâ bir arada varolmaya başlamıştır. Bu zeka türlerinin birbirine baskın çıkma-

geliştikçe de yapılandırma aracı olarak dil ortaya çıkmıştır. "Dil, toplumsal zihniyetin sadece aracı değil, yapılandırıcı bir unsurdur. Dil bir toplumu var eden temel özelliklerdendir. Kolektif zekâ aracı olarak toplumsal doğanın esnekliğini çok hızlı geliştirir."³ Bunun yanı sıra toplumsal zihniyet geliştikçe dillendirmeyi gerekli görmüştür. Dil tanımlamaya gittikçe toplumsal doğa simgesellik kazanmıştır. Bu temelde dil doğa eksenli toplumsal, kolektif, demokratik komünal ilişkilerin belirlenmesinde büyük bir role sahip olmasının yanı sıra kurumsallaşma zemini yaratılıp yaşamsallaştırılmasında da hayati bir öneme sahiptir.

Önderliğin tarihin, en büyük devrimi

olarak tanımladığı dilin tarihsel anlamda doğal bir evrimden geçtiğini belirtebiliriz. Klan toplumu ve önceki dönemlerde doğa dilinin hâkim olduğu, doğa diliyle yaşam geliştirilip davranışlar sergilendiği bilinmektedir. Mağaralarda yapılan hayvan resimleri, yine yaşamı tanımlamaya dönük yontulan heykeller buna örnek verilebilir. Gözlemlenen doğanın ve yaşamın ifadeye kavuşturulmak istenildiği anlaşılmalıdır. Beden dilinden işaret diline geçiş, işaretlerle birlikte sesli iletişimin bir sistematiğe kavuşması toplumsal zihniyet ve dil gelişiminin bir arada gerçekleştiğini gösterir. Dil olmaksızın kendin olmaktan bahsedilemez. Bu da toplumsal ihtiyaçtan kaynağını almaktadır. Doğayla bir iletişim içinde olan insan toplumsallıkla beraber karşıdakini anlamaya daha fazla ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaca karşılık olarak da dil devreye girer.

Toplumsal ihtiyaçlar temelinde gelişim sağlayan dil anlam arayışının derinleşmesi anlamına da gelir. Özünü beden ve işaret dilinden alan el ve yüz davranışlarının istenilen düzeyde anlaşılmayı sağlamamasından sesli iletişimin bir sisteme kavuşmasını gerekli görmüştür. Bugün bile anlaşılmayı sağlamada önemli bir yere sahip olan jest ve mimiklerin sesli iletişimle, diğer deyişle dille sistemleşmesi, toplumsal ihtiyaçların giderilmesini ve yaşamın daha rahat yaşanmasını da beraberinde getirmiştir.

Dilin insanlar için sadece bir iletişim aracı olduğunu belirtmek dili tanımlamaya yetmez. Çünkü toplum için dilin iletişimden öte düşünceyle iç içe geçmiş bir gerçekliği vardır. Zihniyetin dışavurumu olarak dil, toplumsal ilişkiyi yapan ve yapılandırandır. *"O halde kültürel gelişme zihnin esnekliği ve simgesel dilin gelişmesiyle birlikte artan maddi nesnelere toplam ifadesidir. Dar anlamda kültür bir toplumun zihniyetini, düşünme kalıplarını ve dilini ifadelendirirken, geniş anlamda kültür toplumun maddi birikimlerinin de (ihtiyaçları gideren tüm araç gereçler, besinle besin üretme, saklama, dönüştürme biçimleri, ulaşım, savunma, tapınma, güzellik araçlarının toplamı) buna eklenmesini ifade eder."*⁵⁴

Toplumun doğa dilinden, beden ve işaret diline ondan da simgesel dile geçişi

uzun bir süreye yayılmıştır. Simgesel dil, neolitiğin yaşandığı Mezopotamya topraklarında zirve yapmıştır. Toplumsallığın tarım-köy endeksli gelişim sağladığı bu dönemde coğrafi ve iklimsel koşulların zihniyet başta olmak üzere dil ve kültür üzerinde ne derecede öneme sahip olduğunu da görmekteyiz. Kürtçede bulunan birçok kelime ve sözcüğün çok eski dönemlerden kalmış olması, o dönemde toplumsal zihniyet gelişiminin ne derece büyük olduğunu bize göstermektedir. Bu temelde Kürt toplumunun tarihi dönüm noktası olarak neolitik süreci göstermek yerinde olacaktır. Dikkatle gözlenildiğinde bugün bile Kürtlerin neolitik toplumsallığı yaşadığını görmek zor olmayacaktır.

Neolitiğin tarım-köy toplumuna dayanması bize neden neolitiğin Mezopotamya topraklarında gelişim sağladığının cevabını da vermektedir. Tarımın gerçekleştirildiği, hayvanların evcilleştirildiği ve toplumsal yaşamın sağlanmasında gereken araç ve gereçlerin yoğunluklu olarak yapıldığı bu dönemde, bu kültürel olguların gelişimini sağlamanın uygun koşullarına ihtiyaç vardır. *"Toros-Zagros dağ sisteminin iç ve dış çeperlerinde, ovayla dağlık alanın birleştiği ve su kaynaklarına yakın yarı tepelik bölgelerde gelişim gösterdiğini kanıtlamaktadır. Bunun temel nedeni, bitki ve hayvan kültürlerinin ekim ve evcilleştirmeye uygun zenginliği ve iç içe olması ile adeta doğal bir sulamaya benzeyen yağış rejimidir. Mevcut tüm tahılların, küçük ve orta boy hayvanların yabani örnekleri bu bölgede bolca bulunmaktadır."*⁵⁵

Yerleşik yaşam olarak da tanımladığımız neolitik dönemde toplumsallığın en verimli dönemini yaşadığını görmekteyiz. Muhakkak ki bu aşamaya gelinceye kadar yüz binlerce yıla yayılan bir tarihi süreç vardır. Neolitik toplum en büyük çıkışını yapmaktadır. *"Neolitik çağ, süre ve kapsam itibarıyla insanlığın ruh ve zihniyet yapısını oluşturan en temel dönemdir. İlk düşünce kalıpları, ruhsal yüceliş, bilgilenme, yönetme, toplum olma bilinci, tanrı kavramına ulaşma gibi temel ideolojik unsurlar bu dönemde büyük gelişme sağlarlar. İnsanlık tarihinde ideolojik üstyapı, ana özelliklerini neolitik toplum koşullarında kazanmıştır. Bir çocuğun yürümeye ve ko-*

nuşmaya başlaması gibi bir anlamı vardır bunun. Diğer yandan dokumacılıkla giyinme, el değirmeniyle un ve ekmek yapma, çanak çömlekle yemek pişirme ve saklama, taşları keserek ve kerpiç hazırlayarak ev yapma gibi temel maddi kurumlar bu dönemin ürünüdür. Bugün kullanılan bitkiler ve beslenen hayvanların büyük kısmı yine bu dönemde ekilmiş ve evcilleştirilmiştir. Yontma ve bakır taştan balta, çapa, saban, tekerlek ve kağrı dönemin temel icatlarıdır. Bu dönem esas olarak bugünkü insanlığın sadece beşikteki dönemini değil, çocukluk ve delikanlılığa başlangıç aşamasını da teşkil etmektedir. Dinin ve mitolojinin bütün temel kavramları kaynağını bu dönemden almaktadır. Toplumun ilk defa hayvanlar âlemiyle büyük farka yol açan gelişmesi, insanlarca harikulade ve mucizevi bir durum gibi algılanmıştır.⁶

Doğada bulunan hiçbir şey birbirinden bağımsız gelişim sağlamaz. Bir etkileşim sonucunda gelişen toplumsallık, toplumsal ihtiyaçların belirlenmesiyle insanın insanla toplumun doğayla ilişkilenmesini açığa çıkartmış ve toplumsal rolleri belirlemiştir.

Ana-Çocuk İlişkisi Ahlaki Toplumsal İlişkilenmenin Başlangıcıdır

Ana-çocuk arasındaki ilişki karşılıksız, hiçbir şey beklemeden gelişen doğal bir ilişkidir. Tamamıyla duygusal bağlılıktan gelen ve hiçbir egemenlikçi dürtüye sahip olmayan ilişki tarzıdır. Bundan dolayı doğada bulunan tüm canlılardaki bu ilişki tarzı yaşamsal gelişim açısından belirleyici bir öneme sahiptir. İnsanın toplum-sallaşmayla sonuçlanan arayışlarının ilk örgütleniş biçimi olarak da tanımlanabilecek olan anne-çocuk ilişkisi komünal bilincin gelişim evrelerinin ilkidir. Bunun yanı sıra toplumsal ahlaki ilişkilenmenin en özlü ve doğal olanıdır. Bu ilişki tarzı aynı zamanda toplumsal ahlaki değer yargılarının gelişimini sağlayandır.

Yeni doğan bebeğin yaşam içerisinde yüzleşeceği sorunlar karşısında olgunlaşmış dayanıklı hale gelinceye kadar, gereken korunma ve beslenme ihtiyacı annenin çocukla kurduğu yaşamsal ilişkinin duygularla tamamlanmasını ve ortak anlam dünyalarının oluşmasını sağlar. Sezgisel bağlılığın yanı sıra empatinin geli-

kin olduğu bu ilişki tarzı annenin doğayı izlemesi ve bu izlenimler çerçevesinde doğadan yararlanması doğrultusunda gelişir. Bu aynı zamanda toplumsal ahlaki ilişkilenmenin gelişimi demektir. Aslında anne doğadaki üretim ve yaratıcılığı kendi yaşamında sergilerken evrensel yaşam tarzını da açığa çıkarmaktadır.

Toplumsal ahlakın ilk şekillenişini anne-çocuk ilişkisine bağlamak mümkündür. Ana-çocuk ilişkisinin yarattığı toplumsal ahlaki ilişkilenme toplumdaki diğer bireylere de yansımıştır. Ve bu ne yaşa ne de cinse bakılmaksızın uygulanmıştır. Nitekim kadının erkeğe karşı koyduğu ilk kurallar toplumsal ahlak kurallarının gelişimini de beraberinde getirmiştir. Kadın, aylık kanama, gebelik ve doğum sonrası dönemlerde erkeğe getirdiği yasaklarla erkeği birlikte yaşam ölçülerine çekmiş, ortak kuralları ona öğretmiştir. Ana, bu şekilde çocuğunu yaşatabilmiştir. Yine kadın bu kurallar yoluyla insanlaşmayı geliştirmiştir. Kadın varolan hayvani güdülerini kurallarla ölçüye kavuşturarak toplumsallığın tamamlayıcı güçlerini oluşturmuştur. Kadın oluşturduğu bu kurallar çerçevesinde erkeği de toplumsal yaşama adapte etmiştir. Bugün toplumda cinsel nesne-üreme makinesi olarak görülen ve o çerçevede yaklaşılacak kadının doğal toplum döneminde erkeğe getirdiği kısıtlamalar ve geliştirdiği tedbirler, doğal yasaları ve ahlaki oluşturarak bugüne kadar gelmiştir.

Bazı antropolojik araştırmalara göre, doğal toplum döneminde bir kadının en fazla 3-4 çocuğa sahip olduğu varsayılmaktadır. Bugün olduğu gibi 8-10 çocuk doğuran anne bulmak zordur. Bunun temelinde yatan gerçeklik ise kadının gebelik dönemi ve doğum sonrası süreçte erkekten ayrı yaşaması ve erkekle cinsel ilişkiden kaçınmasıdır. Çoğu zaman bu süre çocuğun süttten kesilmesine kadar devam etmiştir. Anne bu süreçleri erkekten ayrı geçirmek için farklı yollara başvurmuştur. Bazen ayrı yerlerde, erkeğin olmadığı kulübelerde bu süreci geçirirken, bazen bedenine sürdüğü işaretlerle bunu erkeğe göstermiştir. Robert Brittfault'un 'tabu' olarak tanımladığı kadın yasaklarını Avusturya toplumları üzerinden; "Tabulu olan kadın, gövdesini

kırmızıya boyamakla çevreye bu durumunu açıklar. Bu yüzden Dieri ve diğer Avusturya tribülerinde aylık kanama dönemini yaşayan kadınlar ağızlarının çevresine kırmızı boya sürerek tabulu olduklarını ortaya koyarlar. Kaffir kadınları gebe kaldıklarında kırmızı toprak boya sürünürler.¹⁷ gibi değerlendirmelere gitmektedir. Yine H. Webster; "Çocuk doğuran bir Herero kadını, dişi yoldaşlarının kendisi için yaptığı özel bir kulübede yaşar. Bu süre içinde kadın da kulübe de 'kutsal'dır. Çocuğun göbeği düşene dek erkekler kadını göremezler."¹⁸ der.

"Kadın, toplumsal sürekliliği sağlamada en çok çabanın sahibi olduğundan ötürü, erkeğe nazaran toplumsallıkta daha başat rol oynar. Doğum, çocukların büyütülmesi ve savunulması toplumsallığın anacıl doğrultuda gelişmesini sağlar. Toplum ağırlıklı olarak ana-kadın kimliğini taşır."¹⁹ Bunun gelişmesindeki en temel gerçeklik anne-çocuk ilişkisidir. Doğurganlık, çocuğa bakma ve yetiştirme özelliğinden dolayı, doğal olarak kadın, toplumsallığın gelişiminde etkin bir rol üstlenmiş olur. Bu rol evrensel oluşum diyalektiğinden gelir. Dişil olan hep oluşturan ve geliştiren karaktere sahiptir. Kadın-doğa benzetmelerinin yoğunca geliştirilmesi kaynağını buradan almaktadır. 'Doğa ana' söylemi ile ana-kadın öz itibarıyla aynı fonksiyonların sahibi olmalarından dolayı bir tutulurlar. Hiçbir şekilde ayrı ya da farklı ele alınmamaktadırlar. Nitekim yapılan kazılarda, bu dönemlere ait, kadının üretkenliğini, bereketini, yaratıcılığını konu alan birçok heykelciğin bulunmasını buna yormak en doğrusudur.

İnsanlığı diğer canlı türlerinden ayıran en temel farklardan biri bebeklik ve çocukluk süresinin uzamasıdır. İnsan, kendi dışındaki canlıların aksine daha kırılgan ve bakıma muhtaçtır. Her canlıda genetik anlamda kodlanmış bazı özellikler olmasına karşın insanda bu kodlamaların daha az olması nedeniyle insanın bağımlılıkları da artmaktadır. İnsan türüne en yakın olan şempanzelerin yavruları bile kısa bir süre içinde ayaklanıp dış saldırılar karşısında korunabilecek duruma gelirken insan yavrusu yıllarca anneye bağımlı halde hayatta kalmaya çalışır. 12-13 yaşına kadar anne himayesi altında yaşama tutunmaya çalışan çocuk ancak bu yaş-

tan sonra hayata atılmaya çalışır. Ancak toplumsallığın dışına çıktığı anda yine yok olmaktan kurtulamayacak kadar zayıf bir yapıya sahip olduğu belirtilmek durumdadır. Çünkü hayvanlardaki zihinsel gelişim kodlanılmış bilgilerin nesiller boyunca aktarılmasından kaynaklı ilerleme sabit ya da çok ağır bir şekilde işlemektedir. Ancak insandaki durum bunun tam tersidir. Toplumun içinde olan çocuk, toplumsal kesimlerin her biri tarafından ilgiyle ve özenle bir bakıma tabi tutulur. Özelde anne eliyle gelişen bu süreç çocuğun zihinsel gelişimiyle doruğa ulaşır. Bundan dolayıdır ki bir birey toplumdan koptuğu vakit yok olmaya mahkûm olur.

Bu temelde kadının doğurganlığını, çocuğu besleyip büyütmesini hafife almamak gerekir. Tabi bunu belirtirken sırf biyolojik bir olguya indirgememek gerekir. Ananın toplumsallığı geliştirerek, toplumu üretime yönettiren değerlendirmeyi geliştirmesidir aynı zamanda. Yine bununla bağlantılı olarak toplumsal yaşamın devamlılığı için korumanın sisteme kavuşturulmasıdır. Bu anlaşılmasızın toplumsallığın ve toplumsal ahlaki ilişkilenmelerin anlaşılması da yetersiz olacaktır.

Kadın ile çocuk ilişkisi kadının birçok ilke imza atmasını da beraberinde getirmiştir. Yaşamın temel yol göstericisi olan kadın; toplumsallığı oluşturan, topluluğun içinde dayanışmayı ve birlikteliği sağlayan güç olmuştur. Çocuk bakımı, gelişimi, eğitimi ve ekonomik ihtiyaçların giderilmesi görevlerini üstlenen kadın toprağı ekip biçme başta olmak üzere birçok hayvanın ehlileştirilmesiyle beraber birçok yenilik yaratmıştır. Bu sayede beslenmenin yanı sıra giyim gibi ihtiyaçları da karşılayan kadın olur. Toprak ve hayvanların yanında; erkeğin varolan güç ve potansiyelini ihtiyaçlar doğrultusunda kullanmasını sağlamıştır. Kadının toprağa ve eve dayalı bu uğraşları sayesinde yaşam olanaklı olmuş ve toplumsal insan gücü açığa çıkmıştır. Neolitik bu eksenle ele almak gerek. Anne çocuk ilişkisi sonucunda kadının yoğunluklu olarak toplayıcılıkla uğraşması daha belirgin olmuştur. Çocuğu besleyip ihtiyaçlarını gidermek için kadının topladıklarını getirme uğraşı sırasında (kimi antropologların tesadüfi

olarak nitelediği) bazı tohumların toprağa düşmesi ve bunların tekrardan yeşerdiğinin anlaşılmasıyla başladığı varsayılan bu dönem, sonuç itibarıyla rastgele üretimden düzenli ve planlı üretime geçiş dönemidir. Kendi ekonomik araçlarını oluşturma dönemi olarak tarih sayfalarının da yer edinen, tam da bu süreçtir.

Doğa-Toplum İlişkisi

Doğal toplum, doğayla bütünsellik içinde, bir arada ve tamamlayıcılığı esas alan toplumsal yaşam şeklidir. Toplum kendisini doğanın tam içinde görmektedir. Toplumda doğa yok olmaz. Çünkü toplumun gelişimi doğa üzerinden olmuştur. Topluma ikinci doğa denilmesi kaynağını buradan alır. Doğa ile toplum arasında gözlemleyen ve gözlemlenen ilişkisi vardır. Doğa, gözlemlenerek daha iyi tanınır. Tanınma düzeyinde topluma yansımaları sağlanır. İnsan doğayı gözlemledikçe tecrübeler kazanmış ve yaşamını da bunun üzerinde oluşturup geliştirmiştir. Yaratan, üreten, sunan ve yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayan yer olması itibarıyla doğaya büyük bir saygıyla yaklaşmıştır.

Doğal toplum döneminde anne-çocuk ilişkisi nasılsa kadın eksenli gelişen toplum-doğa ilişkisi de aynıdır. Hiçbir çıkar gözetilmeksizin bir bütünlük içinde, tamamlayıcılığı esas alan kapsayıcı bir bağlanma söz konusudur. Kendini doğadan farklı ve üstün görme anlayışının gelişmediği bu dönemde, doğal bütünlüğün tamamlayıcı olduğu inancıyla yaşam oluşturulur. Tamamlayıcılık esas alındığından *"insanlar doğa içinde yok olmaz ya da doğa insanlar içinde yaşanılan bir yer değildir; kehanetleriyle bilgi veren, kamuflajıyla güvenliğini sağlayan, kırık dallar ve ayak izleriyle sır veren mesajlar bırakan, rüzgârın sesinden uyarılar fısıldayan, onu bitki ve hayvan armağanlarıyla besleyen ve sabırsız işlevi ve öğütleri topluluğun haklar ve ödevler ağına alınan bir katılımcıdır."*¹⁰

Kısacası doğayı anne olarak tanımlarsak, bu dönemde toplum da doğanın çocuğudur. Bu gerçekliği doğal toplumdaki ilk düşünüş tarzlarında da görmekteyiz. Canlılık olarak bildiğimiz animizm bu temelde ele alınabilir. Animizmde doğa-

da bulunan her şeyi kendisi gibi görme anlayışı vardır. Öyle ki, her şeyin canlı ve ruh sahibi olduğuna inanılır. Bundan dolayı da kutsallık çerçevesinde saygılı bir yaklaşım söz konusudur. Farklılaştırmayan, iyi-kötü ya da olumlu olumsuz diye ayrışmalara gitmeyen bu düşünüş şekli doğayla bir olmanın somut göstergesidir. Bir uyum ve denge içerisinde, ortak araçlar ve yaşamsal bir dil kullanılarak anlaşma sağlanır.

Doğal toplumdaki bir diğer düşünüş tarzı olan totemde de bunu görmek mümkündür. Toplum kendisini totemde kutsar, kurallarını (tabu) bunun üzerinden oluşturur. Toplumsal yaşamın düzenlenmesinde totem belirleyici bir öneme sahiptir. Totemlerin doğadan seçilmesi, toplumun doğadan ne derece ilham aldığı ve yaşamında büyük ölçüde sergilediği anlaşılmaktadır. Çünkü totem aracılığıyla kutsallıklar çoğaltılıp, yaşamsal değerler anlama kavuşturulurdu. Toplumsal yaşamın üzerinde etkide bulunan hayvan, bitki, taş ya da farklı canlıların totem olarak seçildiği bu düşünüş tarzında hükmetme gerçekliği yoktur. Totem olarak belirlenen varlığa saygıyla yaklaşılır, dokunulmaz olarak görülür. Bu şekilde kutsallık derecesinde olan her toplumsal değer yargısı koruma altına alınır ve herhangi bir saygısızlığın gelişmesine izin verilmez. Totem ilk toplumsallık kimliği olarak nitelenebilir. Toplum buradan güç alıp bu temelde gerçekliğini anlama kavuşturur. Dinsel inanışın ilk nüvesi ve inancın katılması anlamına gelen totem, ahlaki değer yargılarının toplumsallıkta yer edinmesine vesile olan toplumsal kutsallıktır. Ahlakla ayrıştırılamayacak derecede iç içe ve bütünlüklüdür.

Yine sonraki süreçlerde kadın eksenli gelişecek olan 'büyücülük' de toplum doğa ilişkisinin en bariz sonuçlarından. Büyücülük doğanın, toplumun, bir bütünen yaşamın gözlemlenmesi ve bu temelde tecrübeler elde edilmesinin bir sonucudur. *"Büyücülük bilimin de anasıdır. Sürekli doğayı gözletleyen, onda yaşam bulan doğumu tanıyan kadın bu toplum tarzının bilgesidir. Büyücülerin daha çok kadın olması bu gerçeğin ifadesidir. Doğal toplumda olup biteni yaşam pratiği gereği en iyi bilen kadındır."*¹¹ Doğadaki gözlem-

ler sonucunda alınan tecrübeler yoluyla, sağlık başta olmak üzere birçok ihtiyacın giderilmesi yönünde belli kolaylıklar sağlayan büyücülük, düşünsel gücün pratik uygulama gücüne dönüştüğüne en güzel örnektir.

Bağlantılı olarak toplumun kendisini doğanın bir parçası olarak gördüğüne örnek olarak çizilen resimler, yapılan heykeller verilebilir. Resimlerin ve heykellerin yarı insan, yarı hayvan figürlü olması doğa ve toplumun nasıl iç içe geçtiğini bizlere göstermektedir. Yine bereketi simgeleyen kadın heykelcikleri, yaşamı yansıtan bazı kareler, bir hayvanın sütünü sağılması, hasat zamanında buğdayın toplanması, kadının bir yandan çocuğuna, bir yandan bir hayvan yavrusunda süt vermesi gibi birçok yönüyle doğa toplum ilişkilenmesini bizlere sunmaktadır. Mitojik düşünüş tarzında da göreceğimiz bu figürler, betimlemelerle ve şiirsel bir dille toplum doğa bütünselliği yansıtılmaktadır.

Bu gerçekliği yoğunluklu olarak yerleşik yaşama geçişin başlangıcı olan ve tarım-köy yaşantısının geliştiği neolitik toplumda yoğunluklu olarak görmek mümkündür. Doğayla olan bütünselliğin somut ifadesi olarak toprağa geçiş ve tarımın geliştirilmesi gösterilebilir. Burada etkin bir role sahip olan kadın şahsında toplum, doğa ananın bağrından çıkan ürünleri, kendi emek ve çabasıyla yoğurarak yaşamını sürdürmüştür. Bu dönemde yoğunluk kazanan tapınaklarda doğayı tasvir eden figürlerin bulunması bunun göstergesidir. Toplumun kutsal mekânları olan bu tapınaklarda doğanın kendisine bahsettiklerinden dolayı doğaya saygı duyma ve bu saygının ürünü olarak adak adama durumu söz konusudur. Göbeklitepe'deki son kazılarda açığa çıkan veriler de göstermektedir ki doğa toplum arasındaki ilişkiler tamamlayıcılığa, bütünselliğe ve sonsuz bir saygıya dayanmaktadır.

Doğal Toplumda Kadın-Erkek İlişkileri

Doğada bulunan temel istem yaşama istemidir. Bu istemin üç temel ihtiyaç üzerinden yürütüldüğünü belirtmiştik. Bu yaşamın sağlanmasında ve ilerletilmesin-

de dışil-eril ilişkilenmelerin etkinliği üzerinde durmalıyız. Nasıl ki bugün yaşanan tüm toplumsal sorunların kaynağında kadın-erkek ilişkisindeki bozulma yatıyorsa, yaşamın yeniden ve doğru temellerde geliştirilmesi de bu iki cins arasında gelişecek olan doğru ilişkilenmeyle mümkün olacaktır.

Öz itibarıyla ilk ve en temel toplumsal form olan klan toplumundan başlayıp, toplumsallığın doruğa ulaştığı neolitik döneme kadar doğal toplumun ilişkileri iki cinsin doğayla bütünlük içinde yürüttüğü yaşamla gelişim sağlamıştır. Tarihin gelişiminde ve toplumun şekillenmesinde kadın erkek ilişkisi büyük bir rol oynar. Avcı-toplayıcı olarak başlayan ve yerleşik, tarım-köy toplumu olarak gelişim sağlayan doğal toplum döneminde kadın ve erkekler doğal bir şekilde, tamamıyla toplumsal ihtiyaçlar temelinde iş bölümlerine gitmiştir. Doğal toplumda biraradalık olmazsa olmaz varoluş koşulu olduğundan, toplumsal çıkarlar her şeyin önündeydi. Toplum ihtiyaçlarının giderilmesi yönünde toplumun tüm fertleri kendisini özgürce ve isteyerek yaşama katmıştır. Bu temelde toplumda hiç kimse farklı ya da ayrıcalıklı görünmezdi. Bu şekilde gelişebilecek her türden parçalı duruş, kendini farklı gören anlayış ve koparan yaklaşımların önü alınmıştır. Bu gerçekliğin temelinde, toplumsal yaşamın idame ettirilmesi amacı vardır. Herhangi bir sınıf egemenliğine dayanmayan, sömürü ve hiyerarşik yapılanmadan uzak bu gerçeklik biraradallığın somut ifadesidir.

İlk aile biçiminin de bu dönemde şekillenmeye başladığı görülmektedir. 20-30 kişilik insan gruplarından oluşan klan toplumlarında ilişkilerin ortaklaşma ve paylaşmaya dayalı olduğu görülmektedir. *"Toplumun doğuşu, ilk hafızası, temel bilinç ve inanç kavramlarının gelişme zeminini"*¹² olarak tanımlayabileceğimiz klan toplumu, kadın eksenli oluşan ve doğayla sağlıklı bir ilişki tarzının gelişkin olduğu toplumsal yapılanmadır. Erkeğin zorunlu olarak dışarıda avcılıkla uğraşması ve klanı tehlikelerden korumaya çalışması erkeğin gereken düzeyde bu aile düzeni içinde yer edinmesinin engellemiştir. Nitekim bu durum, kadının hangi erkekten gebe kaldığının bilinmemesinin sonucudur.

Bu dönemde çocuklar tüm klanın olduğu gibi, çocuk sadece anayı ve akrabalık ilişkileri olarak da ananın kardeşlerini tanımaktadır. Bu temelde kadının toplum içindeki etkinliğinin daha gelişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bugün bile ailede dayı kültürünün ağırlıkta yaşanması bunun ürünüdür. Ancak belirtmekte yarar var ki; doğal toplumda kadın ile erkek arasındaki ilişki cinsel istemlerini gidermenin ötesinde, varlığını sürdürmek için üreme amaçlıdır.

Doğal toplumda herkes topluma katkıları oranda saygı görür ve toplum içinde yer edinirdi. Doğal bir sorumluluğun ürünü olan bu ilişki tarzında birbirini tamamlamak esastır. Bu sorumluluk ortak hareket etmeyi, kolektif yaşamayı ve doğadan elde ettiklerini paylaşmayı zorunlu kılmıştır. Bunun dışına çıkan, bunun aksi bir davranışta bulunan kimsenin toplum içinde kalması ve toplumsal değer yargılarından yararlanması olanaksızdı. Herkes ürettiği kadar toplumda değer görür ve etkin olurdu.

Bunun yanı sıra doğal toplumda 'yaşam hakkı' tüm tartışmaların, kararların ötesinde bir durumdu. Ve tüm canlılar bu hakka sahipti. Doğal toplumda herkes, çocuk, genç, yaşlı, kadın erkek kendi özgünlükleri doğrultusunda toplumu beslemekteydi. Kadın, çocuğun bakımı ve eğitimiyle, toplayıcılıkla, gelen ürünleri tüm topluma eşit şekilde dağıtmakla uğraşırken; erkek, dışarıda avcılıkla, klanı korumakla uğraşırdı. Yaşlılar tecrübelerini çocuklara ve gençlere aktararak, toplayıcılık, avcılık ve araç gereç yapımı noktasında gereken eğitimlerini vermekteydi. Gençler yaşlılardan aldıkları tecrübeleri yaşamsallaştırma çabasıydı. Çocuklar da ana-kadının ve yaşlı erkeğin yanında yaşamı öğrenip eğitimlerini görürdü. Bu temelde herkes bir şekilde toplumsal yaşama, gücü ve yeteneği oranında katılım sağlardı. Bu dönemde çocukluk ve yaşlılık dönemlerinin yanı sıra, doğal hastalıkların dışında bireyi toplumdan koparacak bir durum yoktu. Tamamlayıcılığın esas olması nedeniyle, herhangi bir hastalık durumunda toplumun diğer fertleri tarafından hastalığın ihtiyaçları telafi edilir ve yaşam koşulları oluşturulurdu. Hatta çıkan bazı verilere göre; Güney

Kürdistan'da bulunan Şanidar mağarasında Neanderthal kemiklerinin araştırılması sonucunda yaşlıların beslenme ihtiyaçları, dönem itibarıyla 40 yaşına kadar toplum tarafından giderildiği görülmektedir. Kısacası koşullar elverdiği oranda toplumun içinde bulunan hiçbir birey ötelenmez ve toplumdan ayrıtırlmazdı. Yeter ki toplumsal anlamda asgari de olsa ihtiyaçlara cevap olunsun.

İnsanların tamamlayıcılık ve birlik anlayışı toplumsal yaşamda, gelişebilecek herhangi bir saldırı karşısında korunmanın en temel koşuludur. Toplumsal ihtiyaçlar kolektif olduğundan, varlığı sağlayacak gerçekliğin birlikten geçtiğine inanılırdı. Bundan dolayı 'ben' yoktu. Ben, kaçılması gereken, lanetli olan ve korkulandı. Kişi içinde olduğu toplulukla varolduğunu, toplum olmaksızın bir gün bile yaşamayacağını bilir; biraradallığın toplumsallaşmayı, toplumsallaşmanın da varolmayı getireceğine inanılırdı. Bu temelde ben yerine yaşamsal olan temel gerçek 'biz'dir. Ortaklaşma doğal toplumda yaşam güvencesi ve birleştirici güç demektir. Bu temelde doğal toplum; komünal ruh ve kolektif yaşam şeklinin somut ifadesi olarak nitelenebilir. Toplanan ürünlerin kadın ekonomisi temelinde adaletli bir şekilde dağıtımının yapılması, hiçbir kişi, cins veya yaş gurubu arasında farklılık tanımaması doğal toplumun komünal ruhunu oluşturmuştur. Kimse kendisini kimseden üstün ya da geri görmediği gibi herkes yapabildiği oranda, toplumsal ihtiyaçlara cevap olma arayışında olmuştur.

Ben olgusunun gelişmediği doğal toplumda 'mülkiyet' yaklaşımı da netti. Her şey herkesindi. İhtiyaçlar doğrultusunda her türden kullanım ve yararlanma muabti. Bu hak doğal toplumun en temel özelliklerindendir. Kimse kullandığı ya da elinde tuttuğu araç üzerinden tasarruf yapamazdı. Kolektif yaşam doğrultusunda kullanım hakkına sahipti. "Bir toplulukta ki bireyler ve aileler nesnelere onlara sahip oldukları ya da onları emekleriyle yaratıktıkları için değil, onlara ihtiyaç duydukları için kullanabilirlerdi."¹³ Doğal değer olarak görülen araçlara sahip olunamaz ve bu araçlar bireysel denetime alınamazdı. Örneğin erkeğin kullandığı ok ya da mızrak,

kullanıcısı olduğu sürece kişinin kendisine aittir. Ancak kullanım amacı kolektif olduğu için yine topluma da aittir.

Mülkiyet olgusuyla bağlantılı olarak 'iktidar' gerçekliği de doğal toplumda rastlanılması mümkün olmayan bir gerçekliktir. İktidar olgusunun olmayışı, baskı ve tahakkümün gelişmediğini gösterir. Baskı ve tahakkümün olmadığı bir toplum, yaşam olanaklarını özgürce ve komünal şekilde oluşturur. Bu, bir düzenin olmadığı anlamına gelmez. Doğal toplum döneminde varolan doğal otorite, diğer deyişle toplumsal kurallardır. Bunları belirleyen toplumsal ihtiyaçlardır. Bu da ahlak ve politika olarak yaşama yansımaktadır.

Toplumsal yaşamın bir bütünsellik ve biraradalık içerisinde gelişimine denk bir şekilde, açığa çıkan sorunların çözülmesi doğrultusunda, toplumsal kurallar da şekillenip gelişmiştir. İnsanlığı hayvansal yaşamdan kopararak yaşamsal düzeni oluşturan kurallar, toplumsal yaşamın sisteme kavuşmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda; doğanın en temel yaşamsal kuralları olan biraradalık, tamamlayıcılık ve yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi toplumda ahlak olarak yansımaları bulmuştur.

Toplumda zora ve baskıya dayanmayan, toplumsal yaşamı idame ettiren kurallar bütünü olan ahlak kuralları yoluyla dengesizliklerin önü alınmaktaydı. Doğal toplumdaki ahlaki yapılanmayla toplum, günlük olarak karşılaştığı sorunlar karşısında sağlam bir duruş sergilemeyi başarmıştır. Doğal toplumdaki ahlak anlayışını, toplumu toplum yapan öz olarak görebiliriz. Ahlakı yaşam biçimi öz itibarıyla doğal toplumdaki sorumluluk ve paylaşımı bir forma kavuşturan sistemdir. Bundan dolayı kimsenin ahlak kuralları dışında hareket etmesine izin verilmez. Çünkü ahlak, toplumun ruhu olarak görülmektedir.

Toplumsal yaşamda *"ahlakın işlevi hayatı işleri en iyi yapmaktır, politikanın işlevi ise en iyi işleri bulmaktır."* Egemen sistemin bugün belki de en çok kullandığı, anlam çarpıtmasına neden olduğu gerçekliklerden olan politika, öz itibarıyla doğal toplumun 'nasıl' sorusuna cevap verme yöntemidir, doğal toplumun eylemini belirleme gerçekliğidir. Doğa içinde komünal ve canlı bir yapılanmaya sahip olan

toplumsallık, evrensel oluşum gereği olarak sürekli bir hareket halinde kendini gerçekleştirir. Doğal toplum döneminde toplumsallığın böylesine güçlü ve köklü olmasının bir nedeni de toplumun politik bir yapılanmaya sahip olmasıdır. Kadın etrafında şekillenen doğal otorite ve öz yönetim erki, politik güç olarak toplumda yaşam bulmaktaydı. Bundan dolayı da doğal toplumda hükmetme, kendini bir diğerinden üstün ya da farklı görme durumu yoktu.

Kadın-erkek arasındaki ahlaki-politik ilişkilendirme toplumsal yaşamın demokratikleşmesini getirmiştir. Kadın ve erkekler, toplumsal ihtiyaçların belirlediği roller temelinde hareket etmeyi en büyük ahlaki-politik görev bilmelerinden dolayı, yaşanan ya da yaşanabilecek sorunlara çözümler geliştirerek hayatta kalma sağlayabilmişlerdir. Kadının ev düzeninde doğadan edindiği tecrübeleri yaşamın diğer ihtiyaçlarıyla birleştirmesi sonucunda mükemmel bir üretim gücü, diğer anlamıyla ahlak ve yaratıcılık, öze politika açığa çıkmıştır. Toplumu idame ettirme, yaşamını sürdürme refleksiyle yalana ve sömürüye dayanmayan kadın-erkek ilişkilenmesi de bu temelde somutluk kazanmıştır. Bu temelde ahlaki-politik olan doğal toplum özgürlükçü ve eşitlikçi bir ilişki tarzını esas almıştır.

Bugün üzerinde en çok tartışılan, mücadelesi yürütülen iki temel gerçeklik eşitlik ve özgürlüktür. Egemen sistemin bin bir hile, yalan ve dolanla toplumunun elinden alıp kendi çıkarları temelinde kullandığı *"eşitlik ve özgürlük bilinç halinde kavramlaşmadan, doğal haliyle klanın yaşam tarzında gizlidir."*¹⁴ Ortak amaçlar çerçevesinde birlikte hareket etme bilinciyle doğayla bütünsel gerçekliği oluşturmuş doğal toplumda özgürlükçü ve eşitlikçi yaklaşımlar hayatın bir parçasıdır. Bu gerçeklik tüm toplumsal kesimlere, yaşa ve cins bakılmaksızın herkese uygulanan bir durumdur. *"Eşitlik uygulanacak bir ilke değildir, kültürün kendisinin demokratik yapısının bir yan ürünü olarak, şeylerin doğasında vardır. Bu gibi toplumlarda, eşitlik amacına ulaşma çabası yoktur, daha doğrusu eşitlik kavramı yoktur."*¹⁵ Bu, uygulanması için özellikle üzerine kafa yorularak karara gidilen bir durum değildir. Aksine

demokratik toplum yaşamının tamamlanması niteliğinde, doğal olarak toplumsal kesimlerin yaşamına yerleşen bir gerçekliktir. Hatta bu kavram, günümüz insanı tarafından kullanılmakta olup, o gün itibarıyla, toplum eşitlik gibi bir kavrama ihtiyaç duymamaktaydı. Yaşam doğallığında yaşanılabilir bir düzeyde olması nedeniyle dile yansımaları bulmamıştır.

Doğal toplumun demokratik, komünal, eşitlikçi ve özgürlükçü ilişkilerin özeldir kadın eksenli gelişim sağladığı anlaşılmalıdır. Ancak toplumsal gerçekliğin her iki cinsle beraber anlama kavuştuğu gerçekliğinden yola çıkarak hem erkek hem de kadınının doğal toplum yaşamının gelişimindeki rolleri anlaşılabilir durumdadır. Bugün sistemin olabildiğine düşürdüğü, köleleştirip kendi çıkar ve ihtiyaçları için kullandığı cins sadece kadın değildir. Kadınla beraber erkek de sömürden, kölelikten, düşürülmüşlükten payını almıştır. Bu temelde sistem karşısında demokratik, komünal, eşitlikçi ve özgürlükçü bir yaşam oluşturulmak isteniyorsa her iki cinsin de üzerine düşen rol ve misyonu gereken düzeyde bilince çıkarması çok önemlidir.

Her iki cinsin de temel yaşam gereksesi olan toplumsallığın geliştirilmesi olayı bir bütünsellik içerisinde, biri diğerinin üzerinden tasarruf yapmadan ortaya çıkmaktaydı. Bu temelde bugün itibarıyla yürütülmek istenen mücadele de o bütünselliğin, tamamlayıcılığın ve biraradalığın sağlanması yolunda ön açıcı olacaktır. Yine doğal toplum dönemindeki kadın-erkek rolleri bugün itibarıyla varolan mücadelenin yürütülmesi noktasında belirleyici konumda olup, bu zemin üzerinden daha da geliştirilip anlama kavuşturulacaktır.

Doğal Toplumda Kadın-Erkek Rollerini

İnsanın primattan kopuşu ve sonrasında toplumsallığı geliştirmesi sürecinde kadın ve erkeğin toplayıcı gruplar halinde yaşamını sürdürdüğü bilinirken; avcılık kültürüne tam olarak ne zaman geçildiği noktasında gereken bir bilgiye sahip değiliz. İlk dönemlerde doğayı gözlemleyerek yaşamını idame ettiren toplumsal gruplar zamanla ihtiyaçları gereken düzeyde karşılayamama ve zorlu doğa

koşulları karşısında güvenliği sağlayamamanın, savunma refleksini geliştirerek toplumu avcılığa ittiği noktasında güçlü görüşler sunulmaktadır. Ancak insanın kendisini savunma amaçlı eline aldığı taşı saldırıda bulunan canlıya karşı fırlatması zihinsel anlamda dönem itibarıyla en büyük devrimlerin arasındadır. Bu devrim insan zekâsının yaratım için bir yolculuğa çıkması anlamında, bir anlamda insanın tanrılaşması anlamına gelmektedir. Nitekim sonrasında geliştirilen savunma araçlarının taştan yapılması bunun somut göstergesidir.

Şunu belirtmekte yarar var ki ilk dönemlerde kadın da toplumu dış saldırılardan koruma görevini üstlenmiştir. Toplumu savunma refleksi ve avcılığın yoğunluklu olarak erkek eksenli ele alınması daha çok mağaralarda çizilen, erkeğin elinde savunma-saldırı aletlerini tuttuğu resimlerden yola çıkarak geliştirilen yorumlardır. Bunun yanı sıra bulunan birçok mezarda erkeğin av silahıyla gömülmüş olmasından yola çıkılarak kimi görüşler dile gelmektedir. Ancak bu, kadının toplumu savunma görevinde rol almadığı anlamına gelmiyor. Çünkü kadın, kendi bedeninden yarattığı çocuğunu koruyarak ilk öz savunmayı yaşamsallaştırmaktadır. En temel savunma besleme, büyütme ve kendi yaşamını idame ettirecek hale gelene kadar korumadır.

Bazı araştırmacılar, toplumdaki avcı ve toplayıcı ayrışmasını fiziksel verilere dayandırarak erkeğin kadına oranla daha ayrıcalıklı bir yapılanmaya sahip olduğu tezini yoğunca tartışmaktadır. Ancak biliyoruz ki fiziksel etmenlerin yanı sıra biyolojik ve zihinsel etmenler de bu rol dağılımında etkindir. Bu tezin ardında 'güçlü erkek'-'zayıf kadın' düşüncesinin insan zihniyetinde içselleştirilmesi vardır. Nitekim bu rol dağılımı olabildiğine doğal ve ihtiyaçlar temelinde olmuştur. Bu durum, kadının çocuğa bakmasından dolayı ve yerleşik yaşama daha çabuk adapte olması nedeniyle erkeğe oranla kas yapısındaki farklılık ve ağır işler yapamayışına bağlanılmaktadır. Kasları geliştiren ve dinamizmi yükselten testosteron hormonunun kadına oranla erkekte daha yüksek olduğu gerçekliğinden yola çıkılan bu anlayış aslında bugün erkek ege-

men zihniyetin kendisini meşrulaştırma amaçlı yoğunluklu olarak kullandığı bir anlayıştır. Ancak bugün elde edilen bilimsel veriler de göstermektedir ki kadındaki yaşam coşkusu, katılım istemi, oluşturuçuluk, düzenleyicilik çok daha güçlü ve köklüdür. Bunun en somut göstergesi de kadın eliyle geliştirilen toplumsallıktır. İnsanlığın varoluş koşulu olan toplumsallığı bu temelde yorumlamak en doğrusudur.

İnsan yavrusunun yıllara yayılan gelişim süresi kadının ev düzenini getirmiştir. Kadının "doğurması, çocuk bakımı onu en iyi toplayıcı ve besleyici konumuna zorlamaktadır."¹⁶ Bu da kadının daha fazla yerleşik yaşam tarzına yönelmesini sağlamıştır. Kadının temel uğraş alanları toprak, bitkiler, dönem itibarıyla tüm yaşamın ta kendisi olan ev işleri ve çocuğu besleyip büyütme olurken; erkek ise özellikle kadının doğurganlık dönemlerinde klanı koruma ve toplumu savunma refleksiyle, yaptığı araçlarla fiziki gücünün de etkisiyle, avlanarak toplumu geliştirecek dış saldırılar karşısında koruyarak toplumda bir tamamlayan olarak yer edinmiştir.

Belirttiğimiz üzere kadının doğurganlık ve çocuk yetiştirme özelliği erkeğin kadına daha saygın yaklaşmasını getirmiştir. Sözü geçen, dinlenen, toplumsal sorunlara çözümler getirenin kadın olması kaynağını buradan almaktadır. Bu aynı zamanda kadının adalet ilkesinin somut göstergesidir. Çoğu zaman avın peşinden giden erkeğin geri dönmemesi ya da gelişim uzun bir zaman dilimine yayılması kadının bu etkinliğini arttırmıştır. Yine toplayıcılığın avcılığa oranla daha ürün getirci ve güvenli olması toplayıcılığı ön plana çıkarmıştır. Toplumun ekonomik ihtiyaçlarını belirleme ve bunları giderme noktasında kadın belirgin bir rol üstlenmiştir. Özellikle klan içinde kalan ve avcılık özelliğini yitirmiş yaşlılar ve yaşlıların eğitiminden sorumlu olduğu gençler kadının var olan üretici ve besleyici özelliğinden dolayı kadına derin bir saygı duymaktadır. Kadınının komünalitesi burada da açığa çıkmaktadır. Yaş ve cinsiyet farkı gözetmeksizin toplum ihtiyaçlarını giderme esas alınmıştır. Doğanın yaratıcılığı, besleyiciliği ve geliştiriciliği klan toplumunda somut anlamda kadında yaşanmaktaydı. Bu da doğal olarak kadını

doğayla bir yapıp kutsal hale getirmekteydi. Kutsal olan doğa, kutsal olan kadın demektir.

Kadın etrafında gelişim sağlayan toplumsallık, yine kadın eliyle yaratılan değerler aracılığıyla toplumun diğer kesimlerine ulaştırılırdı. Bu da toplumun diğer kesimleri başta olmak üzere; toprakla, bitkilerle, hayvanlarla ve doğada bulunan diğer canlılarla daha fazla ilişkilene demektir. Annenin yavrusuyla olan duygusal bağı doğal yaşamın her anına yerleşmiş, hissiyatı daha gelişkin, ihtiyaçları belirleme noktasında daha özverili bir anlayış geliştirmiştir. "Yaşamla bağının daha güçlü olması, kadında doğal duygusal zekâyı daha gelişkin kılar. Çocukların anası ve acıyla yoğrulmuş bir emeğin sahibi olan kadın toplumsal yaşamın esas sorumlusudur. Yaşamın farkında olması kadar nasıl sürdürüldüğünü de daha çok bilmektedir. Toplayıcıdır; toplayıcılığı hem duygusal zekâsının bir sonucu hem de doğadan öğrenmiş olmasının bir gereğidir."¹⁷ Doğayla yakalanan uyum ve birlikte yaşam coşkusunun kadında yarattığı sezgisellik, doğayla ve toplumun diğer kesimleriyle güçlü bağlar kurmasına yardımcı olur.

Tarihsel gelişim dinamiğine baktığımızda erkekte analitik zekânın kendi gelişim seyrinden çıkarak sapma yaşadığı görülmektedir. Özellikle erkeğin avcılıkla uğraşması, avını yakalamak amacıyla plan, proje ve tuzaklar hazırlaması, yine yoğunluklu olarak klan dışında olması erkeğin analitik zekâsının toplumsallığın dışına çıkma eğilimini, özünde sapmayı doğurmuştur. İleriki süreçte de göreceğimiz üzere erkeğin kurnazlıklar yoluyla kadının toplumsal yaşam sistemini kendi çıkarları doğrultusunda kullanması bu zekâ türünün erkek tarafından saptırılmasından kaynaklanmaktadır. Anlaşılacağı üzere analitik zekâ yorumlamaya dayalı olması nedeniyle olumlu ve olumsuz yanlarını içinde barındıran bir zekâ türüdür.

"Analitik zekâ, daha çok yorumlayarak duygusal zekâyı yeni yönler, davranış biçimleri biçmeye çalışır. Daha çok gelişkin insan türüne aittir. Zaten insan türünün toplumsal tarzda yaşaması da analitik zekânın gelişim seviyesiyle bağlantılıdır. Hızlı toplumsal gelişmeyi sağlayan analitik zekâdır. Fakat duygu boyutundan yoksun

olduğu için, serbest kaldığında çok tehlikeli olur. Özellikle iktidar ve savaş kültürüne alışıldıktan sonra analitik zekâ korkunçlaşır. Bu zekâ en çarpıcı ifadesini yakın çağların imha savaşlarında göstermiştir. Adeta bir makine düzeninde çalıştığı için acı, korku, sevgi gibi duygulardan yoksunluğu, empati ve sempatiyi tanımaması bu imhacı özelliğini çok tehlikeli kılmaktadır. Buna karşın duygusal zekâyla uyum içinde çalıştığına en sağlıklı, çözümlene yeteneği yüksek birey ve toplulukların oluşumunda belirleyici rol oynamaktadır.”¹⁸

laşmıştır. İnsanlığın ve toplumsallığının altın çağı olarak da tanımlayabileceğimiz, sistemli olarak tarımın yapılabildiği hayvanların evcilleştirilerek ürünlerinden faydalandığı dönem olan Neolitik Devrim kadın karakterli olup, toplumsallığın başlangıcından beri varolan kadın etkinliğinin zirveye ulaşmasıdır. Toplumsallaşmanın en büyük adımı olan neolitik devrim, klan formundan kabile formuna geçişin adıdır da. Bununla bağlantılı olarak toplumun kendi kurumlarını oluşturarak yerleşik yaşama geçme sürecidir. Bu dönemle

Kadının doğal toplumdaki ekonomik etkinliği zamanla üretimin süreklileşmesini getirmiş, toplamanın ötesine geçerek toprağın esas işlevini keşfetmeye dönüşmüştür.

Besinlerin üretimle elde edilmesi dönemi olarak da niteleyebileceğimiz neolitik dönem, kadın özünün sistem kazanmış halidir. Kadının doğurganlığının, üreticiliğinin, besleyiciliğinin somut anlamda toprakla buluşması ve bir bütünsellik yakalamasının göstergesi olarak da görebileceğimiz neolitik, kadını erkekten daha zayıf gösteren anlayışların aksine en büyük ve anlamlı cevap olmuştur. Bırakalım kadının erkekten daha zayıf olmasını, yaşamın gerçek oluşturucu ve düzenleyici ögesinin kadın olduğu anlaşılmalıdır.

Kadının doğal toplumdaki ekonomik etkinliği zamanla üretimin süreklileşmesini getirmiş, toplamanın ötesine geçerek toprağın esas işlevini keşfetmeye dönüşmüştür. Besinlerin üretimle elde edilmesi dönemi olarak da niteleyebileceğimiz neolitik dönem, kadın özünün sistem kazanmış halidir. Kadının doğurganlığının, üreticiliğinin, besleyiciliğinin somut anlamda toprakla buluşması ve bir bütünsellik yakalamasının göstergesi olarak da görebileceğimiz neolitik, kadını erkekten daha zayıf gösteren anlayışların aksine en büyük ve anlamlı cevap olmuştur. Bırakalım kadının erkekten daha zayıf olmasını, yaşamın gerçek oluşturucu ve düzenleyici ögesinin kadın olduğu an-

laşan köy yerleşkeleri kadın ve erkeğin yeni yaşamdaki rollerini de somutlaştırmaktadır.

Kadının doğurganlığından dolayı doğayla, bir anlamda yaratıcılıkla eş tutulması, bunun ürünü olarak toprağı, hayvanları ve birçok yönüyle erkeği evcilleştirmesi, anne-çocuk ilişkisinin tüm ilişkiler üzerinde derin etkide bulunarak; özgür ve eşit bir şekilde, karşılıksız, kendini adanarak yaşama ve toplumsallığa katılımın sağlanması bu dönemin gelişmesinde büyük öneme sahiptir. Toprağın sadece ürün veren yer olmadığı, hayvanların etinin yanı sıra yün, deri ve sütlerinden de yararlanılabileceği kadın tarafından anlaşılmasıyla ekonomi düzeni değişmiştir.

"Güçlü ana kültü bu dönemin ürünüdür. Yaratıcılık, bitki tanımı, ekimi, hayvanı evcilleştirme, çanak çömlek yapımı, dokuma ve ev yapımı, çocuk yetiştirme, çapalama, meyve ağaçlarını bekleme hep kadının baş aktörlüğünde gerçekleştirilmektedir. Güçlü tanrıça kaynağını bu anaerik toplumdan almaktadır. Bu dönemden kalma bütün heykelciklerin kadını sembolleştirmesi, en temel kanıtlayıcı örneklerdir."¹⁹ Önderliğimizin de belirttiği üzere erkek bu dönemde daha silik ve anonimdir. Avcılık kültürünün etkilerini yoğunca yaşamaktadır. Daha çok dışarıda ve kadının varolan toplumsal yaşamında görünmeyen bir konumda olan erkeğin çok sonraları, toprağın tarla olarak ekime açılması ve bu tarlaların sabanla sürülmesi sürecinde eskiye oranla aktifleştirdiği görülmektedir.

Bu dönemde kadın tarım ve hayvancılığın etkisiyle ürünleri öğütme, pişirme, yanı sıra çömlek kaplar yapma, bitki köklerinden sepetler örme, dokuma gibi yaşamsal ihtiyaçları giderirken; erkeğin avcı kültürünün kalıntılarının etkisiyle toplumu gelişen saldırılar karşısında koruma, tarlaları tarıma açma, su arkları kazma, köylerin etrafında savunma eksenli hendekler geliştirme çalışmaları iki cins arasında işbölümü anlamında farklılıklar yaratır. Ama bu farklılık, iki cinsi parçalayan uçurum değildir. Bu dönemde de esas olan toplumsal ihtiyaçlar ve bunların giderilmesidir. Bu dönemin temel özelliği açık farkla kadın eksenli gelişim sağlamasıdır. Kadının varolan saygınlığı bu dönemde iki kat artmıştır. O güne kadar var olan hayvan heykellerinin yanında kadın temalı heykelciklerin bulunması bu durumun somut göstergesidir.

Ana ve toprağın kutsal birlikteliği bu dönemde zirveye ulaşmış ve bugün de yoğunca kullanılan 'toprak ana' gibi kavramsallaşmalar gelişmiştir. Toplum için üreten, doğuran, oluşturan ana, üreten toprak, doğa demektir. Bundan dolayı anacıl olan her şey kutsal görülmüş ve saygıyla yaklaşılmıştır. Kadının toprakla olan ilişkisi, topraktan aldığı ürünlerin bolluğu kadına daha farklı yaklaşmayı getirmiştir. Gizli güçlerinin olduğuna inanılan kadının yaşadığı belirleyiciliği bütünselliğin ve biraradlığın göstergesiydi. Bu temelde ana olan, yani doğuran,

oluşturan, üreten olarak görülen kadın; tanrıça statüsüne taşınmıştır. "Tanrıçalık, özünde neolitik devrimi başaran kadının özelliklerinin toplam ifadesidir. Büyük insanlık devrimi bilinci zihniyet dünyasına yansıtıldığında, kadın tanrıçayı merkez alan bir yüceleştirme ve kutsama tarzına yol açmaktadır."²⁰ Tanrıçalık kendisini her an doğa gibi yenileyen, oluşturan bir özelliğe sahip olduğundan toplumsal yaşamın ta kendisi olarak algılanmıştır. Tanrıçalık kültürü evrensel yaşamın kadında somutluk kazanmış halidir.

Kadının tanrıça özellikleri topluma damgasını vurmuş ve bugün insanlığın mücadelesini verdiği birçok değer yaratıcısı olmuştur. Tanrıça kültürünün en temel özellikleri bütünlükçülük ve tamamlayıcılıktır. Yalana, sömürüye dayanmaz, emeği, üretkenliği, komünalite ve kolektifliği esas alır. Kendisini toplumdan üstün görmediğinden özgürlükçü, eşitlikçi ve adaletli ilişkilenebilir. Korkulan değil, saygıyla kutsal görülür. Bereketin, üretimin, yaratıcılığın somut ifadesidir. Topluma birlikteliği, paylaşımcılığı, sevgiyi, karşılıksız ve gönüllü katılımı aşılacaktır. Toplumsal yaşamın koruyucusu, uzlaştırıcısı, yapıcısı ve eğiticisidir. Tanrıça kültürü yaşam veren ve yaşamı geliştirendir.

Kaynaklar:

1-2-5-6-19-20- Abdullah Öcalan- Sümer Rahip Devletinden Demokratik Halk Cumhuriyetine II

3-9- Abdullah Öcalan- Ortadoğu'da Uygurluk Krizi ve Demokratik Uygurluk Çözümü

11-12-14-16-18- Abdullah Öcalan- Bir Halkı Savunmak

4- Abdullah Öcalan - Uygurluk - Maskeli Tanrılar ve Örtük Krallar Çağı

7- Robert Briffault - İnsan Türünün Evrimi

8- H. Webster - Tabu

10-13- Murray Bookchin - Özgürlüğün Ekolojisi

15- Dorothy Lee - Özgürlük ve Kültür

17- Abdullah Öcalan - Kapitalist Uygurluk - Maskesiz Tanrılar ve Çıplak Krallar Çağı

CİNS VE CİNSİYET OLGULARININ İNCELENİŞİ

Doğal toplumdan sınıflı uygarlığa geçiş, kadın cinsinde, kadın kültüründe ilk kez bir kırılma, çözülüş yaratmıştır. Bu dönem, birinci cinsel kırılma olarak adlandırılmaktadır. Eşitsizlikle ve baskıyla bir cinsin tutsak edilmesi özünde tüm toplumun tutsak edilmesidir. Çünkü doğal toplumun yaratıcı, örgütleyici ve en temel yaşam gücü kadındır. Kadın cinsinde yaşanan kırılma tüm toplumun yaşamında kültürel bir kırılma yaratmıştır. Doğal toplumun kadın cinsinin aleyhine bozulmasıyla birlikte başlayan kaos, uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Zaman zaman erkeğin zaman zaman da kadının lehine gelişen hiyerarşik geçiş süreci erkek üstünlüğü ve egemenliğiyle sonuçlanmıştır. Böylelikle erkek cinsine yaratılan bu kırılmalar toplumsal cinsiyetçiliğin de başlangıcını oluşturmuştur. Toplumda yükselen hiyerarşik ve devletçi iktidar kadın köleliğini derinleştirmiştir. İktidar özgürlüğü kendine dayanak yaparak gelişemediğinden doğası gereği köleliği dayanak yapmakta ve kölelik üzerinden gelişmektedir. Bu anlamda kadın tüm bedeni, ruhu, düşüncesiyle köleleştirilmiştir.

Tek tanrılı dinlerin gelişmesiyle kadın, insanın insanlaşmasındaki, toplumsallaşmadaki rolünden ikinci kez kırılarak koparılmıştır. İkinci büyük cinsel kırılmaya uğrayan kadının toplum olgusunu etki-

lemediği anlamına gelmez bu gerçeklik. Siyasal, toplumsal, ekonomik etkinlikler erkeğin elinde tek yönlü bir seyre tabi olduğundan kültürel gelişim dinamiği olmaktan çok iktidar-savaş kliğini tek yönlü güçlendiren bir konumdadır. Oluşturulan cinsiyetçi toplum, tarihin tek ayak üzerindeki aksak yürüyüşünün sahibidir artık. Bugüne kadar gelmiş olmaktan çok bugüne gelenin nasıl bir ucubeye dönüştüğünü sorgulamak gerekmektedir. Üst üste biriken kültürel, ekonomik, siyasal, cinsel ve sosyal sorunlarla iç içe sürdürülen tek taraflı bir yürüyüşün, her iki cins de insani değerlerden uzaklaştırdığı gerçeği giderek kendini hissettirmektedir. Kadın, oluşturulan bu statüyle yaşanamayacağı gerçeğini anlamak ve kırılmalar gerçeğinin kadın üzerindeki etkisini çözümlenmek durumundadır. Ve özgürlüğe meyleden toplumların hiçbir üyesi, kadının mevcut statüsüyle yaşamayı kabullenmeyecek, tam tersine cinsiyetçi toplum anlayışından kurtulmanın o kutsal arayışına yönelecektir.

Kadının kutsal görülen biyolojik özelliği, doğurganlığı onun sırtında bir günah yükü olarak görülmüştür. Kadının yaşadığı regl olma durumu evrenin oluşumunun mikro düzeyde muntazam olarak tekrarlanmasıdır. Yaşamın süreğenliğini ifade eden, yaşanmayanın, zamana katılmayanın aşılacağını, yerine yenisinin gelece-

ğini sürekli olarak vurgulayan bir durumdur bu. Bu dönemlere gerginlik, kiminde hareketlilik, kiminde durgunluk ya da duygu yüklülük atfedilmesi kadın bedeninde süren yaşam-ölüm mücadelesinin yoğunluğundan, bu yoğunlukta yaşanan kaostan kaynaklanmaktadır. Kadınların bunları aylık olarak düşünüp dile getirebilmeleri günümüz dünyasında mümkün değilse de beden her şeye rağmen konuşmaktadır. Eskiye, zamanını doldurmuş olanı aşmak ve ondan vazgeçmenin zorlukları, sancıları kadar yeniye yönelişin rahatlığı yeni arayışların güzelliği ve zamanın ruhunu yakalamanın huzuru oluşmaktadır her regl döneminde.

Evren gerçeğinin kadın bedeninde periyodik olarak kendini yeniden yaratması her iki cins tarafından anlamının giderek derinleştirilmesi gerekirken erkek aklı tarafından hasta, kirli, haram ya da mekruh olarak adlandırılmış ve kaçınılan, uzak durulan bir geri durum, zayıflık olmuştur. Ve bu gerçeklikten kaçmak kendi insan gerçeğinden kaçmanın temel öğelerinden birini oluşturmuştur. Çünkü erkeğin kadın gerçeğini anlamaması, erkek gerçeğini anlamasını da engellemiştir. Kadın bedenini, kadın fiziğini anlayamamak, anlayamadığı objeden korkmak, erkeğin temel saplantılarından olmuştur. Bugün kadına bu kadar çok yönlü şiddetin uygulanması özünde erkeğin, kadın fiziğine duyduğu tepki, öfke ve kıskançlıktan kaynaklanırken toplumu vareden kadın kültürünün gücünü yok etmeye yönelmektedir. Doğurgan olmayan ve kendi biyolojik özelliklerinin yarattığı karakterle üretken, kapsayıcı, tamamlayıcı, eğitici ve öğretici bir kültür yaratamayan erkeğin öfkesidir şiddet. Kendi fiziğini yenilemeyi süregelenleştiremeyen erkeğin kıskançlığıdır. Hayatın tüm zorlanmalarına rağmen yaşamda ısrarlı olan, direnen kadına yönelen tepkidir şiddet.

Kadın fiziğinin kromozomlardan kaynaklı olarak erkeği kapsadığı ve erkek nüfusunun giderek azaldığı bilinmektedir. Kadında duygusal zekânın güçlü olması, analitik zekâyı dengelemesi kadın eksenli olduğundan daha yapıcı ve uyumlu, yaratıcı ve yenileyici olmayı getirecektir. Sınıflaşmaya dayalı toplumsal sistemin gelişmesi duygusal ve analitik zekâ arasındaki

bağı koparmıştır. Bundan itibaren kadına geri bir duygusallık, erkeğe kuru bir mantık bırakılmış ve cinslerin bu temel üzerinden şekillenmesi sağlanmıştır.

Köleliğin Gelişmesi İçin Kadının Kaybetmesi Şarttır

Doğal toplumun temel dinamik gücü, temsilcisi ve esas yürütücüsü olan kadın aşılmadan yeni bir toplumsal sistem geliştirilemeyeceğinden yeni bir sistem kurmanın ilk adımı kadını, kadınlığı anlamak, çözmek ve onu aşmak amacıyla kadın üzerinde otorite kurmak olmuştur. Bu durum plânlı, programlı analitik zekânın gelişmesiyle mümkündür. Dolayısıyla tarihi tesadüflerle açıklamak yeterli ve doğru olmayacaktır. Doğal toplumun kurucusu olan kadını aşmak, kadınlık özelliğini çarpıtarak ve kadını cins kölesi haline getirerek kullanmak yeni sistemi oluşturan temellerdir. Ki bu temelin kurulması verilen mücadeleden ataerkil sistemin kazanarak çıkması kadının, kadınlığın kaybedilmesi şartına bağlıdır.

Kadının köleleştirilmesi zamanla kadın kavramının direkt olarak köle, kullanıma açık, zayıf, güçsüz sıfatı olarak algılanmasına yol açmıştır. Ve bu durum kadında fiziksel ve zihinsel bağımlılık yarattığı gibi, duygu ve düşünüş biçiminde, giyim ve konuşma stilinde, duruş ve hareket tarzında bir kültür, bir bağımlılık yaratmıştır. Erkeğe göre şekillenmeyi, ona yamanmayı ve ona ait kılınmayı getirmiştir. Kadın olmak toplumsal kavrayışta bugün bir dezavantaj durumuna indirgenmiştir. Eksik, kusurlu, geri olduğuna inanılan kadınlık mevcut haliyle hiçbir zaman istenen, özlenen olamaz. Bu ancak toplumun kadın algılayışını değiştirebilmekle sağlanabilecektir. Kadınlık dünyaya gelişle başlayan bir yenilgidir. Hayatın her adımında, başlamadan kaybetmiş olmadır. Utanç kaynağıdır. Kadınlığa yapıştırılan bu algılanmaları aşmak, yeni kadın tanımı oluşturmak toplumsal kültürel devrimin temelini oluşturacaktır. Tanımları yenilemek yaratmaktan daha zordur ve zihniyet anlamında devrimsel adımları gerektirir.

Kırılmalar ardından kadın ideolojik olarak hiçleştirilmiş, kimliği yok edilerek yok sayılma derekesine düşürülmüştür. Mallaşma özünde elindeki tüm değerlerin

çalışması, gasp edilmesi ve toplumun kurucu ögesi olan kadınlık olgusunun içinin boşaltılarak nesne konumuna getirilmesidir. Kadın eksenli değerlere tepki, kadına tepkiye dönüşüp erkeğin dar ve düz yapılanmasıyla, kıskançlığıyla ve kaba yanlarıyla birleşince ortaya baskın erkek karakteri çıkmıştır. Oluşan bu baskın erkek karakteri, yeni sistemin erkek kimliğini oluşturmuştur ve bu kimlik kendini var etmeyi kadını yok etme şartına bağlamıştır. Kadını ruhsal ve bedensel olarak bir bütün yok etmek mümkün olmayınca ruhsal ve bedensel baskılar arttırılmıştır.

Kadının sınırlandırılması, sınırların giderek daraltılması sınıflı toplumla birlikte icat edilen tahakkümcü egemen erkek egosunu tatmin etmektedir. Ve bu durum kadındaki köleliği giderek derinleştirdiği gibi kendi özüyle yaşadığı çelişkiler kadında hastalık boyutunda çarpıklıklar yaratmıştır. Sinirsel kriz durumları yaşama yayılmış ve öz giderek görünmez olmuştur. Öz, mevcut dünya ve yaşam diye dayatılan gerçeğin bataklığına gömülerek kişisizleştirme, kimliksizleştirme gelişmiştir. Bu durumda gelişen teslim olma bireysel olarak başlasa da kadın yoluyla başlangıçta çocuklara yansımış ve giderek toplumsallaşmıştır. Kimi zaman içten içe gelişen öfke sıkışmaları ve intikam arzusu en iyisinden kendi cinselliğini kullanarak sonuç alma şeklinde yansır ki burada yine yitiren kadındır. Cinselliğin kullanılarak meta konusu olması ve bu pazarda her iki cinsin birden duygularının, güdülerinin çürütülerek, özünden çıkarılması sonuç itibarıyla toplumsal köleliği derinleştirmektedir.

Özne-nesne ikileminde nesne olarak ele alınan, edilgen bir toplumsal gölge haline getirilen kadının her yönden erkeğe muhtaç kılınması, kadını düşünsel olarak kötürümleştiren, siyasal bir cahil durumuna getiren, ekonomik olarak fakirleştiren hatta erkeğin eline bakan bir dilenci konumuna indirgeyen bir sonuç yaratmıştır. Ve bu cenderedeki kadın süresiz çalışmasına rağmen hiçbir zaman emeğinin hakkını alamayan, ezilen sınıf olmayı da aşan aşağılanmış bir soy durumundadır. Bu durum, her ne kadar günümüz Ortadoğu'sunda küreselleşmeyle birlikte belli bir değişim yaşasa da yaygın

olarak yaşamakta ve kadınlar erkeksiz yaşamaya cesaret edememektedirler. Baba, koca, kardeş, amca ya da herhangi bir erkekten kopmak verili toplumsal sistemde, tüm erkeklerin eline düşmek, erkek egemen sistemle birebir karşılaşmak olacağından bir korku oluşturmaktadır.

Bir kadının tek başına yaşaması tehlike sinyali verirken bir erkeğe ait olup onunla yaşaması, başının bağlanması toplumsal teminat olarak algılanmaktadır. Ve toplum da bu durumda vicdani bir rahatlık yaşamaktadır. Evli kadının boşanmasının, bağımlı olduğu erkekten ayrılarak kendi başına yaşamaya karar vermesinin zorluğu, boşanmış kadına yapıştırılan statüden kaynaklanmaktadır. Mülk gözüyle bakılan kadın evlendiğinde bir erkeğin mülkü iken, ayrıldığında, bir erkek tarafından kullanılmış olan, deforme olmuş bir mal gibi görüldüğünden mevcut normlar çerçevesinde toplumdan yalıtılmakta, bir yandan da fahişe gözüyle bakılmaktadır. Bu durum her ne kadar belli oranda aşılmışsa da bu durumdaki kadınların yaşadığı zorlanmalar, karşılaşmaları sistemsel tehditler özünde erkek egemen yaşam tarzından kaynaklanmaktadır. Bunu tüm kadınlara göstermek sistemin kendi sürekliliğini sağlayan bir araçtır. Çünkü kadın bu sonucu gördükçe bir erkeğe teslim olarak yaşamayı tercih etmekte, erkeksiz yaşamaya cesaret edememekte ve ona dayatılan yaşamı kader gibi görmektedir.

Kadının günümüzde yaşadığı enkaz olma durumu, müdahale edilmedikçe toplumun beyninde patlamaya yol açacak tehlikeleri barındırmaktadır. Ve en doğru müdahale de bu durumu ortaya çıkaran ve süreklileştiren işleyişi, Önderliğimizin deyimiyle iktidarın şifresini çözmekle mümkündür. Bu işleyişi çözebilmek için toplumsal düşüşün başladığı yerdeki ilişkilere, insan türünün diğer yarısı olan erkek cinsine bakmak, bugüne kadar getirilen ve sistemin çökerttiği erkeklik olgusuna ışık tutmak gerekmektedir.

Erkek Demek Direkt Bir Üstünlük Sifatına Sahip Olmak Demektir

Erkek egemenliği tanımlamasının, kadınların egemenlik altında olup erkekler arasında eşit ve özgür ilişkilerin var oldu-

ğu bir düzen olmadığının bilinmesi konuya giriş anlamında önemlidir. Erkek, mevcut toplum gerçeğinde insan deyince akla gelendir. Bilim, siyaset, ekonomi, din, sanat deyince beyinde şekillenen insan türüdür. Doktor, mimar, mühendis, hâkim ve daha çok fazla uzatabileceğimiz temel iş ve meslek kolları sıralandığında akla gelendir. Erkek demek direkt bir üstünlük sıfatına sahip olmak demektir. Toplumsal düzlemde birinci olma konumuna işaret etmektir. Her yönlü güç, beceri, sahip-lik, iktidar, yönetsel irade, denetleyicilik, ayrıcalıklı olma, yetenek ve daha birçok özelliğin atfedildiği toplum ögesidir. Alıp satma, çalma, vurup kırma, tecavüz etme hakkına sahip olan doğal egemenliğin kullanıcısıdır.

Doğal toplumda erkeğin rolü ve görevleri, toplumsallaşma sürecinde erkek karakterinin oluşumunda belirleyici olmuştur. Kadın eksenli sistemde yetenek ve becerilerine göre yaşama katılan, ortak paylaşımında bulunan erkek zamanla bu özünden uzaklaşarak kendi yetenek ve becerilerini anaerkil sistemin yıkılması yönünde kullanmıştır. Erkeğin, kadının fiziğinin gelişkinliği, doğurganlığı ve yaratıcılığı karşısında eksiklik duygusuyla başlayıp kıskançlığa dönüşen, giderek kurnazlaşarak analitik zekâyı geliştiren, zamanla yaşlıların yol göstericiliğiyle entrikaları doğuran ve nihayetinde hile ve yalana dayanarak komplolarla sonuçlanan yaklaşımı, kadın üzerinde birinci cinsel kırılmayı yaratmış ve sınıflaşmaya dayalı tahakkümcü sistemi icat etmiştir.

Biyolojik farklılıklarından dolayı kadının yapıp da erkeğin yapamadığı çocuk doğurma ve regl durumu erkekte kendi fiziğine güvensizlik yaratmıştır. Tüm çabasına, toplumsal ve siyasal işlevine rağmen bu özelliğin olmayışı onda bir yoksunluk düşüncesini getirmiş, bu düşünce ile bir yandan kadını kutsallaştıran erkek diğer yandan da kendi eksikliğini kişiliğinin derinliklerinde bir öfkeye, kıskançlığa dönüştürmüştür. Ki aynı tanrısal özelliklerin kırılma ardından kirlilik, zayıflık, çirkinlik olarak yansıtılması, kadının aşığılanmasına, ikinci cins kılınmasına gerekçe olarak kabul edilmesi bunun en bariz göstergesidir. Kadının doğal toplumdaki yönetsel gücü, temsilci rolü ve tanrısalılığı kırılarak

toplumun doğal gelişim seyrini darbeleyen karşı devrim geliştirilmiştir. Bu anlamda kurnaz ve güçlü adamın ilk olarak kadın üzerinde gücünü kanıtlaması rastlantı değildir.

Erkeğe öyle bir ruh hali verilmiştir ki o her şeyi bilir, her şeyden anlar. Bilmese de bilmiş gibi konuşma hakkına sahiptir. Anlamasa da söz söyleme, hakkında karar alma ayrıcalığı vardır. Yanlış da olsa dinlenmeli, görüşleri esas alınmalı, hatta mümkün olduğu kadar sorgulamadan yerine getirilmelidir. Bu durumun tarihsel bir kökeni vardır. Ana kadın gücünü yalan ve hileyle, güç ve kurnazlıkla aşan erkeklik kendi cinsine stratejik bir rol vermiş ve kurduğu hiyerarşik sistemle bunu süreklileştirerek iplerini toplumun erkek bireyleri arasında en güçlü, en kurnaz, en entrikacı yani en erkek olanın eline vermiştir. Bu tarihsel kırılmayla erkeğin eline verilenleri anlamak, erkeğin karakteristik yapılanmasını çözmek açısından önemlidir. Ki bu çözümleme de yine kadının toplumsal düşürülüşünü çözümlenebilmekle bağlantılıdır.

Doğal toplumda, toplumu oluşturan üyelerin tamamı yaşamın idame ettirmesinde doğal bir tarzda rol sahibi olmaktadır. Her birey topluluğun doğal ve farklılığı gözetilen eşit bir parçasıdır. Bu katılım, yaşamı kendine ait görmeyi, ortak ruhu ve sürekli katılımı getirdiğinden tüm paylaşımlar ortaklaştığından birbirini hissetme, empati daha da gelişmektedir. Bu organik yaşam tarzını oluşturan temel kadınla yaratıldığından, karşı devrim esasta kadını hedef almıştır. Toplumsallaşmanın temelini oluşturan kadınlık yok edilirken, uygarlaşmanın ve sınıfsallığın temelini erkek yerleştirilmiş ve ataerkilliğin alt yapısı oluşturulmuştur. Ataerkillik kadın üzerinde güç olan, her oluşu nesneleştirirken kendini sahip yapan erkeği uygarlığın temelini yerleştirirken yok edemediği kadını köleleştirerek özünden uzaklaştırmış, geri bir kadınsılık yaratarak onu da erkeğin hizmetine sunmuştur. Artık tanrı erkektir ve bu tanrısalılık koca olan erkekle mikrolaştırılarak "kocalık" kurumu topluma hiyerarşiyi empoze etmesi anlamında toplumun başına bela edilmiş, bu belanın tüm dertlerini sineye çekecek bir "karılık" kurumuyula uy-

gar sistem tamamlanmıştır.

Cinsellik, Verili Erkeğin Kendini En Rahat İfade Ettiği Sahadır.

Topluma içerilmiş kadını kölelik, köleliğin salt kadınla sınırlı kalmayan, bulaşıcı özelliğinin kendini göstermesinin bir sonucudur. Aynı zamanda erkek iktidarının da topluma yayıldığı, çok farklı boyutlarda bunun tüm toplumsal ilişkilere yansıdığı görülmektedir. Bu konuda farklı bir sesin olmadığı, erkek tek sesliliğinin olduğu her yerde egemen-ezilen ikilemi hemen pratiğe geçtiğinden insan ilişkilerinde yapay bir ayırım oluşturarak doğal farklılıkların ötesinde bir ayrılıkçılık yaratmıştır. Egemen statüde olan erkek imtiyazlıdır ve varoluşun tüm avantajlarını kullanır

Hiyerarşiyi, hiyerarşinin insan şekillenmesi üzerindeki etkisini devletle girdiği ilişkilerle birlikte görmeye başlayan erkek üye, devletin en küçük bir memurunun dahi onun karşısındaki egemen statüsüyle karşılaşınca kendi statüsüyle çelişmektedir. Bu çelişkiyi yaşama süreci bir erkek için kader belirleyicidir. Çünkü kişi ya bu çelişkiyi olgunlaştırıp çözüm arayışına girecektir. Ki bu durum erkekliğin sorgulanması demektir. Ezilen olmadan ve köleleştirmeden sorgulanarak ötekini anlama çabası demektir. Ya da her iki durumu çelişki olmaktan çıkarıp bir bütün kabullenecektir. Bu durum teslimiyet demektir. Evdeki efendi statüsünü kaybetmemek için dışarıdaki köle statüsü kabul edilmektedir. Genel olarak yaşanan

Topluma içerilmiş kadını kölelik, köleliğin salt kadınla sınırlı kalmayan, bulaşıcı özelliğinin kendini göstermesinin bir sonucudur. Aynı zamanda erkek iktidarının da topluma yayıldığı, çok farklı boyutlarda bunun tüm toplumsal ilişkilere yansıdığı görülmektedir

güven içinde hatta abartılı şekilde kendini ifade ederken, ezilen statüdeki kadın kendine güvensiz olduğundan ifadesiz kalmış ve bastırılmışlığı yaşamıştır.

Erkeğin toplumdaki doğuştan başlayan şekillenmesi, kendi bedeniyle, kendisinde olup da kadında olmayan erkeklik organlarıyla gurur duyması, varoluşunu kaygı duymadan dışa vurma ve erkek olmanın avantajlarını her zaman kullanması yönündedir. Erkek çocuk bu telkinlerle erkekleşmektedir. Bu içi tam doldurulamayan erkekleşme her erkek çocukta yaşandığında ortaya abartılı, kof, kendi gerçeğini tanımayan, gücünün sınırlarını bilmeyen bir aile üyesi çıkmaktadır. Ailede geliştirilen bu tiplene toplumla-sistemle tanıştığı andan itibaren ona yedirilen statü ile dışarıda ona yönelen bakışlardaki kimliği arasındaki gelgitleri yaşamaktadır. Bu gelgitlerde erkeğin cinsellikte kendini iktidar sahibi kılması da belirgin bir rol oynamaktadır. Çünkü cinsellik, verili erkeğin kendini en rahat ifade ettiği sahadır.

budur ve ortaya çıkan da ikiyüzlü, bastırılmış, abartılı, kof, yalana eğilimli, hiçbir zaman kendisi olamayan ve keskin bir özgürlük tercihi gösteremeyen erkek tipidir. Yalancı ve zalim erkek bu tercihsizlikten çıkmaktadır. Boş gurur, kaba-düz yaklaşım, şiddet eğilimi bu kendi gerçeğini yaşayamamaktan kaynaklı olarak dışa vurmaktadır. Her ne kadar güçlüyse de erkek bedeninin de bir dayanma sınırı vardır. Bu ve bunun gibi cinnet geçiren, çocuklarını, eşini ve nihayetinde kendini öldüren erkekler, öldürülemeyen erkekliğin kefareti ödeyen kesimi oluşturmaktadır.

Mülkleştirmenin Kaynağı İtaat Sistemidir

Erkek zihniyetiyle oluşturulan paradigmalar mutlakiyet, bireycilik, inkâr, egonun yüceltilmesi ve cinsellik üzerinden oluşturulmuştur. Erkek inkârcılığı kadını güç görmeme üzerinden, bireycilik ise daha çok bencillik ve irade kırma yoluyla şekillenmiştir. Mutlakiyet olgusu dog-

matizmle beslenmektedir. Kendi gücünü sonsuz görmek ve bu bakış açısıyla da yaşamaya çalışmak egemen sistemin birincil dayanağı olmaktadır.

Erkekte toplumsal iktidar anlayışı bireysel iktidar perspektifi yoluyla aile içinde gerçekleşmektedir. Erkekteki iktidar özentisi aile sınırları içinde kadın üzerinde sergileyeceği tahakkümle başlamaktadır. Topluluk içinde güç olma arayışının temel dayanağı, kadın cinsi üzerindeki tahakkümün düzeyine direkt bağlıdır. Erkek birey, toplumda yer edinmek, söz sahibi olmak ve güçlü bir kişilik olarak yansımak istiyorsa, bencilliğine dayalı iktidarı hedeflemektedir. Bir diğer boyutuyla da kendisinden daha güçlü bir iktidar durumu veya kurumu karşısında ona sığınmakta ve onunla kendini güçlü kılmaya yönelmektedir. Sistemle aynılaşarak güçlü olma arzusu, kendi çıkarıcı iktidarından kaynaklanmaktadır.

Erkek birey, gelişen cinslerarası farklılığa anlam verememiş, kendi farklılığını ise bir hâkimiyet gerekçesine dönüştürmüştür. Kendi toplumsal farklılığının bilincine varamaması sonucunda benmerkezci düşünce yapısı ortaya çıkararak gelişmiş ve şekillenen bu olgu erkekte bencilliği geliştirmiştir. Bu nedenle toplumsallaşmanın bir koşulu olarak sorumluluk bilincini geliştirmekte yetersiz kalmış olan erkek, toplum içerisinde daha eşitlikçi ve uyumlu tamamlayıcı bir rol oynamaktan uzak kalmıştır. Böyle bir rol yetmezliği onu toplum içinde kadına karşı zayıflık hissi ve kompleksine götürmüştür. Kadının doğuran, besleyen, koruyan, tanımlayan, ortaklaştıran ve kendiyi sınırlandırmayan özellikleri karşısında bu kompleks durumu daha da derinleşmiştir. Erkeğin yaşamın anlamını bulma arayışında toplumsal bir üye olarak kendi öz bilinci ve var oluşuyla, yetenekleri ve gücü oranında sorumluluğu gereği mücadele etmemesi, onu güçlü bir öz iradeden yoksun bırakmıştır. Egemen sistem gerçekliği karşısında güçlü bir iradenin gelişmeyişi özgürlük ideallerinde ve ısrarında da erkeği sınırlamıştır. Bu anlamda erkekteki kendini var edebilme ve zayıflıklarını güçle dönüştürme konusunda yaşanan boşluklar, erkeğin zayıflıklarını ve korkularını giderme arayışına dönüşmüştür.

Mülkleştirmenin kaynağı itaat sistemi- dir. Bu anlamıyla mülkleştirme, hiyerarşik mantık örgüsüyle iktidarın tek elde toplanması gerçeğini anlatır. Bunun üzerinden kendini merkezileştirme, kendi içinde bütünlüğü sağlamaya çalışma, insanların iradesizleşmesi üzerinden tekleşme ve egemenleşme gelişmiştir. Farklılıkları kabullenme, bunlara kendi içinde yer verme, ötekinin yıkılmasına saygı, bir anlamda sistemin yıkılması demektir. Erkek eliyle mülkleştirilen kadın aynı zamanda erkeğin de sistemiçileşmesini ve metalaşmasını beraberinde getirmiştir. Kadının itaat ettirilerek erkeği düşüren bir nesne konumuna getirilmesi, erkeğin de sisteme karşı itaat ederek kendi egemenlik duygusunu kadın üzerinden mülkleştirme anlayışıyla dengelemesi, bu anlayışın kurumlaşp derinleşmesini beraberinde getirmiştir.

Egemen sistemin iradesizleştirip kendi olmaktan çıkardığı erkek kendisinin de köleleştirildiğinin ve büyük bir karışmayı yaşadığının bilincinde olmadığından kadın üzerinde büyük bir tahakküm uygulamaktadır. Kadına karşı yürüteceği baskı, şiddet ve egemenlikte kendini güçlü görmesinin erkeğin en zayıf noktası olması, sistem karşısında yenilmiş ve bu yenilgili ruh halini, çaresizliğini çözecek veya güçlendirecek durumda olmadığından hep yanılgılarıyla birlikte yaşar ki bu da temelde irade olamamaktır. Kadın tahakkümcü sistem tarafından köleleştirilip kadınlık değerlerinden yalıtılırken erkek de erkeksi özelliklerle donatılmaktadır. Erkek bir egemen gibi şekillendirilirken, ona tahakküm kurmanın, başkalarının iradesini kırmanın ve birlikte yaşadığı tüm öğeleri sınıflandırarak kendisine tabi kılmanın yolları öğretilmektedir. Erkek karakteri çocukluk yaşlarında özenti yoluyla çocuğa empoze edilmekte ve erkek çocuk, egemen sistem içinde küçük yaşta yeni yetme bir egemen olarak şekillendirilmektedir.

Erkek karakterindeki zayıf-güçsüz yanların, erkeğin kendini güçlü gösterdiği yanlar olması, erkeğin zayıflıklarına dayanması ve zayıflıkların giderilmesini, bir bütün olarak kendinin aşılması olarak algılamasındandır ve erkek buna karşı keskin bir muhafazakârlık içindedir. Bu ken-

dine yanılıklı yaklaşım erkek gururuyla birleştiginde de kendini kabul ettirmenin sistemsel arayışları ortaya çıkmaktadır.

Cinselliğin erkek için iktidarın temeli olarak görülmesinin temel sebebi, cinselliğin sistemin erkeğe bahşettiği sayılı zevklerden olmasındandır. Erkeğin kadın üzerindeki cinsel hâkimiyeti kadın ruh ve bedeni üzerinde bir şiddet aracına dönüşürken erkek için bir zevk aracıdır. Devlet hegemonyası altında ezilen erkeğin sistem karşıtı olmaması, sistem için tehdit oluşturmaması ona bazı payelerin verilmesiyle mümkündür. Kadın üzerindeki hâkimiyet bu payenin temel ve ağırlıklı kısmını oluştururken, cinsellik de bunu günlük olarak yaşamak istediği herhangi bir zamanda tatmine dönüştüren olgu olmaktadır.

Erkek Hâkimiyeti Ailede Kurumlaşmaktadır

Kadınlık üzerinden geliştirilen cinsel, duygusal ve düşünsel hâkimiyet kadın üzerindeki bedensel ve ruhsal erkek işgali, hiyerarşik devletçi sistem iktidarının temelidir ve onu süreklileştiren bir olgudur. Doğallığını yitiren, kendi gerçeğinden uzaklaştırılan erkek her şeyin merkezine konarak sistem tarafından yanıtılmaktadır. Köleleştirilen erkeklik bu yanılmayla birlikte kendini ve ona giydirilen statüyü çözmekten uzaklaştırılmaktadır. Özünde kısırlaştırılan erkek kişiliği kadına karşı kışkırtılarak bu kısırlaşma iktidar yanılmasına dönüştürülmektedir. Kadın üzerindeki iktidar, erkeği hiyerarşik devletçi sistem karşısında köleleştiren, bağımlılaştırılan bir gerçeklik iken erkeğin vazgeçemediği, bir özgürlük yanılması olarak belirginleşmektedir. Özüne ait olmasa da erkekler, bu statünün gereklerine göre davrandıkça varolabilir, yaşayabilir ve varlıklarını sürdürebilirler. Aksi halde erkek o kandıran özgürlüğü dahi kullanamayacak kadar çaresiz bırakılmıştır ve bu durum erkeği kendine yabancılaştırmıştır. Günümüzde toplumsal düzlemde erkekte yaşanan bunalımlar ve patlamalar bu yabancılaşmanın bünyeyi delip geçmesinin örnekleridir.

Erkek kadına güvensiz yaklaşarak hem tarihsel özne-nesne ayırımında kendisini özneleştirip kadını nesneleştirerek siya-

sal ve sosyal düzlemin dışına atmakta hem de kadında içsel özgüven sorunu yaratmaktadır. Kadında bu durum yaratıldığı oranda ona erkek dünyasında yer verilebilmekte, kadın özü inkâr edilmekte aksi halde imha dayatılmaktadır. Erkeğin kadına karşı yaşadığı korku, tedirginlik, kuşku, asla başıboş bırakmama yaklaşımı sorgulandığında karşımıza bin yılların baskı ve zulmüyle gizlenen, yok edilemeyen gücü ve bu baskı ortadan kalktığında kadının geçmiş çağları intikamını alacağı korkusu çıkmaktadır. Bu durum erkeğin mevcut hâkimiyetini korumasını, bunu süreklileştiren her yol ve yöntemi kullanmasını getirmektedir.

Erkek hâkimiyetinin kadın üzerinde oluşturulup yaygınlaştırıldığı toplum mekanizması ailedir. Kadına eksik zayıf olduğu, bedeninden utanması gerektiği, her şeyinin erkeğe göre şekillenmesinin ona bırakılan tek yaşam seçeneği olduğu aile çatısı altında öğretilmektedir. Duruş, hareket, giyim tarzı ve davranış biçimlendirmesi yoluyla kız çocukları erkeğe göre adım atmaya, kendine ve kendi dışındaki her şeye erkeğin ölçüleri doğrultusunda yaklaşmaya telkin edilmektedir. Bu toplumsal telkinler öyle güçlüdür ki cinslerin oturuş tarzını dahi belirlemektedir. Genç kızlıkta annenin model alınmasıyla birlikte cinselliğin kadına bırakılan tek yol olduğu erkekten istediklerini bu yolla koparabileceği doğal yaşam seyrine yedirilmiş olarak verilmekte ve kadınlığa geçiş cinselliğini kullanabilmeye indirgenmektedir. Evliliğe odaklanma bunun son noktasıdır. Bir bütün kadın cinsinin fahişleştirilmesi anlamına gelen yeni evlilikler kurma yoluyla mevcut olana karışma, kadın kimliğinin düşürülmesi kadar erkeğin de bu girdaba kaçınılmaz olarak atılmasıdır. Toplumun bir yandan ekonomik sıkıntılara sürüklenmesi, bir yandan erkekliğin kışkırtılarak tüm eğitim, medya, siyaset ve güncel araçlarla kadınlığa yönlendirilmesi fuhuşu ortaya çıkardığı gibi bunu bir sektör haline getirmiştir. Kadın bedeninin satıldığı bu tür ilişkilerde nesne sayılan kadın kadar özne sayılan erkeğin de kirlendiği, fiziksel olduğu kadar toplumsal hastalıkların da bu yolla arttığı görülmüştür. Bu ve benzer ilişkilerin giderek aile içlerine girerek

bir parçalamayı yaratması mikro iktidarın merkezinde sarsılmalar yaratmaktadır. Bu durumda yapılan ise bu sarsıntıları önlemek, iyileştirmelerle sorunları gidermek ya da çöpçatan devlet ve hukuk sisteminin müdahalelerine açık hatta muhtaç bir aile yaratarak sonuç alabilmektir.

Erkeğin kendini, ona giydirilen erkekliği, toplumun tek sesliliğini ve bunun yarattığı karakterin yaşama yansımalarını çözümlemesi, yaşanan toplumsal huzursuzluğun, şiddetli geçimsizliğin ve kötürüm kişilik yapılanmalarının aşılamamasının kaynağına inebilmesi, kendini anlaması, son tahlilde gelip kadını anlamasına dayanmaktadır. Kadının köleleşme

rin yeni karakterle topluma katılımlarını getirmiştir. Bu katılım toplumdaki bireyleri; davranış modellerini, rolleri, sorumlulukları, nitelikleri, hak ve ödevleri farklı olan erkek ve kadınlara dönüştürmektedir. Bebeklikten oyuncakların ayrıştırılmasıyla başlayan yönlendirme, kadını kendini erkeğe sermaye yapmaya, erkeği kadına hükmetmeye sevkeden hitaplar ve sözel tanımlarla tamamlanmaktadır. Ve bundan itibaren kadın ve erkekler arasındaki ilişki toplumsal cinsiyet tarafından belirlenmektedir.

Kadınsılaştırılan Her Olgu Tecavüz Nesnesi Haline Getirilmiştir

İnsan türünün doğal cinsiyet ayrımlarının tahakkümcü sistem tarafından toplumsal cinsiyete dönüştürülmesi, cinslerin yeni karakterle topluma katılımlarını getirmiştir. Bu katılım toplumdaki bireyleri; davranış modellerini, rolleri, sorumlulukları, nitelikleri, hak ve ödevleri farklı olan erkek ve kadınlara dönüştürmektedir.

düzeyle birlikte köleliğin yaygınlaşan ve içselleşen boyutuna yönelebilmek kadında oluşturulan düşürülmüşlüğü kavrayabilmek bunu anlamının temelidir. Bu konu anlaşılmadan erkek ne özgür bir soluk alabilir ne de varoluşuna bir anlam katabilecektir.

Claudia Von Werlhof'un aşağıdaki sözleri ataerkil sistemin cinsleri nasıl şekillendirdiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. *"Tarihteki hiçbir toplumsal düzen cinslerarasındaki doğal farklılığı günümüzde olduğu kadar vahşi ve sistematik bir şekilde kullanmadı, arttırmadı ve çarpıtmadı. Bu düzen önce doğal olan cinsiyeti yapay bir toplumsal cinsiyete dönüştürüp erkeği 'erkek', kadını 'kadın' yaptı. Gerçekte ise erkeği insan ırkına, kadını da yalnızca bir cinsiyete dönüştürdü. Ve sonuçta, bu düzen kadınları ve erkekleri ekonomik olarak sömürülebilir kılmak için, kendi yarattığı farklılıkları tekrar 'doğal' ilan etmekte."*

İnsan türünün doğal cinsiyet ayrımlarının tahakkümcü sistem tarafından toplumsal cinsiyete dönüştürülmesi, cinsle-

Tahakkümcü sistemin erkeğe yüklediği misyon kadın karşısında erkeklik tanımamasını giderek güçlendirmek olurken kadın karşılaştırılmaktadır. Salt kadın karşısında erkekliğinin farkına varan erkek, egemen sistem karşısında ise kadının onun karşısında girdiği karı misyonuna girmektedir. Yani karı-koca ikilemi aile içi ilişkilerden taşmaktadır. Kadın karşısında koca olan erkek kişi, iktidar sahipleri karşısında karı olmaktadır. Bu yolla iktidar odakları eline mikro iktidarı verdiği erkeğin sisteme katlanılabilirlik oranını yükseltmektedir. Erkeğin tahrik edilmiş saldırı pozisyonuyla, kadının bastırılmış savunma pozisyonu birbirini tamamlamaktadır.

Kadınlık olgusuna potansiyel tecavüz edilebilir gözüyle bakılması ve egemen erkekliğin potansiyel tecavüzcü olması sistemin ortaya çıkarıp kışkırttığı bir statüdür. Tecavüz olgusunu cinsel boyut yanında ataerkil kültürün kadın üzerinde uyguladığı diğer tüm yönlerden de ele almak gerekmektedir. Bugün kadınların,

cinsel tecavüz yanında her gün, her an, hatta her saniye kapitalist sistemin beyinsel, ruhsal tecavüzüne uğradığını görmek gerekmektedir. Sistem, kendi kurumlaşmalarıyla bu uygulamayı gerçekleştiren koca statüsündeki erkeğe cinsel tecavüzcü rolü verilerek koca-erkek tatmin edilmekte ve mevcut statüler güvenceye alınmaktadır. Bu statünün temeli ise ezilen halk kesimlerinin, inanç ve düşünce gruplarının iradesine yönelerek mutlak bir güçsüzlük yaratmaktadır.

Yoksul ve ezilen sınıf erkeklerini köleleştirmenin, mülksüzleştiren güç ilişkilerini kalıcı kılmanın bir yöntemi olan tecavüzün temel bir yanı da erkeğe yönelmesidir. Önderliğimizin belirttiği karşıtılır-

ayrıcılık kutsal yönetim haline getirilen hiyerarşilerin kurulması ardından tüm toplum kesimlerinin köleleştirilmesi için yol açılmıştır.

Kadının cins köleliğinin ve erkeğin karşıtılmışlığının derinliği iktidar olgusuyla bağlantılıdır. İktidarın erkeğin elinde olması, bir bütün kadın cinsinin köleşmesi anlamına geldiği gibi iktidara sahip olanların dışında kalan erkek kesimlerinin de bu iktidara, bu hâkim erkeklığe göre şekillenmesi anlamına gelmektedir. İktidarı elinde bulunduranlar devlet sınırlarını, mikro iktidarı ellerinde bulunduranlar da altında ailenin bulunduğu çatıyı kendi sınırları olarak görmektedirler. Erkeğin yönetiminde var edilen aile kadar derin-

Yoksul ve ezilen sınıf erkeklerini köleleştirmenin, mülksüzleştiren güç ilişkilerini kalıcı kılmanın bir yöntemi olan tecavüzün temel bir yanı da erkeğe yönelmesidir. Önderliğimizin belirttiği karşıtılmış halk gerçeği, halkların kadın gibi olduğu örneği bu gerçeklikle bağlantılıdır. Bugün küresel taarruzun üçüncü dünya ülkelerine uyguladıklarının, bir erkeğin kadına uyguladıklarına benzerlik derecesi bu gerçeği anlatmaktadır.

miş halk gerçeği, halkların kadın gibi olduğu örneği bu gerçeklikle bağlantılıdır. Bugün küresel taarruzun üçüncü dünya ülkelerine uyguladıklarının, bir erkeğin kadına uyguladıklarına benzerlik derecesi bu gerçeği anlatmaktadır. Az gelişmiş denilen ülkelerin ekonomik boyuttaki hammadde ve insansal emek güçleri ellerinden alınarak, sosyal, siyasal, bilimsel ve ekonomik iradeden yoksun bırakılmaları, üzerinde sistemin bilim, hukuk, sanat, siyaset, aile, özel mülkiyet ve tüm diğer kurumlarını inşa edebilmek içindir. Bu tamamlanmış köleleştirilmiş kadına verilen statü üçüncü dünya ülkeleri somutunda halklara da giydirilmiş olmaktadır. Kadının köleliğe alıştırılarak sistemin muhafazasına alınması ile sağlaştırılan ve

lik ve süreklilik kazanmış olan daha başka bir kölelik türü yoktur. Sınırların bu kadar belirginleştirilmesi devletin tüm kurumlaşmalarını tamamlamasındandır. Bu tamamlanışı çözümlenebilmek erkeğin sorgulanarak toplumsal kuruluşunun anlaşılmasından geçmektedir.

Mahremiyet Kadın Köleliğini ve Erkek İktidarını Korumanın Örtüsüdür

Hiyerarşik devletçi yapı oluşturulurken doğal toplumda yer alan, gerekli ve yararlı ana kadın ve tecrübeli erkek karşısında ki gönüllü saygınlık istismara uğramaktadır. Saygınlığın istismara uğraması, gönüllü karşılıklı bağımlılığı bozarak kadın üzerinde otoriteye dönüştürmektedir. Otorite de uzun yıllar boyunca zorunlu

olduğu kabul edilen zor aygıtını ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede devlet de Önderliğin kartopu-nartopu benzetmesindeki rolünü oynamaya başlamıştır. Nar topu ateş topudur. Geçtiği yeri yakarak ilerlemektedir. Kartopu da büyüyerek ve hızlanarak, yıkarak ve ardındakileri yok ederek ilerlemektedir. Devletin denizden çıkan canavara -Leviathan- benzetilmesi sömürüye doymayan yapısından, her zeresinin kanla beslenmesinden kaynaklanmaktadır. Kurban kültürü bu canavar için bir varlık şartı olurken ahlaki toplumun tüm mevcudiyeti kurban etme mantığının bir kullanım malzemesi olmaktadır.

Devletin doğuşundaki insanları düşürme, gereksizleştirme, değersizleştirme ve tereddütsüz ezip geçme bir karakter özelliği olarak iktidarın doğasına yerleşmiştir. Ve devlet mantığı erkek hanedanlığında elden ele geçerek günümüze ulaşmıştır. Erkek iktidar, mevcut toplumsal düşürülmeşlüğü ilişkiler yoluyla özelleştirerek meşrulaştırır. Özel ilişkilere bir mahremiyet atfedilmesi özünde köleleşmeyi iktidarın ardında gizlemektir.

Mahremiyet erkeğe doğal bir koruma örtüsü sağlarken kadını kanıtsız-ispatsız sistemli bir işkenceye maruz bırakan mekanizma haline gelir. Aile çatısında maneviyat oluşturulmuşsa ve ilişkilere bu ruhsal yön yerleşmişse iktidar kendini daha güzel saklayabilecektir. Çünkü güçlü maneviyat, tüm mahremiyetleri haklı ve dokunulmaz kılan bir rol oynamaktadır. Ve cinselliğin aşkla bütünleştirilmesi ilişkileri tümenden sorgulamasız kılmaktadır. Sorgulamasızlık ise iktidarın birer üzerinde gerçekleşmesinin en eski adımlarındandır. Nasıl ki ikinci cinsel kırılmayı yaratan dinlerle, tanrının her şeyin üstünde ve her şeyin yaratıcı olduğu, kulların yerine tanrının düşüneceği belleklere kazınmışsa, tanrısallığın krallar yoluyla erkeğe geçmesiyle birlikte erkek egemen karşısında kadınların ve karışan kulların sorgulamasızlığı amaçlanmaktadır.

Erkek egemenliği ile sağlaştırılan hiyerarşik devletçi iktidarın kendi kurumlaşmasını sağladığı alanlar dincilik, milliyetçilik, bilimcilik ve cinsiyetçilik ideolojileriyle gerçekleştirilmektedir. Hegemonik sistemler bunalımlarını zor aygıtları olan hapishane, işkencehane ya da islahhane

niteliğindeki kurumlarıyla, jenositlerle, silahlar ve savaşlar yoluyla aştıkları gibi, hegemonyanın ideolojik çıkışlarıyla da bu krizlerini aşmaya yönelmektedirler.

Bu ideolojik inşalar milliyetçilik, dincilik, bilimcilik ve cinsiyetçiliktir. Sistemin temel kurumlarından olan ve talim terbiye (!) kurullarına bağlı çalışan eğitim merkezleri bu ideolojileri toplum üyelerine çocukluktan itibaren vermeye başladıkları gibi medya iletişim organları da günlük hatta anlık olarak bir sistem empozisi görevini görürler. Son olarak en uygar (!) sistem olan kapitalist modernitenin gazabına sanat da uğramıştır. Sistem, sanatı endüstriyalizm tezgâhlarında bir seri üretime tabi tutarak kâr yasası kanunlarına bağlamıştır. Fabrikalarda heykellerin üretilmesi, simülasyon yöntemiyle her gün binlerce kültürün tanımını dahi bilmekten uzak insanın sistem adına kültür endüstrisine girişmeleri bu en uygar çağda sanatı bir sanayi kolu haline getirilmesine yakınlaştırmaktadır.

Kadın üzerinden gerçekleştirilen iktidara dayalı mülkiyet ilişkisi bu ideolojiler aracılığıyla toplumun her kesimine indirgenmektedir. Yaygın egemenlik bu ideolojiler yoluyla oluşturulmaktadır. Dincilik, teolojik düşüncenin geliştirilmesi ardından ortaya çıkan, erkek egemenliğine doğru evrilen tarihsel gidişatı tek tanrılılıkla sabitleştiren ve bundan itibaren inancı bir egemen ideolojiyi kabul ettirme aracı olarak kullanan bir gerçeklik olmuştur. Dinler incelenirken birbirleriyle ya da daha geri yaşam tarzlarıyla karşılaştırıldığında kısmi olumluluklar görülse de bir bütün olarak insan olma gerçekliğine, kadın dünyasına vurulan en büyük darbe olduğu bilinmelidir.

Milliyetçilik, köken bakımından kendini ulusların oluşumundan ayırıştırarak bir ideoloji biçiminde gerçekleşmeye yöneldiğinden tek sesliliği de benimsemiş ve güç olduğu oranda benimsetmiştir. Milliyetçilikteki tek seslilik, erkek egemen dünyanın erkek tek sesliliğiyle bütünleştiğinden bu ideoloji dünya egemenleri tarafından desteklenerek bugüne kadar gelmiş, farklılıkların yani 'öteki'nin, katledilmesiyle kendini yaşatmıştır.

Bilimcilik, bugünün egemen bir ideolojisi haline gelmiştir. Her şeyi denetiminde

tutan hiyerarşik devletçi sistem, bilimi dar bir çevrede korkunç geliştirerek bilginin sınırlarını zorlamakta ama bir yandan da bu bilgiyi iktidar sahipleriyle sınırlandırmaktadır. İktidar sahiplerinin elinde, güçlü, anlaşılması ve çözülmesi zor bir araç olan bilimin erkek egemenliği ekseninde yükseltilerek toplum ve dünya üzerinde bir hâkimiyet kurması, kadın üzerinde geliştirilen ideolojilerin en üstte kalanı ve aşılması zor olanıdır. Çünkü bilgiyi elinde bulunduranlar iktidarı elinde bulunduranlardır ve bilimin objektifliği, tarafsızlığı yanılması ezilenlerin ezilme konumunu derinleştiren bir rol üstlenmiştir.

Cinsiyetçilik, kadının bağımlılaştırıldığı bir ideolojidir. İktidar sahiplerinin erkek karakterini yüceltip kadını aşağılayarak aynı zamanda bu aşağıladıkları kadına sahip olma yoluyla, mülk edinme güdülerini tatmin ederek uyguladıkları bir ideolojidir. Cinsiyetçilik yoluyla kadın iktidarın nesnesi kılınmakta ve iktidarın temeli olan mülkiyetin ana konusu olmaktadır. Günümüzde cinselliğin iktidara odaklanması da insan doğallığının bu yolla ne kadar kullanıldığını, istismar edildiğini gösterir. İktidara yönelen erkek, daha da erkekleşmeye yöneleceğinden kadın karşısında kendi hâkim konumunu korur ve oluşan iktidar da kadının, kadınlığın yok edilmesi üzerinden gerçekleştirilir.

Cinsiyetçilik Aşılmadan Özgürlük Gelişemez

Cinsiyetçiliğin bir ideoloji olarak kurumlaşması ardından yaygın olarak toplum üyelerine benimsetilmesi zamanla bir kültür haline alarak doğuştan itibaren toplum üyelerinin bu yönlü terbiye (!) edilmesiyle toplumsal cinsiyetçilik oluşturulmuştur. Kadınlar üzerinde kurulan otoriteler bir yandan kadın soyunu denetim altına alırken bir yandan da kadın üzerinde sahiplik yapan kocaların, babaların, kardeşlerin oluşturduğu, amiyane tabirle erkek milletini tahakküm altına almaktadır. Erkekler bu yolla denetlenmekte ve yönlendirerek kullanılacak hale getirilmektedir. Oluşturulan bu sistem kutsallaştırılmaktadır.

Önderliğimiz bunu şöyle açıklamaktadır.

"Erkeğin toplumsal kuruluşu anlaşılma-

dan da devlet kurumu çözümlenemez. Devletle bağlantı 'savaş' ve 'iktidar' kültürü doğru tanımlanamaz. Konu üzerinde yoğunca durmamızın nedeni daha sonraki tüm sınıflaşmaların sonucu olarak gelişen korkunç tanrı-kişilikler ve her türlü sınır, sömürü ve can almalarına gerçek bir açıklık kazandırmaktır. İnsanlığın lanetine -siyasal iktidar, devlet- kutsal paradigmasıyla bakılırsa, insanlık zihniyetinin en kirli karşıdevrimi gerçekleşmiş olacaktır. Gelişen de bu olmuştur. Buna ilerlemenin zorunlu etkeni denilmesi -Marksizm de dâhil- karşıdevrimlerin en tehlikelidir. Tarihin bu açıdan kesinlikle eleştiri süzgecinden geçirilip doğrultulması sağlanmadıkça, yapılacak her devrim kısa sürede karşı devrime dönüşmekten kurtulamayacaktır."

Bu cinsiyetçi oluşumun tüm karşı devrim, toplum ve insan karşıtı özelliklerine rağmen topluma kabul ettirilerek sistemini sürdürmesi, toplumun köklü inançlara bağlanmasıyla ilgilidir. Toplum hile ve yalanlarla yeninin kutsalına inandırılmaktadır. Zaman içinde bu aşılmaz mutlak gerçeklik olarak ele alınır ve iktidarın temelini oluşturmaktadır. Bundan sonrası, iktidarı süreklileştirmek için savaş kültürü yaratmak ve toplumu buna alıştırmaktır. Tüm toplumun buna alıştırılması kadının köleliğine, mülkleştirilmiş kadınsılığına, erkeğin kof iktidarına, karşılaştırılmış gücüne, kadın köleliğinin taşeronluğuna alıştırılmasıdır. Ve mikro iktidarın sırtından makro iktidarın binası inşa edilirken, erkek karakteri bu yükün, bu iktidar harcının altında tümünden kendisi olmaktan çıkarılmaktadır. Özgürleşme iddiasında olan erkeklerin, iktidarın erkeği ele alış mantığını çözerek mevcut konumlarına müdahalede bulunmaları, bu iktidarın erkeğe sunduğu yalancı zevklerden vazgeçebilmeleri ve sahte iktidar yanılmalarını ayakta tutan temelleri kırmaları gerekmektedir. Bu olmazsa erkeğin özgürleşmesi sadece bir söylem olarak kalacak ve kadınla özgür yaşam iddiası da bir söylem olmaktan öte gidemeyecektir.

KAYNAK:

-Özgür Kadın Kimdir, Nasıl Yaşar?

KÖLELİK KÜLTÜRÜNE KARŞI ÖZGÜRLÜK KÜLTÜRÜ

Özgürlük Hareketimiz her anı büyük mücadelelerle dolu tarihiyle, devrim içinde devrimleriyle bir toplumda belki de gerçekleştirilmesi en zor, ama gerçekleştiğinde de bir o kadar kalıcı olan bir toplumsal zihniyet devrimi yaratmıştır. Bu zihniyet devriminin temelinde kadın özgürlük ideolojisine dayalı özgür, demokratik ve ekolojik bir yaşam kültürü vardır. PKK öncülüğünde Kürt halkının yaşadığı kültürel devrim, böyle bilinmesi ve anlaşılması gereken toplumsal bir devrimdir. Bu tarz bir devrim ile Kürt insanı, yaşama anlam yükleyen yeni bir insan, özgür bir Kürt olarak sömürgeciliğin insanı olmaktan kurtulduğu gibi, aynı zamanda yeni insanlık kültürünün öncülüğünü yapacak iddiaya ve kararlılığa sahip, devrimci bir kişilik yaratmıştır. Bu zihniyet devrimine girmeye gönüllü olmak ve oluşan yeni anlam gücüne katılmak Kürt Halkı için olduğu kadar insanlık için de oldukça önemlidir.

Ortadoğu ve Kürdistan'da kapsamlı kültürel ve ideolojik mücadeleler yürütülmektedir. Artık bütün dünya da kabul etmektedir ki, Özgürlük Hareketimiz bu ideolojik mücadelede önemli bir güçtür. Önder APO da bu ideolojik mücadelede tarihi bir önderdir. Önder APO Ortadoğu'da yürüttüğü mücadele ile tüm insanlığın umudu olmuştur. İnsanlığın umudu Önder APO, Newroz'la yeni bir

süreç başlatarak tarihi bir çağrıyla bir kez daha milyonları etrafında toplamış ve harekete geçirmiştir.

Toplumsallık, Özgür Eş Yaşam Kültürüdür

Özgürlüğün, içinde yaşanılan toplumsallıkla güçlü bir bağı vardır. Yoksa toplumdan koparak özgürlükten bahsedemeyiz. Toplum özgür değilse, o toplumun bireyi asla özgür olamaz. Bu yüzden PKK'de özgürlük halkın ve toplumun özgür yaşamak için ihtiyaç duyduğunu gerçekleştirmektir. Halkımız-toplumumuz yürüttüğü mücadele ile göstermiştir ki, artık ezilmek-sömürülmek istemiyor, kültürel soykırım tehdidi atında değil, insanca ve özgürce yaşamak istiyor. Bu yüzden PKK de her zaman halk için yaşamak esastır. Bu temel bir ölçüdür. PKK toplumsallığın kurucusu olan kadın üzerindeki toplumsallığa, kültürel soykırıma karşı duruşla, kadın örgütülüğünde kendini fiziki, ahlaki ve kültürel olarak savunabilecek bir güç yaratmıştır. Cinsiyetçi ve mülkiyetçi yaklaşımlar aşılılarak, yaşamın esaslı bir değişim ve dönüşüme duyduğu hasreti giderme yolunda büyük adımlar atmıştır. Toplumda cinsiyetçi ve mülkiyetçi yaklaşımlarla özgür bir yaşam kültürünün gelişemeyeceği fikrini, büyük halk kitlelerinde bir anlayış olarak yaratmıştır. Erkek egemenlikli sistemin insanlara kanıksattığı davranış ve

fikirlerinin ahlaki olmayışını, her yurtsever aileye anlatmıştır. Bu temelde de ailelerde büyük değişimler olmuştur. Ahlakın çöküşüne bağlı olarak gerçekleşen erkek hegemonyası, Kürt toplumunda ciddi bir dönüşüme uğramıştır. Toplumsallığın kadınla olan bağı ve onun zihniyet dünyasını anlama daha fazla gelişmiştir.

Bugün özgürlük amacına kilitlenmiş PKK insanı ile halk arasında hiç bir zaman kopmayacak bir bağ vardır. PKK'de ve onun öncülüğüyle yaratılan yeni toplumda cinsiyetçi ve mülkiyetçi yaklaşımlarla beraber, bireycilik, kendine görelilik, çıkarıcılık, emeğe yabancılaşma, boş veren ya da emeksiz bir yaşam ayıptır. PKK kadro ve yurtseverleri ahlaki duruşları ile toplumun örnek insanları olarak yaşamaktadırlar. Yükselen toplumsal değerlerin temsilcileridir. Birlik içinde yaşamaları, arkadaşlıkları, yoldaşlıkları dillere destan olmuştur. Bugün de bu arkadaşlık kültürü devam etmektedir. Diyebiliriz ki PKK'de artık toplumsal doğayla bütünleşen, her yönüyle ve her şeyiyle yeni bir yaşam tarzı, özgür eş yaşam kültürü açığa çıkmıştır.

Bilinmelidir ki, bu yeni dönemin öncülüğünü yapan insan, PKK'de Önderliğin çok büyük direnişi ve emeğiyle yetiştirilmiştir. PKK'de özgür eş yaşam kültürüne bağlı insan yaratma, bir sanat eylemi tarzında ele alınmıştır. Bu eylem tarzı toplumu yeniden inşa etmenin de adıdır. Özgür eş yaşam bu anlamda kültürel bir inşa demektir. Bu inşa da Önder APO'nun yarattığı yeni yaşamın ilke ve ölçüleri, öz değerleri, temel kalıcı özellikleri her toplumsal alanda yansımalarını bulmalı ve özümserenerek yaşatılmalıdır. Yapılan her çalışma özgürlük değerlerine bağlılık temelinde ele alınmalı ve her çalışmada mevcut kapitalist modernist düzene alternatif olunmalıdır. Çünkü Önder APO alternatif yaşam kültürünün bileşkesidir.

Örgütlü Yaşam, Öz Kültürü Yaratır

Önder APO'nun yaşam ve örgütlenme tarzı ile buluşan özgün Kürt kültürü, erkek egemenlikli sistem etkilerini aşan öz kültürdür. Özgür Kürt kültürü öz kültür olduğu için, kapitalist modernist yaşamda sürekli saldırıya uğrayan bir kültürdür. Kürt kültürünün buna saldırı uğraması, onun toplum içinde yeniden ayağa kal-

kışını engelleme amaçlıdır. Kürt kültürü kendine hastır. Elbette her halkın kültürü güzeldir. Ama Kürtleri diğer halklardan ayıran temel özellikler de vardır. En temel özelliği, orijinal halinin egemen sistem dışında olmasıdır. Orijinal Kürt kültürü zaman ve mekân itibarıyla tüm uygarlık kültürünün dayanağı olan kaynak kültürlerdendir. Bir anlamıyla Kürt kültürü demek, insanlığın öz geçmişi demektir. Çünkü insanlığın en temel kültürel hafızası Kürt kültüründe de vardır. Kürt kültürünün içinde bulunduğu coğrafya kültürel yaratımlar için evrensellik arz etmektedir. Zamanlılık anlamında da kültürleşmenin ilki olmayı barındırır.

Tüm kültürler arasında bulunan farklar Kürt kültürü açısından daha köklüdür. Orijinallik Kürt kültürünün temel karakteristik özelliğidir. PKK'de de bu özellik vardır. Önder APO PKK kültürünü yaratırken, Kürt kültürünün temsilini bulduğu demokratik uygarlık kültürünün esas almıştır. PKK, öz kültürü, öze dönüşü esas almıştır. Bu nedenle PKK kendisine has yöntemleriyle, öz kültürün yenilenmesinin çekirdek gücü olmuştur. PKK toplumun ve doğanın kıyametini haber veren kapitalizme karşı, örgütlülük ve yaşam tarzı ile öze dönüş hareketidir. Kapitalist moderniteye karşıttır. Onun yaşam tarzını reddeder. Yaşamında ret ve kabul ölçüleri vardır. Bu temelde, PKK'de insanlık için umut arayışı, doğru ve özgür yaşama yanıt olma geçerlidir. PKK mevcut sistemin dışındadır. Sadeliği, dürüstlüğü, çıkarsızlığı ile PKK insanı, kapitalizmi yaşayanlardan farklıdır. Onda toplum için var olan ve halkı için yaşayan insan gerçeği vardır. Ortadoğu'nun evliya ve erenleri, bilgeleri ve ozanları gibi PKK'liler de bir Ortadoğulu ve Kürdistanlı olarak toplumun özgürlüğü için yaşamaktadırlar.

PKK Kültürü, kadın konusunda da, hem Ortadoğu'da dinlerin siyasal olarak ele alınışında ortaya çıkan yanlış yaklaşımları aşmış, hem de reel sosyalizmin yaşadığı eksikliklere düşmeden, kadın konusunda özgür ve eş bir yaşamı devrim içinde geliştirerek, devrim içinde devrim gerçekleştirmiştir. Toplumsal cinsiyetçiliğin aşılması için verilen büyük mücadelelerle PKK'de kadına dayalı toplumsallık bir kültürel değer olarak yeniden kendi özyle

buluşmaktadır.

Neolitik Devrim, Kültür Devrimidir

Özünde tüm toplumsal değerlerin temel kaynağı neolitik toplumdur. Neolitik toplum parçalanmamış, sınıflaşmamış toplumdur. Neolitikte dil, tarım, köy devrimi aynı zamanda bir kültür devrimidir. Kadın orijinli kültürel bir yaşam tarzı hakimdir. Tüm toplumsal ilişkilerin yapıcı, kültürel zemini bu ortamda yaratılmıştır. Önderliğimizin 'Kültür direnmek demektir' tespitinden yola çıkarak belirtebiliriz ki; neolitik dönem, yaşamak için kültürleşerek direnmenin geçerli olduğu kadın öncülüklü en uzun süreli bir sosyolojik

tanrıça İştâr, medeni-burjuva (her iki kelime de şehir kökünden gelir) mekanlarında insanı yoldan çıkararak bir kötülük öncüsü olarak anılır. Kapitalist modernitede ise artık meta haline dönüştürülmek istenir. Ruhu yok sayılarak her türlü zulme boyun eğdirilen bir uysal kişilik olarak, ancak kabul görür.

Önderliğimizin kültür üzerine olan belirlemeleri bu anlamda bizlere ışık olmaktadır:

"Kültürü insan toplumunun tarihsel süreç içinde oluşturduğu tüm yapısalılıklar ve anlamlılıklar bütünü olarak genel bir tanımlamaya kavuşturabiliriz. Yapısalılıkları dönüşüme açık kurumların bütünü olarak

Önderliğimizin 'Kültür direnmek demektir' tespitinden yola çıkarak belirtebiliriz ki; neolitik dönem, yaşamak için kültürleşerek direnmenin geçerli olduğu kadın öncülüklü en uzun süreli bir sosyolojik zamandır.

zamandır. Kadın eksenli bu kültürleşme, kadın ve çocuk arasında kurulan ilk toplumsal ilişki üzerine emekle kurulu, doğayla dostluğa dayalı toplumsal bir doğanın oluşuma denk düşer. Neolitik dönem sonrasında, uygarlıkla gelişen egemenlikli hiyerarşik ve sınıfsal dönemde ortaya çıkan toplumsal ve kültürel sorunları kavrayabilmek ve çözümlenebilmek, toplumsal cinsiyetler arasındaki ilişkilerle yakından ilgilidir. Özgürlük ve kölelik ilişkilerini doğru anlamak, özgür yaşam ile egemenlikli yaşam arasındaki kültürel oluşum ya da yıkımı anlamak kadar önemlidir. Kadın ve erkek ilişkileri özgürlük temelinde ele alındığında farklı, kölelik temelinde geliştiğinde farklı bir kültürel bakışı gerektirir. Açık ki, özgür eş yaşam kültürü yapıcı ve kurucu bir özellik taşıırken, her türlü kölelik içeren yaşam ise yaşamı yıkan, bozan ve bitiren niteliktedir. Neolitikte kadın yaşamla anılarak, tanrıçalık mertebesine yükseltilirken, medeniyet denilen çağda yerin dibine gömülmek istenmektedir. Kürt toplumunda adı 'Star' olarak anılan

tanımlarken, anlamlılıkları dönüşen kurumların zenginleşen ve çeşitlenen eşgüdümlü anlamlılık düzeyi veya içeriği olarak tanımlamak mümkündür' diyor. Yine kültürü tanımlarken; 'Kültürün dar anlamda tanımı da oldukça sık kullanılmaktadır. Burada kültür daha çok anlam, içerik, yapının yarası ve canlılığı olarak belirlenmeye çalışılmaktadır. Toplum söz konusu olduğunda, dar anlamda kültürü anlam dünyası, ahlak yarası, zihniyeti, sanatı ve bilimi olarak tanımlıyoruz. Politik, ekonomik ve sosyal kurumlar bu dar anlamla bütünleştirilerek geniş anlamda genel kültür tanımına geçilir."

Uygarlık düzeninin başlamasıyla yıkım ve kıyım riskiyle karşı karşıya kalan ve her zaman tehditler altında direnmek durumunda olan özgür yaşam kültürü, kadın yaşamına yedirilmek istenen kölelik sistemiyle gözden düşürülmek istenmiştir. Bu yüzden özgür yaşam kültürünü yeniden inşa edip, demokratik yaşamı yeniden kurarken erkek egemen zihniyetinin ve onun maddi uygarlık dünyasının ortaya

koyduğu, egemenlerce yaratılan algıları, hakikat olmayan tarihten ve toplumdaki kopuk sosyolojik yaklaşımları mahkûm etmek durumundayız. Esas almamız gereken neolitik dönemin ana kadın kültürü ve bu kültürün toplumsallığıdır. Neolitik köy kültürünün, özgür yaşama kaynaklığı ise daha çok duygu ve düşüncedeki yanılla ilgilidir. Özgür yaşam daha çok manevi kültürü ifade eder. Ama maddi kültürün toplumsal yaşamdaki inşa süreçlerindeki etkilerini de unutmamak gerekir. Tümüyle yansıma tarzında olmasa da, örgütlenme tarzında yaşamın maddi alanlarını yansıtır. Bu manevi dünyanın bir maddi kültür temeli de vardır. Yaratım bu maddi kültür dünyasını geliştirir. Neolitikte özgür yaşam kültürel alandaki değişim ve dönüşümün insan yüreğinin

Yoksa sorunları çözmek bir yana, daha karmaşık hale getirip çözümden uzaklaşmak söz konusu olabilir. Özgür yaşam kültürü üzerinde yoğunlaşmak, ona kafa yormak, özgürlük arayışımızı kadın yaşamı ve kültürü üzerinden yola çıkarmak, oldukça doğru ve hakikate uygun olacaktır. Uygarlık dediğimiz sınıflı-devletli sistemlerde, mitoloji nasıl devletleştirilmişse, kadının rengi yerine egemen erkeğin, tiranların, rahiplerin hikâyesini anlatmaya başlamışsa, kültür ve yaşam da bu zamanda devletleştirilmek istenmiştir. Tanrıların ve devlet yöneticilerinin figürleri beraber çizilmiştir. Heykellerin cinsiyeti değişmiştir. Hitabete, aldatma ve kandırmaya önemli rol oynatılmıştır. Mimari ise artık insan ölümüdür. Zigguratlar, piramitler, nemrutlar ve firavun-

Kültürel ve toplumsal sorunları çözmek yolunda ilerlerken, sorunların kaynağında kadına yaklaşımı görmek zorundayız. Yoksa sorunları çözmek bir yana, daha karmaşık hale getirip çözümden uzaklaşmak söz konusu olabilir. Özgür yaşam kültürü üzerinde yoğunlaşmak, ona kafa yormak, özgürlük arayışımızı kadın yaşamı ve kültürü üzerinden yola çıkarmak, oldukça doğru ve hakikate uygun olacaktır.

deki sancısıdır. Toplumun özgür yaşam alanını adeta yeniden kurar ve inşa eder. Bu inşa kadın öncülüğünde bir inşadır. İlk basit kaya figür ve resimlerinden tutalım, ilk ezgilere, ilk anlatımlara ve ilk ana kadın heykelticiklerine kadar kültürel kaynak doğal toplum ve neolitikdir. Zaten tüm sanat disiplinlerine bakıldığında içerik, biçim, kompozisyon, tarz, stil, ritm, melodi, makam vs. adı altında dile getirilen olguların tümünün kökenlerinin tarihin derinliklerine, neolitik döneme, doğal topluma gittiği görülür. Bunun için ahlakın çözülmediği, kişiliğin bölünmediği yerde özgür yaşam sanatı, toplumu bir arada tutan moral değer olarak toplumdur, ona aittir. Birikimlerin en güzel ifadesidir.

Kültürel ve toplumsal sorunları çözmek yolunda ilerlerken, sorunların kaynağında kadına yaklaşımı görmek zorundayız.

lar için on binler toprağa gömülmüştür. Kadının kurduğu ezgili yaşamın adı olan müzik, egemenlerin elinde iktidarcı ritüellerin vazgeçilmezi olmuştur. Toplumu yaşatan özgür yaşam kültürü ve sanatı egemenlerce yozlaştırılarak ilk kez başa bela bir durum haline getirilmiştir. Asimile etmede, eritmede, yanılmada, zihinleri ve yürekleri işgalde devletçe çok yönlü kullanılan sanat, devlete sanat yapanlar ile somut olarak devletleştirilmiştir. Bu demek değil ki ahlaklı bir toplum ve özgürlük için hiç sanat yapılmamıştır. Ama şu bir gerçek ki, kadın köleliği üzerine kurulan uygarlık büyüdükçe ve yayıldıkça toplumda olduğu gibi, kültür ve sanatta da yaygın bir hegemonik iktidar alanı oluşturulmuştur.

Kapitalizm Kültürsüzlüktür

Kapitalizmde ise bu hegemonik anlayış zirveye ulaşmıştır. Erkek egemen anlayışlı zihniyetin çirkinliği tamamen hakim kılınmıştır. Bu durum yaşamın ve kültürün can çekişmesidir. Tarih artık erkek tarihidir. Zaten İngilizce tarih 'history' demektir. 'Hi-story' kelime anlamı olarak dahi erkeğin hikâyesi demektir. Kapitalist Modernitede bu zihniyetle kültürün kültürsüzlükle, kadının kadınla, sanatın sanatla vurulması vardır. Bu çarpık zihniyetin müzikle, sinemayla, tiyatroyla, resimle, edebiyatla yaptıkları ortadadır. Kültürsüzlüğün sanatçısının komutanı artık paradır. Sanatı yaratan kadın, bir cinsel meta olarak kullanılmakta, cinsiyetçi ve mülkiyetçi anlayışlar kültür ve sanat alanında etkili kılınmak istenmektedir. Sahte sanatçılık

yaşamı-sanatı, kapitalizmde sadece günü kurtarmaya bakar. Yaşamın-sanatın bu tarzda yozlaştırılmasıyla metalaştırılıp bir tüketim nesnesi olarak pazara sunulması ve alım-satım konusu haline getirilmesi, sanatın ancak günlük bir ihtiyacı karşılayabilir düzeye indirgenmesidir. Öz itibarıyla bu da özgür bir yaşam ve kültürlü bir sanat olmaz. Buna en güzel örnek belki de her gün sanat adına ortalığa sürülen filmler, dizi film, klipler ve müzik CD'leridir. Birçok dizi ve klip izleniyor, şarkı dinleniyor, bunların kaç tanesi etkileyiciliğiyle kalıcılığıyor, unutulmuyor?

Sanatçının özgür yaşam kültürüne ve toplumculuğa öncü olması gereken bir durumdan, kapitalizmle gelinen nokta iyi görülmelidir. Kapitalizmin bu durumu, toplumun gelişim diyalektiğini bilmeden

Kapitalizmde kültür sanata oynatılan bu rol, insan olmanın ifadesi düşünmenin toplum için bir iş olmaktan çıkarılmasının bir sonucudur. Toplumla bağı koparmayan, hayaller ve ütopyalar dünyası sahibi sanat ve sanatçı, kapitalizmle birlikte artık toplumla bağı koparmış sanal bir dünyaya mahkum edilmek istenmiştir.

artık kapitalist moderniteden emir alır, onun için yaşar, onun için yaratır. Derler ya artık din-iman para olmuştur. Maneviyat ölüm döşeğindedir. Maddi dünyanın sanatı manevi dünyayı boğmak üzeredir. Toplum soluksuz bırakılmıştır. Sanat özüne ters düşürülerek tam tersi bir rolle eğlence kültürünü geliştirilerek, toplumsal yaşam esir alınmak istenmektedir.

Kapitalizmde kültür sanata oynatılan bu rol, insan olmanın ifadesi düşünmenin toplum için bir iş olmaktan çıkarılmasının bir sonucudur. Toplumla bağı koparmayan, hayaller ve ütopyalar dünyası sahibi sanat ve sanatçı, kapitalizmle birlikte artık toplumla bağı koparmış sanal bir dünyaya mahkum edilmek istenmiştir. Geçmişle bağlar kurarak bugüne anlam katan sanat, kapitalizmde bundan vazgeçtiği için, geleceğe yön vermekten de acizdir. Toplumsallığın manevi dünyasından mahrum bırakılan insan ve onun

yaratımlara kalkışma ve sanat adına ortaya çıkan felakettir. Sanatta ve yaşamda felaket onun yozlaştırılmasıdır. Özgür yaşam ve sanat için yozlaşma, toplumdan ve onun tarihinden kopmaktır. İnsanın ya da sanatçının kendisini toplum dışında bir varlık olarak tanıması ve tanımlamasıdır. Kendi mevcudiyetini toplum üzerinde, toplum dışında aramasıdır. Oysa özgür yaşam ve sanat toplum dışında ve üstünde olan insanla asla yapılamaz ve birlikte olamaz.

Bunun ne olduğunun en somut hali günümüz gerçeğidir. Bozulmaması, kalıcı olması gereken kutsal yaşam ve sanata, kapitalizm tarafından bu özelliğini kaybettirilerek kimliksizleştirilir. Toplumsal bir varlık olan insan, kendine özgü yanını kaybeder ve tabii ki o insanın yaptığı sanat da sanat olmaktan çıkar ya da kötü bir sanat, devletleştirilmiş sanat olur. Öyle bir hal alır ki, insan yaşamı kendi toplumunu

bitirme sanatına dönüşür. Kapitalizmde toplumsal hakikatin tüketilişine paralel olarak, sanatın tüketilişi de beraber yaşanıyor.

Kültür ve sanat da özgür yaşam kültürü gibi tüketilmek isteniyor. Hele hele burjuva kesimde kültür ve sanat bir endüstri malzemesi olarak daha da basitleştirilir. İçeriğinden çok sayısal niceliği göze gelir. Kapitalizmde gelecek olmadığı, gününbirlik yaşam olduğu için ütopya, içerik, öz ve anlam, anlamsız kılınır. Kapitalizm, bir tüketim kafasına-mantığına sahip olduğundan, sanat ürünlerinin tüketilmesi için kısa ömürlü olmasını ister. Onlar için sanat, tüketim malzemesi olmak dışında

sanatla vuruluyorsa, kadın kadınla vuruluyorsa, görülmelidir ki Özgür Kürt'te, 'sahte ve sistem içi bir Kürtlükle' vurulmak isteniyor. Bu, kapitalist mantıktan ayrı ele alınmamalıdır. Onun Kürdistan'da somut işleyişi böyledir.

Kürdistan'da cinsiyetçilik ve mülkiyetçilik tuzaklarına insanlarımızı düşürmek ve özgürlükten uzaklaştırmak, dincilik ve bilimcilik hatta milliyetçilikle insanları bu tuzaklara düşürerek özgürlük hareketine karşı kullanılmak istenmesi bilinmelidir ki yeni bir şey değildir. Bu kirli tuzakların bugün ortaya çıkması, özgürlük hareketinin gücü ve ideolojik mücadelesi sayesinde olmuştur. Kürdistan'da özgürlük hare-

Kültür ve sanat da özgür yaşam kültürü gibi tüketilmek isteniyor. Hele hele burjuva kesimde kültür ve sanat bir endüstri malzemesi olarak daha da basitleştirilir. İçeriğinden çok sayısal niceliği göze gelir. Kapitalizmde gelecek olmadığı, gününbirlik yaşam olduğu için ütopya, içerik, öz ve anlam, anlamsız kılınır.

bir anlam ifade etmez.

Bugün egemen sömürgeci devletler Tv, dizi, sinema ile, müzik ve tiyatro ile Kürdistan'da bir kültürü yıkmak istiyor. 1970'lerden bu yana arabesk şarkıcı-türkücülerle, popçularla, devletin yaptıkları-yapmak istedikleri biliniyor. 12 Eylül sonrası Kürt gençliğinin esir alınması için ne çok özel savaş planları yapıldı. Son yıllarda yapılan kültür ve sanat çalışmalarına da bakalım ne göreceğiz; hepsinin bir merkezden, bir anlayıştan üretildiği ve özgürlük hareketi karşıtı bir duruşa sahip olduğu, kapitalist modernitenin değirmenlerine su taşıdığı ortadadır. En çok topluma ait olan sanatçıların ve sanatın, devletin elinde olma durumu vardır. Devlet bu kirli işler için talimatlar veriyor. Sanatçılar devlet kurumları tarafından yönlendirilmek isteniyor. Kürdistan'da devletin bu kişi ve kurumları kullanarak yapmak istediği soykırımı süreklileştirmektedir. Şimdi bunu en çok da sahte Kürt sanatçılarıyla, bazen de Kürt'ün dili ile yapmak isteyecektir. Çünkü günümüzde nasıl sanat

keti düşmanlarının kadına yaklaşımları dün olduğu gibi bugün de vardır ve kirli planları içermektedir. Yatılı il bölge okullarındaki çocuklara kurulan tuzaklardan tutalım, başta İstanbul olmak üzere metropollere gitmeyi, Kürdistan'dan kopmayı özendiren dizi filmlere kadar bin bir yol kullanılmaktadır. Kürdistan'da uygulamaya konulan bu planlar yaratılan kadın devrimine, kadın özgürlük ideolojisine ve Kürt halkına karşı yapılmış büyük bir saldırı olarak görülmelidir. Bu saldırılara karşı toplumun savunmasız bırakılması düşünülemez. Kürt kadını ve gençliğinin ulaştığı bilgelik ve ahlaki-politik düzey, bu insanlık dışı uygulamalara yanıt verecek güçtedir.

Kürdistan'da Köleliğe Karşı Özgürlük Kültürü Direniyor

Kürdistan'da kültürel durum daha da vahimdi. Uzun yıllar Kürdistan'da kültür ve sanat faaliyetlerine, özgür yaşamı boğma ve işgal hareketi olarak rol oynatılmak istendi. Ulus Devletler eliyle yürütülen

kültür ve sanat faaliyetleri, Kürt kadınına ve onun yaşam kültürüne bir saldırıya dönüştürüldü. Bu saldırılar bir bütün olarak, Kürt halkı için inkar ve imha politikalarının zehir dolu tatlı dili yapılmak istendi. Asimile ederek Türkleştirme, Araplaştırma, Farslaştırılma ile özgün Kürt'ün özgür yaşamı ve kültürü katledilmek istendi, bu yetmezmiş gibi Kürt halkının bu katillere âşik olması beklendi. Arabeskle, popüler kültürle, egemen işgalci kültürle halkımıza yaşam haram edilmek istendi.

İşte böyle bir ortamda Kürt Özgürlük Hareketi doğdu. Önder APO öncülüğünde özgür eş yaşam ve özgür Kürt kültürünün dirilişi yaşandı. Büyük bir direniş ile

ve dinsel yaşamın başlangıcında rastlanan büyük ilkesel ve çetin pratik yaşamların benzeri bir yaşam tarzını esas almak gerekir. Eş yaşamın sosyalistçe inşası, ancak uygarlık sistemlerinin ve kapitalist modernitenin evcil özünü ve biçimlerini aşmakla gerçekleşebilir.' diyor. Bu belirlemeler, kültür ve özgür yaşam savaşında bize yol gösteriyor.

Kapitalist modernitenin kültürsüzlüğü yaymak için kullandığı mal ve ideoloji satarak, para ve iktidar gücüyle kültür ve sanatı denetimine alarak onun gücünü halklar üzerinde kullanarak, yumuşak yol ve yöntemlerle başta kadını ve gençliği modern birer köle haline getirmek

Egemen devletler yaratılan özgür insandan ve ülkeden korktular, bu umudu yok etmek, tasfiye etmek istediler.

Siyasi ve askeri saldırılar yürüttüler, aynı zamanda kültür ve ideolojik alanda sanatçılık kılıfıyla yürütülen bu saldırıları çok iyi görmemiz gerekiyor.

sanat yapacak insan ve sanat yapılacak ülke yaratıldı. Egemen devletler yaratılan özgür insandan ve ülkeden korktular, bu umudu yok etmek, tasfiye etmek istediler. Siyasi ve askeri saldırılar yürüttüler, aynı zamanda kültür ve ideolojik alanda sanatçılık kılıfıyla yürütülen bu saldırıları çok iyi görmemiz gerekiyor. Başta Türk devletinin saldırıları olmak üzere Kürdistan'ın her parçasında kültürel soykırım kapsamında ciddi saldırılar var. Ve buna her gün bir yenisi ekleniyor. Günümüzde iktidar islamı adı altında biçimde farklı özde geçmiş yaklaşımları aşmayan yaklaşımlarla, Kürdistan'da sanat yeniden devletleştirilmek isteniyor. Ya da başka bir deyişle, Kürdistan'da sanatla sanat vuruluyor, kadın sanatla vuruluyor, kültürsüz bir 'sanat' yaratılmak isteniyor. Fiziksel katletmeyle yapamadıklarını, sanatla özü boşaltarak, ruhları öldürerek yapmak istiyorlar.

Önder APO; *'Sosyalist olmak öncelikle eş yaşamda özgürlük düzeyini tutturmakla ilgili olmak durumundadır. Eski mitolojik*

istediğini biliyoruz. Kapitalist modernite kadın ve gençliğin, özgür eş yaşam kültürü karşısında, bin bir hile ile sahte aşk ve para eksenli vaatlerle özgür yaşamıyla oynayıp onu bozmak istiyor, bir kafese kapatmak istiyor. Önderliğin 5. savunmasındaki; *'Kapitalist modernitenin yıktığı mucizevi, büyüleyici yaşamı ancak özgür eş yaşamla, onun sosyalist kişiliği ve toplumsal mücadelesiyle kazanıp paylaşabiliriz. Bunun için çocukluktan itibaren özellikle kız çocuklarını demokratik modernite zihniyeti ve kurumlarıyla eğitmek, demokratik sosyalist toplumsal mücadeleyle pratikleşmek yaşam tarzımız olarak benimsenmeli, özgeleştirilmeli ve kazanılmalıdır. Sosyalist yaşam ise, eski tanrıça kültürüyle eş bir tanrıça yaşamını gerektirir'* sözleri Kürt insanı ve özellikle Kürt kadınlarına ve gençliğine özgür eş yaşam kapılarını açacak bir anahtar niteliğindedir. Herkesin okuması gerektiği bu belirlemelere karşı bize düşen, bu anahtarla özgür eş yaşamın hakikat kapısını açıp o yaşama girmektir.

ERKEĞİ ÖLDÜRMEK SOSYALİZMİN TEMEL İLKESİDİR

Özgürlük probleminin çözümünün kökenine cinslerin özgürleştirilmesini koymak özgür toplumun kuruluşunun doğru sosyalist formülasyonunu bulmak demektir. Devlet-iktidar ve savaş kavramlarıyla erkeklik kavramının bu kadar iç içe geçtiği günümüz dünyasında, hele de Ortadoğu'da kadın-erkek ilişkisi etrafındaki sorunlar yumağına doğru yaklaşabilmek büyük bir zihinsel devrim demektir. Bu zordur, ancak bu sorunlar da doğrudan insanı ilgilendiren, çözüldüğünde insanın ruhundaki zincirlerin de çözüleceği kilit sorunlardır. Kadın erkek ilişkileri ve bu ilişkilerin sorunsallaşmasının yol açtığı toplumsal-bireysel tahribat özgürlük önündeki en temel sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu sorun çözülmeksizin toplumun özgürlük ve eşitlik sorununun çözülemeyeceği genel kabul de ulaşılmıştır. Kadının özgürlük düzeyi, toplumun özgürlük düzeyinin parametresi olarak alınmaktadır. Bu nedensiz değildir. Zira birinci ve ikinci doğamız gittikçe büyüyen ve sonuçları kaldırılamaz boyutlara ulaşan sorunlar altında inlemektedir ve hangi soruna el atılsa, hangi sorunun altına bakılsa karşımıza iktidarcı, mülkiyetçi ve devletçi erkek aklı çıkmaktadır.

Kadın erkek ilişkileri tüm çağların en temel sorunu olagelmıştır. Çünkü bu iliş-

kiden kopuk hiçbir olgu yoktur. İki cins arasındaki ilişki mahrem, özel, kamuyu dolaylı ilgilendiren bir ilişki olarak tanımlanmasına rağmen gerçek tam tersidir. Kadınla erkek arasındaki ilişki en toplumsal ilişkidir. Toplum zaten bu ilişkinin açılımıdır. Ancak bu ilişki tartışılmaya başlandığında hızla özelleşmekte ve kadın sorununa dönüşmekte "Kadın" ve "sorun" kavramları adeta özdeşleştirilmektedir. Böylece de mesele içinden çıkılmaz bir hale getirilmektedir.

Kadın Sorun Değildir

Kadın-erkek ilişkilerinin hangi ölçütlerle ele alındığı ve tanımlandığı önemlidir. Bin yıllarca kadın olgusuna iktidarcı, mülkiyetçi ve devletçi erkek aklının yönelttiği aşağılayıcı, karalayıcı söylem kadın gerçeğinin üzerini sorun örtüsü ile kapatmıştır. Kadının tarihsel-toplumsal gerçeği sorun kavramı ile yan yana getirilerek, tarihsel-toplumsal boyutu yok sayılmakta kadının böylelikle hala sorun olarak algılanması sürdürülmektedir.

Kuşkusuz kadın etrafında dile gelen yığınla sorun vardır. Kadın olgusu bile başlı başına bir sorun yumağı haline getirilmiştir. Ancak bu gerçeklik hiçbir zaman sorunun kadın olgusu olduğu anlamına gelmez; Kadın sorun değildir. Esasında tüm toplumsal sorunlar kadının tarihsel-

toplumsal gerçekliğinin inkâr ve imhaya tabi tutulmasıyla başlamıştır.

Tüm canlılık özelliklerinin en üst düzeyde temsilcisi olan insan ve onun toplumu en temelde kadınla erkeğin özgür ve eşit birliği olarak varlık bulmuştur. Tarihin bir yerinden sonra kadın bir sorun yumağı haline gelmişse bu erkek egemenlikçi, devletçi sistemin yapısal çarpıklığının sonucudur. Onun özgürlük, eşitlik ve barış karşıtlığının, yalan, gasp, zulüm temelinde varlık bulmasının sonucudur. Kadın söz konusu olduğunda, sorun olarak algılanması bundandır. Bir sorun vardır ve ciddidir ancak bu sorunun kaynağı kadın değildir. Kadının öz kimliğinin imhası ve

karşıtlaşmanın en hızlandığı bir tarihsel süreçten geçiyoruz. Bunun hangi toplumsal sorunları tetiklediği, tetiklemeden de öte bizzat yarattığı sır değildir. Dolayısıyla Önder Apo'nun bu konuda geliştirdiği kavramlar ve tanımları doğru anlamak gerekmektedir. Bu konuda erkek egemenlikçi sistemin zihniyet, politika ve uygulamalarının nelere yol açtığı ortadadır. Onun yıkıcılığını, zalimliğini, hoyrat ve zorba karakterini görmek için etrafımızda sayısız örnek vardır. Dolayısıyla bu kavramlara kıymetini bilerek yaklaşmak son derece önemlidir.

Önderliğimizin kadın ve etrafında yaratılan sorunlar üzerine geliştirdiği kavram

Kadınla erkeğin arasındaki kopuşma ve karşıtlaşmanın en hızlandığı bir tarihsel süreçten geçiyoruz. Bunun hangi toplumsal sorunları tetiklediği, tetiklemeden de öte bizzat yarattığı sır değildir. Dolayısıyla Önder Apo'nun bu konuda geliştirdiği kavramlar ve tanımları doğru anlamak gerekmektedir.

inkarı temelinde inşa edilen egemenlikçi, devletçi uygarlık sistemi ve onun mantık silsilesidir. İşin kötüsü egemen güçlerce üretilen bu mantık erkeğe de mal edilmiştir.

Devletçi uygarlığın çıkış sürecinde kadına ve sistemine yönelik yürütülen kırım hareketlerinde, katliamlarda özgür kadını ve sistemini tehdit olarak algılaması öğretilmiş erkekler kullanılmıştır. Bu hala da sürmektedir. Sistem bu erkeğin ağzından ve elinden kadına kendini inkar etmeyi ve devletçi sistemin biçtiği kefeni giymeyi dayatmaktadır.

Kavramların Kıymeti

Açıktır ki bu tür yaklaşımlar terkedilmedikçe hiçbir toplumsal sorun çözülemez. Toplumsal sorunlar zirve yapmış durumdaiken Önder Apo'nun insanlığın özgürlük sorunlarına kadın sorunu üzerinden yönelmesi çözüm konusunda kendisinden önceki tüm çıkışları aşan bir kapsam ve derinlik yaratmıştır.

Kadınla erkeğin arasındaki kopuşma ve

ve kuram sayesinde insanlığın bu ilk, bu en büyük ve bu en köklü sorununu çözüme fırsatı doğmuştur. Kadına karşı uygulanan siyasetin inkâr-imha ve köleleştirme ekseninde inşa edilmesi ve kesintisiz günümüze kadar taşırılması sorunun esasını oluşturmaktadır. Toplumsal yaşamın bu ekseninde kurulması özgürlük sorununun giderek daha fazla derinleşmesine ve çözümsüzlüğüne hizmet etmiştir. Toplumsal krizlere ve çıkmazlara yol açmıştır.

Bu nedenle kadın ve erkek gerçeğini tarihsel-toplumsal boyutlarıyla doğru tanımlayarak ve tanıyarak mücadeleye atılmak, özgürleşme sürecine doğru ve yapıcı temelde katılmak anlamına gelmektedir. Bu ise sadece Kadın-erkek ilişkisinin değil toplumsal yaşamın ve ilişkilerin demokratikleşmesi için kilit önemdedir.

Reel sosyalizm ve ulusal kurtuluş deneyimleri özgürlük sorunlarının kendiliğinden çözülemeyeceğinin sayısız örneğiyle doludur. Önemli olan bu örnekleri doğru değerlendirip aynı hata ve çıkmazlara düşmemektir. Önderliğimiz ve hareke-

timiz çıkardığı tarihi derslerle özgürlük sorununa yeni açılımlar getirerek aynı hataların önüne geçmeyi önemli oranda başarmıştır. Önderlik gerçeğimizde bu konudaki tehlike ideolojik-felsefi-siyasal ve örgütsel boyutlarda bertaraf edilmiştir. Özgür toplum projesi geçmiş toplumsal pratiğin kapsamlı değerlendirmesi temelinde ortaya konulmuştur. Evrenin ve doğanın olduğu kadar toplumun yasaları da çözümlenerek insanın özüne en uygun özgürlükçü ve eşitlikçi sistem temellendirilmiştir.

Toplumsal oluşumun ve gelişimin bilinenen çok daha karmaşık ve çok boyutlu olduğu yine toplumdaki her bir birim ve bireyin kendine özgü yanlarının bulunduğu artık genel kabul görmektedir. Düşüncenin, toplumun, insanın, madde-nin oluşumu ve gelişimi aynılıktan çok farklılık temelinde gerçekleşmektedir. Gördüğümüz ve göremediğimiz çeşitliliğiyle evren farklılaşarak var olmaktadır ve bu yasa toplumsallığımız için de geçerlidir.

Erkeği öldürmek...

Toplumsal yaşamdaki en temel çelişki, doğal toplumdaki devletçi uygarlığa geçişle birlikte eril, hiyerarşik ve devletçi toplumun oluşturulması; bunun için kadından başlatılan ve giderek tüm topluma yayılan köleleştirme. Köleleştirme iktidar-mülkiyet ve devletin doğasında vardır. İktidar ve sermaye sahipleri amaçlarını gerçekleştirmek için düşünceden koparmayı, politikadan dışlamayı ve ah-laksızlaştırmayı her zaman esas almışlardır. Köleleştirme bu esaslar üzerinden geliştirilmiştir. Dolayısıyla kadını ve erkeğiyle insanın özgürleşmesi problemi açıktır ki yeni bir yaklaşımı ve paradigmayı gerektirmektedir. Hareketimizde bu Önderlik çabalarıyla önemli bir düzeye ulaştırılmıştır. Özgür insanı tanımlamak ve inşa etmek her zaman Önderliğimizin temel çabası olmuştur. Çünkü cinsiyetçi, devletçi, mülkiyetçi ve köleci zihniyet altında şekillenen bir insanın özgürlük problemi çözümlenmeden onun özgür toplumsallığın inşa sürecine katılması mümkün değildir. Katılsa bile bu doğru ve yapıcı bir katılım olamamaktadır.

Sistemin girdiği kaos aralığı onu birçok alternatife açık duruma getirmektedir.

Kaos aralıklarında Önder kişiliklerin ve hareketlerin "Nasıl yaşamalı?" "Nasıl savaşmalı?" "Nasıl örgütlenmeli?" sorularına verdiği yanıtların doğruluğu ve toplumsal ihtiyaçlara cevap olma kapasitesi kaostan çıkışta bir seçenek olarak yaşamsallaşmalarına neden olabilmektedir. Ezilenlerin ve emekçilerin özgürlük arayışının hüsrana ve geriye dönüşle sonuçlanmaması için doğru bir formüle kavuşturulması çabası; Önderliğimizin reel sosyalizmin yıkılışından sonraki temel çabası olmuştur. Geliştirdiği felsefi-ideolojik-stratejik açılımlar kadar bunların hareketimizin ilişki ve yaşam tarzına, kadro gerçeğine mal edilmesi, giderek bunun bir toplumsal kültüre dönüşmesi kadın üzerinde kurulan ve tüm toplumu yutan kölelik çarkının çözümlenmesiyle paralel gelişmiştir.

Hareketimiz, doğal toplumun kadın öncülüklü ahlaki-politik yaşamını güncellemeyi esas almaktadır. Devletçi sistem karşısında özgürlükçü bir duruş sergilemek, bu yaklaşımın felsefi-ideolojik esasları ve ilkelerini bilince çıkarmakla ve kendi yaşamında bunun gerçekleşebileceğini kanıtlamakla mümkündür. Zira altından kalkılamaz hale gelen tüm toplumsal sorunların temelinde devletçi-iktidarcı-hiyerarşik eril zihniyetin doğada, toplumda ve bireyde yarattığı tahribat bulunmaktadır. Bu zihniyetin içerildiği erkek ve kadın amansız bir mücadele temelinde aşılmazsa özgürlük bir hayal olarak kalmaya devam edecektir.

Önderliğimizin özgürlük arayışının derinliği, sosyalizmi daha kapsamlı, daha derinlikli yaşamsal bir olgu olarak ele alış, hareketimizi özgürlüksel anlamda yeni açılımlara götürmüştür-götürmektedir. Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketinin gelişmesi, Kadın Ordulaşmasının kurulması ve direnişleriyle tarihimize yön veren öncü kadın gerçeğinin açığa çıkması Önderliğimizin "Kadın sorunu" üzerindeki yoğunlaşmalarının sonucudur. Erkek kişiliği üzerindeki yoğunlaşmalar ise kadın gerçeğinin devrimimizin temel dinamiği ve itici gücü haline gelmesiyle eş zamanlı olarak derinleşmiştir.

Erkek Aklının Gelip Dayandığı Yer

Hareketimiz çıkış aşamasında reel sosyalist öğretiden, onun devletçi, eril zih-

niyetinden etkilenmiş ve bu militan gerçeğine, kurumsal yapılanmasına, ilişki tarzına, hareketimizin strateji ve taktiğine yansımıştır. Ancak Önderliğimiz her zamanki şüpheli ve sorgulayıcı özelliğiyle bu durumu sürekli değerlendirme konusunu yapmış ve önemli bir düzeyi açığa çıkarmıştır. Sistemle benzeştiren iktidarçılık-devletçilik ve erillik sürekli sorgulanarak aşılmaya çalışılmıştır. Önderliğimiz özellikle 90'lardan sonra hareketimizin reel sosyalizmden ayrılan yönlerini güçlü izahlarla ideolojik formülasyona kavuşturmuştur. Bu süreçte geliştirdiği "Erkeği öldürmek" ve "Kopuş teorisi"ni demokratik sosyalizmin temel ilkeleri olarak

Erkeklik Sosyolojik Bir Olgudur

Erkeklik olgusunun doğru bir tanıma ihtiyacı vardır. Devletçi uygarlığın kaynağındaki erillik dikkate alındığında, erkekliği salt biyolojik bir olgu olarak tanımlayamayız. Erkekliğe dair tüm analizler bizi iktidarçı, mülkiyetçi ve devletçi sisteme götürür. Bu anlamda erkekliğin tahlili bütün iktidar ve güç ilişkilerinin tahlili demektir. Kadının nesneleştirilmesine dayalı cinsel farklılaşma, toplumsal sistemin örgütlenişinde sınıfsal farklılaşmadan daha etkili olmuştur. Bu da erkekliğin esasında sosyolojik bir olgu olduğunu kanıtlar. Erkek sisteminin çok yüzlülüğü, aldatıcılığı ve zalimliği erkeğin özgürleşme

Erkek sisteminin çok yüzlülüğü, aldatıcılığı ve zalimliği erkeğin özgürleşme zemininin yeniden oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Üzerinde durduğu sahte zemin özgürlükçü bir zemin değildir. Erkek zemini her türlü özgürlüksüzlüğün, eşitsizliğin, köleliğin üzerinde yükseldiği ve bu nedenle parçalanması gereken bir zemindir.

tanımlamıştır. Hareketimizin Reel Sosyalizm başta olmak üzere kendinden önceki özgürlük arayışlarından farkı en belirgin olarak bu konuda ortaya çıkmıştır.

Devletçi uygarlıkla hesaplaşmaya dönüşen mücadelemizde başarı özgürleşme düzeyine, özgürleşme ise en can alıcı ve kapsayıcı çelişki olan cins çelişkisinin doğru çözümlenmesine bağlı olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle özgürlük yolundaki tüm çıkmazları aşma arayışında adres kadına yaklaşım olmaktadır. Çünkü kadın, iktidarçı, mülkiyetçi ve devletçi sistemin canlılar aleminde yarattığı olumsuz sonuçların en çarpıcı örneğidir. Kadın, kapitalist modernist sistemde ölümcül bir toplumkırım silahına dönüştürülmektedir. Toplum yapan, yaşatan ve sürdüren temel güç olarak kadın kendi yavrusunu yiyen bir canavara dönüştürülmeye çalışılmaktadır. İktidarçı, mülkiyetçi ve devletçi erkek aklının gelip dayandığı yer burasıdır.

zemininin yeniden oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Üzerinde durduğu sahte zemin özgürlükçü bir zemin değildir. Erkek zemini her türlü özgürlüksüzlüğün, eşitsizliğin, köleliğin üzerinde yükseldiği ve bu nedenle parçalanması gereken bir zemindir. Ancak bu zeminin ve yol açtığı erkek kişiliğinin tahlili ve aşılmasıyla özgürlükçü adımları güçlendirebiliriz.

Bu erkekliği çözümlemek erkeğin doğal toplum sürecindeki kadınlı-doğayla uyumlu doğasına yakın bir erkeklik tanımına ulaşmak ve bunu yaşamsallaştırmak toplumsallığımızın olduğu kadar doğamızın da kurtuluşu için şarttır. Erkeklik olgusu doğal toplumdan sınıflı-kentli-devletli topluma geçtikten sonra ortaya çıkar. Dolayısıyla erkeklik bu kavramlarla eş anlamlı bir karakterde gelişmiştir. Erkeklik kentlilik, sınıfçılıktır, devletçiliktir. Toplumun bir avuç elitin çıkarına hiyerarşiye dayalı, tek cinsin lehine görünmekle birlikte her iki cinsin de aleyhine biçimlendirilmesidir. Önder Apo bu nedenle; "Erkeği öldürmek aslında sosyalizmin te-

mel ilkesi. Orda iktidarı öldürmektir. Orda tek taraflı hâkimiyeti, eşitsizliği öldürmektir. Orda hoşgörüsüzlüğü öldürmektir. Bu kavram bu kadar genişletilebilir." demektir. Bu tespit erkekliğin öldürülmesiyle toplumsal özgürleşme önündeki en temel engellerden birinin aşılacağına işaret etmektedir. "Erkeği öldürme" kavramı bu anlamıyla kapitalist uygarlığın da üzerinde yükseldiği hegemonik, hiyerarşik devletçi sistemin dayanağı olan esas zeminin ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir.

Doğal toplumdan sapmayla başlayan ve günümüze kadar uzanan hegemonik, hiyerarşik devletçi sistemin yarattığı iktidarcılığı, hiyerarşiyi, eşitsizliği ve köleleştirmeyi ifade eden erkekliği öldürmeden bu sistemin parçaladığı kadın-erkek gerçeğini ve bunların özgür toplumsallığını yeniden oluşturmak mümkün değildir. Hiyerarşiyi değil dayanışmayı, mülkiyetçiliği değil ortaklaşmayı, ayrışmayı değil birliği, tekleşmeyi değil farklılığı esas alan, özne ve nesne ayrımının bulunmadığı kadın eksenli yaşam biçiminin yeniden insanlığın gündemine konulması iktidarcı, mülkiyetçi ve devletçi sisteme yönelik en büyük özgürlüsel çıkıştır.

Kent-sınıf ve devlet ekseninde yükselen erkek egemenlikli merkezi uygarlık sistemiyle birlikte toplum ve doğa üzerindeki tahakküm de başlamıştır. Bu esasında erkek ve kadının yeniden tarif edilmesi üzerinde şekillenen bir sistemdir. Kadının nesneleştirilmesi, zevk nesnesine dönüştürülmesi, doğum makinesine çevrilmesi iradesizleştirilmesi ve köleleştirilerek yaşam dışına itilmesi bütün kötülüklerin sökün etmesine neden olmuştur. Köleleştirilen kadınla kölelik, iradesizlik, tahakküm, insanın başka bir insan üzerinde her türlü tasarrufu kendine hak görmesi, mülkleştirme, zulmetme, hükmetme, yalan ve talan meşruiyete kavuşturulmuştur. Bütün kötülükler ve zalimlikler kadına uygulandığında meşruiyet zeminini bulmuştur. Kadının aşağılanması temelinde geliştirilen nesneleştirme temelinde toplum önce kadın ve erkek diye parçalanmış, ardından sınıflar, kastlar, elitler, ayrıcalıklılar, kutsallar, tanrılar biçiminde ayrımlara uğratılmıştır. Erkek karşısında kadından istenen uysallık, itaat, kendini sunma egemenler karşısında

tüm toplumdan istenmiştir. Toplum bu nedenle büyük yalanlar ve şiddet temelinde iradesizleştirilme operasyonlarına tabi tutulmuştur. Önce zihni bulandırılmış, ardından politikasılaştırılmış, ahlaki özellikleri dejenere edilerek "konuşan hayvan" derekesine düşürülmüştür.

Tanrıların dışkılarında yaratıldığına inanacak kadar; kendini tanrı kralların eki, uzantısı biçiminde tarif edecek kadar; o öldüğünde onunla birlikte gömülecek kadar uysal, itaatkar ve köle kılınmıştır. Kadında alıştığı kölelik, kadından beklediği itaat, kadından beklediği sınırsız kendini sunma egemenler tarafından kendinden istendiğinde, erkek bunu hiç yadırgayamamıştır, reddedip karşı koyamamıştır. Erkek, kadına önce düşman, sonra sahip kılınmış ve bu temelde teslim alınarak özgürlüğü savunamayacak kadar köleliğe aşına hale getirilmiştir.

Bu yüzden kadının düşürülmesine ortaklık eden erkeğin de köleleştirilmesi fazla sürmemiştir. Amargin sözcüğü kadınların çığılığında olduğu kadar erkeklerin kayalara kazındığı yazılarında da yankılanmıştır. Çünkü kadınla özgür ve eşit ilişki gerçeğine ihanet eden erkek köleleştirmenin her biçimine açık demektir. Burada bir nevi köleleştirilen kadınla avlanmış, buna alıştırılmış, bunu erkek olmanın gereği olarak bellemiş bir erkeklik söz konusudur ve bu erkeklik devletçi uygarlığın eseridir.

Hükmetme, zulmetme, gasp etme gibi ahlaki politik toplumun lanetlediği tüm özellikler -kadın lanetlenir, kadın gasp edilir, kadın darpedilirken -aslında tüm topluma mal edilmiştir. Kadın değil sadece, onun kurduğu toplumsallığımız lanetlenmiştir. Tüm insani özelliklerimizi ve güzelliklerimizi kazandığımız toplumsallığımız gasp edilmiştir. Kadına indirilen her darbeye insanlığımız, vicdanımız, adalet-eşitlik ve özgürlük duygularımız parçalanmıştır. Hedef haline getirilen kadın üzerinden tüm toplum vurulmuştur. Kadına uygulanırken bütün toplum dışı, toplum karşıtı yaklaşım ve uygulamalar meşrulaştırılmıştır. Kadın üzerinden tüm toplum iradesizleştirilerek küçük bir azınlığın kölesi haline getirilmiştir. Kadın kaybettikçe erkek-toplum-doğa zincirleme kaybetmiştir.

İradesizleştirdikçe İradesizleşen İki-yüzlülük

Klasik erkeklik bu temelde yaratılmıştır. Kadına karşıtlık temelinde yaratılan ve tüm toplumsal sorunların kaynağı olan egemenlikçi zihniyet erkeğe bu biçimde mal edilmiştir. Kadını ve erkeği ile insanlığımız büyük kaybetmeye böyle başlamıştır. Gelinek noktada doğamızla birlikte toplumsallığımızı kaosa sürükleyen kapitalist modernite, bu egemenlikçi eril zihniyetin zirve yapmış halidir. O günden bu güne iktidar ve sermaye tekellerinin çıkarları temelinde güçlendirilmiş, derinleştirilmiş ve erkek cinsine mal edilmiş bu

şen bir ikiyüzlülüktür.

Yeniden Doğmak İçin

Kadın da erkek de devletçi uygarlıkla birlikte doğal özelliklerini yitirmişlerdir. Ancak yaşam kadınla erkeğin ilişkisi üzerine kuruludur. Bu ilişkiye kölelik, iradesizlik, eşitsizlik, tek yanlılık, şiddet ve sömürü damgasını vuruyorsa yaşama da bu özellikler damgasını vuruyor demektir. Toplumda bu özellikler meşru ve geçerli demektir. Bunu kodlayan, bunu işleyen zihniyet hâkim demektir. Erkek kadından, insan doğadan, birey toplumdan kopuk ve ona karşıt demektir. İşte bu nedenledir ki egemenlerin binlerce yıldır besleyip

Kadın da erkek de devletçi uygarlıkla birlikte doğal özelliklerini yitirmişlerdir. Ancak yaşam kadınla erkeğin ilişkisi üzerine kuruludur. Bu ilişkiye kölelik, iradesizlik, eşitsizlik, tek yanlılık, şiddet ve sömürü damgasını vuruyorsa yaşama da bu özellikler damgasını vuruyor demektir.

zihniyetin özünde ne erkek cinsiyle ne de insan gerçeğiyle bir alakası vardır.

Dolayısıyla bu zihniyete göre aslında kadın gibi, erkek de yoktur. İktidar ve devlet katında herkes kuldur. Herkes sonsuz itaat etmesi gereken, sonsuz kendini sunması gereken, sonsuz uysallık göstermesi, hatta şükretmesi gereken "karı"dır. Köleler, serfler, işçilerdir. Bu gerçeklik içinde erkek de kadın da özlerinden ve insani değerlerinden koparılmıştır.

İnsanın özgürce yaşaması demek öz iradesi ve öz bilinciyle varlığını sürdürmesi demektir. Devletçi uygarlık sisteminde sadece kadının değil erkeğin varlığından söz etmek de mümkün değildir. Yaşanan erkeklik iradesiz, egemen sistem tarafından inşa edilmiş, işbirlikçi ve zorbadır. Kadın üzerindeki despotik, egemenlikçi, eşitlik ve özgürlükten uzak yaklaşımlarıyla sistemi yeniden üretmekte, sisteme meşruiyet kazandırmaktadır. Yalancı, piyon ve sahtedir. Yıkılması, öldürülmesi gereken bu erkeklik, yalancılık ve zorbalık temelinde iradesizleştirdikçe iradesizle-

büyüttüğü bu erkekliğin öldürülmesi, kadın erkek ilişkilerinin özgürlük ve eşitlik temelinde yeniden inşası ve yaşamın özgürleşmesi anlamına gelmektedir. Bu erkekliğe dayanarak varlık bulan devletçi uygarlığın sonu demektir. Sahte yaşam-sahte erkek, sahte kadın, sahte eşitlik ve özgürlük yalanları böyle son bulacaktır. Kadın ve erkeğin yaşamı yeniden özgürlük ve eşitlik temelinde kurlmaları bu erkekliğin öldürülmesi üzerinden gerçekleşecektir.

Erkeği öldürmekten kasıt fiziki olarak yok etme veya imha etme değildir. Böyle kaba ele alınamaz ve yorumlanamaz. Kastedilen insanın toplumsal gerçeğine ve doğasına karşıtlık temelinde kurulan egemenlikçi sistemin ürünü erkek kimliğinin reddedilmesi ve özgürlükçü esaslar üzerinde yeniden inşa edilmesidir. Erkeğe özgürlükçü, eşitlikçi, barışçıl, paylaşımcı, demokratik yeni bir kimlik kazandırılmasıdır. Kapsamlı bir zihinsel, ruhsal ve duygusal değişimle erkeğin kadınladoğayla-toplumla ve kendiyile yeniden

buluşmasıdır.

Elbette ki bu kendiliğinden gerçekleşecek değildir. Ciddi bir zihinsel, ruhsal ve duygusal yoğunlaşma istemektedir. Sadece yoğunlaşma da yetmez sistemin erkek egemen ideolojisi başta olmak üzere kuramsal-kavramsal ve kurumsal gerçekliğine karşı da ciddi bir direnişi gerektirir. Özgürlük ve eşitlik ekseninde toplanan sistem karşıtı direnişte yer almayı gerektirir. Zira yeni erkeğin yaratılması bu direniş ve mücadele sürecinden koparılamaz. Bu erkeklik ne laf olsun diye, ne tesadüfen ne de erkek bireyler böyle istiyor diye geliştirilmiştir. Bu, sistemin bir şifresidir. Bu erkeklik bir iktidar ve hegemonya tesisi için yaratılmıştır. Kadının eşitlikçi ve özgürlükçü düzeninin yıkılması kadar;

tirmektedir. Bu ciddi ve derinlikli bir kişilik savaşı olmadan gerçekleştirilemez.

Kadın karşısında sunulan sözde avantajların bedelinin ne kadar ağır olduğunu anlamaksızın erkeğin özgürleşme sorunu çözülemeyecektir. Kadın açısından köleliğini fark etme ve buna karşı mücadele yürütme hiç de zor olmazken, erkekte köleliğini farketmek, anlamak ve bunu aşma çabası içine girmek çok sancılı olmaktadır. Erkeğin yaşadığı kölelik ve yol açtığı sorunlar bile "Kadın sorunu" biçiminde adlandırılmaktadır. Kadın sorunu da adı üzerinde zaten kadınlara özgü bir sorun gibi algılanmaktadır. Yaşamdan silinmiş, iradesi varlığı, duygu ve düşünceleri, üretkenlik ve yaratıcılığı dumura uğratılmış kadın karşısındaki erkek konumu,

Kadın açısından köleliğini fark etme ve buna karşı mücadele yürütme hiç de zor olmazken, erkekte köleliğini farketmek, anlamak ve bunu aşma çabası içine girmek çok sancılı olmaktadır. Erkeğin yaşadığı kölelik ve yol açtığı sorunlar bile "Kadın sorunu" biçiminde adlandırılmaktadır.

devletçi-iktidarıcı sistemin toplumsal temelini oluşturma da bu erkek kimliğinin yaratılmasıyla sağlanmıştır. Bu kimliği reddetmek bu kimlik üzerinden geliştirilen, meşrulaştırılan, kurumlaştırılan sisteme reddetmektir.

Ölmek

Erkeğin öldürülmesi olgusunu bu kapsam ve derinlikte kavramak yine pratik gereklerini yerine getirebilmek ifade edildiği kadar kolay değildir. Bu, beş bin yıllık kodların, zihni örgülerin, duygu ve güdülerin aşılması demektir. Yaşamın tüm alanlarına ölümcül bir asalak gibi kök salmış olan devletçi sistemin son temsilcisi kapitalist moderniteye dur diyebilmektir. Kadın karşısında sağlanan avantajlardan vazgeçme, şahsında bu erkeklik üzerinden hüküm süren sisteme dur deme, bunun gerektirdiği zihni-nefsi-hissi mücadeleyi yürütme büyük bir özgürlük tutkusu ve eşitlik anlayışı gerek-

milyonlarca erkek için en vazgeçilmez konum durumundadır. Sokakta, işyerinde, okulda devlet karşısında yaşadığı aşağılanma, horlanma, karışma ne düzeyde olursa olsun kadın karşısında kendini kral gibi hissetmeyi vazgeçilmez görmektedir. Buna dayalı sistemin yıkılmasını kendi erkekliğinin yıkılması olarak görmekte ve ona dört elle sarılmaktadır. En demokrat ve devrimci olanında bile bu erkekliğin en büyük hakaret, onuruna en büyük saldırı, en büyük aşağılama olduğu fazla anlaşılmamaktadır. Yine bu erkek kimliğinin ne kadar incelikli yöntemlerle kendini bir kültür haline getirdiği, bilinçaltına sızdığı, güdü, davranış ve duyguları kodladığı görmezden gelinerek kendini bu kimlik dışında tanımlama gibi kolaycı yaklaşımlar gelişebilmektedir. Dolayısıyla bu erkeğin öldürülebilmesi için önce tanımlanması ve yakalanması zorunlu olmaktadır.

Kadın kendine biçilen tüm rollerin yanında devletçi sistemin ezdiği, horladığı,

sömürdüğü erkeğin tüm öfke ve isyan duygularını emen, rehabilite eden, sistemi koruyan bir rol de oynamaktadır. Kadını en çok kullanan, en çok sömüren, en çok tüketen sistem olduğu halde yarattığı özgürlük yanılsamasıyla kadınları sisteme bağlamaktadır. Devletli uygarlığın kadında yarattığı yanılsama derinliklidir. Kapitalist modernite bunu karadelige çevirmiştir. Daha da kötüsü kadını sahte özgürlük hayalleriyle sistemin sürdürülmesi ve korunmasına bekleme haline getirmektedir. Dolayısıyla erkeğin özgürleşebilmesi için sadece kendi egemen erkekliğiyle değil, sistemin dayanağı haline getirilmiş köle kadın gerçeğiyle de savaşması gerekir.

Kadını Kaybeden Erkek Yaşamı Kaybetmiştir

Erkek, özgürlük sorununun çözümünde ancak böyle rol oynayabilir. Bu, erkekliği öldürmeyi yaşamsal bir sorumluluk olarak görmeyi ve bunu süreklileşen bir yaşam biçimine dönüştürmeyi gerekli kılmaktadır. Özgürlük mücadelesinde yer almak, kadın ve erkek için mutlak özgürleşme anlamına gelmemektedir. Kadın ve erkek için özgürleşme sorunları derinliklidir.

Burada görülmesi ve ortadan kaldırılması gereken şey; kadını iradesizleştirerek, köleleştirerek egemenlik altına alan ve yok oluşa sürükleyen devletçi, iktidarcı, şiddetçi erkek zihniyetidir. O yüzden kadın sorunu deyince en çok erkek sorununu anlamalıyız. Hakikatini yitirmiş erkek ve onun yol açtığı sorunlar gelmeli aklımıza. Bu erkekliğin inşa edilmesiyle birlikte ki toplumsal sorunlar sökün etmiştir. Evrenin en muhteşem ikilisi olarak beliren kadın-erkek ilişkisi bozulduğunda evrenin dengesi de bozulmuştur. Erkek, kadını tahrip ettikçe toplumu, doğayı, en çok ta kendini tahrip etmiştir.

Küçük bir elitin iktidarı için şekillendiği erkek zihniyeti ne kadar benimsendiyse kadın ve erkek o kadar birbirinden uzaklaşmış ve birbirini kaybetmiştir.

Kadını kaybeden erkek aslında yaşamı kaybetmiştir. O yüzden beri her şeyi yarım, her şeyi sakattır. Bakışı sakattır, düşüncüsü sakat, algılaması sakattır yorumlaması sakat. O yüzdendir ki bütün

eylemleri sakat olmaktadır. Erkeğin yıkıcı gerçeği bu yüzdendir. Kadını ikinci sınıf gören, dışlayan, tahakküm altına alan, kadını nesneleştirerek öldürmek dahil üzerinde her türlü tasarrufa yönelik erkek akli ve eylemi içinde bulunduğumuz zamana katlanarak ulaşan ve altından kalkamaz bir hal alan toplumsal ve doğasal sorunların yaratıcısı ve büyütücüsüdür.

Önder Apo şimdiye kadar geliştirilen özgürlük teorilerinde sorunun tek yanı ele alındığını dile getirmekte ve şöyle demektedir; *"Ezilen cins kadın olduğu için, çoğunlukla onlar üzerinde durduk. Fakat erkek kesimi de, en az kadın kadar kurtarılmaya muhtaçtır. Bizim çözümlerimizin bu ilişkide önemli oranda erkek çözümlemesini de içerdiğini, en az kadın tipini çözümlediğimiz kadar, erkek tipini de sorunun diğer kutbunda çözümlediğimizi biliyorsunuz. Hatta ulusal kölelikte ve toplumsal düşürülmüşlükte, erkeğin payının kadından daha fazla olması gerektiğini, daha fazla suçlu görülüp sorumlu tutulması gerektiğini bu çözümlerlerin bir sonucu olarak söylüyoruz. Kadın sorumluluk duyamayacak kadar işlevsiz ve güçsüz bırakılmıştır, iradesiz bırakılmıştır. Yani bir yerde, tam yenilgi ve teslimiyet konumdadır. Dolayısıyla kölelik söz konusu olduğunda bir tarafa bırakacağız. Daha başat olan, sömürgeci kurumlarla ilişkide bulunan, dolayısıyla köleleşmemizle daha fazla bağlantılı olan erkektir. O ilişki kuruyor, o ajanlaşıyor, o kendini bir hiçe, bir maaşa satıyor, olası gelişmeleri ilk ele alan odur, sömürgeci partilere ve sömürgeci orduya koşan erkektir. Yalan mı? Hayır. Dolayısıyla en çok sorumlu tutulması gereken öge durumundadır."*

Kadınlar ve erkekler özgürlük hamlesine klasik erkekliğin öldürülmesini ve dönüştürülmesini sağlayan özgürlük çabalarıyla katılabilirler. Özgürlük mücadelesinde özgür yaşam zemini, özgür kadın ve özgür erkek öncülleri oluştukça, bu doğrultuda inanç, bilinç ve cesaret yükseldikçe erkeğin erkeği öldürme projesini sahiplenme ve kalıcılaştırma düzeyi de gelişecektir.

Birey-toplum ve doğanın özgürleştirilmesi erkeğin ve kadının uzun, zorlu ve kararlılık isteyen mücadeleleriyle gerçekleşecektir.

KADIN KÜLTÜRLEŞMESİ OLARAK TANRIÇALIK

Kutsallıktan boşalan bir çağın, yalan ile örülmüş bir tarihselliğin eşiğinde duran insanlık, kutsal, saygın, sevelecek kadın bırakmayacak bir günahla yaşayarak her gün kavrulmaktadır. Kadını tutuşturmayı amaçlayan ateş artık bütün evreni, insan olmaya dair bütün anlamları yakmıştır. Kadınlara eskileri hatırlayabilecekleri, tarihi gerçeği ile yaşayabilecekleri bir mekân bırakılmamıştır. Bütün ülkeler erkek aklın yaratımı olan haritalarla bölünüp parçalanınca, kadının tutunacağı bir mekândan da söz edilemeyeceğinden kadın açısından kendine ait bir zaman yaratmak istemek, en ölümcül savaşa girişmektir. Eril örgünün simgesi olan sisteme kılıç çekmektir. Kadın olmak en zor insan konumunda olmanın ifadesidir. Erkek gerçeğinin yaşadığı soruna her çapta bir değerlendirme ya da yorum bulabilirsiniz, ama kadın sorununa ancak evrensel çapta bir akıl ve duygu ile yaklaşırsanız doğruya yaklaşılabilir.

Yaşanan kamusal alanlarda nereye dönülse bir erkek kurumu ile karşılaşmaktadır. Kuramını binlerce yıl icra etmiş, kurumunu ve kurum konumunu sağlamlaştırmış bir erkek dünyasında kadınlar adeta nefessiz bırakılmıştır. Kadınlar için her gün üretilen bir cinsiyetçilikle yaşamak gerçek aklın ölümüdür. Nasıl bir yalanla karşı karşıya olduğunu bilmek daha doğru bir yaşam

arayışına vesiledir, ama yalanı benimseyerek yaşamak affı zor bir vicdansızlıktır. Eril ideoloji, eril dilinin sivriliğini yontarak her hücreye sızmayı şimdilerde iş biliyor. Ve böylece toplumun iç dinamikleri çürütülüyor. Hayat tanımsız bir kadınlık ve ucubeleşmiş bir erkeklikle gerçek anlamından boşalıyor.

Toplumsal gerçeğin yaratımında öncü olan kadın bugün toplumsal tüketiciliğin öncüsü yapılmaya çalışılıyorsa, bunu kapitalizmin insanlık değerlerinden aldığı intikam olarak algılamamız hiç de yanlış değildir. Çünkü kapitalizm kendi karşıtı olan ahlaki politik toplumun mimarının kadın olduğunu çok iyi biliyor. Bu açıdan kadını politika dışındaki alanlarda sömürüyor, ahlakın çürütülmesinin nesnesi haline getiriyor. Kapitalizmin en büyük silahı, tarihsel akış içinde kutsal olanı yaratan elleri, bugünün eylemleri içinde devşirebilmesidir. Kapitalizm en çok sevgiliyi sevgiliye öldürten, çocuğu babaya öldürten, kadını erkeğe öldürten sistemdir. Gerçek kadının özünü sınıfsız, ırksız, devletsiz, despotsuz olunca açığa çıkabilir, gerisi yeni kadın katliamlarına kapı aralamaktan öteye gitmez.

- Bugün dünyada her üç kadından biri fiziksel şiddet görüyorsa,

- Her yıl yaşları 5 ile 15 arasında değişen iki milyona yakın kız çocuğu fuşşa zorla-

niyorsa,

- Dünyada her 6 dakikada bir kadına tecavüz ediliyorsa,

- ABD'de her yıl dört milyon kadın şiddete maruz kalıyorsa,

- Güney Afrika'da her 90 saniyede bir kadına tecavüz ediliyorsa,

- Çin'de 1 milyon kız çocuğu sadece kız oldukları için anne karnında öldürülüyorsa,

- Irak'ta savaşın ilk aylarında yirmi bin kadına tecavüz edildiyse,

- Her yıl 2 milyon kadın uluslararası kadın ticaretinde kullanılıyorsa,

-15- 40 yaş arası birçok kadın toplumsal cinsiyet kökenli şiddet nedeniyle ölüyor ya da yaralanıyorsa,

- Kürdistan'da her yıl yüzlerce kadın bedenini ateşe veriyor, intihar ediyor, namus cinayetlerine kurban gidiyor ve hiç tanımadığı bir erkeğe para karşılığında satılıyorsa,

- Her üç kadından biri dövülüyor, cinsel ilişkiye zorlanıyor ya da taciz ediliyorsa,

- Kadın cinayet kurbanlarının yüzde 70'i 'erkek arkadaşları' tarafından öldürülüyorsa ve bu oranlar her gün biraz daha yükseliyorsa... Ölüm yalancı ve zalim erkekliğin yarattığı bu karanlık dünyada kol geziyor, yaşamın kutsallığına kıyam getiriyor demektir. Ve her gün binlerce kadın sesli ya da sessiz aramızdan ayrılıyorsa, ölümün soğuk nefesi kadınların ensesinden, bedenlerinden ve ruhlarından hiç eksik olmuyorsa, yeni doğacak her varlık ana rahmine geri dönmek istiyor demektir.

Ölümün her türlüşünü yaşamaya açık bırakılan kadın kişiliği asla uzun vadeli yaşamları düşüncesinin merkezine koymaz. Kısa vadeli, yanıp tutuşmak ve sonra tükenmek gibi algılırsanız yaşamı, güzel eylem sahibi olamazsınız. Bunca çirkinliğe tabi tutulan kadın ne gerçek anlamda yaşayabilir ne de bu kadınla onurlu yaşanabilir. Size hep çirkin muamelesi ediliyorsa, kendinizi aşağılık hissetmemeniz için bir gerekçe yoktur. Hakaretler hayatınızın her anında karşınıza çıkıyorsa, içinizden kimseye güzel söz söylemek gelmez. Size mülk gibi yaklaşılsa, aklınıza kendinize ait olma fikri gelmez, başkasına ait olanın, kendi özüne bir güzellik ekleme gibi bir fikri gelişemez. Böyle

inşa edilmiş bir kadın aynaya kendisi için bakmaz, kendisi için var olmaz, ruhuna sahip çıkamaz. Bedenine saygı duymaz, ısmarlama duygularıyla gerçek anlamlar yaratamaz. Sistemin yaratımı olan kadın kendinden başka herkesindir. Alıştırılmış kadın köleliği böyle bir şeydir, korku ve karanlıktan ibaret, sonradan inşa edilmiş sosyal bir yapılanmadır ve bu gerçekliğin kadın doğası ile hiç bir alakası yoktur. İnşa edilen iradesiz cins kimliklerine karşı koyup kendini tanrısal bir güçle yeniden yaratmadan nefes almanın anlamı bile tartışmalıdır.

Sistemin Şekillendirdiği Kadın Kendinden Başka Herkesindir

Kadın kelimesinin yanında; mal, mülk, nesne, beden, ölüm, karanlık, korku gibi kelimeler çokça kullanılır. Ama nedense bu kadar kötü isimlendirmeye rağmen kadınla birlikte olmanın çelişkisi fazla yaşanmaz. Daha çok "nasıl oluyorsa olsun ama benim olsun" anlayışı hâkimdir. Çirkinleştirenin çirkinle yaşama mecburiyetinin çıkmazı, kör tuzağı gibi bir durum. Öyle ki kendini, kendi elleriyle yaratmayan kadın hiçbir zaman gerçek anlamda yaşıyor sayılmaz. Hiçbir kadın sınıflı, devletli, erkek yaratımı bir sistemde gerçek kişiliğini yaşayamaz, enerjisini bağımsız bir şekilde akıtamaz ve hangi sınıftan olursa olsun, dünyalar da ayağına serilse mutlu olamaz. Zira gerçek mutluluk direkt özgürlükle bağlantılıdır. Bu anlamda varlığın kendini, kendi hakikatiyle tanımlaması, kutsallıkla yeniden buluşması, yaşamın anlam kazandığı özgürlük anı olarak görülebilir. Etrafı çepeçevre sarılmış kadın, gittiği her yerde bir duvarla yüzleştikten, ufuk ve arayış kelimeleriyle ancak erkeğin tekelindeki alanlarda tanışıyor ve bu onu hayatın gerçek anlamından fersah fersah uzaklaştırıyor. Kendine anlamdan bir dünya yaratamayan kadın inşa edilmiş anlamsızlıklara mahkûm oluyor.

Erkeğin kurgularının kurbanı olan kadının yaşamdan, yaratımdan zevk alması beklenmemelidir. Böylesi bir kadının gerçek duygu ve düşünceleri, hatta kendine ait hayalleri bile olamaz, nesne olmanın yanı başında özne ve metafizik olan hayal ve ütopyanın ne işi olabilir ki... Hayal kuramayan kadının geçmişi ile tüm

bağları koparılmıştır, sadece şimdi için kullanılmayanın, bir nesne olarak özneye sunulmanın vahşi pazarındadır. Böylece bir kadının hiçbir şeyi doğal olmadığı gibi normal de değildir. Sistemin yarattığı kadın; kompleksle, kıskançlıkla, yalancılıkla, yapaylıkla doludur. Zira size sade olma şansı tanınmamışsa kompleksli ve kاپrisli olursunuz. Başkaları için yapılan- dırılmışsanız kendinize ait olamazsınız. Size ulaşabilecek bir hayat bırakılmamış ve başkalarının hayatında bir eklenti gibi duruyorsanız hep başkalarını kıskanırsınız. Doğanızla yüzlerce kez oynanmış ve birileri için kurgulanmışsanız ancak yapay olabilirsiniz. Sarılacak bir doğrunuz, ifade bulacağınız bir gerçek bırakılmamışsa, yalana sarılırsınız.

Bu sıraladığımız özellikler kendi doğasından kopmuş erkeğe ait olup kadına içerilmişlerdir. Şimdinin çıkarlarında öncesiz kılınmak en büyük kişiliksizleşme oluyor. Aslında kişiliksizleşmek, başkaları için yaşamak değil, ölmek oluyor. Başkaları için şarkı söylemek değil, ebediyen susmak oluyor. Başkaları için giyinmek değil, öz benliğinden soyunmak oluyor... Bu anlamda kadın da şimdi ve tarih gibi birbirinden ayrılarak her anlamda ikiye bölünüyor. Oysa Önderlik *"Akıllı, zeki ama şeytanın birkaç özelliğini de kapmış melekler olun"* derken; bütünlüklü ve mücadeleci kadın kişiliğini kast ediyor. Ruhunu teslim etmiş kadının tersine, bütün değerleri hırsızlayan sistemin zıt kutbunda duran, akli ve ruhu ile yeni yaşam uğruna amansız kavgalara girişmiş kadın gerçekliği ifade ediliyor.

Öncesizlik algısı bugün insanın her türlü günahı işlemesinin sebebidir. Kadın için öncesi yok sayılan, tarihsiz kalan algı yaratımı katliamların en büyüğüdür. Çünkü tarih ve şimdi arasında yaratılan uçurumlar kadının kimyasına zehir bulaştıran, her türlü değere ihanet ettiren bir gerçektir. Tarihsizlik toplumun gerçek ölümünü bağrında taşır. Tarihsiz kalmanın diğer adı yalanla yaşamayı öğrenmektir. Yalan, hile, gizli-kapaklılık ataerkil zihniyetin ürünüdür. Ana toplum, doğruluk kadar iyiliğin, açıklık kadar dürüstlüğü, emek kadar yaratıcılığın ürünüdür. Bugün öncesiz, tarihsiz yaşamayı kabul etmek, insanlık adına geçmişte yaratılan bütün kutsallıkları

inkâr etmektir. Tanrıçalar yoktu demektir. Kadınların tanrıçalığını inkâra yönelmek ve kadınsallığın tanrıçasal bir öz taşıdığını inkâr etmek, her tür yalanı söylemenin başlangıç noktasıdır.

Bu tuzak içinde yaşamaya mecbur bırakılan hiçbir kadın kendisini yaşayamadığı gibi bu kadınla yaşamak da insanın hafızasında ihaneti çağrıştıran bir algı oluşturur. Erkek aklının ahlaktan koptuğu ve kadını inkâr ettiği günden bu yana dünya büyük felaketlere sürüklenmiştir. Düşünün ki bütün insanlığın anası, doğanın kendini en iyi ifadeye kavuşturduğu kadın insanında bütün hakikat cayır cayır yanıyor. Aşkın şaha kalktığı cennetimsi kadın toplumsallığının özgür fertleri teker teker avlanıyor. Esaret zihinlerde ağlarını örüyor. Kadın arkasına baka baka, geçmişinin gerçekliğinden bir hayal kadar uzaklaşarak bugüne gelmiş bulunuyor. Biz bir iki kelimeyle ne kadar da rahat ifadelendiriyoruz, oysa kadınlık on binlerce yıldır eril, iktidarcı zihnin yaratımı işkenceli yaşamı yaşıyor, öz benliği cenderelerden kurtulamıyor. Aklını kullanamıyor, kendine güvenemiyor, duygusunu güzel olan için şekillendiremiyor, her şeyden önemlisi de inandığı gibi yaşayamıyor. Cismine anlamlı bir isim bulamıyor. Kendini kendine ait hissetmiyor. Bu kadın tipi gerçek anlamla bulaşamayınca, yanılırlarla yaşamayı zorunluluk sayıyor.

Sistem bir cinsi tanımsız bırakarak bir cinsi de yalan dolu bir kimlik sahibi kılarak yaşıyor ve yaşam böyle zehirliyor. Kadın günümüze kadar da tanımlanamamıştır. Çünkü tanımlanmak kimlik kazanmak demektir. Kimlik kazanmış kadın ise sistemin başına beladır. Bu yüzden kimliksizlik sistemin kadına verdiği en büyük cezadır, Havva'nın Âdem'in kaburgasından doğduğu miti bu kimliksizliğin öyküsüdür. Yine kadın sistemin zihninde yarım, tamamlanmış olmak müdahaleye kapalılık anlamına geldiğinden sistem kadının asla kemale ermesini istemez, çünkü kemale ermek hakikatini bulmuş, tamamlanmış benlik ve kimlik demektir. Kadın tamamlanmıştır, hatta her gün eksik ve yarımıkları hatırlatılarak üstüne eklenecek her türlü ahlaksızlığa razı olmasının mecburiyet teorileri yapılmaktadır. Egemenler her zaman için kadına ekleyecek bir şey bularak kadı-

nı aslında eksiltir, kadın dünyasını yontan, kadını her gün kıymık kıymık doğrayan bir dünyada yaşıyoruz.

İnşa edilen kadınlığın alfabeti hiçbir dilde anlam kazanmamaktadır. Yeryüzünde kadın kadar kendi öz benliğinden, tarihinden, varlık olma bilincinden uzaklaştırılan bir varlık daha yoktur. Etrafında mitoloji-din-felsefe-sanat ve bilim alanlarında çok geniş bir bilgi yapısı ve sistemli kurgular inşa edilmesine karşın; kadın varlığı hep uçralarda, karanlıkta bırakılmıştır. Her varlık kendi tarihinin gölgesinde yaşar, bu anlamda kadının bir yanı dün cadı avında ateşte yanıyor, bir yanı bugün tir tir titiyor. Bir yanı dün Hypatia ile evren keşfinde bilge olduğu için suçlanıp taşlanıyor, bir yanı bugün inkârcı bir cehaletle darağaçları-

palı olan nedir, bu açıklık ve kapalılık neye ve kime göredir... Birbirine zıt olan bütün kavramlar en çok kadın varlığı baz alınarak deneyimlemeye devam ediliyor. Örneğin temizlik ve kirlilik kavramları bu konuda başat rol oynuyor; sözde günahları kanla temizlemek, namusunu kanla temizlemek, kirlilik olmuyor, çünkü erkeğin hafızası tanrılar adına çok kan döküldüğüne odaklanmıştı. Tanrı'ya kan sunmak kirliliği kovmakla eşitlenince kurbanlar da her çağda kadınlar oluyor.

Töre cinayetleri kanla namus temizliğinin, erkek tanrının yargılarına göre kurban seçmenin adı değil de nedir? Yine aynı törelerde, gerdek gecesi sabahında sergiye çıkarılan kanlı çarşaf, helal çiftleşmede dökülen kanı temiz namus diye

Aslında kadın için ölümün sebebi her zaman ve mekânda aynıdır. Roma'da da Kürdistan'da da ölüm aynı acıyı yaşatıyor. Dün ya da bugün olması sadece bir zaman farkı, kaldı ki kadının hafızasında dün ve bugün keskin ayrıştırmalar yaşamaz, kadın şahsında insanlığa dayatılan hafızasızlık çok tahribat yaratsa da tarihin genlere işlediğini unutmamak gerek

na çekiliyor. Aslında kadın için ölümün sebebi her zaman ve mekânda aynıdır. Roma'da da Kürdistan'da da ölüm aynı acıyı yaşatıyor. Dün ya da bugün olması sadece bir zaman farkı, kaldı ki kadının hafızasında dün ve bugün keskin ayrıştırmalar yaşamaz, kadın şahsında insanlığa dayatılan hafızasızlık çok tahribat yaratsa da tarihin genlere işlediğini unutmamak gerek.

Kadının ne olduğuna dair sayısız imge, sembol ve yargı inşa edilmiştir. Ama her imge sis perdesini daha da kalınlaştırmıştır. Yine hiçbir insana uygulanmayan ahlaksızlıklar uygulanınca gizli kapaklı yapılır. Tecavüzler örtüktür, kadınların erkeğin uyuyan güdülerini uyandırdığı ise açık... Kadınlara gizliden sahip olunur, kapalıdır ama kadınların günahı agoralarda, recm meydanlarında ödetilince her şey açıktır... Artık açıklık ve kapalılığın da erkek sisteminin vicdanında öğütüldüğünü öğrenmiş bulunuyoruz. Gerçekten açık olan ne, ka-

gösterir. Kan dökülmezse kadını haram, kirletilmiş sayan zihniyet, elbette ki temizlikten kan dökmeyi anlayacaktır. "Öldürdüm" demeyecek onun yerine "*namusumu temizledim*" diyecektir... Tecavüzcü zihniyet, kan dökmeye meyillidir; iktidara bulanmış bir algıyla cinsel birleşmeye mülkiyet algısıyla birleştirerek "*kızlığı bozmak, sahip olmak*" olarak adlandırır. Zihninde her zaman tecavüze açık bir kadın da yapar. Bu bozma ve yapma eylemi, çirkin kadın yaratmanın ve kutsiyeti ele ayağa düşürmenin eylemidir. Hayatın merkezinde böyle çirkin emellerle yapılandırılmış bir ilişki ve cinsellikle yaşamak zorunda kalmak onur kırıcıdır ve bunu en iyi anlayabilecek kadındır.

Ayrıca hiçbir tecavüz kısa vadeli zevkler için yapılmaz, tam tersi uzun vadeli ruhsal bir esareti amaçlar. Kadın bedenindeki güzelliğin böylesi bir hoyratlıkla suistimal edilmesi, insanlığın cinsel olarak onur kırılması yaşamasının sebebidir. Gü-

nümüz çiftleşmelerinin birbirini çoğaltmak için mi, yoksa birbirini tüketmek için mi yaşandığı bu yüzden bir muammadır. Aslında bu büyük utanç içinde barındıran ilişkiler gerçeği kendini her an farklı şekillerle kavramlaştırarak bataklığın içinde nefes alma yanılgısından kurtulmuyor ve bazı kavramların perdesi arkasında saklanıyor. Temiz-kirli, açık-kapalı, günah-sevap, içeri-dışarı, namus-namussuzluk, özel-genel, mahrem-namahrem sözleri hangi zihnin inşasıdır? Kadın dışında ideolojik olarak bu kadar kurgulanmış, başka bir varlık var mıdır? Bu denli kendinin dışında herkesin olan başka bir madde ve mana var mıdır? En sistemli ve derinlikli ideolojikleştirme kadın etrafında geliştirilince, esaretin en katmerlisi kadın beyninin kıvrımlarında yaşanmaktadır. En trajik olan ise kadının bu kurgulara inanmasıdır.

Tanım Kazanmamış Kadınlık Örgüleri

Kadının layık olmadığı fikir ve zikirler kendini dinlere, topluluklara nasıl böyle kabul ettiriyor sorusu bizi tarihi yolculuklara çıkarıyor. Kadının gerçek tarihine ters, hakaretlerle dolu bunca uygulama, neyin karşılığında ve ne hakla yaşatılıyor, en ağır bedeller ne uğruna ödetiliyor sorularının cevabı bugünkü kadınların ruhunda hala bir sır gibi saklanıyor. Örneğin İslamiyet'ten önce üç kadın tanrıçanın, Lat, Uzza ve Menat'ın mekânı ve onların putlarının yükseldiği gökyüzünün altında, günümüz Mina tepesinde şeytan taşlanıyor. Aslında yüzyıllar öncesinin üç kadın tanrıçası taşlanıyor. Bir dönemin tanrıçaları bugünkü erkek egemenlikli sistemde taşlanmakta, yücelikler en büyük aşağılanmaların konusu olmaktadır.

En çok kurgulanan varlık olarak kadın, mitolojilerin de, dinlerin de, felsefe ve sanatın da vazgeçilmez, işlevsel ögesidir. Kadın, etrafında adeta bir dünyanın, toplumun ve insanın bilinç ve ruh olarak yeniden kurulduğu bir senaryo yazılmıştır. Kadını kimliksiz, tanımsız bırakan sistem, bununla da yetinmemiş, kadın aracılığı ile erkeği ve bütün toplumu da cinsiyetsiz ucubelere dönüştürmüştür. Bu gerçekliğin dışavurumundan da anlayacağımız gibi şimdiye kadar kadına dair niyetler ve zihniyetler sadece kadını değil toplumun bütün de-

ğerlerini hedeflemiştir. Bugünün kadını ifade edecek binlerce çirkin özellik sıralanabilir, ama bu ne verili sistemi ve sistemin mimarı erkeği temize çıkarır, ne de tarihin bütün birikimini kadın kimliğinde görmemizi engelleyebilir. Zaten bugünün sisteminde şekillenen kadının en büyük yanılgısı; güncel çirkinlikle yaşayıp, tarihi güzelliği hatırlamamasıdır.

Kadın şahsında çarpıtılan tarih, toplumun bütün algısını, kültür ve ahlakını değiştirmiştir. Ve ters yüz edilen bir tarihle yaşamak kadar onur zedeleyici bir şey olamaz. Hem de gerçekler insanlığın örtülmüş hafızasında çığlık çığlıgayken... Bilinmelidir ki kadını ve gerçek tarihi merkezine almayan her türlü ideoloji, bilim ve mücadele biçimi başarıya ulaşamayacağı gibi üstü bin bir yalanla örtülen evrensel gerçekleri de doğru bir şekilde yaşayamaz. Çünkü yaşama dair her şey kadının kaybedişinde gizlidir, gerçek tarihle buluşmak ise arayış sahibi olacak kadar soyluluk gerektirir. Kendine insanım diyen hiçbir insan bugün bize sunulan çarpık tarih anlayışıyla yaşayamaz, eğer yaşıyorsa yalana bulaşmış, vicdandan boşalmış olarak yaşıyordur. Kadının geçmiş tarihini görmezden gelip bugün insanca yaşayabileceğini düşünmek, hele insanlık için mücadele ettiğini iddia etmek en vahim hafızasızlığın yansımasıdır.

"Mevcut kadınla yaşanmaz" çözümlemesini yapan Önderliğimiz tarihte eş benzeri olmayan bir yalanı çözmeye aklına eriştiği için bu çözümlemeyi geliştirmiştir. Kadının dününden, tarihinden, özelliklerinden ve kutsallığından kopartıldığı bilince çıkarıldığından, Önderlik gerçeğinde bu belirlemeler toplumu özetleyen bir söz oluyor. Zira kendini ve tarihi bilmeyen hiçbir insanın bu sözü kolay dile getirmesi. Filozof Nietzsche bu yarıya vardığında delirmenin sınırındaydı ve toplumsal tarihi pozitivistçe ele alan bilimcilere "sistemin iğdiş edilmiş cüceleri" demişti. Bilim adına kadına sayıp söven bunu da bir gerçeğe ulaşma adına yapan hiçbir insan bilimden, tarihten, ahlaktan ve gerçeklikten nasiplenmemiş demektir. Bu iğdiş olmuş, cüceleşmiş erkeğin kandırmaca dolu öyküsüdür.

Öyle sanıldığı ve sıkça edebiyatı yapıldığı gibi değildir kadın gerçekliği, bütün

zıtların buluşma hali deyip yüzeysel kurtuluş yollarına başvurmamak da insanı doğru yollara koymaz. Bugünkü kadını çözmek bütün tarihte yolculuk yapmayı göze almayla başlar. İnançla ayaklanmış yürek ve akıl ile bilmeye cesaret etmek gerekir. Eğer gerçekten özgür insan doğasına ulaşılacak isteniyorsa, gerçek tarihini seçebilme özelliğine ulaşmak gerekir. Yoksa bugünün penceresinde iyiliğin-kötülüğün, doğruluğun-yanlışlığın birbirinin içine geçirilmiş haliyle yaşadığını iddia etme gibi bir yanılgı yaşamaya devam edilirse bu güdülere, uyuşturulmuş erkek aklına teslim olmak demektir ve insan olmanın karşıt kutbunda yalanla yaşamaya boyun eğme anlamına gelmektedir. Kadının bu çirkinlikten kopamamasıysa alternatif yaşam yaratamamasından ve gücünün farkına varamamasından kaynaklıdır. Bu da eril zihniyete nasıl eklenildiğinin göstergesidir.

Erkek akıl ya da eril tarih algısı derken bir cinsi dışlamıyoruz, tersine insanın uğradığı ihanetin vahametini vurgu yapmaya çalışıyoruz. Çarpıtılmış tarihle yaşamak, sadece kadının onur sorunu değildir, erkeğin sus payı karşılığında onursuzlaşma ve toplumsallığın duygu dolu aklından kopma sorunudur da. Dolayısıyla nasıl bir yaşam, nasıl bir kadın ve erkekle yaşanır soruları hiç de kolay cevaplanabilecek sorular değildir. Öyle ki biz Kürtlere özgürlük tanınmadığı için özgürlüğü hayatımızın gayesi haline getiririz, ama tuhaf bir şekilde köle olmaya karşı direndiğini ve özgürlüğü aradığını iddia eden Kürt erkeği, doğası ve aklıyla güzel kalabilen kadın karşısında, tüm özgürlük arayışlarını unutup form kazanmış iktidarını hatırlar. Bu en ucuz ve teslimiyetçi, kaçak dövüşün erkek şahsında dışavurumudur.

Oysa Rêber APO "Kadinsız yaşanmaz ama bugünün kadınıyla da yaşanmaz" tespitine varmak için kadının özgürlük mücadelesine bir ömür adadı. Kendini aşip evrensel hakikatin özüne ulaştı. Kadınlı özgür ilişkilene, arkadaş olma arayışı ta çocukluğuna kadar uzanır. Bu anlamda büyükleri taklit etme yanılgısına kapılmamış olmak Önderliğin en sade yanısıdır ve bu, kadınlı arkadaş olabilmenin yegâne yoludur, kadın kişiliği çok karmaşık gibi yansıtılsa da esasta kadınlı yoldaş

olmanın bir kuralı da doğal ve çıkarılsız bir hafızaya sahip olabilmektir. İnsan sevdiği için ölümü göze alamıyorsa, sevmekten bahsetmemelidir. İnsan sevdiğini kendi emek ve ahlakiyla yaratamıyorsa sevdiğinden anlamıyor demektir. Tam da bu noktada Önderliğimiz bütün insanlığın en yürekli insanıdır, en cesur tarihidir. Sevilebilen kadının can yoldaşdır, kadınca duygu ve akıl deryalarında en özgür yüzen insandır. Sevilebilecek kadın olmadan insanlığın var olamayacağını en iyi bilen ve bütün amacını güzel kadın yaratımlarına adayan, bütün çağların hilekâr tanrılarına baş kaldıran kahramandır. Ve kadına dair yazdığı binlerce sayfanın birkaç satırında şöyle demektedir:

"Sevilecek kadını yaratmak en temel görevimdir. Bir kadını kahramanlaştırmak kolay değil. Sanırım bunu anlayabilecek durumdasınız. Belki adı unutulmuş Kürt halkının daha fazla unutulmuş Kürt kadından, dünyanın ender rastlayacağı bir kahramanlığa yol açmak büyük bir hünördür ve çok büyük bir edeptir. Sevmek çok heyecan verici bir olay, güzelliği geliştirmek çok heyecan verici bir olay. Her şeyden önce çok büyük bir yürek, cesaret olayıdır. Aslında bu önemli oranda edebiyatın işidir. Bunu gerçekleştirebildik. Sadece kahraman kadını değil, savaşan kadını, yaşamsal kadını da ortaya çıkarmak benim için önemli. Beni sürükleyecek, kendisiyle çok ileri düzeyde yaşama çekebilecek kadın olsa alkışlarım. Büyük bir yarış olsun, bu güzel bir şey olur, çok tarihi ve çağdaş olur."

Görüldüğü gibi güzellik yaratılmadan sevgi ya da sevillecek olan oluşmuyor. Bir özgürlük militanının en temel işi güzellik yaratmaktır. Bunun için tırnaklarımızla Mezopotamya'nın bütün topraklarını kazıyıp tanrıçaların izine ulaşmalıyız ki yaşamak, güzelleşmek, sevmek ve sevilmek için bir gerekçemiz olsun. Yoksa bugünün gerçekliğine, kadınına ve erkeğine bakıp gerisin geri kaçmamak mümkün değil, biz neydik, ne olduk diye sormanın başlangıç noktası, sonsuz bir arayış oluyor, belki de kadının özünü en iyi tanımanın yolu, yaşamın, özgürlüğün, arayışın ve sonsuzluğun karakterinin dışı olduğunu bilince çıkarmak oluyor. Bu doğal akışın dışına çıkmış, erkeğin gölgesine sığınan kadının en önemli olan yaratıcı ve üretken

özelliğini kaybetmesi, kendi özünden düşüşünü de ifade ediyor. Bu sebepten olsa gerek Önderlik gündemimize Tanrıçalaşma gerçekliğini koydu. Bizim için kadın karakterini, felsefesini, tarihini, aklını, duygu ve yaptırım gücünü tekrar araştırma ve verili içi boş, sistemin inşası kadın kimliklerini aşmanın yolları açılıyor.

Tanrıçalık Soylu Olmakta Isrardır

Tanrıça kültürü; insanlığın kaybettiğini kabul etmeme ve insanlığa kaybettirilen anlamı tekrar kazandırma kültürüdür. Tanrıça kültürü; pozitif ayrımcılığı, cins eşitliğini aşan, özgürlüğü esas alan akış halidir. Bu kültürün donmuş formlara gelmeyen, esnek, akışkan enerjinin özgürlükle ifade bulunduğu ve kadın özüne en çok yakışan kültür

şiddet ve fırtına tanrısı olarak biliniyor ve daha sayısız savaş, karanlık, ölüm ve yer altı tanrısı sıralanabilir. Tanrı hep gözetleyen, cezalandıran, sonsuz güçleriyle insanlar üzerinde korku yaratan, insan aklının eremeyeceği özgünlükte bir varlık olurken, tanrıça kültürünün en belirgin özelliği ve tanrılardan ayrılan temel farkı ise yaşamın ve insanların dışında veya üstünde olması değil, içinde ve ilişkili olması, yarattığı değerlerin yaşamsal, doğasal ve evrensel olmasıdır. Bu isimlendirmelerinden ve işlerinden de çok rahat anlaşılabilir bir gerçekliktir. İştâr Mezopotamya da aşk ve doğurganlık tanrıçası, İsis Mısır'da ana tanrıça, Hathor Mısır'da aşk ve neşe tanrıçası, Maat Mısır'da evrensel uyumu temsil eden tanrıça, Nut Mısır'da

Tanrı hep gözetleyen, cezalandıran, sonsuz güçleriyle insanlar üzerinde korku yaratan, insan aklının eremeyeceği özgünlükte bir varlık olurken, tanrıça kültürünün en belirgin özelliği ve tanrılardan ayrılan temel farkı ise yaşamın ve insanların dışında veya üstünde olması değil, içinde ve ilişkili olması, yarattığı değerlerin yaşamsal, doğasal ve evrensel olmasıdır.

olduğuna inanmak, yaşamak ve mücadele etmek için gerekçelerimizi çoğaltır.

Tanrıçalık bir konum değil, bir kültürdür ve kültürleşme insanlaşmayla direkt bağlantılıdır. Tanrıçalık kültürünün güncelleşmesi ancak kendinden nefret edecek hale getirilen kadın ruhunun gerçek tarihte arınmasıyla anlam bulabilir. Sonsuz bir aşkla egemenlikten boşanma düzeyinde kendini bulma, kendini arındırma, kendini yeniden yaratmanın iradesi ortaya çıkarılmalıdır.

Tanrıçalık, insanlık ve toplumsallığın doğal bir ihtiyacı olarak yaşamsallaşılıyor. Ama tanrı olma istemi, arzusu, kıskançlıkla, taklit edilerek sonradan ortaya çıkıyor. Tanrıların temel yaratımı egemenliktir. Mitolojilerdeki tanrı isimlendirmeleri ve işlerinin karakterinden de anlaşılacağı gibi bütün tanrılar insan özünden epey uzaklaşmış, yıkıcı eylemcileri ifade ediyor. Örneğin Adad, Sümer'de fırtına tanrısı, Anubis, Mısır'da ölümler tanrısı iken Seth de Mısır'da

gök tanrıçası, Bo Sümer'de sağlık tanrıçası, Vuyu Vedalarda rüzgâr tanrıçası, İsis Sanat Tanrıçası, Ninhursag Zagros dağ tanrıçası, İnanna da Mezopotamya'da Aşk Tanrıçası olarak bilinir. Oysa yukarıda bahsi geçen çok az tanrının meziyetine değinmiştik ki bu kötülük saçan tanrıların sayısı yirmi binlerle ifade edilecek kadar çok ama toplumsallık ve insanlık adına erdemleri yok. Tanrıçalık ise tersine bir erdemler toplamıdır. Tanrıçalık çoğul, tanrılık ise tekildir. Tanrıçalık kültürleşen bir toplumsal eylemin ifadesidir, tanrılık toplum üstü bir kurumsallaşmadır, istediğinde devlet olur, istediğinde fırtınalar estiren savaş komutanı...

Bugünden bakıldığında mitoloji insana çok eskileri anlatan bir öykü olarak gelebilir, ama eski olması bize uzak olduğunu ifade etmez. Zira her insan tarihin yaratımı bir varlıktır. Bilinmelidir ki mitoloji tarihte yolculuk yapmak isteyen insan için en çok gerekli olan haritadır. Bütün mito-

lojik öykülere bakıldığında görülecektir ki müthiş akıl ve duygu ile işleyen bir toplumsallık üstüne tahripkâr bir bireycilik inşa edilmiş, yine yaratan tanrıçılığa karşılık, ölüm fermanları yağdıran bir tanrı kurumu peyda edilmiştir. Burada sorun sadece sağaltan, neşe dağıtan bir tanrıçılığın yerine, savaşa yaralayan, öfke yayan bir tanrılığın geçmesi değil, sorun toplumların öz olan kültürel kimliklerini barbar ahdeden, kendini de uygar ilan eden iktidar kurumsallaşmasıdır. Ve bu sadece mitolojilerde yaşanan ve kalan bir gerçeklik değildir, belki de bugün halk kültürünün istismarını en çok yapan, birikmiş barbarlık ve iktidar birikimi kapitalizmin kendisidir. Bugünün yeryüzüne inmiş, her yere sızmış, en soyut ama bir o kadar da somut tanrısı devletleşmiş, bankalaşmış her türlü iktidara bulaşmış kapitalizmin ta kendisidir.

Tarihteki bütün hırsızların miras yedisi en büyük hırsız olan kapitalist sistem karşısında mücadelesiz kalmak, artık gerçekten kötülüğe teslim olmak, bütün kutsalıkların öldüğüne inanmak olacak. Oysa damarlarımızda kanla beraber tarihsel zerrelere dolaştığını, yapılan her haksızlığın bütün beyin hücrelerimizi sarstığını bilmek gerekir. Hele tanrıça soyundan gelme kadın ve erkekler olduğumuzu unutmamak gerekir- ki geçmişimize saygı duyalım, insanlığın şimdiki ütopyası olan özgürlüğün, hakikatin geçmişimizde yaşandığını bilmeksizin onur payesi olan tek bir adım bile olamaz. Özellikle kadınlar tanrıçalaşmanın asıl öz insanlaşma olduğunu bilerek mücadelede öncü olmayı gururla karşılamalıdır. Çünkü tanrıçalık soylu olmakta ısrardır. Tanrıçalık sadece tarihsel değil bir o kadar da günceldir. Her düzeyde ana tanrıçaya dayalı bir düşünce ve inanç yapısı geliştirmeyi amaç edinmek insanlığın aşkla yaşamasına kapıyı aralamak demektir.

Verimli Hilal'de ilk defa ana tanrıça Stêrk veya Star adı altında göğe yükseltilerek ölümsüzleştirilen kadın, bugün de yeryüzünü güzelliklere açıp her düzeyde iyilik, doğruluk için mücadele etmek tanrıçalıktan pay almış güzel kalabilen kadının işidir. Ana tanrıça kültü, bu çağında temel ideolojik kimliği olmak durumundadır. Tanrıçalar çağında kadın kültü güneş, ay,

yıldız gibi göksel değerlerle ifade bulurken, anlamlar da göksel ve yüceydi. Şimdilerde ise yerlerde sürünen değerlerin sözcüsü yapılmaya çalışılan kadın, tanrıça temsili doğal karakterini her gün yeniden diriltmelidir ki yaşam ancak bu şekilde anlam derinliğine yol açmaktadır. Tanrıça kültürünün neolitik tarım devriminin ürünü olduğu tartışmasız bir gerçek ve bu gün ilham kaynağı olarak önümüzde durmaktadır.

Tanrıçalıktan kasıt, kadının yüce değerlerini kendi kişiliğinde yaşatıp toplumu gerçek özüne döndürme çabasına yönelmeyi ifade ediyor. Ki Önderlik *"Yeni tanrıça dininin müminleri gibi çalışacaksınız"* dedi, bu bizim işimizin ve çalışmamızın ne olması gerektiğini de ortaya koymuş oluyor. Yitirilen insanlık değerlerini kazanmanın tanrıça kültüründeki adalet ve asaleti kişilikte somutlaştırmakla başlıyor. Tanrıça kültürü; kendini toplumuna adanmasını bilen kadın gerçekliğidir. Kadının geçmişine bağlılığı bu gün yapacağı her işte yansır anlam kazanmış bir varlık olabilir. Doğanın tahribine karşı amansız mücadeleciler olmak, çarpık, homojen insan tipi üreten okul ve eğitim sistemleri yerine kendi doğasına dönen çocukların bilge öğretmeni olmak, bir erkeğin değil, bütün insanlığın kutsal amaçlarının kadını olmak, demokrasinin, politikanın, ekonominin asal üyesi olmak ve bu göreve layık olmak bütün olmaların, yeni oluşumların adı oluyor. Bu işler tanrıçalık yoluna girmiş kadının işleridir. Zira geçmişin tanrıçaları da bu işleri kusursuz yapmaya çalışsan, kutsal kalmakta ısrar eden kadınlardı. Yaratan, doyuran, koruyan, eğiten, yöneten, üreten tanrıçalık ile bu gün topluma demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması, temelinde öncülük yapan kadınlık arasında oluşan farklar özsel değil, sadece koşulsaldır. Gelişen her türlü olumsuzluk sadece mücadele gerekçesidir. Mücadele de tanrıçanın en belirgin özelliğidir.

Önderliğin *"Ay kadar sade, ay kadar derin, ay kadar ilham verici olmalısınız"* sözünden de anlayacağımız gibi tanrıçalığın ilham verici derinliği ve sadeliği kişiliklerimizi kadının gerçek özüne ulaştıracak yegâne yoldur. Afrodit kadın tipinin güncelleştirilmesi bugünün çirkinliklerine karşı bir güzellik arayışı, aşkı özgürce yaşamak kadar, ken-

disi olabilmeyi ifade eden sahte yapılandırılmış kadın kişiliğinin tersine sadeleşen öz değerlerin kadın kişiliğinde somutlaşmasını ifade ediyor. Tanrıçılık bir toplumu, yeniden var etmenin bütün eylemlerinin yaratıcı gücünü, kadın gerçeğinin yaşama kattığı değerler bütününe anlam kazandırması ve yüceltilmesinin bir sembolü olarak kutsallaşmış oluyor.

PKK'de kadın özgürlük mücadelesi de hiçbir zaman salt kadına haklar vermeye dayalı bir stratejiye dayanmamış, toplumsal hayatın yeni değerler üzerinden yeniden düzenlenmesiyle özdeş ele alınmıştır. Bugün de Önderliğimizin kadın hareketi açısından öne sürdüğü model ve perspektifler aynı yaklaşımdan bağımsız değildir. Demokratik- ekolojik,

saygınlığı tekrar kazandırabilir. Bu anlamda tanrıçılık soyut bir kavram ve kimlik değildir. Özgüvenle yola koyulmak, duygu, düşünce, yetenek ve iradesiyle hareket etmek de tanrıçılığın temel özelliklerindedir. Sevgi, hoşgörü, sadakat, gibi kavramlar yaşam tarzı olarak benimsendiğinde verili sistemin tam karşısı bir karakter ortaya çıkar ve bu tanrıçılığın direniş dolu yolunun belki de ilk basamağıdır. Güncelde tanrıçılık en büyük direnişçilik olarak anlaşılmalıdır, özgürlüğü tekrar insanlık adına ısrar ve inatla kazanma direniş ve mücadelesi en belirgin tanrıça özelliklerinden sayılmalıdır.

Özgürlüğü en büyük aşk olarak ele almak, bu temelde egemen sistemin tüm aldatıcı aşk söylemlerine karşı, aşkın ger-

Tanrıçalaşma kültüründen esinlenerek özgürlük yoluna girmiş kadın, bugün amacını tanrıçanın yaratıcılık özelliği, ihtiyaçların bilinci ve bu yönlü arayışlarda gelişen yüksek duyarlılık, azim ve emekle gösterip yaşatabilir.

cinsiyet özgürlüğü toplum paradigması, temelinde hakimiyet ilişkileri yaratan bir sistemin aşılmasını hedeflerken, uygarlık tarihinin başından beri hakimiyet ilişkilerinin nesnesi konumuna getirilen doğa ve kadınla özgür bir yaşam etrafında şekillenmektedir.

Bugün de kadın özgürlük hareketimiz PAJK, tanrıçalaşma olarak formüle edilen özgür kadın kimliğini, aynı özle yaratmak istiyor. Bu da özgür yaşam gerçeğini ortaya çıkarabilecek kadın kimliğine atılmış yeni bir adım, yeni bir düzeydir. Özgür kadın kimliğini tarihin en gizlide kalmış kuyularından alıp günümüze taşımanın ve özgür kimliğini bulmuş kadın ile yeni bir toplumsal sitem yaratmanın formülüdür.

Tanrıçalaşma kültüründen esinlenerek özgürlük yoluna girmiş kadın, bugün amacını tanrıçanın yaratıcılık özelliği, ihtiyaçların bilinci ve bu yönlü arayışlarda gelişen yüksek duyarlılık, azim ve emekle gösterip yaşatabilir. Bu konuda yüreğinde inanç taşıyan kadın; kendi şahsında bir toplumu yüceltip, insanlığa kaybettirilen

çek gücü haline gelmeyi başarmak da tanrıçalık bilincinin bir ürünüdür. Bilmek gerekir ki amacı özgürlük olanlar, kadın karakterini tarihle ele almak, bugünün iddia düzeyini de kadın özünün yaratıcılığıyla özümsemek durumundadır. Özünü bulmuş kadın gerçekliğinin neler yarattığını ve neler yaratabileceğini bilmek, kendini sosyalizme, insanlığa adanmanın ön koşuludur. Bu anlamda devrim iddiası olanlar bu tarihi bilinçle çirkinliğe karşı savaşım yürütüp, güzellik yaratma eylemine girişebilir. Gerçek devrimciler; soylu olana inanmak ve insanlık değerlerine sahip çıkarak varlıklarına anlam katabilirler. Bir devrimciye en çok yakışan kimlik, bütün toplumu benliğinde somutlaştırmış tanrıçaların çocuğu olmaktır. Bu kimliğin onuru ile işe koyulmak gerçek onurdur. Özgürlüğün diğer adı olan bitimsiz enerji ile çalışmak ise, insanlığın öz değerlerine bağlı kalmakta ısrardır. Bunu başaran devrimci tanrıçaların öz çocuğu olma onuruna ulaşan, insandır.

PROMETELERE EN ÇOK İHTİYAÇ DUYULAN ÇAĞDAYIZ

Öldüren Erkeklik: Kabaca ya da Centilmençe

"Her Sabah Karını Döv, Sen Sebebin Bilmesen de O Biliyordur!"

Arap egemenliğine atfedilen bu söz, egemen erkekliğin şizofrenik iktidarlaşma halini anlatmaya yetmektedir. Doğu egemenliğinde kabaca dile gelen kadın düşmanlığı Batı egemen erkeğinin 'centilmenlik' kılıfına bürünmesiyle en küçük bir karakter değişimine yol açmaz. Aksine, daha tehlikeli bir sızma halini, içerilmiş bir hegemonya gücünü ortaya çıkarır. "Kadın Düşkünlüğü" deyimine uyacak tüm davranışlar ve eril dil, bu 'centilmen'in temel tarifini oluşturduğu halde "modern" kılığa bürünmüştür. Kadının kendini bu aldatıcı dünyaya kaptırması bala konduğunu sanarak pisliğe konan sineğin ölümünü çağırır.

İflas etmiş erkekliğin kendini modernite cilasıyla güçlü ve başarılı göstermesi, kadınla en küçük bir sorun yaşadığında tersine dönmekte ve tüm bu cilalar dökülmektedir. Bu erkek, kendini dünyanın merkezine koyar, yalancısıdır, inkârcısıdır, rol yapar, ele geçirmek ister, elde edince tabulaştırır; duygularını itiraf etmez, şiddete yönelir, duyguları zayıflık olarak görür. Her şeyde ilk olmalıdır, rekabetçidir, kusurunu yansıtmaz; tek renklidir, tekçidir,

despottur. Gelişen kadın bilinci karşısında kendini dönüştürmek yerine bastırma rolüne devam eder. Aslında iki dünya arasında kalmıştır, kararsızdır. Tek çaresi intihardır. İktidardan vazgeçmez, geçerse ölmesi gerekir. İktidarı en fazla kadın üzerindedir, kadınsız asla yaşayamaz. Kadından etkilenir, kıskançlıktan gözü kör olur, sahipleniciliği çok öne çıkar, adına da aşk der.

Ölümcül kimliğinde cinsiyetçilik, milliyetçilik, dincilik ve bilimcilik yazılı olan erkekliğin sırları, şifreleri deşifre edilmeden yaşamın hiçbir değerinden bahsedilemez. Aile olgusundaki sırlar ise devletin kozmik odası gibi çok gizlidir. Kadının isteği dışında dayatılan cinsel ilişki, ensest ve diğer şiddet türlerinin hepsi tecavüzdür. Bu düzende aileye yüklenen kutsallık, tecavüzü ört bas etmenin ve hatta meşrulaştırmanın aracıdır. Aşkla başladığı iddia edilen ilişkilerde bile ilk sorunda karşıtlaşmanın açığa çıkması, eşlerin birbirinden kopması iflaslı, yenilgili, güvensiz ve huzursuz erkekliğin bir yansımasıdır. Aynı olgu, kendini gerçekleştirememiş kadınlık için de geçerlidir.

Kendisi olamayan erkek ve kadın, iktidara bulaşmıştır. Sonuçta ilişkileri kuşatan sorunun iktidar olduğu anlaşılınca ortaya anlamlı bir arayış çıkabilir ve yeni

bir başlangıç yapılabilir. İktidardan arınmamış ilişkiler güvensiz ilişkilerdir. Güvenin olmadığı yerde aşktan bahsedilemez. Aşk, iktidarın bittiği noktada başlar. Bu nedenle Önderliğin "erkeği öldürmek" çözümlenmesi, aşk yolunu açan bir çözümleme olmaktadır.

Çözümlememiş Erkeklerle Yaşamak Yaşamın İnkârıdır

Toplumsal yaşamın olanca karmaşıklığı içerisinde cins ilişkilerinin belirgin bir çelişki arz etmediği dönemde insanın temel merakı kendinden en uzakta olan alanlar olmuştur; gökyüzü incelemeleri bunun göstergesidir. Doğadaki renkleri, sesleri, çelişki ve ilişkileri anlamlandıran insan, zamanla bunu cins kavrayışına yansıtmiş,

Kapitalizmin, kadını evden çıkarmakla kendine özgürlükçü bir paye biçmesiyle daha büyük bir aldatmaca olmuş; daha fazla iş gücü, sömürü kaynağı elde etmenin adına özgürlük denilmiştir.

Kadının bastırılmışlığı erkeğin dizginlenemez düzeyde sapkınlaşmasıyla tamamlanarak, hegemonya inşası kutsallaştırılmıştır. Bu düzeyden sonra temel problem, bastırılmış olan kadın doğasının açığa çıkarılması, karmakarışık bir hal almış olan erkek dünyasının ise çözümlenmesi olmuştur.

Erkeklik kültürü toplumsal rollerle tanımlanarak yaşam anlamdan, renkten, zevkten yoksun kılınmıştır. Binlerce yıldır erkeğe ve kadına yüklenmiş olan toplumsal cinsiyet rolleri sayesinde, anlamlı

Erkeklik kültürü toplumsal rollerle tanımlanarak yaşam anlamdan, renkten, zevkten yoksun kılınmıştır. Binlerce yıldır erkeğe ve kadına yüklenmiş olan toplumsal cinsiyet rolleri sayesinde, anlamlı bir birlik oluşturmaları adeta hayal haline gelmiştir

neolitiğin ana kadın eksenli anlam dolu yaşam düzeyi bu şekilde ortaya çıkmıştır.

Sınıflaşmanın toplumda yarattığı yabancılaşma karşısındaki tepki ise, arayışları daha yakına, insanın kendisine yönelmiş; kendini bilmek, kendini aşmak temel felsefe ilgisini oluşturmuştur. Yaşamın bütünselliğini sağlayan değerlerin yitirilmesi insanda derin bir boşluk oluşturmuş; kaybedilenlerin arayışı başlamıştır.

İnsandaki anlam ve hakikat yitimi, cins ilişkilerindeki uyumu yok ederek, yaşamın parçalanmasına yol açmıştır. Kadının nesne, erkeğin özne konumunda tanımlanması tüm doğa kavrayışını alt üst etmiştir. Devletli uygarlığın tüm mitolojik, dinsel, felsefik ve bilimsel anlatılarının hakikati perdeleyici rol oynamalarının ilk kaynağı, kadının nesneleştirilip sömürge haline getirilmesidir. Doğa ve toplum üzerindeki tüm sömürler ondan sonra gelmektedir. Bu kavrayışta kadın tabulaştırılmış, sırlarla kaplanmış, erkeğin hegemonya bayrağı altında eve kapatılmıştır.

bir birlik oluşturmaları adeta hayal haline gelmiştir. Her şey gelip geçici bir şimdye indirgenmiş; tüketim konusu yapılmayan hiçbir şey kalmamıştır.

Günümüzde kapitalist modernitenin yaşadığı kriz, hiçbir çağda olmadığı kadar zirveleşmiş; toplum tüketilme noktasına getirilmiş, çözüm üretme kabiliyeti ise dibe vurmuştur. İflas etmiş bir sistemin erkeği de iflas etmiştir. İflas yaşayan bir erkekle yaşanamaz. İflas etmiş erkekliğin kodları çözülmeden onunla ilişki kurmak, kadındaki tüm özgürlük enerjisinin adeta şok yöntemiyle sıfırlanmasına yol açar. Toplumsal aşınmayı derinleştiren bu ilişki tarzının bireyde yaratacağı kişilik yarılmaları onarılmaz bir tahribat olduğu gibi ne güdüsü, ne de duygusu insana haz verebilir. Yaşanan ilişkinin hazla, zevkle adlandırılmayacak kadar bitirici olduğu, iflas etmiş erkekliğin kendini tek yaşatma alanı olarak kadın bedeni üzerinde bulmasından anlaşılmalıdır. Şiddet ve tecavüz kültürünün ulaştığı düzey, egemen erkekliğin ölümcül erkeklik olduğunu

göstermektedir.

Doğru İlişki, Tarihe Doğru Yaklaşmaktan Geçer

Toplumsal sorunların kaynağına inildiğinde, temelinde eril aklın yaratımı olan devlet ve iktidarla karşılaşılır. Bu nedenle de eril akıl ile ne devlet ve iktidara karşı durulabilir ne de her hangi bir toplumsal sorun çözülebilir. Soruna yol açan bir akıl ile sorun çözülemeyeceği prensibi insan ilişkilerine ve özelde de cinsler arası ilişkilere indirildiğinde, eril akılla eşit ve özgür ilişkilerin geliştirilemeyeceği belirtilebilir. Egemenlik aklı toplumsal akıldan sapmadır; bir insanlık sapmasıdır. Bu aklın ne kölesi, ne de efendisi özgürdür. Aslında tam insan değildir. Bu nedenle de tüm ilişkileri problemlidir. Doğayla, toplumla, kendi cinsiyetle ve kadınla ilişkileri problemlidir.

Nasıl bir kadın, erkek ve nasıl bir ilişki sorularına ancak eril zihniyet aşıldıkça doğru yanıt verilebilir. Bir ön kabulü baştan ortaya koymak bir zorunluluktur: Kadını ezen sistemin yarattığı erkekle doğru bir yaşamın kurulamaz. Çünkü bu sistemi yaratan da erkek zihniyettir. Kadını ezen, köleleştiren bir sistemde erkek de ezilir, köleleştirilir. Fakat bu erkek, köle olduğu halde kadını köleleştirme çabasından geri durmaz. Bu durumu da olağan kabul eder.

Erkek egemenliğinin kendini olağanlaştırmayı, rıza temelinde meşrulaştırması hegemonlaşmasıyla mümkün olmuştur. Hegemon erkekliğin kendini sorgulaması beklenemez. Tarihsel toplumda kendi yerini egemenlik düzeyinde belirlemiş olup tüm toplumsal sorunlara kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla çözüm karakterinden uzaktır.

“Uygarlığın canavarlaştırdığı erkek aklı (bin bir hilenin, yalanın, savaş canavarlığının, ideolojik çarpıklığın, kısacası toplum ve çevresini yıkan aklın, teneke sesinden başka ses vermeyen analitik aklın) onsuz edemediği kadına bu muameleyi uygun gördükten sonra, insan toplumuna, çevresine neler yapmaz ki! Bu akli durdurmak, ancak yitirdiği toplumsal ahlak ve politikayı öncelikle yerli yerine koymakla mümkündür. Daha doğrusu, ancak bu temelde başlangıç yapılabilir.”¹

Tarihin eril okunuşu, kölece ilişkilerin hakikat yerine konulması anlamına gelmektedir. Doğru bir cins ilişkisi için öncelikle bu tek yanlı, eril tarih anlayışını aşmak gerekir. Bunun anlamı tarihte kadın kahramanlar aramak değildir. Tarihe sosyolojik yaklaşım gösterildiğinde cinslerin yeri de daha doğru tespit edilebilir.

Tarih nasıl ki ikili uygarlık akışına sahipse, kadın-erkek ilişkileri de aynı karakterdedir. Devletli uygarlığın başlangıcından günümüze, karşısında hep demokratik uygarlık yer almıştır. Demokratik uygarlığın hakikati özgürlüğü için direnen kadının hakikatiyle iç içe geçmiştir. Bu nedenle “kadın yoktur” demek toplumu yok saymakla eş anlamlıdır. Kadın her çağda direnmiştir. Temel cinsel kırılma dönemlerinde ağır darbeler almış olsa da hiçbir zaman tümüyle teslim olmamış, direnişini sürdürmüştür.

Tarihin diyalektik ilişki içindeki iki zıt kutbu, bedensel somutlaşmalar olarak kadın ve erkeğin değil, zihniyetlerin karşı karşıya olduğunu gösterir. Demokratik uygarlık tarihinde, kadın ve erkek toplumsal doğa içinde anlamlı bir bütünsellik oluşturmaktayken, iktidarcı zihniyet iki cinsi birbirine ve kendi cinslerine yabancı hale getirmiştir.

Toplumsallığa vurulan ilk komplovari darbe, erkek eliyle kadın üzerinde gerçekleştirilirken, erkek lehine bir karşıt düzen şekillenmeye başlamıştır. Fakat bununla erkeğin de ayağına pranga vurulmuş oluyordu. Bu paradoks, sınıfsallaşma sapmasıyla toplumda ezen-ezilen ikililiğini doğurmuştur. Burada egemen olan zihniyet erkek egemen zihniyettir ve toplumsallıkla ilgisi kalmamış, devletleşmiş, tekel gücü haline gelmiştir. Geri kalan tüm toplum, kadını ve erkeğiyle karşıt kutbu oluşturmuştur. Fakat karşıt kutbu oluşturan, direnen insanlığın safında yer alan erkek, egemen erkeklikten etkilendiği oranda kadını ezme anlayışını gösterebilmiş, sistemden farkını yarattığı ölçüde de kadınla anlamlı bütünselliği yakalamış; hem kadın, hem erkek tam insan olma yolunda yürümüştür.

Tarihi tekli bir uygarlık akışı şeklinde ele alan yaklaşım, kadını yok saydığı gibi, karşıt kutbu oluşturan demokratik uygarlığın direnen erkeğini de kendine benzeştir-

mek istemiş; ondaki özgürlük potansiyelini de yok saymıştır. Demokratik uygarlık kadın kimlikli bir uygarlıktır; klan toplumundan günümüze temel karakteri kadının rengiyle şekillenmiştir. Fakat burada demokratik uygarlık erkeğinin de farkını ortaya koymak gerekir. Bu bakış açısına göre, demokratik uygarlığın erkeği de direnen insanlık arasındadır. Demokratik uygarlığın erkeğini tümüyle devletli uygarlığın erkeğiyle aynılaştırmak, direniş gerçeğini inkâr etmek anlamına gelir. Zerdüştü direniş geleneğini göz önüne getirmek, bu farkı anlamaya yetmektedir.

Bu değerlendirme erkekteki dönüşüm potansiyelini anlamak açısından önemlidir. Kapitalist modernitenin erkeği, iflas etmiş düzeyiyle umutsuz bir vaka haline

sal değerlerinin kurnaz erkek tarafından gasp edilmesinin çarpıcı anlatımlarıyla doludur. Buna karşı kadın mücadele etse, dirense de, toplum üzerinde gelişen sınıfsallık, devlet ve iktidar gücü, başarıya fazla şans tanımaz.

Toplumun gasp edilen hakikatlerine karşı mücadelede kadın direnişinin yanında en anlamlı direnişin sembolü Promete'nin direnişidir.

Prometheus Erkek Tanrılardan Neyi Çalıyor?

Ateşi çalmasıyla tanırız Promete'yi. Ateşi tanrılardan çalmış insanlara vermiştir der mitoloji. Ateşin sadece ısı veren bir ateş olmadığını biliyoruz. En azından bu mitolojinin geliştiği topraklar öyle ateşi

Cins ilişkileri ancak demokratik modernite sisteminde özgürlük ahlakıyla gelişme zeminine sahip olabilir. Demokratik moderniteyi geliştirmeden, kapitalist düzen içinde de cins ilişkileri özgürce yaşanabilir demek, liberalizmin tuzağına düşmek olur.

gelmiştir. Dönüşüme en açık olan erkek, demokratik uygarlık çizgisinde direnen erkektir. Bunda kadının binlerce yıllık direnişinin, emeğinin payı vardır. Geleceğe umutla ve sorumluluca yaklaşmanın zemini, demokratik uygarlıktır. Erkekle anlamlı bir yaşam, demokratik uygarlığın çağımızdaki başarılı uygulanmasıyla mümkündür. Cins ilişkileri ancak demokratik modernite sisteminde özgürlük ahlakıyla gelişme zeminine sahip olabilir. Demokratik moderniteyi geliştirmeden, kapitalist düzen içinde de cins ilişkileri özgürce yaşanabilir demek, liberalizmin tuzağına düşmek olur. Demokratik modernite ne kadar yaşamsallaştırılmış, ahlaki-politik toplum ne kadar özgür yaşam imkanı bulmuşsa, cins ilişkileri de ancak o oranda doğru gelişme zeminine sahip olabilir.

Hakikat yitiminin ilk kaynağı kadın değerlerinin gasp edilmesidir. Toplumda özgürlük sorununun baş göstermesi de bu değer gaspıyla paralel gelişmiştir. Sümer mitoloji ve edebiyatı, kadın özgürlüğünün ve kendi yaratımı olan yaşam-

çok kavga konusu yaparak ele alan bir konumda değil. Yunan mitolojisi ılıman ülkenin ikliminden uzaktır. Çünkü yunan mitolojisi iktidarların kurulması üzerinden kurulmuş anlatılardır. Ateş de ışığı anlatan bir semboldür bu anlatıda. Işık ateşte sembolleşirken kendi içinde bilgiyi, aydınlanmayı, doğruluğu, açıklığı ve yakıcılığı da barındırmaktadır. Bunların hepsi Promete'nin tanrılardan çaldığı değerlerdir. Kurnaz tanrının çaldığı kadın değerlerini tanrılardan geri almak ancak Tanrıça anaya en yakın olan erkeğin başarabileceği bir eylemdir. Promete aslında ateşi çalmamış, onun yaşamak istediği toplumsallaşmanın elinden alınanları, çalınanları geri almıştır.

Aslında Promete'nin tanrılar tarafından kayalıklara çivilenerek ciğerinin kartallara yedirilmesi cezası hâkim eril sistemin Promete'nin ateşi çalması eylemine verdikleri karşılıktır. Tanrılarda somutlaşan eril hâkimiyete karşı gelmiştir Promete. Tanrısallıkları hiçe sayarak onların varlığına dair bir kuşku oluşturmuştur. Onun

cezası uzun süreli bir işkenceye maruz kalmak olurken Promete kendi inancını, eyleminin gerekçesini ve anlamını herkese anlatmayana ve belli bir kavrama düzeyi yaratmayana kadar ölümü kabul lenmemiştir. Her gün kartalların yediği ciğeri akşamdan sabaha kadar kendini yenilemektedir. Bu, sistemin insan erkeğinde her gün tükettiği özel yanların ve değerlerin ancak gece gündüz uyumadan, gerekirse yemeden ve içmeden gerçekleştirileceği düşünsel, zihinsel eylemle ve bunu insanlara anlatmasıyla, kendini sistem karşısında her an tamamlamasıyla ve özgür düşüncesini dile getirmekten hiçbir surette kaçmamasıyla mümkündür.

rı Zeus'un sistemine karşı muhalefete başladığını mitoslarda görürüz. Elindeki bilgi tekeline kaybetmek istemeyen, dahası karşısında bilinçlenmiş, irade sahibi ve özgür bir varlık istemeyen baştanrı Zeus'un öfkesi çok büyük olur. Ayağının altındaki toprağın kaydığını gören Zeus bir taraftan hamî Prometheus'u, diğer taraftan da insan toplumunu cezalandırır. Prometheus Kafkas kayalıklarına çivilenir, ciğeri her gün kartallara yedirilir. Bu ceza karşısındaki duruşu çok görkemlidir.

Prometheus mitinin birkaç varyantı vardır. Aiskhylos'un tragedyası bunlardan en fazla bilinenidir. Burada yapılan cezalandırmaya karşı duruşunu yaşadığı acılara katlanamayıp ölmek isteyen lo'ya

Titan soyundan olan Prometheus, ana tanrıça Gaia'nın yarı tanrı bir torunu olarak egemenlikçi sistemin baştanrısı Zeus gibi, içinden geldiği kaynağa, onu yaratan öze karşı suç işlemez. Tam tersine bu suçlulara karşı mücadeleyi esas alır.

Yunanca'da Prometheus sözcük olarak "hızlı düşünen, ileriye gören" anlamına gelmektedir. Prometheus'u Yunan dünyasında erkek egemenlikçi sistemle kıyasıya ve çok bilinçli bir mücadele içinde görürüz hep. Titan soyundan olan Prometheus, ana tanrıça Gaia'nın yarı tanrı bir torunu olarak egemenlikçi sistemin baştanrısı Zeus gibi, içinden geldiği kaynağa, onu yaratan öze karşı suç işlemez. Tam tersine bu suçlulara karşı mücadeleyi esas alır. Onu bütün mitoslarda baştanrı Zeus ve onun sistemiyle çelişki ve çatışma içinde buluruz.

Ölümlü varlıklar olan insanların en büyük koruyanı, kollayanı Prometheus'tur. Bilgelik tanrıçası Metis'ten talan, zorbalık ve gaspla Zeus tarafından ele geçirilen bilgiyi, insanlara getirmek Prometheus karakterinin en belirgin özelliğidir. Bilginin, bilmenin öneminin çok iyi farkında olan Prometheus, egemenlerden ateşi çalarak insanların aydınlanmasını sağlar. Burada 'ateş' ile sembolize edilen bilgi ve bilmedir. Ateşi alan, diğer anlamda bilgilenen insan toplumunun baştan-

verdiği şu yanıtta ortaya koyar:

"Benim acılarıma hiç katlanamazdın demek!"

Kader ölmeme de izin vermiyor benim; Yalnız ölüm kurtarabilirdi beni, Oysa benim işkencelerimin sonu yok Zeus tahtından düşmedikçe."

Bu duruşunu babasının şu sözlerine rağmen korur:

"Yine de uslanmış değilsin, diretiyorsun,

Dertlerine dert katmaktan korkmuyorsun.

Benden öğüt dinlersen, dikine gitme."

Onu kayaya çakan Kratos (Güç) da şöyle der:

"Her varlık çoktan bir kaderle yükümlenmiş,

tanrıların başıdır yalnız yükümlü olmayan:

'Zeus'tan başkası özgür değildir.'"²

Prometheus, bilgelikle yoğurduğu direnişinden ve sadece baştanrıya ait kılınmış olan 'özgür duruş'tan asla vazgeçmez. Kendisine çizilmiş kader sınırlarını kabul etmeyen, dahası sınır koyuculara karşı sa-

dece bireysel anlamda değil insan toplu-
munu özgürleştirmek suretiyle mücadele
eden özgür bir gerçekleşmedir onunkisi
ve başaracağından da emindir. Bilgeli-
ği kendisini kahin yapmış ve nasıl ki ana
tanrıça Gaia, Kronos'un gidici olduğunu
öngörmüşse, o da mücadeleyle bilir ki
Zeus'un tahtı kalıcı değildir.

Prometheus'un ateşi çalmasının ar-
dından Zeus'un ikinci büyük cezası ise
insanlara olacaktır. Zeus Prometheus'a
uyguladığının aksine, insanlara daha
ince yöntemlerle gider. Zeus insanların
'sevmeye ve okşamaya doyamayacakları'
bir kötülük olarak formlaştırıldığı kadın
tiplemesini yaratır. Tanrılar tüm maharet-
lerini sergileyerek o güne değin henüz
sadece erkeklerden oluşan insan toplu-

medir. Zaten bu nedenledir ki ne egemen
erkeğin vardığı doruk olan tanrılaşma ne
de sıradan bir gerçekleşme olan 'ölümlü
insan' durumu onu ifadelendirebilir. O bil-
gece ve özgürce yaşayan bir yarı-tanrıdır.
Ondan özgürlük ve hakikat arayışçılarına
miras kalan, egemenlikçi sistemin reddi
ve kendini sınırsız bir enerji akışkanlığı
içinde hep var etmedir.

Akıl gücünü kendi denetimine alan
Zeus, insanı köleleştiren ve her şeyi ken-
di hegemonyasından ibaret gören hakim
uygarlıktır. Edindiği bilgi Promete'nin
kendi konumu ve tanrılar karşısındaki
savaşında ona yeni kapılar açar. Promete
onu yargılayanlara karşı tarihsel toplum-
sallığı savunur. Tanrıların egemenliğini
ve insanların köleliğini kabul etmez. Ye-

*Promete, hakikat olmadan yaşamın olamayacağıının
farkına varmış, insanlığın karşı karşıya bulunduğu
tehlikeyi ve geleceği ön görmüştür: Yaşam ya özgürce
olacak ya da olmayacaktır! Tanrıların el koyduğu ateşi
insanlığa iade etme cesaretini gösterirken Promete neyle
karşılaşacağıının bilincindeydi.*

muna kötülükleri yaymak, aslında toplu-
mu dağıtmak için kadını yaratırlar. "Tüm
tanrıların armağanı" anlamına gelen Pan-
dora adlı ilk kadın böylece yaratılmış olur.
Prometheus'un bilgeliği ve öngörüsü
burada da olağanüstüdür ve devrededir.
Ancak kardeşi Epimetheus onun göster-
diği yoldan gitmez.

Prometheus'un kardeşine yaptığı nasi-
hat her zaman için şu olmuştur: "Zeus'tan
armağan alma!" Ancak tüm tanrıların bir
mahareti ve Afrodite çekiciliğinde olan
Pandora'yı kabul etmekten kendini alıko-
yamayan Epimetheus, egemenlikli siste-
min çıkarları için tasarlanmış 'kadın' kar-
şısında zaafına yenilen bir tiplemedir.
Bunun tam tersine Prometheus ise kendi-
ni en güzel olarak sunan kadın da dahil
hakim tanrılardan gelen her şeyin mutla-
ka reddedilmesinden yanadır. Bu yönüyle
de o gerçekten de bilgeliğin, özgür insan
duruşunun somutlaşmasıdır. Esir edildiği
halde bile kendisini esir edenleri esaret al-
tına alabilecek denli güçlü bir gerçekleş-

nilmez tanrı Zeus'u kuşkuya düşürerek
onun etkisini kırar ve onu kuşkulandırır.

Promete, hakikat olmadan yaşamın
olamayacağıının farkına varmış, insanlığın
karşı karşıya bulunduğu tehlikeyi ve ge-
leceği ön görmüştür: Yaşam ya özgürce
olacak ya da olmayacaktır! Tanrıların el
koyduğu ateşi insanlığa iade etme ces-
aretini gösterirken Promete neyle karşıla-
şacağıının bilincindeydi. Tutsak edildiği
kayalıklarda her gün ciğerini parçalayan
kartal Promete'nin direnişini daha da pe-
kiştirmekten başka sonuca yol açmaz. O
kartal egemenlikli sistemin, merkezi uy-
garlığı mitolojik fenomenidir. Ve Promete
de her gün kartalların yediği ciğerini gece
sabaha kadar yenileyerek, bugün Onu ör-
nek almaya yönelen erkeklere şunu söy-
lemektedir:

- Hakim sistem seni parça parça da etse,
zamanı yaratan olarak yaşayacaksın.

- Gece gündüz uyumadan kendini va-
redecek, özgür gerçekleştirecek, onun
eksilttiklerini tamamlamayı varolmanın

kaçınılmaz kuralı bileceksin.

- Böyle olmazsan, yok olmak için zaman sana hiçbir şans tanımayacak ve anında yok olacaksın. Varolmak için olduğu kadar yok olmak için an yeterlidir. Senden alınanları her an yaratmak zorundasın. Yaratmadığın an yok olursun.

- Düşünmeden hiçbir zaman parçasını yaşamış saymayacaksın.

- Özgür düşünceye ve hakim sistemlerin düşündürmeyişlerine karşı en büyük mücadelenin düşünmek olduğu bilinciyle özgür varoluşun zihniyetle başladığını asla aklından çıkarmayacaksın.

- Seni vareden, yaratan ve yaşatan değerleri hiçbir zaman unutmayacaksın.

- Yaşamın en sıcak iklimde de olsa ateşten, ışıktan, bilgiden ve yürek-beyin bir-

leşmesi, çağın kirlenmiş egemen erkek ve bastırılmış köle kadın kimliğine karşı reddin ifadesidir. Köle kadınla yaşanmayacağı gibi egemen erkekle de yaşanmaz. Bu gerçek beyin ve yüreklere kazınmadan, özgürlük ve hakikat arayışı gerçek karşılığını bulamaz.

Her insanda potansiyel olarak enerji saklıdır. Yaşamı doğru tanımlayabilmek, saklı enerjinin açığa çıkmasıyla, hakikate dönüşmesiyle mümkündür. Yaşamın büyük öğreticileri olan acı ve zevk duyguları bilinçli insan eylemiyle özgürlük enerjisine dönüşür. Bilinç ögesi dışlandığında enerjiler "an" içinde birbirini tüketir.

Acıyı ve zevki "kadını elde etme" temelinde yaşayan yozlaşmış güdü ve duyguların erkeği, yaşamı sınırsız acılara ya da

Her insanda potansiyel olarak enerji saklıdır. Yaşamı doğru tanımlayabilmek, saklı enerjinin açığa çıkmasıyla, hakikate dönüşmesiyle mümkündür. Yaşamın büyük öğreticileri olan acı ve zevk duyguları bilinçli insan eylemiyle özgürlük enerjisine dönüşür. Bilinç ögesi dışlandığında enerjiler "an" içinde birbirini tüketir.

likteliğinden uzak olmayacağını bileceksin.

Prometheus, Erkeğin Özgür ve İnsanca Yaşammasının Sembolüdür

Prometeleşme olarak sembolleştirilen kimlik, erkek açısından insanca ve özgürce yaşamının ölçüsü olurken, kadın açısından ise kabul edilebilir erkeğin ölçüsü olmaktadır. Kendisi olabilen kadın ve erkek anlayışı, yaşamın anlam gücünü gün gün keşfeden ve inandığı felsefi değerlerde pratikleşmeyi başarabilen; yaşamayı ve yaşatmayı ahlaki-politik temelde gerçekleştiren toplumsallığın temel harcıdır. Tüm çağların hakikat öncüleri, özgür yaşam olması dışındaki tüm seçenekleri red etmiş, paramparça edilmeyi, ateşlerde yakılmayı, işkenceleri, hapisleri, sürgünleri ve yalnızlığı göze alarak insanlığın hakikat bayrağını özgürce taşımışlardır.

Tanrıçalaşma-Prometeleşme belirlemeleri çağımızın red ve kabul ölçüleridir. Kadının tanrıçalaşması ve erkeğin özgür-

sınırsız zevklere boğma anlayışıyla yaşam hakikatinden kopmuştur. Önderliğin iki duygu hakkındaki yorumu, yaşamın farkındalığı ve ilişkilere bilinçli yaklaşmak açısından önemlidir: *"İki his de yaşamın farkını hatırlatır. Ne kadar zevklenilirse yaşam o denli fark edilir, benimsenir; ne kadar acı duyulursa, yine yaşam o denli fark edilir ve bu sefer benimsenmez ve sürdürülme istenmez. İkisi de öğrenmenin keskin okullarıdır. Zevkin ve acının öğretici değeri yüksektir. Zevk büyük öğretir, fakat uğruna her tür çılgınlığa da yol açabilir. Acı yine büyük öğreticidir, dolayısıyla yaşamın değerinin güçlü takdirine yol açar. Zevkin sonu acıya oldukça yakinken, acının da sonunda zevkli yaşam şansı yüksektir. Yaşamlar kendi aralarındaki farkı daha iyi görmek, daha çok zevklenmek, acı çekmek biçimindeki öğrenmelerle ortaya koyarlar."*³

Acıyı ve zevki sadece cins ilişkilerine indirgeyen yaklaşım, toplumsallıktan uzaklaşır. Cins ilişkilerinde yaşanan acı ve zevkin toplumsallıkla bağlantılı bir düzey ka-

zanması, doğru bir ilişkinin gelişmesine yol açabilir. Aksi halde, "yaşamın sürdürülmek istenmemesi" veya "her türlü çılgınlığa yönelmek" sadece bir anda olup bitebilir. O kritik anda akıl en özgür, en verimli düzeyine ulaşabileceği gibi adeta durma noktasına da gelebilir. Bu kritik eşiği aşmadan yeni bir bilme, öğrenme düzeyine ulaşamaz. Krizli-bunalımlı ilişkiler anında aklın yol göstericiliği veya en kabasından acı veya zevk duyguları esas yönlendirici durumuna gelir. Sevgiye eşlik eden acı ve zevk duygularının insanı güçlendiren özelliği vardır. Fakat yeşerdiği toprak güneş almalı, susuz bırakılmamalıdır. Toprak, insanın toplumsallığına güneş ve su onun ahlaki-politik düzeyidir. Gelişkin bir özgürlük bilincine kavuş-

halinde ortaya koymuştur. Bu maddeler dergimizin giriş bölümünde verildiğinden tekrar etmiyoruz.

Özgürlüğe adım atmış her kadın ve erkek kimliğinde açığa çıkan hakikat değeri, yaşamı yeniden anlamlı kılmaya yol açmaktadır. Bu doğrultuda mücadelesini derinleştiren Kürt kadınının açığa çıkardığı özgürlük değerleri şimdiden insanlığa umut olmaktadır. Kürt erkeği, egemen sömürgeci güçlerin çarpıtması altında tıpkı kadın gibi ezilirken, kendisi de tüm yurtsuzlaştırılmanın, topraksızlaştırılmanın, tarihsizleştirilmenin acısını kadından çıkarırcasına kraldan daha kralcı kesilebilmiştir. Kürt erkeğinin dibe vurmuş karakterini yerle bir edip yeni bir erkek kimliğini özgürlük temelinde inşa etmeyi başa-

Özgürlüğe adım atmış her kadın ve erkek kimliğinde açığa çıkan hakikat değeri, yaşamı yeniden anlamlı kılmaya yol açmaktadır. Bu doğrultuda mücadelesini derinleştiren Kürt kadınının açığa çıkardığı özgürlük değerleri şimdiden insanlığa umut olmaktadır.

madan, onun hissiyatını derinden yaşamadan basit ilişkilerin kurbanı olmaktan kurtuluş olmaz. Basitlikten sıyrılmak paradigma değişikliğini gerektirir.

Yeni bir aşk paradigmasına ve onun toplumsal zeminine kavuşmadan aşkın yaşanmayacağı bir çağdayız. Bu nedenle toplumsal özgürlük koşulları oluşana kadar yapılacak olan denemeler imkansız-imkansızlığı derinleştirir. Aksi durumdaki ilişki denemeleri aşkı imkânsız hale getirir, iflas ettirir: Öldürür. İmkânsız olana veya iflas edene de aşk demek bir yanılmadan başka bir şey olmaz. Çünkü aşk, imkânsız olur kıldır. Başarısızlığı başarıya dönüştürendir. Yeni aşk paradigmasına göre, düşler gerçeklerden daha hakikidir. Yaşanan gerçeklik, aşkı mümkün kılmıyorsa hakikat değerinin olmadığı anlamına geliyor.

İlişkilerin somuta nasıl taşırılacağı sorusu, ancak yeni paradigma ilkelerine hayatiyet kazandırılmasıyla yanıtlanabilir. Önderliğimiz bu ilkeleri Demokratik Uygurlik Manifestosu'nun 5.cildinde maddeler

ran PKK ve PAJK'ın demokratik moderniteyi inşa gücü, bu ölçüyle kanıtlanmıştır.

PKK ve PAJK kimliğinde dile gelen ideolojik mücadele Kürt erkeğine hayal edemeyeceği kadar büyük bir dönüşüm gücü kazandırmıştır. Mücadelede başarılı olan insan sevilen insan haline gelmiştir. Aşka-sevgiye yüce bir değer biçen hareketimizde, bireysel duyguların toplumsal mücadelemizin önüne geçmemesi esas alınır. Duygular mücadeleye bağlandıkça yüceleşir ve aşkı-hakikati mümkün kılar. Toplumsallaştıkça yaşamı yaratır. Erkeği-kadını hakikat temelinde dönüştüren bir ideolojiden daha yüksek değerde olan bir aşktan bahsedilemez. Bu nedenle PKK ve PAJK kimliğini kazanmak en büyük aşktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- A. ÖCALAN-Özgürlük Sosyolojisi
- 2- Azra Erhat- Mitoloji Sözlüğü
- 3- A. ÖCALAN-Uygurlik

KADIN KURTULUŞ İDEOLOJİSİ, ÖZGÜR EŞ YAŞAM YOLUNUN IŞIKLI ÖNCÜLÜĞÜDÜR

Kürdistan'da PKK hareketi ile birlikte gelişen kadın özgürlük mücadelesi özü itibarı ile özgür toplumsallığı yaşama, bunun için kendi demokratik modernitesini inşa etme hareketidir. Toplumların özgürlükleri, her iki cinsin özgür eş düzeyde yaşama katılımları ile mümkün olacaktır. Bundan dolayı PKK'de verilen mücadele ve kadın eksenli yaşamın örgütlenmesi özgür eş yaşamın yaratılması mücadelesidir.

Sistemler kendilerini örgütlerken belli bir düşünce tarzını esas alır ve o çerçevede kendilerini kurumlaştırmaya çalışırlar. Her döneminde kendine has düşünce yapıları vardır ve yaşam da o düşünce etrafında kendini örgütleyerek sürdürmeye çalışır. İdeolojileri de düşüncenin sistemleşerek yaşamsallaşması ve toplumsal mücadeleye dönüşmesi olarak ele alırsak, ideolojisiz yaşanamayacağını görebiliriz. Çünkü ideolojiler yaşamı belirleyen düşünce sistemleridir. Bu haliyle ideolojiler toplumların zihniyet yapılarını da belirlerler. Doğal toplumda yaşam tüm doğallığıyla anatanrıça etrafında özgür, eşit ve komünal değerlerle büyüleyiciliğini sürdürürken toplumun çıkarlarını esas alma her zaman daha öncelikli olur. Yaşam doğal akışında komünaliteyi esas alan bir ideolojik yapılanma zihniyetiyle özgürce yaşanır. Yaşamın büyüleyiciliği, mitolojik anlatımlarla daha da çekici hale

getirilir. Hiyerarşik yapılanmaya geçişle birlikte mitolojiler tanrısal örgütlerle kurulmaya başlar. Mitolojiler yaşamın inanç biçimi haline getirilerek kutsallaştırılır. Mitolojilerde tanrı ve insan ayrımı başlar. Tanrı ve kulların oluşturulmasıyla birlikte köleci zihniyet yapılanmasının temelleri de atılmış olur. Her şey tanrılar için ve tanrılar etrafında örgütlenirken, tanrıça kültürü yavaş yavaş zihinlerde silinmeye başlar. Tanrıça kültürünün zihinlerde silinmesiyle kadın yaşamın dışına atılır. Her şey egemenler ve tanrılar için olmaya başlar. Uygarlık sisteminin gelişim aşamalarında bu zihniyet yapılanması şekil değiştirse de özünü değiştirmeden günümüze kadar varlığını sürdürür. Bu sistemde artık kadın yoktur. Aslında kadın somutunda, özgür yaşam yoktur. Emek, dayanışma ve çalışma aşkının yok edildiği gasp, çalma, yalana dayalı yaşamınsa kader olarak görüldüğü bir sistem meşru görülmeye başlanır.

Erkek egemenlikli sistem kendini yaşamın her alanında kurumlaştırdıkça, kadını sistemine hizmet temelinde tüm alanlarına yerleştirir. Kadın artık bir metadır. Alınıp satılan, canı istediğinde dövülüp atılan, kendisi hakkında hiç söz sahibi olmayan bir nesnedir. Erkeğin iktidarını güçlendirendir. Toplumda kadının bu kadar yok sayılması, köleleştirilmesi beraberinde toplumun köleleştirilmesini de ge-

tirmiştir. Bu gün kapitalist sistem kendini kadın şahsında toplumun köleleştirilmesi üzerine yaşatmaktadır. Hem de bunu bireyin özgürlüğü adına yapmaktadır. Köleliğin bu kadar içselleştirilmesi özgürlük arayışlarının olmamasını da geliştirmiştir. Erkek egemenlikli sistem kendisini öyle bir kurumlaştırmış ki; ona karşı mücadele etme yeni bir sistem ve yaşam tarzını oluşturma şurada kalsın, bunu düşünmek bile imkânsızlaşmıştır. Erkek egemenlikli ideoloji dışında bir ideolojinin ve yaşam tarzının da olabileceği düşünülmemiştir gibi içinde bulunduğu sistem de adeta her şey bir kader olarak görülmüş, kadere boyun eğmek dışında bir alternatif geli-

toplumda da daha derin sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Erkek egemenlikli sistemin içinden sisteme karşı mücadele yürüten bazı hareketler gelişse de bir ideoloji olarak ele alınmadığı için sistemler içinde erimekten kurtulamamışlardır. Bu yönlü 18.yüzyılda örgütlenmeye başlayan kadın hareketlerinde de kadının sorunlarını köklü ele alıp çözüm geliştirme, özgür toplumu oluşturmada kadının misyonunu belirleme olmamış, kadına sistem içinde verilen bazı haklarla sınırlanılmıştır. Erkek zihniyetiyle yaratılmış olan sistem doğru ele alınıp çözümlenmediği sürece kadının ve toplumların özgürleşmesi de bir hayal olmaktan

Sosyalist mücadele yürüten hareketlerde de kadına yaklaşımda çok farklılıklar olmamıştır. Yürütülen mücadelelerde öncelik ya ulusların kurtulmasına ya da sistemlerin değişmesine verilmiştir. 'Önce sistemimizi kuralım, toplumu kurturalım sonra kadını düşünürüz' tarzındaki yaklaşım ulusların kurtulmasına yeni sistemin kurulmasına rağmen özgürlüğü getirmemiştir. Kadın özgürlüğüne dayanmayan bir sistemin uzun süre ayakta kalamayacağı düşünülmemiştir için yapılan tüm devrimler de uzun ömürlü olmamış, toplumda da daha derin sorunların yaşanmasına neden olmuştur

tirmemiştir.

İktidar Eksenli Sistemler Kölelik Dışında Bir şey Getirmez

Sosyalist mücadele yürüten hareketlerde de kadına yaklaşımda çok farklılıklar olmamıştır. Yürütülen mücadelelerde öncelik ya ulusların kurtulmasına ya da sistemlerin değişmesine verilmiştir. 'Önce sistemimizi kuralım, toplumu kurturalım sonra kadını düşünürüz' tarzındaki yaklaşım ulusların kurtulmasına yeni sistemin kurulmasına rağmen özgürlüğü getirmemiştir. Kadın özgürlüğüne dayanmayan bir sistemin uzun süre ayakta kalamayacağı düşünülmemiştir için yapılan tüm devrimler de uzun ömürlü olmamış,

öteye gitmeyecektir. Erkekle özdeşleşen iktidar eksenli sistemin yaşamda kölelik dışında bir şey getirmediğini yaşadığımız her anda görmekteyiz.

İnsanlık ömrünün en özgür çağları olan doğal toplumda tanrıça kültürünün yaşamı oluşturduğu dönemden, hiyerarşinin gelişmesiyle eser kalmamıştır. Bundan sonra yaşam tek renk olarak erkek egemenlikli zihniyet etrafında gelişirken, kadın eksenli bir yaşamın yaşanabileceği akıllara hiç getirilmemiştir. Uygurlik sistemini en iyi tahlil eden ve bu sistemi değiştirmekte iddialı olan Önder APO özgür yaşamın kadın etrafında, kadın eksenli olacağı bilinciyle kadının Kürdistan özgürlük mücadelesine çekmiştir.

Toplumların özgürlüğünün kadının özgürlüğünden geçtiğinden hareketle özgür yaşamı ilmek ilmek örmek, içinde yaşanılan sistemi doğru çözümlenip alternatifini yaratmakla mümkündür. Kürdistan özgürlük mücadelesi aslında kadının özgürlüğü temelinde toplumların özgürleştirme mücadelesidir. Uygarlığın gelişimiyle büyük kaybeden kadının konumu Kürdistan'da çok farklı değildir. İnsanlığın toplumsallaşmasında başat rolü olan tarıca kültürünün temsilcisi kadın, Kürdistan gibi tarihten silinmeye çalışılmıştır. İnsanlığın toplumsallaşma beşiği olan Kürdistan eşsiz coğrafyası, zengin yer altı kaynakları, verimli toprakları ve iklimiyle sürekli ilgi merkezi olmuş, sömürgeci güçlerin istilalarından kurtulamamıştır. Bir bütün denetim altına alınamayınca da parçalara bölerek üzerinde etkinlik kurulmaya çalışılmıştır. Uygarlık güçlerinin tüm saldırılarına rağmen dimdik ayakta kalmasını başaran Kürt toplumunda, özgür yaşam tutkusuyla en çok direnen de kadın olmuştur. İmha, istila ve iradesizleştirme karşısında direnişin sembolü olan Kürt kadını isyanlarda etkin olarak rolünü oynar. Koçgiri'de Zarife, Dersim'de Bese, Amed'de Perixan olur. Bunlar gibi nice Kürt kadını sömürgecilerin eline geçmemek için kendilerini, uçurumlardan, köprülerden atarak direnişin adsız sembolleri kendilerinden sonraki direnişçilerin mirası olurlar. Kürdistan'da yürütülen tüm savaş ve isyanlarda örgütleyici ve aktif güç olarak katılan kadın, egemenlikli sistem zihniyetinin kurbanı olan Kürdistan gibi denetim altına alınarak yaşamın dışında bırakılmaya çalışılır. Doğal toplumun özgür ruhuyla özgürce yaşamını örgütleyen bir halkı susturmak ne kadar imkânsızsa, aynı toplum içinde kadını da susturmak aynı derecede imkânsızdır. Çünkü toplumsallığın oluşumunda kendi varlığını kök hücre yapan kadın direnişi, en küçük bir özgürlük kıvılcımını gördüğünde onu özgürlük ateşine çevirmesini bilecektir.

Kürtler için PKK'nin çıkışını da özgürlük kıvılcımının alevlenmesi olarak ele alabiliriz. Kendinden önceki hareketlerden belli düzeyde etkilenmeler yaşansa da PKK hareketi diğer sosyalist hareketlerden ve ideolojilerden farklıdır. Özgür Kürdistan'ın yaratılmasında verilen sosya-

list mücadelenin temelini özgür bireylerin yaratılmasını, kişilik çözümlenmeleriyle ele alan, yine kadının özgürleştirilmesinde, kadının özünü özgünlüğüyle ele almasıyla PKK bir ilki yaratma hareketidir.

Kürdistan özgürlük mücadelesinin başlatılmasında Önderliğin arayışları belirleyici olmuştur. Yaşamın özgür eş düzeyde örgütlenmemesi Önderliğin arayışlarını daha güçlendirmiştir. Özgürlük arayışlarıyla diğer çocuklarda farklı olan Önderlik ailenin ve özellikle annesinin onu istediği gibi büyütmesini kabullenmediği için kendi yaşamını daha o yaşlarda kendisi belirlemeye çalışmıştır. Annesinin onu denetimi altına almak için kullandığı tüm yöntemleri her fırsatta reddeden, kendi toplumsallığını kendisi oluşturan bir birey olmuştur. Verili sistemde yaşamın tüm alanlarını sorgulaması temel yaşam arayışı olurken, en çok dikkatini çeken konu ise kadın ile erkek arasındaki ilişkilene boyutu olmuştur. Annesiyle sürekli kavgalı olması biraz da bu dayatmaları kabul etmemesiyle bağlantılıdır. Kızkardeşinin başlık parası ve bir çuval buğday karşılığında hiç tanımadığı birisiyle evlendirilmesi ve yakın arkadaşı Elif'in küçük yaşta evlendirilmesi sonucu artık oyunlarına katılmaması, Önderliğin kabul etmekte zorlandığı ve çelişkiler yaşamasına neden olduğu yanlar olmuştur. Bu yaklaşımı kırmak için kız çocuklarını da oyunlarına katılması onun farklılığı olmaktadır. Okul yıllarında ve gençlik çağlarında da arayışlarının temelinde, bir kadınla yaşamaktansa tüm kadınları özgürleştirme istemi onu kadın konusunda farklı düşüncelere yöneltmiş, kadını bu sistemden nasıl kurtaracağını bilmediği için, sistem içindeki ilişkilenemeleri de korkunç ve düşürücü bulduğundan bu haliyle kadına yaklaşımdan da korkmuştur.

Bir Adım Ulusal Kurtuluşa Bir Adım Da Kadın Özgürlüğüdür

'Kürdistan sömürgeci' belirlemesi ardından ideolojik grup örgütlenmesi ve PKK'nin oluşum aşamasında da kadının bu örgütlemeye çekilmesi önderliksel bir ilke olarak açığa çıkmıştır. Geleneksel kalıpların, geri feodal çitlerin kırılarak kadının devrime çekilmesi Önderliğimizin özgürlük anlayışını göstermektedir. Grup

aşamasında kadının katılımı fazla olmasa da kadını devrime çekme yaklaşımı esas alınmıştır. Bu dönemde Önderliğin Fatma'yla tanışması ve yaşadığı evlilik deneyimi geleneksel ilişkileri ve kadını çözümlenmesi açısından belirleyici olmuştur. Fatma'nın hâkim olmaya çalışan geri ve geleneksel yaklaşımları karşısında Önderliğin tavrı, geriliklere direnmek, kadının ulusal mücadele ve sosyalist ideolojiyle başını güçlendirmek, "Bir adım ulusal kurtuluşa bir adım da kadın özgürlüğüdür" ilkesini her koşulda uygulamak olmuştur.

PKK, 2. Kongresinden sonra ülkeye dönüş kararıyla eğitilmiş kadrolar ülkeye aktarılmaya başlanmıştır. Artık gerillalaşmaya doğru gidilmektedir. Kadın yeni bir yaşamın içine çekilmektedir. Bu güne kadar hayal bile edemeyeceği, özgür dağlarda özgürlüğün inşa edildiği bir yaşamdır bu. Zorlukları olsa da güzellikleri yarattığı için kadınlar bu yaşama daha çok sahiplenmiştir. 15 Ağustos atılımı sonrasında genel olarak gerillaya katılımların yoğunlaşması kadınların da dağlara akışını arttırmıştır. Bu süreçte mücadele saflarına katılım da ulusal bilinçle, yurtseverlik duygularının etkisiyle olmuş, kadının özgün örgütlenmesi gelişmiştir. Saflara katılımların yoğun olarak gerçekleşmesi kadının kendi özgün konumuyla kendi öz birliklerini sağlayarak sorunlarını parti çatısı altında ve siyasi amaçlara bağlayıp mücadele birliğini oluşturmaları, ulusal kurtuluş açısından zorunluluk olarak ele alınmıştır. III. Kongre ardından ERNK çatısı altında Kadınlar Birliği oluşturulmuş, bu birlik 1987'de bir programa kavuşturularak YJWK (Yekitiya Jinên Welatparezên Kurdistan) adıyla örgütlenmiştir. Avrupa'da böyle bir örgütlenmeye gitmek Kürdistan'dan göçertilen halkın mücadeleye aktif katılımı ve kadınların örgütlü olarak mücadele yürütmesi açısından önemli olmuştur. Bu örgütlenme sadece Kürt kadınlarıyla sınırlı kalmamış sosyalist mücadele yürüten diğer halklardan olan kadınların da özgürlük arayışını geliştirmiştir.

PKK'nin 2. kongresinden sonra 1987 yılında Önderlik tarafından ilk kadın ve aile çözümlenmeleri geliştirilmiştir. *'Bir kadının devrimcileşmesinin başlı başına bir sorun*

olduğunu unutmamak gerekiyor. Doğru dürüst toplum içinde dolaşmasını bile bilmeyenlerin, aile içinde bile doğru dürüst söz sahibi olmayanların, devrimcilik gibi en çok özgürlük isteyen, özgür devrimci militan yaşamı isteyen bir sahada kolay kolay yürümeyecekleri anlaşılırdır. Bunun için eğitim ve örgütlenme, bu işi kendi somut koşulları içinde gerçekleştirmek de önem taşıyor.' Ancak kadının kendi örgütlenmesine bir yabancılığı vardır. Bu güne kadar kendi adına söz sahibi olmayan kadın için bu tarzda örgütlenmeyi oluşturup uygulamanın da zorlukları olmuştur. Kürt kadını yaşamını özgürce örgütleyerek yaşayacaktır. Bu da kadın için bir devrim niteliğindedir. 90'lara gelindiğinde ulusal kurtuluş mücadelesinin de etkisiyle kadının mücadeleye katılımı daha da artmış, düşmanın ve geri-geleneksel toplumsal ölçülerin baskı ve engellemelerine rağmen kadın serhildanlarda da öncü rolünü oynamış, başlangıçta kadın katılımı öğrenci ağırlıklı olsa serhildanlarla halklaşmaya doğru gidilmiş, kadın özgür yaşam ısrarında bedelsiz olmayacağını farkına varmıştır. Gerilla saflarına katılımı da dağ koşullarının zorlayan yanları olmuştur. Uzun süreli yürüyüşler, iklim koşulları ve ihtiyaçlarını karşılamada fiziksel zorlanmalar olsa da özgür yaşamda kararlı duruşu tüm bu koşulları engel olmaktan çıkarmış, zorlukları aştıkça kendi gücüne güven de kadını daha iradeli kılmıştır. Özgürlük saflarında da olsa kadını asıl zorlayan sınıf eksenli, egemenlikli, geri, klasik erkek anlayışları olmuştur. Saflara katılmakla özgür olunmadığı, güçlü örgütlenmenin ve mücadelenin verilmesi gerektiği, savaşın yakıcı gerçekliği içinde kadın tarafından daha çok hissedilmiştir. Yükselen özgürlük ateşiyle Newroz'da bedenini ateşe veren Zekiye Alkan'ın eylemi de özgürlüğün kolay olmadığının sembolüdür. Kürt kadını bir defa özgür yaşamın farkına varmıştır.

Yaşanan tüm bu süreçleri değerlendirdiğimizde 1990 sonrası süreç kadın çalışmalarını açısından da yeni bir dönemeci ifade eder. Kadın militanların direnişleri ve eylemleri PKK özgürlük hareketinde kadın açısından bir yükseliş ifade eder ve yeni bir örgütlenmeye gidilmesi gerekliliğini açığa çıkarır. Önderliğimiz, *'Kürdistan*

kadınının özgürlüğünde, içine girdiğimiz genel özgürlük atılımı önemli katkılarda bulunacağına benziyor. Biz, militanlaşmada önemli bir aşamayı da kadın hareketinde yapacağız. Çok zorlanacağız, fakat sonuç güçlenmeyi yaratacaktır. Kadın devrimci faaliyetlerimizde, partileşmede en iddialı ve sonuç alabilecek aşamaya ulaşmamız söz konusudur. Biz, grupları silahlandırdık ve şu anda ülkede üç tane silahlı kadın birliği oluşmuş durumdadır. Sanıyorum takım düzeyinde başka alanlarda da kadın faaliyetleri örgütleniyor. Bu açıdan sizlerin de militanca gelişmeye silahlı ve örgütsel açıdan doğru bir şekilde katılmanız, ciddi, eşit ve özgür koşullarda yol almanız mümkündür. Her yerde katılımımlar oldukça yüksektir. Kadın açısından bağımsız, kişiliğine güvenen bir sayfa açılıyor. Bu, son derece doğru olup, bunları yapmamız da bir gerekliliktir. Bunun ulusal kurtuluşla bütünleşmesi daha fazla özgürleşmeyi, eşitlik temelinde evrimleşmeyi beraberinde getirmektedir. Bu da her bakımdan demokratikleşmeye içerik ve hız katmaktadır' çözümlenmesiyle kadın açısından özgür yaşam şansının yakalandığını, yaşanan deneyimlerin sonuçlarından yararlanılarak varolan amatörülüğün aşılına başlandığını ve bunun da özgürlük hareketi açısından umut vaat ettiğini değerlendirmiştir.

Beritan arkadaş şahsında komutanlaşan Kürt kadınının savaştaki direnişi ve ihanet çizgisi karşısında net duruşu kadın için ordulaşma ihtiyacını doğurmuş, aynı zamanda zeminini de yaratmıştır. Beritan arkadaşın yaşam coşkusu, özgürlük arayışı, Önderliği anlama çabası ve gerilla yaşamına olan sevgisi özgür kadının yaratılmasında sembol duruşu ortaya koymuş, kadın açısından sevginin, güzelliğın ancak savaşarak gelişeceğini, yaşama ve savaşa katılımıyla göstermiş, kadın özgürlük hareketinin gelişiminde direnişin çizgisini oluşturmuştur. Kadının yaşama katılımının yanında savaşa güçlü katılımı, şahadetler ve gerillaya katılımın artması kadın ordulaşma ihtiyacını açığa çıkarmıştır. Bu, kadının kendi rengiyle örgütleneceği bir ordulaşmadır.

Genel orduların karakterinde eşitsizlik vardır. Tüm diğer ordular ezen ezilen mantığı üzerinden kendini örgütlerken, kadın ordusu eşitliği esas alarak, özgür-

lük ilkeleri temelinde kendini örgütlemiştir. Kadın ordulaşması cins olarak kadının kendini yeniden doğal toplumdaki özülle buluşturma, kişiliğini ve yaşamını kadın bakış açısıyla ideolojik forma kavuşturmaktır. Bu açıdan kadın ordulaşması kadının kimlik kazanma eylemidir. Önderliğimiz ordulaşma için 'Erkek egemenliğinden, onun eşitsizliğe çeken tüm dayatmalarından uzak, hatta onunla anlamlı bir mücadeleye imkân veren, onun yanında kadının kendini, kendi kimliğini bulması, kendi gücünü ortaya çıkarması için 'ben neyim, nereden geliyorum, kimim, nasıl olmalıyım, benim nasıl bir yaşama ihtiyacım var? Önce kendimi tanıyayım, kendimi özgür irade, özgür bilinç sahibi kılayım, özgür bir güç haline getireyim, örgütleyeyim' demesi gerekiyor. Bunun da mümkün olabilmesi için, kadın ordulaşması vazgeçilmez bir araçtır.' Özgürlük mücadelesine kadının kendi ordusuyla katılması da daha iradeli ve güçlü bir katılımı açığa çıkarırken, bu ordulaşma erkeğın özgürleştirilmesinde öncü görevini üstlenmiş, erkek karakterli sisteme karşı kadın eksenli yaşamın da temellerini atmıştır. Dünya tarihinde bir ilki yaratması açısından kadın ordulaşması önemli olurken, toplumsal cinsiyetçi bakış açısının aşılması komünal değerlerin yaratılması açısından da bir adım olmuştur. Tüm bu değerlerin yaratılmasında da yoğun emek ve mücadele verilmiş, Önderliğimizin kadını özgürleştirmek için attığı her adım kadın kurtuluş ideolojisinin de temellerini oluşturmuştur. Özgürlük mücadelesi içinde kadın ordulaşması genel örgüt için de bir teminat olurken ordunun büyütülmesi yönünde ihtiyaçlar da açığa çıkmıştır.

Ordulaşmanın yanında kadın çalışmalarının bir merkezden yürütülme ihtiyacından kaynaklı yeni bir yapılanmaya gidilerek 8 Mart 1995'te Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği (YAJK) ilan edilir. Kadın çalışmalarının tek merkezden ve tüm alanları da kapsamına alarak örgütlenmesi açısından YAJK'ın ilan edilmesi büyük bir gelişmedir. Toplumsal ilişkilerin özgürlük ve eşitlik temelinde gerçekleştirilmesi açısından da bir adımdır. Örgütlenme ve görevlerin daha somutlaşması YAJK'ın ilkelerinin belirlenmesi açısından önemli olmuş, Kadının özgün ve özgür birlikler

kurma zamanının geldiğini ve bu gücü olduğunu belirleyen Önderliğimiz I.Ulusal Kadın Kongresi ile örgütlendirilen YAJK'nın ilkelerini şöyle belirlemiştir:

"Birincisi, YAJK demek yurtseverlik ilkesine sonuna kadar bağlı olmak demektir. Bu ilkenin gereği şudur: Herkes vatandan vazgeçer, herkes yurtseverlik ilkesinden vazgeçer ama YAJK vazgeçemez. Yani kadının alışageldiği evlilik örneği de gösterilirse, öncelikle yurtseverlik evliliği ifade eder. Toprağını, ülkesini her şeyin üstünde tutar.

İkincisi, YAJK savaş gerçekliğinin vazgeçilmez bir ögesidir. Burada bir ulusal kurtuluş savaşı vardır. Dikkat edilirse kadının PKK olayında tek elden söylediği 'Ben savaşta olmak isterim'dir. Yani duygu düzeyinde de olsa YAJK esas itibarıyla bir savaş gerçekliğidir. Çünkü bu savaş dışında kendisinin pek anlam ifade etmediğini biliyor. Duyguda olsun, düşüncede olsun askerlik yani savaş YAJK'nın en temel ilkelerinden birisidir. Bu sadece askeri anlamda değil, özellikle parti içi savaş, örgüt savaşıdır ve özgür yaşamın tüm gereklerine sahip çıkmaktır. Bunların hepsi savaş ailesi içindedir. Yani YAJK böylesine bir savaş ve mücadele planıdır.

Üçüncüsü, YAJK parti gücüdür. Yani en örgütlü güç olarak değerlendirilmesi gerekiyor. Parti ilkesine herkesten daha fazla bağlı olması gereken bir güçtür. Çünkü kadın ancak örgütle vardır. PKK örgütü olmadan tek bir özgür kadının olmayacağı açıktır. Dolayısıyla YAJK'nın partinin örgüt ilkelerine en çok sahip çıkmasının gereği bir bağlılık nedenidir. Yani bir YAJK kişiliği gece gündüz 'ben herkesten ve her şeyden önce partiyi esas almalıyım. Çünkü benim varlığım bu partiyle mümkündür' demelidir."

Kopuş Teorisiyle Zihinsel Tutsaklığın Aşılması Hedeflenmiştir

Özgürlük ilkelerinin belirlenmesi kadının katılımının netleşmesi açısından bir aşamayı ifade ederken, kadının özgürlük yolunda attığı adımların daha da kapsamlılaşmasını beraberinde getirir. Kadın boyutunda bu gelişmeler yaşanırken, Önderliğimizin sosyalizmde açılım olarak değerlendirdiği erkeği öldürmek ve kopuş teorisi de kadın özgürlüğünün geliştirilerek erkeğin egemenliğinin aşılması açısından tarihi önemdedir. Önder-

liğin kendinden başlayarak egemenlikli sistemin köleleştiren tüm yanlarından kopması özgür insanı yaratmada etkili olmuştur. Kadın özgürlüğü şahsında toplumların özgürleştirilmesi için erkeğin de egemenlikli ve iktidarcı yanlarını öldürmesi gerekmektedir. Kadının yaşadığı özgürleşme düzeyi karşısında kendini dönüştürmeyen erkeğin aşılabacağı gerçeğinden hareketle erkek çözümlerleri de yoğunca yapılmıştır. Kopuş teorisiyle de zihinlerde yaşanan tutsaklığın aşılması hedeflenmiştir. Kopuş, sistemin geriliklerinden, kölelikten ve özgür yaşamın önüne engel olan her türlü eşitsizlikten kopuştur. Kadın ve erkeğin doğru temellerde buluşması özgür eş yaşamın örgütlenmesi açısından kopuşun doğru gerçekleştirilmesi de önemlidir. Özgür eş yaşamın geliştirilmesinde bir açılım olması açısından sonsuz boşanma, erkeği öldürme ve kopuş teorisi temel ilkelerdir. Erkek, iktidar ekseni duruşunu ve yaşam bakış açısını değiştirmede, kadın da geri geleneksel ve içerilmiş kölelikten kopmadığı sürece özgür birliktelikler ve özgür yaşam zemini gelişmez.

Kürdistan özgürlük mücadelesi içinde Önderliğin arayışları ve çözümlemeleri sonucu geliştirilen kadın özgürlük mücadelesinde yaşanan gelişmeler, kadınların mücadeleye bağlılıkları, direnişleri ve şahadetler kadın mücadelesinin daha da geliştirilmesine zemin yaratmış, 8 Mart 1998'de kadın eksenli yaşamı geliştirmek için, Önderliğin kadın kurtuluş ideolojisi ilan etmesi kadın için yeni bir dönem başlangıcı olmuştur. Böyle bir ideolojiye neden ihtiyaç duyuldu? Kadın kurtuluş ideolojisi, kadının kendi yaşamını kendisinin örgütlemesi açısından önemli bir aşamayı ifade etmektedir. Doğal toplumda insan toplumsallaşmasını yaratması ve bunu yaşam kültürüne dönüştürmesi açısından kadının yaşama katılımı belirleyici olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın, yaşamın doğallığı içerisinde güçlü bir duruşu temsil ederken erkekle paylaşımı da özgürlük ve eşitlik temelindedir. Kadın, oluşturduğu sistemle yaşamın güçlü örgütleyicisi ve yaşama çeken güçtür. Uygurlik sisteminin gelişmesiyle kadın tüm bu özelliklerinden uzaklaştırılarak, etkisizleştirilmiştir. Kadın bedeniyle yaşamda belirgin

hale getirilirken, düşüncesi adeta yok sayılmış, yaşamın öznesi olan kadın nesnelendirilerek yaşamın dışına atılmıştır. Tüm bu yaşam dışılıklardan kurtulmak, yaşamı özgür ve insanca yaşamak için, yaşamın yeniden doğru temellerde kurulması için, kadın eksenli yaşama dönüş ihtiyacı vardır. Sistemine hizmet ettiği sürece kadının özgürlüğünü destekleyen erkek egemenlikli zihniyetle, sosyalist hareketlerde de kadın bakış açısıyla bir yaşamın olabileceği hiç düşünülmemiştir. Kadının kendisi de bu yönlü arayışlara girmemiş, kaba eşitlikçi anlayış dışında bir özgürlük arayışı olmamıştır.

Önderliğimizin özgürlük arayışıyla da bağlantılı olarak gelişen kadın özgürlük mücadelesinde kadın eksenli ideolojinin

tanımlayan Önderlik bu ideolojinin ilkelere de belirlemiştir. Bu ilkeler çerçevesinde kendisini örgütleyen herkese ait olan kadın kurtuluş ideolojisinin birinci ilkesi yurtseverliktir. Bunun için Önderlik 'Kürdistan söz konusu olacaksa eğer veya ana topraklar diyelim, o ananın da bahsettiği gibi yani o topraklarda yaşamak en güzeli diyorsak, her şeyden önce kadın ideolojisi topraksız olmaz. Hatta toprağın ekine açılması, üretime açılması, biraz da kadın sanatiyle bağlantılıdır. Demek ki kadın ideolojisinin birinci ilkesi, doğduğu topraklarda yaşamaktır. Yani günlük deyimle yurtseverlik. İkinci husus, kadın eğer yaşamda yer bulacaksa, bugün dolayısıyla diyorsunuz ki konuşmamız gereken gün. Sadece konuşma değil, özgür düşüncesi, özgür iradesiyle

Sistemine hizmet ettiği sürece kadının özgürlüğünü destekleyen erkek egemenlikli zihniyetle, sosyalist hareketlerde de kadın bakış açısıyla bir yaşamın olabileceği hiç düşünülmemiştir. Kadının kendisi de bu yönlü arayışlara girmemiş, kaba eşitlikçi anlayış dışında bir özgürlük arayışı olmamıştır.

geliştirilmesi ihtiyacını şu cümlelerle somutlaştırmıştır:

"Her şeyden önce bir kadın kurtuluş ideolojisinden bahsetmek gerekiyor. Biz bu ideolojiyi yaratma peşindeyiz. Böyle sıradan bir-iki olay, bir-iki eylemle, yorumlamakla bu işin altında çıkılamaz. Çok yoğun bir biçimde kadın kurtuluş ideolojisinin gelişimi sağlanmadan her-şey kendini kandırmaktan öteye gidemez. Ve inanıyorum ki, çok ciddi bir kadın kurtuluş ideolojisine ihtiyaç var. Bu salt cins kurtuluşu anlamında bir ideoloji değildir. Sosyalist öğretinin ve hatta toplumun bilimsel analizinin bizi getireceği bir nokta, kadın eksenli bir kurtuluş ideolojisinin büyük önem taşıyacağını önümüze koyacaktır. Benim şahsen daha çok üzerinde yoğunlaştığım hususlardan birisi budur. Bu şüphesiz feminist bir yaklaşım değildir. Zaten ben kendim bir kadın değilim. Ama kadın boyutlu, kadın eksenli bir düşünme giderek bir ideolojiyi ve buna dayalı bir örgütlenmeyi geliştirmeyi oldukça önemli bulmaktayım' sözleriyle

yaşama katılması gerekiyor. Eğer bu ideoloji gerçekleşecekse, en somut bir ifadeyi kadın istediği gibi yaşar, kararlaştırır. Onun düşüncesine güveneceğiz, onun iradesine saygılı olacağız. Bu ideolojinin vazgeçilmez bir ilkesi de budur, tabii bunun olabilmesi için, özgürlüğe dayalı bir yaşam paylaşımı için örgütlülük gerekir. Örgütsüz insan bir hiçtir. İlk örgütlenme kadınla başlamıştır. En çok örgütlenmeyi esas alması gereken güç kadındır. Erkek belki örgütsüz olabilir veya erkeğin örgütü çoktur zaten. Kadının kendi özgün örgütünü -bugün YAJK diyoruz- YAJK'ın genelleştirilmesi gerekir. Örgütlülükle birlikte bütün yaşamınızı mücadeleden ibaret görmeniz gerekir. Çünkü kadın kimliği mücadelesizlikten ötürü dört duvar arasına alınmıştır. Hamur işleri verilmiştir kendisine, basit işlerle oyalanmıştır. Yani boş işler kişiliği gibi bir dayatma içinde bulunmuştur. Dolayısıyla ideolojik-politik esaslar başta olmak üzere, örgütselliğe ilişkin, kültüre ilişkin velhasıl kendisini güçlendirebilecek her alana ilişkin tam bir mü-

cadeleci olması gerekiyor. Güzel yaşamın büyük ve kutsal ilkeleri kadar, onun gergeği işleme gibi ilmi ilmi dokunması gereği vardır. Gözle, davranışlarla her şeyin estetik yanı güzelliğin sınırlarında yürütülmesi gerekir. Büyük yaşamın özü örgüt ise örgütlülük düzeyi ise bunun elbisesi de güzel nakışlardır. Veya böyle bir dokunmayı gerektirir. Nedir bunlar? Dildir, davranış güzelliğidir. Böyle olunmadan, büyük sayılır, büyük sevilir bir yaşamın sahibi olunamaz.”

Jineoloji, Kadın Kurtuluş İdeolojisinin Toplumbilimle Bütünleşmesidir

Özgür eş yaşamın inşa edilmesinde Kadın Kurtuluş İlkelerinin yaşamsallaştırılması kaçınılmazdır. Özgür eş yaşamı yaratma iddiasında olan tüm kesimlere hitap eden kadın kurtuluş ideolojisi salt kadına ait değildir. Her iki cinsin de sahiplenerek geliştirmesi gereken bir ideolojidir. Erkek egemenlikli sistemin ideolojisi sadece erkeğin çıkarları doğrultusunda kendi örgütleyip yaşamsallaştırırken, kadın eksenli ideoloji toplumların özgürlüğünü her iki cinsin özgünlüklerini de esas alarak gerçekleştirmeyi hedefler.

Kadın kurtuluş ideolojisi ilkeleri temelinde kendini yeni bir sisteme kavuşturma ihtiyacı duyan Kürdistan özgür kadınlar birliği (YAJK), Önderliğinde önerisi doğrultusunda partileşme örgütlemesine gitmiştir. Kürt kadının özgürlük mücadelesi sonucu partileşme düzeyine ulaşması kadının dünya tarihine bir ilki yazdırması açısından da önemlidir. Partileşmeyle kadının askerleşmesi yanında örgütsel ve siyasal olarak gelişmesini, bu gelişmeleri topluma taşıması açısından önemlidir. Mart 1999'da PJKK adıyla partileşmenin ilan edilmesinden sonra, kadının ideolojik merkezi şeklinde PAJK şeklinde kendini örgütlemiştir. Toplumun tüm kesimlerine hitap etme ve dünya kadınlarını da kapsamına alarak kadın kurtuluş ideolojisinin evrenselleşmesinde önemli rol üslenen KJB - Yüce Kadınlar Topluluğu (Koma Jinên Bilind) Kadın özgürlük çalışmasında üst bir aşamayı ifade etmektedir. Dünyada kadın konfederalizminin geliştirilmesi açısından da KJB bir ilki temsil etmektedir. Kürdistan özgülünde başlayıp, Ortadoğu kadınlarını da içine alarak tüm kadınlar için özgür, eşit ve toplumsal cinsiyetçi ba-

kış açısının uzak bir sistem yaratmayı hedefleyen kadın özgürlük hareketi eksik ve yetmezliklerine rağmen kadının özgürleşmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. Bu güne kadar kadın adına hareket birçok örgütün yaşam tecrübesinden yararlanmaya çalışsa da mücadelenin gelişim seyri açısından kendine özgü yanları olan bir harekettir.

Erkek egemenlikli zihniyet yapısını güçlü eleştiriden geçirecek alternatif yaşamı oluşturması açısından da önemli bir tarihsel dönüm noktası olan kadın özgürlük hareketi Önderliğin emek ve çabası yanında, anlamlı yaşamı yaratmak için fedai eylemiyle efsaneleşen Zilan arkadaşın, kendi küllerinden kendini yeniden yaratan Sema yoldaşın, kadının ordulaşmasında direnişin sembolü olan Beritan yoldaş şahsında kahramanca direnen ve son mermisine kadar savaşarak şehit düşen nice kadın yoldaşın emekleri sonucu gelişmiştir. Özgür yaşamın inşa edilmesinde kadının sistemini oluşturması, bunu kiteselleştirmesi her geçen gün daha da pratikleşmesi yaşanan önemli gelişmelerdendir. Özgürlük arayışında olan kadınlar toplumların özgürlüğünün kadının özgürlüğünden geçtiği bilinciyle örgütlemelerini her an daha da büyütmektedir. Kadının yaşadığı bilinçlenme düzeyiyle birlikte yaşanan her gelişme ve açılım kadın dünyasını daha da büyütüştür.

Kadın eksenli yaşamın örgütlenmesinde kadını özgür doğasıyla buluşturmak isteyen Önderliğimiz kadının kendisini daha iyi tanınması ve yaşamın her alanını örgütlemesi amacıyla 2009 yılında kadın bilimi olarak adlandırdığı JİNEOLOJİ'nin örgütlenmesini gündemimize koymuştur. Kadın bilimi anlamına gelen JİNEOLOJİ bir ilktir. Yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi bilim alanında da kadına yer verilmediğinden, geliştirilen tüm bilimlerin zihniyet çerçevesinde, egemen güçlerin istemleri doğrultusunda olduğundan bu yeni bilim adımı yaşamsaldır. Doğada olan her şey bir bilim adıyla örgütlenirken, yaşamın merkezinde olan kadına ait bir bilim oluşturulmamıştır. Kadın biliminin geliştirilmesiyle kadının doğayla, toplumla, tarih ve felsefeyle bağının nasıl olduğunu-olacağını somutlaştıracaktır.

KADINLA FELSEFİ İLİŞKİLENME NASIL OLMALIDIR?

Felsefe, çıkışından beri yaşamın anlamı ve nedenlerine yönelik geliştirdiği sorular üzerinden gelişmiş, oluşturduğu anlamla varolmuştur. Başka bir deyişle, yaşamın gerçek anlamını ortaya çıkarma arayışına girerek kendini yaratmıştır. Bu gün toplumda her geçen an derinleşen anlam kaybının, derinleşen yozlaşmanın nedeni doğru bir yaşam felsefesinin geliştirilememesidir. Özgürlük ilkelerinden, onun felsefesinden yoksun olan, sürekli kölelik üreten ve bir cinsin köleliği üzerine yanlış kurgulanmış bir yaşam içinde sürüklenen girdapta kaybolmadır. Yanlış anlamlar yüklenmiş bir yaşamın yarattığı çürümenin bedeli başta kadın olmak üzere tüm topluma ve doğaya ödettirilmektedir. Bu durumun aşılması için doğru yaşamın hangi temelerde gelişeceğine yönelik yeni bir yaşam tanımlamasına ihtiyaç vardır. Kadınla felsefi ilişki temelinde geliştirilecek yaşam nasıl olabilir? Neden her iki cinsin özgürlüğü temelinde bir yaşamı kadınla yaratmak, günümüzün olmazsa olmazlarından? Yaşama nasıl bir anlam biçmeliyiz? Özgürlük olmadan yaşam mümkün müdür? Yaşamın anlamı nasıl tanımlanmalıdır? Neden yaşam vardır? Doğru yaşam nasıl geliştirilir? Benzer soruların yanıtlarını geliştirmek gerekmektedir.

Önder APO kadınla geliştirilecek felsefi bir yaşamın öneminden bahsetmektedir.

Özgürlük temelinde kadınla geliştirilecek felsefi bir yaşam bu gün toplumun içinde bulunduğu kaos ve kırımdan çıkışın en doğru ve çözüm üreten yöntemidir. Kadınla özgürlük temelinde bir yaşamın geliştirilmesi için yaşama çok yönlü ve bütünsel bir yaklaşımın düşünsel boyutta geliştirilmesi gerekmektedir.

Yaşamı hangi temelde öreceğimizin teorik ve pratik boyutlarının belirginleşeceği modeller yaratmalıyız. Özgür yaşam modelimiz nasıl olacak? Bunun kadın ve erkekleri olarak kendimizi düşüncede, ruhta, kişilikte nasıl şekillendireceğiz? Nasıl yeni toplumun oluşturucu eylem gücüne dönüştüreceğiz? Bu açıdan sınıflı uygarlığın sunduğu yaşamın ne kadar hastalıklı olduğu, sorun ürettiğini görmekteyiz. Aslında insanlık tarihinde buna karşı temelde özgür bir yaşamın olduğunu ve bunun mücadelesinin sürekli olduğunu bilmek gerekmektedir. Doğa ve insanlık yaşamının böyle evrensel hakikate ters bir karakter ve akıştan ibaret olmadığı tarihte de somut olarak görülmektedir.

Doğa eksenli gelişen yaşamda insan kendini doğanın bir parçası gördüğü için yaşamın merkezine almamıştır. Kendi varlığını doğadaki diğer varlıklarla tanımlamış ve ona göre hareket etmiştir. Doğa ile arasında derin bir diyalog, sevgi bağı kurulmuştur. Onunla ilişkilenecek, konuşmuş, alıp vermiştir. Yaşamın temel fiziki

ihtiyaçlarını karşıladığı için ona teşekkür etmeyi, kutsamayı ihmal etmemiştir. Zamanla bu ele alış, temel bir inanış ve ibadet biçimi olarak toplumsal hafızada yer edinmiştir. Toplum yaşamının en önemli manevi boyutunu oluşturarak toplumun karakterini belirlemede rol oynamıştır. Doğal toplumun ahlaki-politik yapılanmasının mayasını, hamurunu oluşturmuştur. Yaşamın karakterinde eşitlik, özgürlük, simbiyotik temele dayanan bir felsefi yaşam anlayışı toplum hafızasında öz olarak var olmuştur. Bir insan yaşamı kadar bir bitkinin, ağacın, böceğin, her hangi bir canlının varlığı değerli görül müştür. Yaşam onlarsız mümkün değildir. Kendi özgülünde her varlığın yaşamını çok değerli görme yaklaşımı belirgindir. Sözcükler ile ifade edilmese de her açıdan özgürlük, eşitlik ilkesini temel alan bir yaşam anlayışı mevcuttur.

Birinci doğayla uyumlu, doğadaki her varlığın ve insanın zorunlu ihtiyaçlar dışında yaşam hakkının gözetildiği, doğaya saygı duyan, kimi zaman da kutsanan bir özgür eş yaşam felsefesi ile karşılaşırız. Gelişerek ve değişerek, bazen niteliksel bazen de yok olma tarzında gelişen yaşam, özgür tercihlili, farklılığı yaratan karakterde gelişmiştir. Denilebilir ki bu dönemde toplum ve doğa açısından var olan yaşam ahenklidir.

Günümüz algısıyla doğuş ve ölüm tarzında sonsuz sayıda olay ve olgu gelişse bile böyle yorumlanmamaktadır. Yokoluş gibi bir algı yoktur. Her şeyin farklı bir şeyde varlığını sürdürdüğüne inanılmaktadır. Her yok olduğu zannedilen varlık başka bir varlıkta yeniden oluşmaktadır. "Farklılık bütünlüğü getirir" anlayışı vardır. Toplumun tüm kesimleri iş bölümü çerçevesinde, kendi yetenek ve gücü oranında yaşama katılmaktadır. Yaşamda birbirini bütünleme temelinde demokratik komünal sistem vardır. Günümüz gibi güdülere dayalı bir yaşamın olmadığını görürüz. Türünü sürdürme temelinde bir ilişki anlayışı vardır. Yaşamın anlamı daha çok doğa içerisinde ona zarar vermeden varlığını geliştirmeye dayanmaktadır. Denilebilir ki, insan toplumu kendi zamanının en ideal düzeyde özgür eş yaşam felsefesi, o dönem yaşamda anlam bulmaktadır.

Tarihte Geliştirilmek İstenen Özgür Eş Yaşam Arayışları

İnsanlık tarihine baktığımızda özgürlük temelinde çok yönlü felsefi bir yaşamın nasıl olduğu konusunda örneklerle rastlamak mümkündür. Antik çağın köleci dönemine başkaldıran Zerdüşt, ilk defa doğa-toplum yaşamına özgürlük temelinde anlamlar yükleyerek, ilk felsefi düşüncenin gelişmesine de öncülük yapmıştır. Aslında doğal toplumun anlam yüklü eşitlik, özgürlük, demokratik yaşamına karşı geliştirilen, efendi-köle zihniyetinin toplumu tüketen anlayışına karşı yeni bir düşünce yöntemini, felsefi düşünüşü geliştirmiştir. Bu anlamda yaşamın ifade edilmesinde zenginliğe yol açmıştır. Bu yeni yaşamın hakikatine ulaşma, doğa ve toplumda yaşanan sorunlara cevap olma arayışı vardır. Kendini en çok da kadının, doğanın köleleştirilmesi temelinde geliştiren sisteme karşı ilk mücadele hamlesi ise kadın, doğa ve tüm toplumun özgürlüğünü geliştirme temelindedir. Olgu olarak köleliği geliştiren tanrıları sorgulaması ile ilk defa insanın irade devriminin gelişmesine öncülük yapmaktadır. Yaşama anlayışında bütünsellik vardır. Evren-doğa ve toplum arasındaki bağdan söz eder.

Doğa ve toplumun sömürülmesi anlayışına karşı çıkararak özgür insanı yaratma, irade devrimini gerçekleştirme, onun ideolojik düşünce ve anlayışının teorik gelişimi görülmektedir. Bu konudaki yaklaşımı oldukça ekolojik ve özgürlükçüdür. Tüm canlılara yaşam veren toprak ve evcilleştirilen hayvanlarla nasıl ilişki kurulacağı; toprağın incitilmemesi, canlı hayvanların kesilmemesi, sütünden ve yününden yararlanılmasını temel bir yaklaşım olarak insanların önüne koyar. Toplumun temel yaşam kaynağı olan kadın konusunda köleci sistemin kadını mal-mülk gören yaklaşımı ret etmektedir. Kadının da erkekler kadar yaşamda söz ve irade sahibi olmasını temel şart koyan özgür eş düzeyde bir yaşam anlayışı ortaya koymuş, kendi çevresine de bu yaşam tarzını esas almalarını söylemiştir. İnsan ve doğa açısından her tür köleleştirme anlayış ve yaklaşımına karşıdır. Zerdüşt felsefesinde doğada, toplum yaşamında bulunan her canlının yaşamına karşı büyük bir sevgi vardır.

Aynı zamanda her canlının yaşam hak-

kını gözetme, ona karşı sorumluluk sahibi olma mücadelesi belirgindir. Bu konuda son derece hassas ve ilkelidir. Aslında Zerdüşť felsefesinin temeli neolitik dönemin yaşamda somutlaşan özgür yaşam anlayışına yakınlaşmak için köleci dönemin kadını ve toplumu hiçe sayan, çok ağır işkence ve uygulamalarının önüne geçmek üzerinden kurulmuştur. Çünkü köleci sistemin yaşam felsefesinin çıkırından çıkan anlayışlarının önüne geçmek için özgür yaşam arayışı güçlüdür. Zerdüşťlüğün yaşam felsefesinin insanlık tarihindeki geliştirici etkisi de evrensel karakterdedir. Uygarlık tarihi içerisinde özgür yaşam kültürüne dair direnişinin sürekli olması bu felsefenin güçlü karakteri ve etkisinden dolayıdır.

sorunlarına yeni bir felsefi düşünce ile cevap olmak ister. Helenizm, Zerdüşťlük ve Hıristiyanlık kültürlerini daha ileri bir sentezde birleştirerek toplumda doğru ve iyi yaşamı özgürlük felsefesi temelinde geliştirmek ister. Mani'nin felsefesine göre evrende iki ilke egemendir; "İyilik ışık ve ruhtur, kötülük de karanlık ve bedendir. Bedenin içine hapsedilip acı çeken ruhları kurtarmak gerekir." Amaç, iyilik-kötülük savaşının üstündeki birlikteliğe ulaşmaktır. İnsanları bu birliğe ancak bilmek götürülebilir, bilmek ise sevgiyle kazanılır. Böyle bir yaşam felsefesine ulaşmak için her türlü tutkudan ve yalancılıktan sakınmayı şart koyar. Özel mülkiyeti ve köleci sistemin kadını kafesleyen, boğan yaklaşımını ret etmiştir. Mani'nin kadına yaklaşımı

Zerdüşť yeni geliştirdiği felsefe yöntemi ile toplumda özgür eş yaşamı geliştirme arayışındadır. Yaşam anlayışı çok geniş, derin ve felsefi karakterdedir. Uygarlığın efendi-köle, ezen-ezilen felsefesi temelindeki yaklaşımına karşı mücadeleyi aydınlık ve karanlık savaşımıyla bitirme esastır.

Kadının özgürlüğü konusunda mücadelecidir. Özellikle evleneceği kızın rızasını almadan evlenmeyeceğini, evlenme şartını buna bağladığı rivayet edilir. Yine kendi kızları açısından da aynı özgür iradesini tanıma temelinde bir ilişkisi olduğundan söz edilir. Ortak yaşamda birbirinin iradesini tanıma, yaşamda söz hakkı olduğunu bilerek yaklaşma şeklinde yorumlanan felsefi yaklaşımları vardır. Zerdüşť yeni geliştirdiği felsefe yöntemi ile toplumda özgür eş yaşamı geliştirme arayışındadır. Yaşam anlayışı çok geniş, derin ve felsefi karakterdedir. Uygarlığın efendi-köle, ezen-ezilen felsefesi temelindeki yaklaşımına karşı mücadeleyi aydınlık ve karanlık savaşımıyla bitirme esastır. Tüm doğa ve toplum bireylerine eşit yaklaşım, herkesin iradesini tanıma yaklaşımıyla neolitiğin ekolojik-özgür yaşamın kültür ve zihniyetini felsefe yöntemi ile yeniden canlandırmak istemektedir.

Ortadoğuda başka bir özgür yaşam arayıcısı Mani'dir. Mani, kendi döneminin

oldukça özgürlükçü ve demokratiktir. Kadını erkek ile eşit ve arkadaş görmekte ve kendi yaşamında da böyle yaklaşmaktadır.

Kendi yaşam felsefesini tüm dünyaya yaymada gönüllü olan kadrosuna seçkinler denilmektedir. Bu grubun içerisinde kadının da yer alması yaklaşımını benimsemiştir. Çünkü onun özgür yaşam arayışında tıpkı Zerdüşť gibi doğa ile uyumlu kadın ve erkeğin eş düzeyde yaşamını esas alan bir felsefe vardır. Kendi yaşamında kadına hizmet etmenin, onu sevmenin ve saygı duymanın erdemli duruşunu sergilemiştir. Büyük bir sevgi ve sabırla ördüğü Denak'ın saçlarında kadına yaklaşımın nasıl olması gerektiğini göstermiştir. Kadının köleleştirilmesinin derinden yaşandığı bir dönemde Mani'nin bu kadın yaklaşımı çok anlamlı ve değerlidir. Bu gerçeğin farkına ilk varanlar da kadınlar olmuştur.

Tüm toplumun özgür yaşam felsefesini benimsemeyen köleci dönemin tan-

rı krallarından olan Sasani İmparatoru kral Berhem'in kendi çizgisine gelmeyen Mani'yi cezalandırması, bir ağacın altında aç-susuz bırakılarak ölüme terk edildiğinde çevresinde toplananların kadınlar olması, gerçekleşen ölümü ile onun arkasında en çok kadınların ağlaması tesadüf değildir. Kadınla özgürlük temelinde gerçek bir yaşam felsefesinin doğruluğunun, güzelliğine ilk inananlar kadınlar olmuştur. Bu felsefe temelinde gelişecek bir yaşam Ortadoğu halkları için büyük önem taşımaktaydı. O nedenle Önder APO Mani'nin yaşam anlayışını döneminde göre ilerici bulduğunu ve insanlık için tarihi özgürleşme fırsatının kaçırıldığını belirtmektedir:

"Mani'nin ideolojik hareketi gerici rahip-

Tüm peygamberlerin aşk arayışları, kadına ilgileri yoğunudur. Ancak dönemin zihniyetini aşacak güçte değildirlere. Çünkü verili sistem kadının köleleştirilmesine dayalıdır. Kadının statüsünün değiştirilmesi konusunda bir yaklaşım geliştirmek istemişlerdir.

ler sınıfını aşabilseydi, belki de Sasani İmparatorluğu Roma'ya kadar yansıyabilecekti. Manicilik, tek tanrılı dini dogmalardan farklı olarak, biraz Avrupa Renaissance'ına benzeyen bir akımı oluşturabilirdi. Ortadoğu için erkenden bir Avrupa tarzı uygarlık adımına yol açabilirdi. Erken doğuş ve güçlü köleci devlet geleneği ve Yahudi kâhinleri gibi gerici, resmi Zerdüşth rahipleri Kartirler buna geçit vermediler."¹

Tüm peygamberlerin aşk arayışları, kadına ilgileri yoğunudur. Ancak dönemin zihniyetini aşacak güçte değildirlere. Çünkü verili sistem kadının köleleştirilmesine dayalıdır. Kadının statüsünün değiştirilmesi konusunda bir yaklaşım geliştirmek istemişlerdir. Özellikle İsa peygamber şahsında böyle yaklaşım görülmektedir. Kadının da özgür bir insan olarak ele alınması, kadına mal edilen günahların sorumlusunun erkek olduğunu, kaynağını ondan aldığını gösterme yaklaşımı vardır. Meryem Ana ve Maria Magdalena şahsında tanrıça kültürünü canlandırmak

istese de ölümünden üç yüz yıl sonra Hıristiyanlık resmi din olarak kabul edilince o kısık ses de iyice kaybolur. Diğer tüm dinler iktidarın tekeline girdikten sonra, kendi çıkarları doğrultusunda özünden boşaltılmıştır.

Kadınla özgür eş yaşam felsefesi temelinde geliştirilecek yaşamın ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Bu konuda yanlış yaklaşımların ne kadar vahim durumlar doğurduğuna da tanık olmakta ve keskin sonuçlara yol açtığını görebilmekteyiz. Gelişen devletçi uygarlık, yaşamın doğal bir parçası olan cinsellik ve güdülerin çarpıtılması, insan yaşamının merkezine konulmasının yarattığı sonuçlar insanlığın kaldıramayacağı boyutlardadır. Köleci, feodal ve kapitalist uygarlı-

ğın insan yaşamında yarattığı tahribatları devasa boyutları insanı ürkütmektedir. Aslında toplumsallığın insanlık için önemini gören peygamberler bu konuda çözüm gücü olmak istemişlerdir. Sorun doğru tahlil edildiği ve doğru çözüm yöntemi uygulandığında olumlu gelişmelere yol açmaktadır.

Toplumsal Özgürlük Nasıl Gelişecektir?

İnsanlık, ana nehrindeki özgürlük direnişi her daim kendi zamanının kahramanını yaratabilmiştir. Tüm insanlığın özgür yaşam direnişini temsil eden Önder APO geliştirdiği özgür yaşam felsefesi ile doğaya, insana, kadına özgür yaşamın kapılarını açmıştır. Yüzyılımızda insanlığın en temel sorunları ile uğraşan ve ona çözüm için büyük emek ve mücadele veren Önder APO olmuştur. Bu nedenle Önderliğimiz yeni toplum arayışında kadına özel bir yer vermiştir. Bu da özgür kadının özgür toplumun yaratılması felsefesi

üzerinde geliştirildi. PKK'de de yaşam kadınlardır. Önderliğimiz PKK'nin bir kadın partisi olduğunu söyledi. Kadın eksenli ideolojiye vurgu yaptı. Kadın erkeğe bağlı değildir. Her anlamda eş düzeyde ilişkilendirme ve özgürlük mücadelesi temelinde kurulmuştur. Bu nedendir ki kırk yıldır, her geçen gün büyüyen gelişen mücadele ve özgürlüğe yürüyen halk gerçekliği vardır. Kadınla yaşamın tanrıçalar kültürü temelinde olması halkı da çok etkilemiştir. PKK'nin milyonlara ulaşması kadınla geliştirilmek istenen özgür yaşam felsefesinin çekiciliği ve sorunlara çözüm üretme gerçekliğindedir. Ancak Önderliğimiz bu felsefi yaklaşımını gelişen mücadeleye paralel olarak daha da evrensel karakteri derinleştirmektedir.

Tarihin özgürlük kahramanlarının mirasına sahip çıkarak, çağa göre ideolojik yaklaşımı güncelleyerek yaşanan sorunlara cevap olabilmeye gücünü ve cesaretini göstermiştir. İnsanlığın en temel sorunu olan yaşam ve kadınla yaşam sorununa cevap olmuştur. Geliştirdiği ideolojik, felsefi yaklaşımını, mücadele tarz ve yöntemini, örgütlenmesini geliştirerek özgürleşen ve özgürlüğe yürüyen binlerce kadını yaratmıştır. Bu temelde özgür toplumun modelini de geliştirmiştir.

Demokratik-Ekolojik-Cinsiyet Özgürlükçü toplum paradigması ile insanlığın kurtuluşunu geliştirecek yaşam felsefesini oluşturmuştur. Geliştirdiği Kadın Kurtuluş İdeolojisi ile kadını her boyutta yeniden yaratarak kadınla yoldaşlık temelinde bir yaşamın paylaşımını, felsefesini, mücadelesini geliştirmiştir. Binlerce kadın-erkek kahraman şehit gerçeğinde ortaya çıkan yaşamın çok derin felsefi ve özgürlük gerçeğinin açığa çıkmasıdır. Böyle bir yaşam anlayışının bireyi, toplumu ülkeyle bütünleştirdiği gibi ölümsüz de kılmıştır. Mazlumlar, Kemaller, Xeyriler, Hakiler, Beritanlar, Zilanlar, Semalar gerçeğinde ortaya çıkan kendini halkın, insanlığın özgürlüğünde var kılan ölümsüzlüğün yaşam felsefesidir. Özellikle bu yoldaşlar gerçeğinde ortaya çıkan belirgin olan yaşam anlayışının felsefi derinliğidir. Kemal Pir'in "Yaşamı uğruna ölecek kadar çok seviyoruz", Mazlum Doğan'ın "yaşamak direnmektir", Heval Zilan'ın "Yaşam iddiam çok büyük, anlamlı bir yaşa-

mın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum. Yaşamı ve insanları çok sevdiğim için bu eylemi gerçekleştirmek istiyorum" belirlemelerinden de PKK ruhuna yerleşen yaşama dair hakikatler anlaşılacaktır. Bu büyük yaşam savaşçıları, büyük bir aşk-tutku ile özgür yaşama sarıldılar, kendi şahıslarında özgür bir ülke ve toplum gerçeğini yaratarak insanlığa örnek oldular. Burada yaşama ilgi, sevgi büyüktür. Verili sistemin yaşamı kadın ve erkekte kilitleyerek kısırdöngüye indirmediği, küçülttüğü, anlamsızlaştırdığı, bitirdiği boyutun çok ötesinde bir ülke ve insanlık sevdası vardır.

Aslında PKK'nin kuruluşundan beri geliştirdiği yeni toplum yaşamı hep bu çerçevede olmuştur. Kadınla özgürlük temelinde ilişkilenen, onun mücadele gerçeğini ortaya çıkaran bir yaşam anlayışıdır. Toplum yaşamının ne kadar değerli olduğu, özgür yaşam iddiasında olan bireyin ne kadar yaşama ciddi ve büyük bir sevgi ile yaklaştığını göstermektedir. İkili bireyler arasındaki dar, toplumu tüketen klasik kadın-erkek ilişki felsefesine fazla itibar edilmediği pratiklerinde görülmektedir. Çünkü gerçek aşkı ülke aşkında yaşayan tanrıça ve yarı tanrı Promete hakikatine ulaşma yaşanmaktadır. Derwish ve Adulelerin, Ferhat ve Şirinlerin, Mem û Zinlerin şahsında ülke, toprak ve onur hakikati ile bütünleşen gerçek aşkların direnişlerinden çıkarılacak dersler temelinde daha ileriye taşınması ile özgür eş yaşamlar yaratılabilecektir. Özellikle toplumun gelecekteki baş bağlama tarzındaki evlilikleri ret etme kadar, özgürlük adı altında her gün hem fiziksel hem de anlamsal olarak katledilen aşklara cevap olma gerçeği vardır.

Özgür yaşam, şehitler gerçeğinin her somutlaşmasında Önder APO'da soruna daha derinlikli ve çözümleyici yaklaşımı geliştirmiştir. Toplumun özgürlük sorununun kadının özgürleşmesine bağlı olduğunu mücadelenin ilk gününden beri ilkesel bir yaklaşım olarak ele almıştır.

"Özcesi, kadınla çoğalma dayanan yaşam felsefesinin ciddi bir anlamı yoktur. Sınıflı toplumda miras ve güçlü olma gibi olgular doğurgan kadına anlam yüklemiştir ve bu da baskı ve sömürüyle ilgili bir anlamdır ve kadın için negatiftir. Yani çok do-

ğuran kadın, erken ölen kadındır. Kadınla anlam değeri çok yüksek bir yaşam ya çok az bir doğumla ya da genelde insan türü için bir nüfus çokluğu sorunu varsa hiç doğurmayan kadınla mümkündür. Çok çocuk doğurmak, kendini birey ve toplum olarak entelektüel ve politik güçle geliştiremeyen geri sömürge halkları için bir öz savunma olarak değer taşıyabilir. Kendine yönelik kırıma soyunu çoğaltarak cevap verme de bir direniş ve kendini var kılma yöntemidir. Fakat bu fazla özgür yaşam şansı olmayan toplumların öz savunmasıdır. Bu nedenle anlam düzeyinin bu denli düşük olduğu toplumlarda kadınla estetik ve doğruyu esas alan bir yaşam mümkün olamaz. Dünya toplumlarının mevcut gerçeği bunu doğrulamaktadır. Kadınla yaşamın beslen-

sınırsız hak sahibi iktidarlar tarafından sistematik olarak verilmektedir. Bu nedenle sistemin tersten işleyen çarkının durdurulması kadar yerine yeni doğrultunun da verilmesi gerekmektedir.

Kadını metalaştıran her türden faydacı yaklaşımın tümünden reddedilmesi gereklidir. Her şeyden önce kadını evin hizmetçisi, zevk aracı, çocuk doğurma makinesi olarak gören ve pratikleşen anlayışların terk edilmesi, kadını özgür bir insan olarak görme anlayışının geliştirilmesi, kadın deyince erkeğin isteklerini yerine getiren bir nesne, metanın anlaşılması şarttır. Düşüncesi, duygusu, iradesi, tercih yeteneği olan bir insan algısının her iki cinsten geliştirilmesi, özgür ve bağımsız koşulların yaratılması özgürlük için ilk

Düşüncesi, duygusu, iradesi, tercih yeteneği olan bir insan algısının her iki cinsten geliştirilmesi, özgür ve bağımsız koşulların yaratılması özgürlük için ilk adım olacaktır.

me ve korunma işlevlerinde özgün bir yönü yoktur. Beslenme ve korunma her canlı için geçerlidir. Kadınsız veya erkeksiz yaşamı tartışmanın fazla bir anlamı yoktur. Eşeyli veya eşeysiz tüm yaşamlarda erillik-dişillik olgusu vardır. Dolayısıyla sorun eş yaşamın kendisiyle değil, insan toplumundaki anlamıyla ilgilidir.¹²

Kadınla Özgür Eş Yaşam İçin Neler Yapılmalıdır

Özgürlük felsefesi temelinde gelişecek yaşam için hem erkek açısından hem de kadın açısından bir zihniyet devrimine ihtiyaç vardır. Sınıflı uygarlığın tüm algı ve tanımlamalarının reddedilmesi ve onun yerine doğru bir kadın ve yaşam tanımlamasının geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü var olan cinsiyetçi zihniyetten kaynaklı dünyaya gelen her çocuk bu algı ve düşünüşle eğitilmekte, cinsiyetçi yaşam kültürü derinleştirilmektedir. Sistem 24 saat kadınlık ve erkeklik olgusunu kendi tekel ve sömürü çıkarı için beslemekte, üretmektedir. Yaşamın her anında kadının ne kadar cinsel bir obje olduğu, bir mülk, mal olduğu, erkeğin de bu konuda

adım olacaktır. Yaşam anlayışında sadece güdülere dayalı bir anlayış aşıldığı zaman insanın evrendeki varlığının anlamı da hakikate daha yakın ilerleyişte olacaktır. Çünkü yaşam anlayışında güdü boyutunda kadında bir kilitlenmeyi yaşayan erkek ve kafeste tutulan kadınla gerçekleşen şey yaşamda yaşanan darlık ve körelmedir. İçinde bulunduğumuz evrensel yaşam görülmemektedir. Aile ile bir eve hapis edilen, kadında odaklanan sömürü endeksli yaşam çevrenin görünmemesine neden olmaktadır.

Diğer taraftan da sınırsız güzellikleri yaratacak yaşam enerjisinin güdülerde kilitlenmesi bir boğuntu yaratmaktadır. Öyle ki, toplumla-doğayla olan yaşam unutulmakta, evrensel yaşamla olan bağ ise hiç hayal edilemeyecek kadar uzak kılınmaktadır. Evrenin özeti olan insanın yaşam anlayışı güdülere indirgenmeyecek kadar derin ve evrensel karakterdedir, basit değildir, olmamalıdır. Böyle olduğunda doğa ve toplum yaşamının ne hale geldiğinin vahameti görülmelidir. Evreni olumsuz yönden nasıl etkileyeceğimizi var olan zihniyetimizden dolayı bilemi-

yoruz. Doğa olmadan tüm canlıların, toplum olmadan da insanın bir yaşamının olamayacağı gerçeği genel bir doğrudur. Yaşamın temeli buradan başlamaktadır. Bin yıllardır göz ardı edilen bu gerçeğin gereklerinin yapılması temel görevlerdendir. İnsan toplumu açısından doğayla, kadınla yeni bir yaşam felsefesinin geliştirilmesi gereklidir.

Devletli uygarlığın etik-estetikten yoksun, kadından her şeyini çalan, onu tüm hücrelerine, ruhuna kadar her şeyini sömüren bir yaşam ve ilişki tarzının ilk başta reddedilmesi gerekmektedir. Verili sistemin kadına reva gördüğü yüklediği tüm anlam ve olguları reddetmek, kadın denilince cinsel istismarın gerçekleştirileceği bir meta algısını ortadan kaldırmak

yarı tanrı Prometheus tiplmesiyle erkeğin ilke ve ölçülerini ortaya koydu. Çünkü var olan klasik erkek yaklaşımı özgürlük getirmediğinden yaşamı, bireyi negatif bir etkilemektedir. Kadını biyolojik özelliklerinden faydalanılacak bir cins olarak görme yaklaşımını aşmak, ona biyolojik farklılığı olsa da bir insan olarak görme anlayışını geliştirmek bir zorunluluktur.

Kadınla Özgür Düşünce Ve İrade Üzerinden Geliştirilecek İlişki Yapıcıdır

Özgürlük düşüncesi ve felsefesinde derinliği yakalayan kadın kendini gerçekleştirmeye yakındır. Böyle bir kadın hem kendisi hem de erkekle sürekli bir mücadele içerisinde. Verili sistemin ilişki ve yaşam anlayışını kabul etmediği gibi

Özgürlük düşüncesi ve felsefesinde derinliği yakalayan kadın kendini gerçekleştirmeye yakındır. Böyle bir kadın hem kendisi hem de erkekle sürekli bir mücadele içerisinde. Verili sistemin ilişki ve yaşam anlayışını kabul etmediği gibi büyük sorgulayarak yerine yenisini yaratma sorumluluğunun da bilincindedir. Bu konuda kadınların yarattığı bir mücadele mirası, birikimi, direniş geleneği vardır.

gerekmektedir. Kadını yaşamda eşit düzeyde bir dost-yoldaş ve toplumun aktif bir kurucusu olarak görme ve bu konuda imkânların yaratılması şarttır. Çünkü özgürlükçü bir yaklaşımı kendisinde geliştirmeyen bir erkekte gerçekleştirecek tek algı cinsel istismar yönünde olacaktır. Uygarlık sisteminin zehirli şerbetini içmiş ona göre şekil almış olan erkeğin bilinen bu gerçeği itiraf etmesi ve aşmak için kendisi ile büyük bir mücadele vermesi şarttır. Bu gerçeğin farkına varıp ret etmediği, onun mücadelesini gerçekleştirmediği sürece her şeyi ile uygarlığa tabi olacak, onu temsil edecektir. O nedenle en benim diyen ve kendisinde özgürlük ölçü ve ilkelerini geliştirmeyen erkeğin bir kadın karşısında düşeceği durum basitleşmek olacaktır. Sınıflı uygarlığın gelişimi ile yaşanan gerçekliğin bu olduğunu Önder APO büyük bir cesaretle ortaya koyarak

büyük sorgulayarak yerine yenisini yaratma sorumluluğunun da bilincindedir. Bu konuda kadınların yarattığı bir mücadele mirası, birikimi, direniş geleneği vardır. Çünkü tarihin her döneminde egemen erkek sisteminin yalan ve hilelerini gören kadınlar hiçbir zaman bu sistemi kabul etmediler. Duygusal zekâları ile bunun doğru bir yaşam olmadığını hep hissettiler. Ama kimi zaman bilinçleri çağa göre kendilerini ifade edecek olgunlukta olmadığı için doğrularını savunamadılar. Şimdi durum daha farklı, büyük kahraman kadınların büyük bedelleri karşılığında kadının mücadele yolunu aydınlatan Star-Sterk olma hakikati var. Önlerine çıkacak her karanlık yolda onları aydınlatacak tanrıça bilgeliği var. Kadın sınıflı uygarlık sisteminin ona dayattığı ölümcül yaşamda özgürlüğü yaratmıştı. Çünkü bin yılların kahredici yaşamında hep gü-

zelliğe ve özgürlüğe olan tutkuları onları özgürlükle birleştirmiştir.

Toplumsal yaşamdaki ilk sapma zihniyette gelişmişti. Bu nedenle paradigma-
nın değişmesi, hiyerarşik devletçi erkek egemen anlayışın aşılması gereklidir. Bunun doğa, toplum ve kadın üzerinde yarattığı tahribatları geçen zaman gösterdi. Erkek egemen paradigmanın geliştirdiği yaşam tablosunun yarattığı kırıma karşı itirazlar her geçen gün yükselmektedir. O nedenle gerçekleştirilecek düzeltmenin de sorunun çıkış kaynağında düzeltilmesi hayati olacaktır. Bu zihniyetin kadını, toplumu ve doğayı tüm hücrelerine kadar sömürerek yarattığı tahribatın sonuçlarını tahmin edemiyoruz. Her geçen gün gelişen iklimsel değişimleri artık anlamakta zorlanıyoruz. Toplumun içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasal, ahlaki yaşam tükenişine anlam vermekte zorlanıyoruz. Bazı bilgelerin konuyu aydınlatma arayışları var ama çok kısmi ve yetersiz kalmaktadır. Önder APO olaya tarihsel, güncel, ideolojik izahatlar getirmiştir. Bu aydınlanma olmasa kaderimize çoktan razı olacağız. Kendini tanrılaştıran uygarlık sisteminin yalanlarına, kendi ömrünü uzatma hikâyelerine kanmamız uzak değil. Sistem var olan sorunları çözme arayışında olduğunu sürekli dillendirmektedir. Ancak zihniyet yanlış olduğu için her geçen gün sorunlar yumağında boğulma ile karşılaşmamız bu gerçekliktir. Bu nedenle Önder APO Demokratik-Ekolojik-Cinsiyet özgürlükçü toplum paradigmasını ön gördü. Geliştirilecek yaşam anlayışının evrensel karakterde olmasını, tüm yaşamın başta kadınla, doğayla ve toplumla özgürlükçü bir temelde yeniden felsefi anlamının ele alınmasını, kadın ve yaşam bilimi olarak Jîneoloji biliminin geliştirilmesi ile zihniyet devrimine hız kazandırmak istedi.

Kadınla felsefi temelde geliştirilecek bir yaşam için kadınların büyük bir mücadele vermesi gerekmektedir. Her şeyden önce bu yaşamın ideolojik-teorik boyutunun iyi özümsemesi gerekmektedir. Çünkü bu konuda Önder APO çok sayıda çözümlenme yapmıştır. Teorik felsefi yön kadar, kadın partileşmesi, akademilerin, özgür kadın parklarının, meclislerinin kurulması temelinde somut çözüm projeleri

ile yeni yaşamın temel mücadele araç ve yöntemlerini ortaya koymuştur. Kadınlar açısından önemli olan bu kadınla özgürlük felsefesi temelinde geliştirilecek yaşamın nasıl olacağı, nasıl geliştirileceği konusunda çok yaratıcı bir mücadele içinde olmaları gerekmektedir.

Tarihin derinliklerinde gizli bırakılmış Hypatya gibi tüm sistemin geriliğine rağmen evrensel hakikatin peşine düşme, hissettiği, inandığı doğrularından kuşku duymayarak gücünün yettiği yere kadar onun özgürlük arayışını geliştirmek kadar, tanrıçaların bilgeliğine, yaratıcılığına ulaşan Zılanlar gibi özgür yaşamın felsefi karakterini özümsemek, bu yaşamın militanı olmakla ancak özgür felsefi yaşamlar yaratılabilir. Tüm kadınların güç alacakları nice kahraman, kadının yazılmayan tarihinde gizlidir. Tarihin karanlıkta kalan bu kısmı gün ışığına çıkarılarak gelecek için bir temel yapılmalıdır. Adını bilemediğimiz binlerce kadın özgür yaşam felsefesinin arayışçısı, yaratıcısı olmuştur. Özgürlük iddiası olan kadınların ilk başta tarihe gitmeleri ve o temelde daha güçlü bir yaşamın temellerini geliştirmeleri gereklidir. Kendi kadınlık tarihi ile yüzleşmeleri gerekir. Ancak bu temelde gelecek sağlam örülebilir. Bu konuda ilk görev kadınıdır. Özgürleşen kadın karşısında erkeğin özgürleşmekten başka seçeneği yoktur. Bu felsefe ve anlayış bilinç temelinde kendini gerçekleştiren, klasik kadına aşan kadın özgür kadındır. Özgür kadın da özgürleşen toplumdur. İlk insanlığın yaşamı kuran kadını günümüz açısından yeni yaşamı kurma gücündedir. Yeter ki kadınlar ne kadar yaratıcı olduklarının öz bilincini geliştirsinler.

Kaynaklar

- 1- Abdullah Öcalan- AİHM Savunması
- 2- Abdullah Öcalan-Kürt sorunu Demokratik Ulus çözümü

KADINLA FELSEFİ İLİŞKİLENMEYİ ERKEK NASIL ELE ALMALIDIR?

Toplumsal sorunların kaynağında, sorunu ele alma/tanımlama ve bunların eşliğinde bir çözüm modeli oluşturma yatmaktadır. Herhangi bir sosyolojik olgu sorunsallaşmışsa, onu ortaya çıkaran nedenler kadar ona yönelik mevcut yaklaşım da sorunsallığın varlığında ve çözümsüzlüğünde önemli bir etken olmaktadır. Bunlardan kopuk ya da sadece sorunun varlığına dikkat çeken, çözüm adına gerçekleştirenlerin de sorunu derinleştirdiğini ve içinden çıkılmaz bir hale getirdiğini görmezlik, en az sorunun kendisi kadar tehlikelidir. Bundan dolayı da özgür eş yaşam tartışmalarında, üzerinde durulması gereken temel konulardan biri ahlaki-politik toplumsallığın inşasında kadın ile erkek arasındaki felsefi ilişkiyi tanımlamak, bunun gerektirdiği ölçüleri kavramak ve erkeğin erk'inden kurtularak, özgür yaşam inşasında temel sorumluluklarını bilince çıkarmak gerekmektedir.

Bin yılları bulan geçmişiyle, dönemsel ideolojik yaklaşımlarına ve söylemlerine göre, kadın-erkek arasındaki ilişkinin felsefi olduğunu ya da birbirlerini güçlendiren-toplumsal yaşama eşit ve özgür bir katılımı sağlayan ilişki olduğunu iddia edemeyiz. Tarihin bütün dönemlerinde bunun tersi geçerli olmuştur. Daha çok tüketen-toplumsal formların biçimlenişi doğrultusunda köleleştiren bir ilişki tarzı söz konusu olmuştur. Toplumun bütün

dönemlerinde ve alanlarında ortaya çıkan bu ilişkilene biçimi doğrultusunda; özellikle son beş bin yıllık toplum tarihinde ataerkilliğin oluşturduğu kimlikler üzerinden ilişkilene geçerli olmaktadır. Simone de Beauvoir'a göre kadın, tarihin oluşumuna katılmamıştır, tarihi yapan erkektir! Kadının ikincil konuma itilmesinden dolayı kadın, erkeğe atfedilen akıl ve aşkınlık düzeyinde olamamıştır ve kendisine biçilen yapma kimlikle sadece biyolojik düzeydeki olayların içinde kalmıştır.

Tarihin yapılanmasında kadının yerini veya konumunu ele alan-inceleyen ve buna tanım getirmeye çalışan Lacan'a göre ise genel bir kategori olarak 'kadın'dan bahsedemeyiz. Böyle bir kategori yoktur. Kadın simgesel düzende ifade edilemeyen ve ayna evresinin sonucu olarak üretilen eksiklikten başka bir şey değildir! Yine Lacan'a göre; kadın, dil dünyasına, sembolik dünyaya girememektedir. Çünkü dilin edinilmesi esnasında, farklılığın tanınması yoluyla dili kuran sembolden yoksun olduğunu öğrenir kadın. Bu bağlamda Lacan, kadını erkeğin gerisinde ve ondan daha aşağı bir şekilde konumlandırır. Tarihin yapımında-seyrinde yer almayan bir kadının, bugüne nasıl geldiği-getirildiği ise Lacan'ın cevaplayamayacağı kadar basit ve hakiki bir sorudur. Fakat bu basit örneklerden de anlaşılacağı gibi tarihsel

anlamda yok sayılan-böyle ele alınan bir kadınla; günümüzde klasik ve geri olan bütün toplumsal kimlikleri aşan felsefi bir ilişki kurmak gerekmektedir.

Sorunu Tanımlama

Felsefenin kadına dair söz söylediği alan cinsiyetle sınırlanmış gibidir. Dikkatli bir okumayla bu yaklaşımın "soyun sürdürülmesi", "cinsel devrim" gibi tartışmalarla sınırlanmış olduğu görülür. Marksizm'in kadına dair sözleri içerik olarak sınıfsal söylemi aşamaz. Toplumun kurtuluşunu sağlayacak olan proletaryanın içindeki proleter kadınlar da kurtulmuş olacaklardır diyen sosyalist literatür, böylece kadın ezilmişliğiyle sınıfsal sömürüyü birleştirir. Liberalizm

yandır. Ayrışan öğeler anlamı aramayı tetikler. Böylece anlam arayışı her iki yönün ortak eylemi haline gelir. Bugün ataerkil-devletçi sisteme karşı anlamı, eşdeyişle felsefi sorunların cevabını bulmanın yolu, kadın etrafındaki köleleştiren ilişki ağını parçalamaktan geçer. "Cinsel devrim", "soyun sürdürülmesi", "kamusal alana çıkış" gibi hedeflerin olursa anlamlar, bu ağı parçalamada ancak genel yönelim içinde konumlandırılabilir.

Felsefi anlama ulaşmanın temel koşulu tam özgürlük ve eşitliktir. Kadının önünde soyun sürdürülmesinin yol açtığı demografik felaketi durdurmak, zekâ ve kültür düzeyinin gelişimine katkı sunmak, mülkiyetçiliği, iktidar tekeli gibi görevler dururken felsefeye

Varlığın eril ve dişil yönleri olmadan var olmasının olanağı yoktur. Bu ikili karakter hem oluşumu gerçekleştiren, hem de ayrışarak farklı kimlikleri somutlaştıran yandır. Ayrışan öğeler anlamı aramayı tetikler. Böylece anlam arayışı her iki yönün ortak eylemi haline gelir. Bugün ataerkil-devletçi sisteme karşı anlamı, eşdeyişle felsefi sorunların cevabını bulmanın yolu, kadın etrafındaki köleleştiren ilişki ağını parçalamaktan geçer.

kadının pazara, kamusal alana çıkmasını yeterli görür. Çıkılmak istenen kamusal alanın konumuyla ilgilenmez, kölelikte eşitliği savunur. Feminist olarak tanımlanan ve birbirinden çok farklı olan görüşlerin üzerinde uzlaştıkları noktalardan biri ise cinsel devrimdir. Reel sosyalizmin başlangıç yıllarında bazı sosyalist ideologlarca sorunun merkezine konan bu olgu için Önderlik "cinsiyet farklılığı kendi başına hiçbir toplumsal sorun nedeni olamaz" der. Kadının düşünce dünyasındaki yerini güçlendirmek için başlangıçta önemli olan sorunun tanımının doğru yapılmasıdır.

Varlığın eril ve dişil yönleri olmadan var olmasının olanağı yoktur. Bu ikili karakter hem oluşumu gerçekleştiren, hem de ayrışarak farklı kimlikleri somutlaştıran

katkısının sınırlı olacağı belirtilebilir. Bu da anlamın kendisinde sınırlı kalması demektir. Tam eşit siyaset yapma, cinsiyetle ilgili tüm alanlarda-ilişkilerde eşit söz ve iradeye sahip olma, etik ve estetik gelişmişlik, ekonomik eşitlik ve sorumluluk gibi alanlarda kadın var olursa, insan varlığının eksik yönü tamamlanmış olur. Anlam arayışında eylem de ancak böyle ortaklaşabilir.

Virginia Wolf'un "Kendine ait bir oda"sındaki "Shakespeare'in hayali kızkardeşi" öyküsü felsefi alana da uyarlanabilir. Platon'un, Aristo'nun, Kant'ın, Hegel'in hayali kızkardeşleri olduğunu düşünelim. Eril egemen sistemin olmadığı bir ortamda eşit şartlara sahip olduklarını, aynı toplumsal imtiyazlardan yararlandıklarını, aynı teşviklerini

gördüklerini düşünelim. Bunla hayal olmasaydı, tarih diye yazılanlar da başka olurdu. Bunun olmaması felsefede kadını eksiltmiştir; ama daha da önemlisi felsefeyi de eksiltmiştir.

Yaşamın doğurgan tarafında olmanın kadına verdiği yetiler olmalıdır. Kadının kendi varlığının ayırına varması ötekiyle iç içe oluşur. Kadın için "öteki" onun varlığının bir parçasıdır, erkek için yalnızca "öteki"dir. Erkek ötekiden sakınır, onu gözeterek kendini tanımlar; sadece kadını değil kendi hemcinsini de gözetir. Buna karşın kadın etkileşim içine girdiği her varlıkla dolaysız ilişki kurar. Burada, her bilincin son tahlilde ötekini nesneleştirmeye meyilli olduğu gerçeğini yadsımıyoruz. Ancak kadın bu nesneleştirme eyleminde daha pozitif tavır alır. Yaşamın kadın yönü eksik kaldıkça ötekini nesneleştirme de artar. Varlıklar bu nesneleştirilmeye, ötekileştirilmeye karşı direnerek kendisini oluşturur.

Erkek bilinci ötekiyle çatışarak, kadın bilinci ötekiyle sentezlenerek var olmaya çalışır. Önderliğin "doğa diyalektiği" burada kadının var olma eyleminde somutluk kazanır. Nesneleştirilen varlık tutsaklaştırılmış olur. Oysa bilinç özgür olmak ister. Kadın bilinci ötekiyle kaynaşarak özgür olmayı hedeflediğinden diyalektiğe daha yakındır. Felsefe dünyasından kadın bakışının eksik olması, pozitif diyalektiğin önünde önemli bir engeldir. Çünkü "pozitif diyalektik" in öznesi bütünlüklü öznedir. Kadın doğal yaşamın merkezinde, yaşamın doğasına daha yakın, yaşamda durağan değil, akışkan tarafta yer alır, bu yönüyle özgürlüğe daha yakındır. Önderlik, son savunmasında bu durumu enerji-madde ikilemiyle açıklar. Maddenin durağanlığına karşın enerji değişken ve akışkandır. Madde tutsak enerji, enerji özgür maddedir. İktidarla somutlaşan erkek durağan, tutsak tarafta yer alır. Erkek, gücü de elinde bulunduran taraf olduğundan, toplumsal enerjisi de durağanlaştırır.

Erkek Aklının Etkinlik Alanı Olarak Felsefi Düşünce

Felsefi etkinliğin en önemli isimlerinin belki de ortak paydada buluştukları

temel konuların başında kadının rasyonel olmadığına ilişkin inanç ya da teori gelmiştir. Her ne kadar felsefenin cinsiyet açısından en tarafsız alan olduğu öne sürülse de gerçeklik bunu ifade etmemektedir. Aksine bu tarafsızlık iddiası çoğunlukla eril kalıpları ve düşünüşü empoze eden ve benimseten bir maskeye dönüşmüş, bu yönlü işlev kazanmıştır. Nitekim felsefi düşüncenin ve söylemin kadınlara ilişkin metaforları, imgeleri hep cinsiyetçi ataerkil iktidar ilişkileriyle bağlantılı olmuş, bunları yeniden kuran pekiştiren bir rol üstlenmiştir. Görünen o ki felsefi düşünce akıl ideallerini ötekileştirme ve dışlama üzerinden belirlenmiş ama aynı zamanda 'akıl cinsiyet tanımaz' iddiasında da bulunarak bu iddiayı örtük bir tahakküm aracına dönüştürmeye çalışmıştır. Bu çerçeveden kimi belirgin felsefi otoritelerin geliştirdikleri teorilerde, kadını nasıl tanımlandığına da yakından bakmakta yarar vardır.

Pythagoras'ın görüşleri bu teorilerin belki de en çarpıcı biçimini bize göstermektedir. Ona göre "*Düzeni, erkeği ve ışığı yaratan bir iyi ilke vardır; bir de kaos, karanlığı ve kadını yaratan kötü ilke.*" Onun düşüncesinde dişil olan kendi başına bir varlık değildir, ikincil olandır ve kötülükle özdeştir. Erkek toplumsal olanı, iyi, uyumu, düzeni temsil ederken, kadın yokluğu, bilinmezliği, kötülüğü temsil etmektedir. Tıpkı Pythagoras gibi çağlar boyunca düşünsel alana damgasını vurmuş felsefi etkinliğin öncüleri Platon ve Aristoteles'in görüşlerindeki cinsiyetçi öğeler ve bunların yarattığı etki de yaşamın her alanında karşılığını bularak gönümüze kadar sürmüştür. Temel felsefi iki eğilimin başını çeken idealar dünyasının düşünürü ülkücü Platon ve gerçekliğin öncüsü Aristoteles'in uzlaştığı temel alanların başında bu anlamıyla kadını tanımlama biçimi gelmiştir. Bakış açılarında kimi farklılıklar olsa da felsefe tarihine etkide bulunan bu düşünürler kadının kendi doğasından kaynaklı yetkin bir ussallıktan yoksun, insan ve hayvan arasında kalmış bir eksik varlık, hatta yetkin ussallığa ulaşmak isteyen erkeği düzensizliğiyle yoldan çıkaran, engel olan özelliklerin taşıyıcısı olarak

tanımlamışlardır.

Kadın kimi zaman Aristoteles'in dediği 'eksik insan' olarak, kimi zaman Platonun 'düşük ruh' tanımlamasıyla aşağılanmıştır. İnsanı, doğayı, evreni ve yasalarını anlamaya çalışıp, toplumsal düzeni sağlamaya çalışan bu filozofların bakış açılarında da erkek toplumsal düzeninin korunması esas alınırken, kadının ussal olandan tam yararlanmadığından düzenin ve toplumun edilgen alanında yer almıştır. İşte bu bakış açısı siyasi, sosyal, ontolojik, ideolojik, ahlaki, politik her alanda etkili olan bir düşünce sistemi yaratmıştır.

Bu yaklaşım Platon açısından en çarpıcı olarak *Şölen* isimli kitabındaki üreme üzerine olan diyalogunda görülmektedir. Platon "*yaratıcı içgüdüleri fiziksel olanlar, tercihlerini kadından yana yapanlar ve sevgilerini bu yönlü ifade edenler çocuk doğurarak ölümsüzlük kazanacaklarını, adlarını yaşatarak gelecek bütün zamanlar boyunca mutluluğa erişeceklerini sanırlar. Ama yaratıcı tercihleri ruhtan yana olanlar fiziksel olarak değil, tinsel olarak doğurmayı arzulayan kişiler varlık dünyasının en zirvesine ulaşabilirler. Bunlar yüce ruhun doğası gereği yarattığı ve var ettiği dölleri doğurmayı arzulayanlardır*" derken anlaşılacağı gibi kadınlara çocuk doğurma dölünün, erkeklere ise ruhun döllерinin özellikleri verilmiştir demektir. Burada ruhun döllерinden kastedilen bilgi ve erdemdir. Bunlar akılsaldır ve erkeğe aittir. Ona göre insan yani erkek, ruhun doğurganlığına boyun eğmeli; kadın ise, erkeğe ve yaratımlarına boyun eğmelidir. Zira Platon'a göre ideal insan tipi uyumu yakalayan, görünür nesnelere dünyasını aşan, idealler dünyasına ulaşmış erdemli ve bilgili insandır. Bu insan ancak erkek olabilir.

Aynı biçimde Aristoteles görüşlerini dile getirirken hocası Platon'u aşan bir dil ve düşünce biçimini ortaya koymuştur. Kadına biçtiği konum duyumsayan ama düşünmeyen hayvan ile düşünen insan (erkek) arasındaki ara yerdir. Kadın hayvandan bir derece üstün ama erkekten eksik ve düşüktür. Ünlü tanımlaması "*kadın eksik erkektir*" sözünü bu konumlamadan almaktadır. Unutulmamalıdır ki Yunan filozoflarının temel özelliklerinden biri felsefeyi bilgiye ulaşma yöntemi

olarak ele almanın yanında bunu toplumsal alana uygulama tutkularıdır. Bu çerçevede erkek toplumsal alanın düzeninden sorumlu kılınırken toplumsal alana dahil edilen kadını ise erkeğin boyunduruğuna vermekte, 'dışarıya' kapatmaktadır. Açık ki bir cinsi-kadını bu denli değersizleştiren, aşağılayan ve düşük duyguları olanı olarak gören bu düşünce biçimi bunu kadın için bir kader haline getirmeye çalışarak kadına benimsetmek istemiştir.

Ardından dinsel düşün, Platon ve Aristoteles'in görüşlerini daha da geliştirip, derinleştirerek kadınlar açısından katmerli bir tahakküme dönüştürmüştür. Din otoritelerinin geliştirdikleri bu düşünüşte en büyük günahkâr kadın ilan edilmiş, ilk günahkâr, yoldan çıkarıcı kadın imgesi yoğunca zihinlere empoze edilmiştir. İnsanlığın günahkârlığının baş sorumlusu olan kadından dolayı yaşam, ruh ve beden kirletilmiştir. Kadın artık tutkularına yenik, şehvet düşkünü, şeytanla işbirliği içinde olan bir kötülük simgesidir. Bu kötülüğün yaşamın her alanında denetlenmesi ve kontrol altına alınması en önemli problemdir. Ortaçağın en karanlık yüzünün kendini yansıttığı bu bakış açısı sonrasında Rönesans ve Reform hareketleri geliştiğinde de değişmemiş, esaslı bir biçimsel dönüşüme yol açmıştır.

Öyle ki 17.yüzyılın bilimsel devriminin temsilcileri metafiziği bir boş inanç olarak nitelendirip, şiddetle eleştirseler de kadının eksiklik ve yokluk üzerine kurulan tanımlamasını sürdürmüş hatta 'modern' görüşleriyle perçinlemişlerdir. Akıl yürütme yetisi yine erkeklere ait görülüp doğanın fethi yanında kadın bedeninin fethi de amaçlanmıştı. Bu gelenek dışı olanı her şeyden uzak tutmak şeklinde sürdürülmüştür. Karl Stern'in belirttiği gibi "*artık bilgeliğin anaç eli reddedilmiş ve kendinden emin mağrur akıl mutlak egemenliğini ilan etmiştir.*" Bundandır ki Rousseau ve aydınlanmanın kilit ismi Kant da kadına atfedilen tanımlamaları kabul ettiği gibi kadının erkeği "tamamlaması" gerektiğini ortaya koymuştur.

Özcesi bir varlık olarak kadına 'varlık olma' hakkı tanınmamış, kadın erkeği tamamlama rolüyle sınırlandırılmıştır. Denilebilir ki yaşanan gelişmeler bile

mevcut iktidar ve egemenlik ilişkilerini dönüştüren değil, verili durumu meşrulaştıran bir nitelik kazanmıştır. Zira Lacan'a göre de kadınlar vardır ama mevcut düzende kendini ifade etmesi mümkün değildir. Burada ideolojik bir haklılaştırma durumu olduğunu görüyoruz. Bu anlamıyla esas olan her zaman erkek aklıdır. Kadın ise o norma göre ve onun etrafında ele alınıp değerlendirilmiştir. Tarihsel olarak verdiğimiz bu örneklerden anlaşılacağı gibi felsefi düşünce bu anlamıyla, bir açıdan bilgiyi tekeline alan Sümer Rahiplerinin, bir yanı sıra da tanrıça değerlerini yok eden mitolojik tanrılar Zeus ve Marduk'un izinden yürümüş, onların düşünce kıvılcımlarını çakıp muazzam bir eril düşünce ve yaşam sistemine dönüştürmüşlerdir. Bu sistem cinsiyetçi toplumsal yapının kuruluş

ukça bilinçli ve sistematik bir düşünsel saldırı olduğu da açıktır. Erkek egemen yaklaşımın kadını varlık olarak yok sayma stratejisi bir yanı sıra batı düşüncesinin özdeşliğe -nerdeyse farklılığı yok saymak pahasına- imtiyazlı bir yer vermesine dayanmaktadır. Diğer yanı sıra da oldukça ideolojik bir zemine dayanmaktadır. Bu ideolojik zemin, başkasının özgünlüğünü ve varlığını reddeden, kadını erkeğin yokluğu ve eksik ötekisi olarak tanımlayan erkek sisteminden beslenerek kendini var kılan ve kurumlaştıran zemindir.

Bu geleneksel ontolojik tavrın temelini ise Platon'dan beri hakim olan bir 'mevcudiyet metafiziğinin' varlığını koyabiliriz. Bu metafizik yapma biçimi, kadının yokluğunun ve köleleştirilmesinin erkek yararına, erkek iktidarı için meşrulaştırılmasının ideolojik kılıfıdır.

Felsefi düşünce bu anlamıyla, bir açıdan bilgiyi tekeline alan Sümer Rahiplerinin, bir yanı sıra da tanrıça değerlerini yok eden mitolojik tanrılar Zeus ve Marduk'un izinden yürümüş, onların düşünce kıvılcımlarını çakıp muazzam bir eril düşünce ve yaşam sistemine dönüştürmüşlerdir.

tarzıyla tarihsel bir bilgi olarak işlenmiş ve erkek zihniyeti tarafından birbirine aktararak günümüze uzamıştır. Bu zihniyet yapısı gündelik hayatın grameri içinde kendiliğinden öğrenilmiş, örgütlü ve politik bir içerik kazanmıştır.

Felsefi Gelenekte Kadına Yaklaşım ve Ontolojik Sorunsallığın İnşası

Felsefi dünyada ontoloji, varlığı varlık olarak ele alan felsefe dalı olarak kabul edilmektedir. Varlığın kendisini, varlığın kendi başına ne olduğunu soran bir bilimdir de denilebilir. Yazının başından itibaren felsefecilerin felsefi etkinlikte bulunurken kadını nasıl tanımladıklarını da ortaya koyduğumuzdan bunun doğal sonucu ontolojik olarak kadının varlığının ya yok sayılması, ya çarpıtılarak görmezden gelinmesi ya da aşağılanarak tanımlanması olmuştur. Bu durumun erkek iktidarlaşmasına dayanan old-

Doğal olarak bu tutum farklılığı göremez. Görmediği gibi kendisi için kendisiyle bir ve aynı olmayı, kendisinden farklı olanı ya yok sayar, ya kendine benzetir ya da kendine tabi kılarak baskı altına alır. Bundandır ki kadının ne olabileceğine veyahut ne olduğuna dönük sayısız imge, sembol, metafor, aracılığıyla kadın üzerinden eril ideolojik kurgulamalar yapılsa da gerçekte kadının kendisi değil, ona atfedilen kötülüklerin tanımlanması yapılmaktadır. İşte kadın düşünürler bu geleneksel ontolojik yaklaşımlara karşı çıkarken kadına biçilen nesneleştirme metaforuna köklü bir karşı koyuşu da dillendirmişlerdir. Buna göre; kadınlar geleneksel ontolojideki zihin beden düalizmine karşı çıkarak zihin ve bedenini birbirini karşılıklı olarak oluşturduklarını dile getirmişlerdir.

Patriyarkal kurumların ve onları doğuran zihniyetin köklü bir

dönüşümünden geçmeden kadın açısından yokluğun kurumlaşmasını ifade edeceklerini belirten kadın düşünürler, bu sağlanamazsa kadının yitikliğinin giderek derinleşeceğini ifade etmişlerdir. Bu açıdan politik, ontolojik ve epistemolojik olarak patriyarkal yapıların tümünün bizzat kadınların bakış açısıyla radikal bir dönüşüme uğratılması hayatidir. Aksi takdirde salt erkeklerle aynı olma ya da eşitlenme gibi "A priori" hipotezler kadınların varlık nedenlerini oluşturan ayırt edici özellikleri ve farklılıkları da yok eder.

Tüm bu nedenlerle kadını toplumsal kimliği ve kendi öz varoluş özellikleriyle tanımlamak ve bunu bilimsel altyapıya kavuşturmak için bir kadın varlık bilimi-

kavuşturmak, ontolojik yaklaşımlar kadar tarihe, topluma ve evrene dair bütün zihinsel yapılanmalarını kapsamlı ve sistemli bir eleştiriden geçirmeye bağlıdır. Bu anlamıyla bilinmelidir ki kadın, erkek merkezci paradigmalarda içinde kaldığı sürece dışıl olanı ancak erilliğe ilişkin olarak ve ona göre temsil etmenin dışına çıkamaz.

İkinci olarak; kadının varlığını biyolojik olarak salt dışıl cins olması temelinde değil, kadın şahsında bir toplumsal kültür temelinde ele almak gerekmektedir. Zira kadının yok sayılması ideolojik bir yönelimdir ve aşılması da ancak ideolojik olarak her şeyden önce varlığının güçlü bir tanımlanmasına ve ideolojik bir mücadeleye bağlıdır. Nitekim erkek egemen

Kadının gerçekte ne olduğunu, ne olmadığını, nasıl tanımlanabileceğini, doğa, toplum ve evrenle olan ilişkilerinin ne olduğunu sorgulayacak ve bir öze dönüştürecek olan böylesi bir ontolojik yaklaşım aynı zamanda kadının varlığına yönelen tüm sistematik saldırılara da en güçlü yanıt olacaktır

ne yani kadın bilimi -Jinoloji'ye- şiddetle ihtiyaç vardır. Gerçekleşen kadın bilimi sadece kadının mevcut konumuna yönelik çalışmalarla kendini sınırlandıramaz, böyle bir çalışmanın kapsamında sistem-ataerkil sistem ve kurumsal ideolojisi üzerine de felsefi çalışmalar yapmak kaçınılmazdır. Kadının gerçekte ne olduğunu, ne olmadığını, nasıl tanımlanabileceğini, doğa, toplum ve evrenle olan ilişkilerinin ne olduğunu sorgulayacak ve bir öze dönüştürecek olan böylesi bir ontolojik yaklaşım aynı zamanda kadının varlığına yönelen tüm sistematik saldırılara da en güçlü yanıt olacaktır. Yapılacak bu ve benzeri çalışmalar erkeğin de değişim/dönüşümünde önemli etkilerde bulunacaktır. Erkeğin dönüşümüyle birlikte ortaya çıkacak gelişmeleri küçümsememek gerektiği gibi bu çerçevede kimi önemli hususları vurgulayacak olursak:

Birincisi; kadının varlığını ontolojik olarak bütün boyutlarıyla bir ifadeye

sistemin karakterini, zihniyet yapısını, kurumsallaşmadaki iktidar işleyişini ve bütün bunlara hâkim olan cinsiyetçi öz çözümlenmeden bunlara karşı alternatif bir zihniyet ve mücadele perspektifiyle donanmadan kadın ancak çarkın bir dışılı haline gelebilir.

Üçüncü olarak; kadının varlığının felsefeyle bağlarının yeniden, doğru temellerde kurulması günümüzde süren bilinç çarpıtmalarının ve kendi gelişiminden saparak aşırı şişirilmiş olan analitik zekâ biçimlerinin sınırlandırılmasında büyük rol oynar. Yani kadın varlığının tam ve gerçek temsili için dışıl bir felsefe ve düşünüş geliştirip bunu dışıl bir dille ifadelendirmek önemlidir. Bu dışıl düşünüş ve dil; olgusal reddetmeyen ama onunla da yetinmeyen çok yönlü bir ilişkisellik zemininde hareket eden, zengin ve olasılıkçı bakışı esas alır. Duygusal zekâ ile analitik zeka arasında bir uçurum oluştuğunu bunun temel nedeninin ise analitik erkek zekasının

yüceltilmesi olduğunu belirtir. Egemen erkek aklınca kadına atfedilen duygusal zeka ile erkeğe atfedilen rasyonel zeka arasındaki sınırın yıkılmasını esas alır.

Dördüncü olarak; kadının varlık tanımlamasının bizzat öznesi olup, yabancılaştığı-yitirdiği özdeğerlerini yeniden kazanması kadının geliştireceği kendine dönüşüyle mümkün ve etkili olacaktır. Yani kadın kendini tanımladıkça doğayı, evreni, insanlığı tanımlayacaktır. Zira kadın evrensel, toplumsal, tarihsel ve kaynağını doğadan alan bütünsel bir varlıktır. Bütün varoluşlar kadının varlığında iç içe ve bütünlüklü bir varlık halinde özetlenmektedir. Sonuç olarak; kadının yokluğu basit bir yaklaşımın ürünü olmamıştır. Esasta düşünsel, kültürel, ideolojik bir sürecin sonucudur. Kadın üzerinde yoklukla özdeş sonucun yaratılması önce düşüncede başlamış ve sonra da uygulanmıştır. Bu uygulamanın şiddeti, nesneleştirilen kadının maruz kaldığı gerilimin derecesini göstermektedir. Bu gerilimin gerisinde ise kadının değersizliğine dair bilgi vardır. Tüm bunlarla bağlantılı olarak kadının varlığı, sonucun cinsiyetler arasında basit bir eşitlik arayışının ötesine taşınması önemlidir. Kadının varlığının kültürel değerlerle donatılması ve değerli hale getirilmesi, bunun dışı dilinin yaratılması da bir o kadar önemlidir.

Özcesi gerçeklik bu denli ağırken, bunun karşısında durmanın en temel koşulu kendi varlığına, varoluşuna sahip çıkmak "*vardım, varım, var olmaya devam edeceğim*" diyebilmektir. Kendi iradi varlığına, varoluşuna sahip çıkma, onun merkeze alınması ve ona dayanarak yaratılacak eylemsel duruş, kadın açısından can damarı mahiyetindedir. Zira kadın varlığının değerinin bilgisini oluşturmak ve bu bilgiyi bir değere dönüştürmek kendine ait olanı talep etmektir. Bu ise kadın olmanın koşullarının yaratılması ve geliştirilmesidir. Sonuçta ne de olsa kadın olmak, açığa çıkan her çelişki aracılığıyla kendilik bilgisini anlık olarak yapılandırabilme yolculuğudur. Bu yolculuk da bilginin örgütlü bir direnişe dönüştürülmesi şeklinde kendini göstermektedir.

Nasıl Bir Felsefi İlişkilene?

Düşüncenin kendisini şekillendirmesinde, günümüze kadar felsefenin etki alanlarını incelemeye çalıştık. Bu alanda hem kadına, hem de erkeğe atfedilen rollerin toplumsal yaşama yansımaları, düşüncenin forma dönüşmüş biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Köleleştirilmiş kadın gerçekliğinde, köleciliği her yönüyle yaşayan erkeğin de; bu sistemden kurtulmasının gerekliliği tartışma götürmeyen bir gerçek olmaktadır. Felsefi ilişki de özgürlük, aşk, eşitlik anlayışını yeniden tanımlarken sistemin tüm çarklarını alaşağı etmek, erkeği de dönüştürmek, mevcut erkeği öldürmek, kaçınılmazdır.

Önderlik "*mevcut kadınla yaşanmaz, kadınsız da yaşanmaz*" diyerek, aslında mevcut kadını eleştirirken, kadınsız toplumun olamayacağını da dile getirmektedir. Bu anlamıyla mevcut kadını, aslında karşılaştırılmış erkek olarak görmek gerekir. Bu haliyle sorunun; her yönüyle toplumsal bir sorun olduğu, bu alanda dayatılan her türlü zorbalığın, tahakkümün ve köleliğinin; esasında topluma dayatıldığını iyi görmek gerekiyor. Hayatın tüm alanlarından, yaşamı idame eden sahalardan dışlanan, sürekli öteki olarak algılanan ve nesnelliğin en derin halini yaşamaya mahkûm kılınan kadını özgürleştirmek, onunla aşk'ın gerçekliğini yaşamak ve felsefi temellere dayanan bir toplumsal inşayı paylaşabilmenin amentüsü; erkeğe verilen rasyonaliteyi çözümlenmeden mümkün değildir.

Günümüzde kadın erkek arasındaki ilişkilene ve paylaşım öyle bir hale gelmiştir ki; tecavüz ve katliam kültürünü her yönüyle işleten bir duruma dönüşmüştür. Dünyada her gün onlarca kadın, erkeğin şiddetine ve her türlü saldırısına maruz kalmaktadır. Karakterler arasında yaşanan bu acımasız gerçeklik her yönüyle sistemsel ve toplumsaldır. Toplumun bütün alanlarında, kitle iletişim araçlarından tutalım da, üretim araçlarının etki alanlarına kadar; mevcut sistem tarafından bu ilişkilene melerin devam ettirilmesine, eril'in her türlü şiddeti ve baskıyı kadın üzerinde uygulamasına yönelik yoğun çabalar devam etmektedir. Bu gerçekliğin en acı tarafı ise; yaratılan

kültürdür! Şiddetin ve tecavüzün toplumsal normlara uygun olarak algılanması ve sorunu daha çok kişilere indirgeyen bir yaklaşımın yanı sıra, kadın/erkek arasındaki ilişkilerde kullanılan kavramlar, içi boşaltılan estetik kanunları da geçerli hale getirilmiş durumun ne kadar ciddi ve tarihi olduğunu gözler önüne sermektedir.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, en fazla manipüle edilen kavramlardan biri de güzellik kavramıdır. Yürüdüğümüz sokakta, haber okuduğumuz internet sitelerinde, televizyon dizilerinde, kitaplarda, dergilerde, gözümüzün ulaşabildiği her yerde 'daha fazla güzellik' vaat eden ürünlerin reklamları ile karşılaşmak içten bile değil: Parlak bir cilt, küçük burun, ince kaşlar, renkli gözler, ince gösteren elbiseler...

da 'moda' denilen bir canavarlığın ortaya çıkmasını sağlamıştır... Her yıl değişen 'moda' ile birlikte çöpe atılanlar da çoğalıyor.

Tüm bunları yemek, içmek, uyumak gibi bir içgüdü ve alışkanlıkla yerine getiriyor toplum. Sonuç sadece sıfır beden olmak, incelmek ya da vücutlarındaki bir organı daha da 'güzelleştirmek' uğruna ölen insanlar değil! Güzellik uğruna hayatta meydana gelen kimi bunalımlar da değil. Ötesi, oldukça derinlere dayanan bir tartışma bu. Sistemin yarattığı 'güzellik' algısına karşı "güzellik dışsal değil içseldir, asıl güzellik içtedir" gibi sözlerin çok çok ötesinde. Konuyu her açıdan da ideolojik yaklaşımlardan kopuk ele alamayız. Zira insanın yaşamı boyunca güzel ve çirkine dair edindiği algı, ideolo-

Kapitalist sistemde beden, tüm düşünce ve yaşayış biçimlerinden soyutlanarak politika üretilir. Seçilen kimi bedenler, rol model olarak sunulur topluma. Onlar gibi olabilmek için gayret içinde olmalıdır kalanlar. Kapitalizm ve onun var ettiği popüler kültürde egemen olan özellik ambalaj kültürüdür. Dış görünüş her şeyin üzerinde olan bir değer bütünü içine yerleşir.

Doyumsuz ve uzun bir liste bu, saymakla bitmez. Dünya pazarının önemli bir bölümü 'güzel bedenler' yaratmak için uğraş veriyor, çırpınıyor, gece gündüz çalışıyor. Her şey sadece insanların güzelliği için. Çalış çalış bitmiyor insanın 'çirkin'likleri... Her gün daha fazla 'düzeltilecek' şey çıkıyor. Toplum (!) için çalışan bu kozmetik ve moda dünyasını boşa çıkarmıyor toplumun büyük bir çoğunluğu. İbadet edercesine hem kadın, hem de erkek biçilen rolü yerine getirmeye çabalıyor. Tüm bunları bolca toplumun beynine kazıyan, kadına ve erkeğe neyi seçmesi gerektiği konusunda yardımcı olan medyada da var! Hiç düşünmeden durmadan alışveriş yapmak artık yaşamın vazgeçilmez bir misyonu olurken 'daha güzel' görünmek için çaba harcamak; daha fazla elbise, daha fazla makyaj malzemesi estetik kavrama dönüştürülmüş ve adına

jiktir, taraflıdır. Estetik bilinç dediğimiz bu subjektif estetik yan, bir sınıfın damgasını taşıyor ve üst yapısal olması itibarıyla, belirli bir tarihsel süreçte, toplumdaki hakim estetik anlayışının, hakim sınıfların estetik anlayışı olacağı da açıktır. Neyi, niçin güzel bulduğumuzu düşünmek zorundayız.

Kapitalist sistemde beden, tüm düşünce ve yaşayış biçimlerinden soyutlanarak politika üretilir. Seçilen kimi bedenler, rol model olarak sunulur topluma. Onlar gibi olabilmek için gayret içinde olmalıdır kalanlar. Kapitalizm ve onun var ettiği popüler kültürde egemen olan özellik ambalaj kültürüdür. Dış görünüş her şeyin üzerinde olan bir değer bütünü içine yerleşir. Özgür iradenin kullanımına izin vermeden, insanı ele geçiren bir atmosferdir bu. Bu atmosferde, öz ile biçim arasını büyük bir boşluk kaplar. Oysa biçimi göz ardı etmeden öze inmenin

ihtiyacı var. Kadın erkek ilişkisi de moda konusudur. Örnek tipler yaratılarak bu konuda bir ilişki örnekleme yaratılır. Bunun özünde cinsel ilişki vardır. Kadını meta olarak gören anlayış vardır. Bu dünyada, bu düşünce sisteminde kadın metadır. Meta alanı soğuk, kuru, duygusuz, düşüncesiz bir alandır. Sadece hesap vardır. Bu ilişkilerin felsefik bir temeli yoktur.

Foucault'ya göre iktidar, bir sınıfın ya da devletlerin sahip olduğu ve biriktirdiği bir madde değildir; belirgin bir öznesi ya da tutarlı, bütünleşik bir yapısı yoktur. Toplumsal örüntüye içkindir, parçalı ve mikro süreçlerle işler. Tüm olan biteni unutturmak, insanı düşünceden kopararak sahte algılar yaratmak, gerçek hedeften uzak gündemlerle uğraşmasını sağlamak, kısaca insanı iktidarı için kullanabileceği nesnelere haline getirmek. De Beauvoir'dan beri, kadınların baskı altına alınması biyolojiye değil, topluma; tek tek erkeklere değil, erkek egemen kurumlara; erkekler ve kadınlar arasındaki psikolojik farklılıklara değil, üretim ve yeniden üretimin sosyal yapılarına ve kadınlık ve erkekliğin bir dikotomi olarak kültürel inşasına bağlanmaktadır. Bu noktada yeni bir yaşam, öteki ve özgür bir yaşam arayışında olan erkekler açısından bu kurumların var olduğu bir toplumda kadınla yaşam nasıl inşa edilecek, ilişkilerin temeli nasıl olacaktır? Tecavüz, kadınların ezilmesinde ifadesini bulan iktidar ilişkilerinden kaynaklanan ve bu ilişkilere gönderme yapan politik bir eylemdir. Kadınla ilişkide bu kültürü tamamen aşabilmek gerekir. Tecavüz kültürünün bu kadar kurumlaştığı bir toplumsal yapılanmada felsefe olur mu? Tecavüzün olduğu bir ilişkide felsefeden bahsedilebilir mi?

Erkek egemenliği asıl olarak, toplumun hem erkek ve hem de kadın üyeleri tarafından öyle ya da böyle "normal" veya "doğal" görmek, kabul edilen bir dizi sosyal, ekonomik, politik ve ideolojik kurum ve pratiklere dayandırılmaktadır. Bu çerçevede modern patriarkal yapılanmalarda ordu, endüstri, teknoloji, üniversiteler, bilim, politik alan ve finans gibi iktidar ve otoritenin tüm kaynaklarındaki erkek tekeli karşısında şiddet kullanımının

ancak tali bir rol üstlenebileceği kabul edilmiştir. Yani kadın erkek ilişkilerinde kaba şiddetin olmaması ne kadar yeterli bir ilişki düzeyidir?

Baskı her iki cins tarafından kabul edilen bir ideoloji olarak tezahür edebilecek erkeklerin bir yandan kadınların koruyucusu, bir yandan da öldürücülükleri olmalarının içerdiği çelişkiye dikkat çekilmektedir. Kadınlık, toplumsal olarak erkekliğin bir tamamlayıcısı olarak inşa edilmektedir. *"Gelecekte erkeklerin erkekliklerini kadınlara karşı takındıkları saldırgan ya da korumacı tavırlarıyla tanımlamaktan vazgeçeceklerine güvenim var"* diyen Gianni Vattimo, şeffaf topluma ilişkin önemli bir gerçeğin altını çizmek istemiştir.

Tecavüz, cinsel bir davranıştan öte erkeklerin kadınlar üzerindeki kolektif egemenliğini temsil eden ve bu bakımdan terörizme benzer politik niteliği olan bir fiil olarak değerlendirilmiştir. "Öteki"ne saldırganlıkla kendini yüceltme ereğinde yarışma olarak ortaya çıkan toplu tecavüz, kadının bir nesne olarak konumlandırılması ve erkeğin cinselliğinin hak edilmiş bir saldırı silahı olduğuna dair güven üzerinde yükselmektedir. Böylece tecavüzcünün kendisinin yükseldiği yanılsaması, hegemonik erkekliğin yüceltildiği bir ritüel olarak ortaya çıkmaktadır. Erkek, güç ve ayrıcalığının bir tamamlayıcı olarak, cinsel ilişkinin hak olduğu algılamasına dayanmaları romantik aşk, monogami, annelik ve kültürel alanda kadınlığın duygusal olanla ve özel alanla, erkeklik ise başarı ve kamusal alanla ilişkilendirilmesi gibi eril ekonomik ve politik gücü ile kadınların bağımlılığını güçlendiren çeşitli ideolojik mekanizmalar ele alınmıştır.

Tecavüz toplumsal cinsiyet iktidarının iğrenç bir aşırılığı olmasına rağmen, bununla birlikte kadın kişilikleştirilmekte, nesneleştirilmekte, aşağılanmakta ve bu suretle erkeklik yüceltilerek eril iktidar güçlendirilmektedir. İnsan pratikleri bir yandan toplumsal yapıların kurulmasında ve sürdürülmesinde işlevselleşirken, bir yandan da toplumsal yapıdan etkilenerek ona karşılık verirler. Kolektif düzenlemeler ise insan pratiğini çerçeveyeyleyerek

kısıtlamaktadır. Bu kapsamda tecavüz, bir yandan bir insan davranışı olarak eril iktidarın kurumsal ve kültürel desteğine ve sınırlarına ilişkin bir belirti olurken, diğer yandan her gerçekleştiğinde eril iktidarı ve yaygın toplumsal cinsiyet normlarını yeniden üreten ve sürdüren bir nitelik taşımaktadır.

Aşk'ın Yeniden Tanımı, Özgürlük İlişkisi

Kadın ile erkek arasındaki ilişkinin felsefi temellere dayanması şarttır. Felsefenin aşkınlığında; toplumsal sorunların çözümünde bu ilişkinin gerçekleştireceği toplumsal özgürlük alanları, toplumsal sorunların çözümünde de en önemli güç olacaktır. Bunun dışında ne tüketim kültürünün hegemonyası, ne de 'moda' denilen canavarlığın bu sorunlara güçlü bir cevap oluşturması, onları aşan ve gerçek anlamda özgürlüğün bütün renklerini bağrında taşıyan bir düzeyi yaratması koşul olarak toplumun önünde durmaktadır.

Sokrates, "Aşka Övgü" adlı çalışmasında; aşkı bir düşünce biçimi olarak ele almaktadır. Uzun yıllar önce Sokrates tarafından aşka getirilen bu tanım oldukça ilginçtir. Aşkın, salt bir düşünce biçimi olduğunu elbette ifade edemeyiz, fakat düşünme biçimi olan aşkın da; toplumsal doğanın bütün ritüellerinde sağlıklı sonuçların ortaya çıkmasını sağlayacağından da şüphe duyamayız. Günümüzdeki gibi tüketen, sahiplenen ve nihayetinde öldüren bir aşk anlayışından ziyade düşünceyle kendini yaşatan, bu şekilde Sokrates'in adı geçen çalışmasında; iki sofistikenin tartışmasında karşımıza çıkan bu değerlendirme son derece önemli olmaktadır. Aşk'a dair yine Sokrates'in "felsefe yapmanın ilk şartı aşkla başlamaktır" belirlemesi de önemli bir diğer dipnot olmaktadır. Buradan anlayabildiğimiz kadarıyla; toplumsal ilişkilerin ruhunda ve zemininde aşk'ın yeri önemlidir ve gerçek tanımına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

Fransız sosyal bilimci A.Badiou'da aşk üzerine şu tespitte bulunmaktadır; "aşk üstüne bugün de hala çok yaygın olan ve bir şekilde aşkı karşılaşmada harcayan roman-

tik bir anlayış olduğunu düşünüyorum. Aşk şu haliyle dünyada karşılaşmada, büyüdü bir dışsallık anında yakılıp kül ediliyor, tüketiliyor, harcanıyor. Orada mucize gibi bir şey oluyor, varlık yoğunlaşıyor, özne-nesnenin birbirine karıştığı bir karşılaşma meydana geliyor. Ama olaylar böyle geliştiğinde, karşımızdaki 'iki'nin sahnesi değil, 'Bir'in sahnesi' olur. Özneyle nesnenin birbirine karıştığı aşk anlayışı şudur; iki sevgili karşılaşır ve dünyaya karşı Bir'in kahramanlığı olarak adlandırılacak bir şey meydana gelir." Bu önemli tespit te bize gösteriyor ki; günümüzdeki aşkın tanımı veya toplumsal yaşamdaki kimliği olarak; özne-nesne ayrımını her yönüyle ortadan kaldırılmalıdır.

Ancak bu şekilde kadın özgürlüğüne, özgürleşen kadınla birlikte erkeğin aşılmasına ve özgür bir toplumun inşasına katılabiliriz. Toplumsal işleyişi ve etkisi bu kadar geniş olan bir sorun karşısında; erkeğin her yönüyle, hatta kadından daha fazla kendini sorgulaması-sistemin ona yüklediği rasyonaliteyi iyi görmesi gerekiyor. Bunun dışında özgürlük ilişkisini kurmak/geliştirmek veya paylaşmak pek de mümkün değildir. Sevginin kaynağı, paylaşımın temel etkileri ve aşkın özgür halini ancak bu şekilde anlayabiliriz. Bu konuda aşkın ve sevginin özgürlüğüne en güzel örneği hiç şüphesiz; Kürt Özgürlük Mücadelesinde büyük kahramanlık ve fedai eylemlerinin sahipleri ortaya koymuştur. Aslında PKK'nin tarihinde ortaya çıkan bu direniş ve "doğru yaşam"ın ısrarı, hem kadına özgür yaşamın ölçülerini, hem de erkeğe özgür kadınla ve özgür yaşamla var olma çağrısını oluşturmaktadır.

Kaynaklar

- Demokratik Uyarlık Manifestosu 5. Kitap/ **A. Öcalan**
- Demokratik Uyarlık Manifestosu 3. Kitap/ **A. Öcalan**
- İktidarın Gözü/**M.Foucault**
- Şeffaf Toplum/**Gianni Vattimo**
- Aşka Övgü/**Sokrates**
- Aşkın Halleri/**A. Badiou**

PKK İLE YENİDEN FİLİZLENEN ÖZGÜR EŞ YAŞAM VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Toplumsal tüm sorunların temelinde kadın erkek sorunu vardır. Toplumsal sorunları anlamak ve çözüm aramak için ilk yola çıkılacak nokta kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği gündeme almak olmalıdır. Toplumsal sorunları inceleme ve çözümler üretmenin bilimi olması gereken sosyoloji toplumu tanımlamak için önce kadının ve erkeğin toplumsallığını tanımlamalıdır. Toplumsal sorunları tanımlamaya ve çözüm aramaya kadın ve erkek toplumsallıkları arasındaki sorunları tespit etmekten başlanmalı, çözüm de burada aranmalıdır. Bunu esas almayan hiçbir sosyolojik tespit, araştırma sonuç almayacak, yeni toplumsal sorunların oluşmasına neden olacaktır. Toplumsal yaşamı sömürüye açan, bunalıma sürükleyen, çözümsüzlükte tıkatan sorunların hepsinin başlangıcı ve nedeni kadın ve erkek toplumları arasında oluşturulan sömürü ve egemenliğe dayalı kopuştur. Toplum yaşamının ilk darbe aldığı alan kadın erkek ilişkileridir. Bu nedenle sorunun çözümü de ilk burada aranmalıdır, çözüme buradan başlanmalıdır.

Cinsler olarak kadın ve erkek, toplumsal yaşamın iki farklı kesimi, farkı tanınmak zorunda olunan toplumsal olgularıdır. Farkları sadece biyolojik ya da fiziki değildir. Zihniyet, tarihsellik, kültür, anlayış olarak yaşadıkları farklılıklarla, toplumsal olarak da farklıdır. Kabaca eşit olamayacakları gibi farkları birinin diğerinden üstün olması anlamına da gelmemektedir. Farklılıkları kadar birliktelikleri de zo-

runludur. Kadinsız ya da erkeksiz toplum olmaz. Böyle bir toplum olmalı mı tartışmasını yapmak anlamsızdır. İnsanı bu tartışmayı yapma noktasına getiren nedir? Bir dengesizliğin çözülemez-aşılamaz noktaya geldiği anlarda kopuşlar gerekli görülür. Mevcut toplumsal biçimlenişte kadın ve erkek arasındaki dengesizlik adeta aşılamayacak gibi görülmektedir. Aşılmadık dağ, yol bırakmayan insan nasıl oluyor da bu konuda bu kadar çözümsüz kalabiliyor? Sebep acaba, birilerinin bu sorunu aşmayı bilinçli olarak istememesi midir?

Uygarlık kadın ve erkeğin birlikte yaşamını öyle bir kör düğüme çevirmiş ki sanki cinsler arasındaki dengesizlik doğanın bir kanunuymuş gibi zihinlere yerleştirilmiştir. Erkek egemenliğinden vazgeçmemek için bin bir dereden su getirirken, kadın ise bu köleliği binlerce yıla varan zihinsel karartma, fiziki zor, cins kültürüne dayatılan soykırım ve parçalanmalara rağmen hala içinde taşıdığı özgürlük kırıntılarına umut bağlamakta ve direnmektedir. Bir toplumsal inşa olan kadın ve erkek eşitsizliğinin aşılması elbette yine toplumun elindedir. Gerekli olan sorunun doğru tespit edilmesi ve çözümün oradan başlatılmasıdır. Tartıştığımız kadinsız ve erkeksiz toplumlar oluşturmak değildir. Cinsler arası sorunların çözüm yolunu dile getirirken kopuş ve sonsuz boşanma olarak dile getirdiğimiz, tarihsel toplum inşası boyunca kadına ve erkeğe içerilmiş, iktidarcı, köleci, egemenlikçi, sömür-

geci, cinsiyetçi, güdüselliğe indirgenmiş ilişkilerden kopuş ve sonsuz boşanma olmadan, özgür yaşamın toplumuna eş katımlı cinslerinin gelişemeyeceğidir.

Egemenlikli uygarlık, toplumun oluşum itibarıyla farklılık arz eden iki temel olgusunu birbirine karşılaştırarak, birini diğerine baskın kılarak özgürlüğe dayalı doğal toplum yapısına en temel darbeyi vurmuştur. Bununla toplum ikiye bölündükten sonra üstün cins olarak erkek, egemenlik ve sömürüye hak kazanırken, eksik cins sayılan kadının her türlü sömürülmesi ve istismarı mubah kılınmıştır.

Kadın ve erkek cinsleri arasında geliştirilen parçalanmayla tüm toplumsal parçalanmaların zemini hazırlanmıştır. Bundan sonra, bu parçalanma toplumun her türlü farklılık birimlerine, en geniş halkadan en küçük dokularına kadar içirilmiştir. Değişik topluluklardan, uluslara, inanç gruplarına, etnisitelerden tek tek bireylere kadar gittikçe kendini derinleştiren, kurumlaştıran ve çözümsüzleşen toplumsal kriz sisteminin temeli özgür eş yaşamın kırılmasıyla başlamıştır. Cinsler arası egemenlik ve sömürü anlayışının oturtulması tüm sömürü ve egemenlik anlayışlarının çekirdeği ve kök hücrelidir. Girdiği her toplumsal dokuda egemenlik ve sömürünün kök salmasını, kendini üretmesini sağlamıştır. Artık birbirinden üstünü olmayan, ezileni olmayan toplumsal yapı kalmamıştır. Hatta bu doğaya kadar uyarlanmış, doğada da üstünlük ve egemenlik olduğu varsayılarak, bu sefer tersinden toplumdaki bu egemenlik zihniyeti doğa kaynaklı olarak meşrulaştırılmak istenmiştir.

Toplumsal yaşamı oluşturan bir etken toplumsal ilişkiler, şekillenmeler ve farklılaşmalar iken diğer bir yan da bu ilişkilerin oluşturduğu kurumlaşmalardır. Toplumun oluşturan temel zihniyetler, dinamikler, ihtiyaçlar, gelenekler bir toplumu toplum yapan ölçülerdir. Toplum tarihtir, ahlaktır, politikadır, inançtır, doğal çevredir, ekonomidir, sanattır, dildir. Bu ortak yanlarla oluşan ortak irade, ortak karar gücü, ortak yaşam tarzıdır. Tüm bunların bütünlüğüyle oluşan ortak kültürdür. Bireyin kendini toplumda toplumu kendinde görmesi hissetmesidir. Cinsler arası kopukluk, parçalanma, sömürü ve

egemenliğin gelişmesi toplumun tüm bu alanlarda dağılmasıdır. Özgür eş yaşamın toplumun özgür doğasına ve karakterine göre yaşanmaması tüm bu alanlarda yaşanan sorunların ortak ifadesidir.

Cinsler arası eşitsizlik özgür eş yaşamı kırdığı gibi bu alanların hepsindeki kırılmaların da sebebidir. Bu alanlardaki kırılmalar ise cinsler arası parçalanmayı daha da derinleştirmektedir. Özgür eş yaşamın parçalanmasıyla domino taşlarının devrilmesi gibi tüm toplumsal alanlar artarda parçalanmış, bu da cinsler arası parçalanmayı daha da derinleştirmiştir. Birinin diğerini geliştirdiği ve koşulladığı bu parçalanmalar toplumsal yaşama bir kısır döngü olarak dayatılmıştır. Kadın ve erkek toplumsallıkları arasındaki eşitsizlikle başlayan kısır döngü, insanlığın esnek ve farklılık karakterinin ifadesi olan tüm yapılanmalara yansımıştır. Esneklik ve farklılık insanlığın özgür yaratıcılığının temelidir. Bunların kırılması yaratıcılığın durduğu, bağımlılığın ve köleliğin doğduğu andır.

Yine cinsler arası dengesizlik cinslerin kendi içinde de dengesizliğe, cinsin bireyleri arasındaki parçalanmaya da neden olmuştur. Cinsler kendi içinde de parçalanmış, cinsin bireyleri birbirine baskın egemen olma arayışına girmiştir. Bu durum artık iktidarcı egemen zihniyetin her ilişkiye bulaşmasını, bireyler arasındaki en küçük bir alış verişe kadar yansımalarını getirmiştir.

Cinslerin kendine has toplumsal karakterlerinin, tarihsel birikimlerinin, kültürel farklarının olduğu, tarih ve toplum bilimcilerin gündeminde yoktur. Cinsler arasına dayatılan bu eşitsizliğe karşı özgür iradeyi açığa çıkarmak için cins bilincini, cins örgütlülüğünü geliştirmek, bireyin özgürlüğünün kendi cinsinin özgürlüğünden geçtiği gibi tespitler sosyolojinin toplumsal sorunlara çözüm arayışında yer almaz. Bunlardan önce cinsler sorunu diye bir gündemi yoktur sosyolojinin. Oysa, sosyoloji öncelikle cinsleri tanımlamalıdır. Cinslere içerilmiş egemen erkeklik ve köle kadınlık zihniyetleri, bunların yarattığı toplumsal alışkanlıklar ve davranışlar çözümlenmelidir. Kadın kendine dayatılan kölece alışkanlıkları kanıksadığı gibi erkeğin egemen olduğuna da inan-

dırılmıştır. Erkek kendini iktidar olarak kanıksadığı gibi kadını da kölece alışkanlıklarıyla kanıksamıştır. Bu nedenle kadın kendinde köleliği kırdığı oranda erkek egemenliğine karşı çıkma gücü yaratabilir. Erkek birey, egemenliğin kendini de köleleştiren bir yanılısama olduğunu çözdüğü ve aştığı zaman özgürlük arayışına girer.

Tüm iktidar türlerinin ilk düğümü toplumsal yaşama dayatılmıştır. İktidarın görünmez gizli yüzünün saklandığı alandır toplumsal ilişkiler. Kurumlaştığı yer ise kadın erkek ilişkileridir. Devletle, orduyla, parayla, sağlanan iktidar daha görünür karakterdedir. Oysa kadın-erkek arasındaki eşitsizliği meşrulaştıran iktidarı görmek zordur. Bu yüzden iktidarı meşrulaştırmak için üretilen mitolojik, dinsel ve bilimsel çıkışlar öncelikle eksik kadın, güçlü erkek ikilemindeki toplumsal eşitsizliği meşrulaştırmakla yola çıkmışlardır. Özgür eş yaşamın önünde en temel engel olarak topluma içerilmiş olan iktidar zihniyeti vardır. İktidar öncelikle toplumsal alanda kadın ve erkek arasında çözümlenmelidir. İktidarın yarattığı erkek ve ezdiği kadın tiplerini çözümlenmeden iktidarın sömürgeci yüzü hiçbir alanda deşifre edilemez, insanlığın en temel düşmanı olduğu fark edilemez.

Kapitalist Modernite, Uygarlığın Cinsleri Birbirine Düşmanlaştırma Harekâtıdır.

Kapitalist modernite çağında cinsler arası parçalanmanın ulaştığı boyut, toplumun bireylere kadar parçalamasıdır. Kimsenin kimseyi güvenmediği, kimsenin kimseyi umursamadığı toplum gerçeği, yine kendi kendine bile güvenmeyen insan gerçeği, kadın ve erkeğin özgür eş yaşam kültüründen kopuşunun kapitalist çağda vardığı sonuçtur. Toplumsal bütünlükten ve toplumsal duyarlılıklardan kopuş insanı sonunda kendi kendinden kopuşa kadar getirmiştir. Bu noktaya gelen insan kendini ve toplumu bitirmekle mutlu olabilen insandır. Ne kadar tüketir ve yok ederse adeta toplumdan intikam alırca rahatlamaktadır. Kendini tüketerek, kendine verdiği acıdan haz alan mazoşist bir birey kapitalizmin vardığı toplumkırım noktasıdır. Sevgi ve saygı ölmüş, ah-

lak toplumsal gerçiklik olarak mahkûm edilip tarihin çöp sepetine atılmış, politika iktidar sahiplerinin kukla oynatıcılığına çevrilmiş, özgürlük, gücü yetenin diğerlerini istediği kadar sömürebilme hakkı sayılmıştır. Cinsler arası ilişki ise tüm bu toplumsal aşınmaların sonucu sınırsız kısırlanmış cinselliğe indirgenmiştir. Kadın hem en ucuz meta, hem de metalar krallığı olarak sex sektörünün ham maddesi sayılmıştır. Erkek bu metaya ulaşmak için bazen varını yoğunu dökmekte, bazen de kiskanç bir katile dönüşmektedir. Kapitalizm, kadın eliyle erkeğin, erkek eliyle kadının bitirilerek toplumkırımının geliştirildiği ve toplumsal köleliğin zirvelediği çağdır. Kadın-erkek ilişkisi tecavüz kültürüne dönüşmüş, kadın fiziğinden zihniye yaşamın her alanında sürekli taarruz altında yaşamaya mahkûm edilmiştir. Buna verdiği yanıt ise erkek egemenliğinin bu sınırsız saldırgan dünyasında yaşamaktansa intihar etmektir. Bir yandan kadın bu yaşama dayanamayarak intihar etmekte bir taraftan da erkek kadına cinayet dayatmaktadır. Sonuçta her ikisi de erkek egemenliğinin kadına dayattığı kadın katliamı kadın kırımıdır.

Diğer yandan kapitalist modernite çağında ulus devlet herkesi iktidarın pay sahibi yaparak, millete egemenlik verdiğini iddia ederek herkesi köleleştirdiği gibi, bir erkek her kadın üzerinde iktidar hakkına sahiptir anlayışıyla erkek egemenliğinin saldırıya geçmesinin temelini oluşturmuştur. İktidarın en küçük birimiyle kandırılan erkek kendini efendi sanırken sistemin en iyi kölesidir. Uygarlık çağında cinsellik doğadan sapmış bir iktidar silahına çevrilmiştir. Kapitalist çağda ise iktidarın sınırsız saldırı aracına çevrilmiştir.

Özgür Eş Yaşam PKK'nin Toplumsal Yaşam Kuramıdır.

Toplumsal yaşamın sorunlarını çözmeye temelinde tarih boyunca arayışlar hiç eksik olmamıştır. Çözümüne yönelik birçok teori geliştirilmiş, kuramlar oluşturulmuş ve bunları yaşamsallaştırmayı amaçlayan ideolojiler geliştirilmiştir. Bu ideolojileri toplum modeli olarak oturtmak için mücadeleler verilmiş, kurumlar oluşturulmuştur. Fakat en az arayış cinsler arası eşitsizliği aşma konusunda olmuştur.

Özgür eş yaşam sosyalist yaşamın başladığı yerdir. Tüm toplumsal alanlara, kurumlara, birimlere yansiyacak özgürlük ölçülerinin ana gövdesi ve kök hücrelidir. Ana gövdedir çünkü en geniş toplumsal form kadın ve erkek cinslerinin toplumsallığıdır, kök hücredir. Çünkü toplumun en küçük birimine kadar bu ölçüler yansımak durumundadır. Sosyalizm özgürlüğün toplumsal yaşam modelidir. Toplumun ve bireyin birbirini tamamladığı ve geliştirdiği, toplumun birey, bireyin topluma dair özgürlük gereklerini koruduğu, yaşatmaya ve geliştirmeye çalıştığı toplum modelidir. Buna göre cinslerin eş düzeyde toplumsal yaşama katılım koşulları oluşmazsa sosyalist bir toplumdan bahsedemeyiz. Eşitsizlik öncelikle cinsler arasında başlayıp kurumlaştığına göre, bu yıkılmadan hiçbir toplumsal eşlikten,

PKK özgür eş yaşamı yaratma zemini olarak neden öncelikle dağlara çıktı? Neden gerillayı, kadın için ordulaşmayı esas aldı? Bu Kürt halkına dayatılan imha ve inkar kadar bugün özgürlük mücadelesinin özgürlük tanımında ulaştığı tarihsel ve toplumsal evrenselliğe baktığımızda anlaşılmaktadır. Toplumun tüm birimlerine kurumlarına zihniyet kıvrımlarına sinmiş uygarlıktan tamamen kopmak ve alternatif oluşturmak ancak ondan tamamen soyutlanmakla başlamak zorundadır. Yine uygarlığın oluşturduğu kurumlara karşın alternatif kurumlarını oluşturmakla bu mümkün olacaktır.

Kadın ordulaşması yola çıkış açısından oldukça manidardır. Ordu devletçi toplumun temel dayanak kurumu olduğu için kadına adeta yasak alandır. Erkek egemen zihniyetin şiddet ile zirve yaptığı

Özgür eş yaşam sosyalist yaşamın başladığı yerdir.

Tüm toplumsal alanlara, kurumlara, birimlere yansiyacak özgürlük ölçülerinin ana gövdesi ve kök hücrelidir. Ana gövdedir çünkü en geniş toplumsal form kadın ve erkek cinslerinin toplumsallığıdır, kök hücredir. Çünkü toplumun en küçük birimine kadar bu ölçüler yansımak durumundadır.

özgürlükten dolayısıyla sosyalizmden bahsedemeyiz. PKK, diğer sosyalist hareketlerden çıkarılan derslerle oluşumundan itibaren kadın ve aile sorununu temel özgürlük sorunu olarak ele almış ve temel bir mücadele alanı olarak üzerinde durmuştur.

PKK hareket olarak ilk şekilleniş aşamasından itibaren kadının toplumsal konumunu ve özgürlük sorununu temel bir çıkış arayışı noktası olarak belirlemiştir. Bunda Kürdistan toplumuna dayatılan toplumsal kırılmalar belirleyici olduğu gibi mücadelenin gelişmesiyle, cinslerin toplumsal şekillenişinden kaynaklı sorunların yansımaları özgürlüğün önündeki temel etkenlerden biri olarak açığa çıkmıştır. Toplumsal özgürlük bireyin özgürlüğünden geçtiği gibi, bireyin özgürlüğü ise kendi cinsi ekseninde yaşanan toplumsal sorunları aşmasına bağlıdır.

ve egemenlik için her türlü kırımın katliamın serbest hatta zorunlu olduğu örgütlenmedir. Erkeğin uygarlığın inşa ettiği erkekliğini sınırsız yaşadığı yerdir ordu. Diğer taraftan hiçbir uygarlık kurumunun yapmadığı kadar erkeğe boyun eğdiren kurumdur. Uygurluk erkeğinin son halini aldığı kurumdur ordu. Okul, çevre bir yere kadar bunu getirmiştir. Ordu ise son rötuşları yapar. Hem kendini her şeyi yakıp yıkabilecek bir güç hisseden, hem de devlet karşısında bir sinek kadar gücü cesareti olmayan erkek tipi ordugahlarda üretilir.

Kadın orduya en uzak toplumsal kesim olarak orduların en çok imhayı tükenişi dayattığı kesimdir. Kadının binbir emekle büyüttüğü çocukları savaş canavarının dişleri arasında bir lokmadan öte değersizdir. Savaşın en değersiz ganimeti yine kadınlardır, savaş galiplerinin galibiyet

kutlama çerezleridir. Kadın ordulaşması bu kadın tüketimi üzerine kurulan savaş kültürüne son demektir. Özgürlük mücadelesine egemen erkek zihniyetinden yansiyacak geriliklere karşı bir mücadele silahı olduğu kadar kadının kendi öz gücünü iradesini açığa çıkararak ülke ve cins özgürlük mücadelesini yürüteceği kurumlaşmasıdır. Kendi özgürlüğünü kendi eliyle yaratma aracıdır.

Özgür Eş Yaşam İnşasının Sorunsallıkları

İktidarın kadını soyutladığı diğer bir alan ise politikadır. Politika toplumun kendi kararlarını vermesi ve kendi yaşamını örgütlenme alanıdır. Bu anlamıyla ele alırsak, politikayı ilk geliştiren ve kurumsallaştıran kadındır. Oysa bugün iktidarla özdeşleşmiş politikadan en uzak tutulan kesim kadındır. Bu kadına kanıksatılmış ve kadının en çok kendine güvensiz olduğu alan politik saha olmuştur. Günlük ayrıntılara takılma küçük şeylerle uğraşip enerji tüketme, örgüte gelmeme, örgüt olamama kadına kader olarak belirlenmiş ve kadın büyük hedeflere kendini yatırmaktan çekimser kılınmıştır. Kadının demokratik siyasete katılması özgür eş yaşamın temel şartlarından biridir. Kadın hareketi bugün demokratik siyasete öncülük yapma misyonuyla örgütlülüğünü geliştirmektedir.

Topluma en ağır darbe ahlaki alanda vurulmaktadır. Özellikle Kürt toplumunu özgürlük mücadelesinden uzaklaştırmak için özel savaş kurmayları en fazla ahlaki çöküşü geliştirecek kurumlaşmaları Kürdistan'da geliştirmeye büyük özen göstermektedirler. Fuhuş ve uyuşturucu Kürt gençliğini içine alıp öğüterek toplumsal dokuyu parçalamaktadırlar. Bu yöntemle gençleri ajanlaştırıp özgürlük hareketi saflarına gönderme yöntemine kadar gitmektedirler. Ahlaken çökmüş birey kendine ihanet etmiş bireydir. Ahlaki olarak düşen bireyin yapamayacağı ihanet yoktur. Sistem bu ahlaki çöküşü daha fazla kadın ve genç kızlar şahsında topluma dayatmaktadır. Kadın özgürlük hareketi bu ahlaki çöküş hareketine karşı kadının öz savunma gücü ve özgür toplumun ahlaki ölçülerinin inşacıdır.

Uyarılığın özgür eş yaşama vurduğu

en temel darbelerden biri de ekolojik ekonomik toplumun dağıtılmış olmasıdır. Uygarlık kadınla özdeş gördüğü doğayı da aynı kadın gibi fethedilecek sömürülecek tecavüz edilecek bir olgu olarak ele almaktadır. Savunmasız bir kadına yapılan tecavüz hırsıyla doğaya saldırılmakta, ölümcül darbeler vurulmaktadır. Saldırılarına intiharla cevap veren kadın gibi doğa da kıyamet sinyalleri vermektedir. Doğa katledildiği gibi doğa da her şeyin sonunun yakınlaştığı mesajını vermektedir. Paraya ve tekelere indirgenmiş ekonomi ise meta kadın olmadan yürüyemeyeceği gibi kadının en yabancı olduğu alandır. Ekonominin kadının elinden alınmasıyla ekoloji ve ekonomi dengesi bozulmuş, sömürü saldırıları doğayı ve tüm toplumu cenderesine almıştır. Kadın sisteme ucuz işçi ve savaşlar için asker yetiştirme makinesine çevrilmiştir. Kadına sadece insan üretim makinesiymiş gibi yaklaşma sonucu bir tarafta dünyaya sığmayan nüfus, bir taraftan işsizler ordusu haline gelen toplumun açlık ve yokluk içinde kıvrınması, bir taraftan da sistemin kendini beslemek için halkları-toplumları birbiriyle savaşırması sonucu kan gölüne dönmüş bir dünya ile karşı karşıyayız. Toplum ve doğa yararına toplumsal planlama ancak kadının bu alanlara kendi iradesiyle karar vererek katılımıyla aşılabacaktır.

Toplumsal yaşamın tıkanıdığı bu alanlar özgür kadın hareketinin çıkış arayışı olduğu alanlardır. Bu alanlardaki sorunlar ne kadar tespit edilir ve alternatif adımlar atılırsa kadın cinsinin topluma özgür katılımının zemini de yaratılmış olacaktır. Bu konular bu nedenle toplumun temel tıkanma sorunları olduğu gibi özgür kadın hareketinin de temel mücadele alanlarıdır. Atılan adımlar kadına tüm toplumsal alanlarda dayatılan kültür kırımını parçalama ve özgür kadın kültürleşmesini geliştirme temelindedir. Yokoluş noktasından yeniden bir başlangıç olan özgür kadın hareketi bu konularda adım atarken elbette acemilikler, zorlanmalar, yabancılıklar yaşamaktadır. Tüm bu zorlanmalar özgürlük yolunda yaşanan zorluklardır ve özgürlükle aramızdaki mesafeyi göstermektedir. Bu mesafeyi kapattıkça kadınlar özgürlüğe yakınlaşmakta ve topluma öncülük gücü toplamaktadır.

PKK İle Yeniden Filizlenen Özgür Eş Yaşam Ve Karşılaşılan Sorunlar

Gerillayla ve özgür kadın hareketiyle somutlaşan, özgür eş yaşamın yeniden can bulmasıdır. Özgür yaşam felsefesi ekseninde anlamlı yaşam arayışı ve inşasıdır gerilla mücadelesi. Gerilla kadında öncülüğünü bulan özgür kadın hareketi, kadının dışlanmış olduğu toplumsal alanlara yeniden katılımı ve kadın rengiyle müdahale etmesidir. Topluma dayatılan geri geleneksel yaşama ve ahlaki parçalanmayla, politik çöküşe, topluma dayatılan kırıma karşı özgür toplum ahlakının modelidir. Doğaya saygı ve doğayla özsel paylaşım ahlakının yeniden canlanması, manevi dünyanın maddiyatın gölgesinden kurtularak en üst düzeyde paylaşım ruhunun yaratılmasıdır. Toplumsal tüm kültür ve değerlerin yaşamına saygı ve özgür toplumun gereklilikleri olduğu bilinciyle bu değerlerin savunulması felsefesidir özgür eş yaşam.

Diğer taraftan bin yılların egemen kültürünün yarattığı alışkanlıklar kadının özgürlüksel çıkışının önünde engeller yaratmaktadır. Kendi örgütüne güçlü katılmasında kendi iradesini kendine güvenli bir şekilde ifade etmesinde zorlanmalar yaşanmaktadır. Diğer taraftan klasik erkek şekillenmesinin aşılması erkeğin kendi özgürlüğü önündeki engel olduğu kadar kadını da geriye çeken anlayışlar olarak somutlaşmaktadır.

Sistemin kadına vurduğu en temel darbe düşünsel alandadır. Kadın köleliği, ilk kadının düşüncelerinin çalınması ve kadına düşünmenin yasaklanmasıyla başlamıştır. Kadın, doğruları ve yanlışları erkekten daha keskin ve net görür. Sistem, erkeği kendi işbirlikçisi yaptığı için erkek sisteme daha çok bulaşmıştır, sistem zihniyeti ve alışkanlıklarını ayırıştırma noktasında kafası daha muğlaktır. Kendini egemen sistemin sahibi sanan erkek kişiliği, egemenliğinin özgürlük olduğu yanılgısını da yaşar. Oysa kadına karşı sistemin yüzü daha açık ve nettir, kadın sistemin açık saldırılarıyla karşı karşıyadır. Fakat kadın kendi düşüncesine ve iradesine dayatılan kırılma nedeniyle bu keskinliği içinde yaşasa da yansıtmaması zaman almaktadır. Kendi gücünü toplaması, er-

keğe ve sisteme karşı düşünsel mücadele vermesi irade savaşının başlangıcıdır.

Özgür eş yaşamın temeli cinslerin özgür iradeye kavuşmalarıdır. Özgür bilinç ve irade olmadan toplumsal yaşama eş düzeyde özgürlüklü katılım olmaz. Bu nedenle öncelikle kadının kendi öz iradesini geliştirmesi gerekmektedir. Kendi düşünce gücüne güven, karar gücü olma, inandığını kaygısızca ifade etme, gördüğü yetersizlikleri dile getirme özgür irade ile gelişecektir. Kendini ifade edemeyen kadının emeği erkeğe mal olmaktan kurtulamaz. Kadın pratik sahalarda yoğun bir emeğin sahibidir, fakat kaba pratikçi anlayış ön plana çıkmaktadır. Koşturmacı, her şeye yetişmeye çalışan bir tarzla yoğun bir çaba sarf edilirken bunun istenen sonucu açığa çıkarmaması kendi gücünü yeterince örgütlememeden kaynağını almaktadır. Koşturma değil örgüt yaratmak, etrafını harekete geçirmek gerekmektedir. Bu ise ideolojik doğrultuyla çalışmak ve katılmak demektir. Kaba pratiğe olan ilgi ideolojik yoğunlaşmaya karşı gelişmemektedir. Kadına dayatılan düşünsel zayıflık, en fazla kendi öz düşüncesine güvensizliğin derinleşmesine yol açmıştır. Kendi öz düşünce gücüne güven sorunu aşılmadan topluma özgürce katılım da sağlanamayacaktır. Kadın her türlü çalışmanın içindedir, belli bir pratik tecrübe birikim ve bilinç oluşturmuştur. Bunun yarattığı inisiyatif, politik ve pratik aktiflik, yine kendine güven de oluşmuştur. Kadının bundan sonra bunu süreklileştirmesi ve tüm kadın cinsine mal etmesi gerekmektedir.

Kadının bu gücü yaratması erkekte de bir korku ve kaygıyı yaratmaktadır. Kendine güvenen, irade sahibi kadın kendinden çaldıklarını erkekten isteyen kadındır. İktidar gücünü kaybetmek istemeyen erkek güçlenen kadını istemez, güçlenen kadından korkar, kadının güçlenmemesi için kadını sınırlandırmanın, zayıflatmanın yollarını arar. Kadın emeğinden her alanda yararlanırken kadının irade olarak açığa çıkması erkeğin yaptıklarını yorumlaması, eksiklerini eleştirmesi erkekte rahatsızlıklara yol açmaktadır. Kadının emeğinden yararlanmakta, fakat eleştirilerinden korkmaktadır. Erkeğin tercih ettiği kadın, çalışan ama fazla konuşmayan,

yorum yapmayan, eleştirmeyen kadındır. Bu şekilde çalışan kadın ise kendi rengini yaratamaz, ancak erkeğin gölgesinde kalır. Bu da klasik toplum ölçülerindeki kadının örgüt ortamındaki pozisyonu olmaktan öteye gitmeyecektir. Bu nedenle örgüt ortamında özgürlük mücadelesinin ilk adımı özgür iradeyi yaratmadır. Özgür irade özgürlüğe giden yolun göstericisidir, geriliklere karşı direnç gücüdür. Kadın şahsında yaratılacak özgür irade toplumun özgür iradesidir.

Cins Mücadelesine Yanlış Yaklaşımlar Özgür Eş Yaşama Yanlış Yaklaşımlardır

Özgür iradeyi yaratmak için kadının kendi geri geleneksel yanlarına ve erkek egemen yaklaşımlara karşı cins mücadelesini yükseltmesi gerekmektedir. Cins mücadelesinde açığa çıkan bir yetersiz yaklaşım erkek egemen zihniyeti sistem ve uygarlık sorunu olarak ele almamaktır. Bu somut karşılaşılan sorunları derinlikli tanımlama ve doğru mücadele yöntemini geliştirmenin önünde engeldir. Zihniyet bir toplumsal tarihsel mirastır. Kadın ve erkek toplumsal inşa edilmiş bir mirasın içinde şekillenmişlerdir. Kadında ve erkekte somutlaşan zihniyet alışkanlıklarını, kendi cinslerinin ortak şekillenmesine yansıyan uygarlıksal yansılardan kopuk ele alamayız. Erkek egemen zihniyeti sistem olarak ele alıp çözümlenmeden bu zihniyet aşılamaz. Verilecek mücadele de parçalı, günübirlik ve ideolojik derinlikten kopuk kalır. Erkek egemen zihniyet bir uygarlık birikimi olarak alınmazsa mevcut anlayışlar ortak bir perspektiften çözümlenemeyeceği için erkek duruşları parçalı ele alınacaktır. Bunun bir sonucu da iyi erkek-kötü erkek anlayışının iyi kötü belirlemesi bile duygusal bir yaklaşımın yansıması olarak ideolojik ve politik yaklaşımdan uzaktır. Erkeği parçalı ele aldığı gibi erkek tarafından kadının parçalanmasının zemini de bu yaklaşımla açılmaktadır.

Cinsler içinde bireyler tek tek özgürleşemezler. Eğer ulaşılan bir özgürlük ölçüsü varsa bu öncelikle kendi cinsinin özgürlük ölçülerini yükseltme arayışı olarak mücadeleye yansımalıdır. Erkeği sistemin yarattığı zihniyetin ürünü olarak ele almak, kişiliğe yansıyan olumlu ve olumsuz

özellikleri ayrıştırarak kaba red veya uzlaşmaya düşmeden objektif tanımlama ve doğru mücadele yöntemini geliştirmek için esastır. Kaba egemen özellikler zaten görünürdedir, bu nedenle çözümlenmek ve karşıt tavır geliştirmek daha rahattır. Fakat daha da tehlikeli olan, ince ve ılımlı yaklaşımlar arkasında gizlenmiş, kadını kendine çeken, bağımlılaştıran, erkekle çelişkisizleştiren erkek egemen zihniyet ve yöntemlerdir.

İlimli erkek kadın emeğinden yararlanmayı en iyi bilen erkektir. Çelişkiye ve çatışmaya gelmez, anlayışlı ve kapsayıcı görünür, fakat sonunda, bu yumuşak yöntemlerle kadını kendi dediği noktaya getirir. Bu liberalizmin ince yöntemleriyle kadını kendi sömürsüne alan erkek tiplemesinin yansımasıdır. Bu noktada yonteme yedirilen inceliğin arkasındaki erkek egemen zihniyeti kadının çözmesi ideolojik politik derinlikle olacaktır. Erkeğin kadın mücadelesine duyacağı saygı varsa kadının önünde engel olmaktan kendini kurtarmalıdır. Kadının erkeğin ne korumasına, ne acımasına, ne yardımına ihtiyacı vardır. Kadına baba, abi, kardeş, dayı gibi yaklaşımlar cinsiyetçiliğin farklı versiyonlarıdır. Kadını küçük görme üzerinden korumacı, iktidarcı yaklaşımlardır. Klasik namus anlayışının yansımasıdır. Kadını cinsel obje olarak görmekten kaçmak gibi görünse de, özünde cinsiyetçilik eksenli olduğundan nesneleştirme zihniyetidir. Kadının abiye babaya, dayıya ihtiyacı yoktur, olsaydı zaten evinde vardı. Kadına duyulacak saygı kadını toplumsal, siyasi, felsefi, anlamsal kimliğiyle tanımak ve özgür iradesine karışmamaktır. Mevcut haliyle erkeğin ince kaba tüm yöntemleri kadın üzerinde baskı ve yönlendirme içeriklidir. Erkeğin yapması gereken kadının "xwebûn" kendisi olması önünde engel olmaktan çıkmasıdır.

Diğer bir yanlış ise kaba redci yaklaşımdır. Erkeği iyi-kötü olarak kategorileştirmek gibi salt kaba redci bir yaklaşım da mücadele derinliği olmayan bir yaklaşımdır. Kaba red keskin ya da radikal olmak değildir. Oysa kaba redci yaklaşım arkadaşlar kendilerini erkek egemen zihniyete karşı en güçlü mücadele verdikleri, cinsiyetçi toplum etkilerini kendinde aşmış oldukları yanlışını yaşamaktadırlar.

Cins mücadelesine kaba redci dogmatik yaklaşım yaşamın ve mücadelenin inceliklerinden kopuk yaklaşımdır. Kaba redcilik, derine inmeden, sorunun ayrıntısını kavramadan red olduğu için yüzeyseldir. Red yüzeysel geliştiği gibi yöntemi de yüzeyseldir ve çözümleyici değildir, sorunu içinden çıkılmaz bir krize çevirir. Kaba redci keskinliğine güvenerek radikal olduğunu düşünse de sorunlara yüzeysel ve yöntemsiz yaklaşımıyla çözüm getirmediği için sorunların daha da derinleşmesine ve tekrara yol açar. Bu yönüyle radikal değil liberal bir pratik sonuç açığa çıkar.

Yine cins mücadelesine karşı yeterince duyarlı olmama, sorunları görme ama müdahale etmeme, erteleme, alta ya da üste havale etme, kendi işi olarak görme yaşanabilmektedir. Cins mücadelesi sanki sadece yönetimin göreviymiş gibi yönetime havale etme, gördüğü yanlışları resmi platformlarda eleştirmekten kaçınarak yönetime aktarma cins mücadelesini daraltan yaklaşımlardır. Kadın yapısı cins mücadelesine karşı eskiden daha duyarlı, radikal ve kaygısızken son yıllarda daha kaygılı, çekimsiz bir duruş sergilemektedir. Bu acilen aşılması gereken bir pozisyonudur. Cins mücadelesine yeterince duyarlı ve sorumlu yaklaşmama kadına kaybettirdiği gibi tüm özgürlük hareketinin gelişimini yavaşlatan bir yaklaşımdır.

Cins mücadelesi kadın için öncelikle kendi cinsini tanıma ve gerilikleriyle mücadele ederek özgür cins bilincini ortak inşa etmektir. Cins bilincinden uzak özgürlük mücadelesi olmaz. Cins bilinci olmayan kadın geri, geleneksel, egemen özelliklerini koruyan erkeğin etkisine almaya çalıştığı kadındır. Bilinç düzeyi olan kadın, bu erkek tipleri için uzak durulması gereken itici kişilerdir, çünkü bunların yanında kendi geriliklerini saklayamazlar. Cins bilinci olmayan kadın ise kendine ve cinsine ait olamaz. Ya erkeğin pohpohladığı bir erkek karikatürü olur ya da erkeğin etkisine aldığı ve yönlendirdiği bir erkek gölgesi-kuklası olur. Daha da ötesi geleneksel şekillendirmeden kopmayan kadın ve erkeğin birbirini düşürmesinin yaşanmasıdır ve birbirini mücadeleden koparıya kadar gider.

Cins mücadelesinde zayıflamanın olduğu, liberalizmin, dengencilüğün geliştiği hususları, son yıllarda gündemimizde olan bir husustur. Diğer taraftan pratik alanlarda ise cinsler arası çıkan çelişkilere suni çelişki, bireysel çelişki yorumu yapılarak ya sorun anlamından uzaklaştırılmakta ya da çıkmaz bir hale getirilmektedir. Bu noktada cins mücadelesinin önünü alan, cins mücadelesini istemeyen bir pratik yaklaşım var. Çelişki çıktığında ise bunu zıtlama, didişme, sorunu birbiriyle çalışamayacak derecede yokuşa sürme, tıkatma yaşanmaktadır. Cinsler arasında sunileşecek kadar çelişki varsa demek ki özgürlük bilincinde çok ciddi sorun vardır. Çelişki ne kadar küçük noktalardan patlak veriyorsa, bireyin özgürlük karşısındaki duruşunda o kadar derin çatlaklar ve çelişkiler var demektir. Bu nedenle çelişki bireysel ya da suni bir noktadan çıkmışsa orada anlayış düzeyinde çok ciddi sorun var, henüz toplumsallaşma ve amaç ekseninde bakış açısını yakalamada sorun var demektir.

Kadın ve erkek arasında çelişki mevcut toplumsal şekillenmelerin sonucu olarak her an vardır. Buna erkeğin refleksi, cins mücadelesinden kaçış, çelişkiyi suni diyerek anlamından boşaltmaktır. Bu tip erkek kendi anlayışında, alışkanlıklarında ısrar ederken, kadının müdahalesinden rahatsız olmakta ve manevra yapmaktadır. Özünde çelişkiden değil, çelişkisizlikten korkmak gerekir. Çelişki yoksa uzlaşma vardır, mevcut kişilik şekillenmeleriyle, uzlaşma, ancak uygarlık sistemi alışkanlıkları üzerinden olur. Bizler uygarlık sisteminin alışkanlıklarından tamamen kendini arındırmış özgür bireylerin oluşturduğu bir topluluk değiliz. Uygarlıktan kopma ve özgürlük ölçülerini yaratma arayışında olan bir topluluğuz. Uygarlık alışkanlıklarınının çelişik karakteri en fazla kadın erkek ilişkilerine yedirildiğine göre, ne kadar çelişkili yaşıyorsak, bu çelişkileri açığa çıkarabiliyorsak, o kadar doğru yoldayız demektir.

Cins mücadelesine diğer bir yanlıgılı yaklaşım ise bunu sadece kadınların görevi ve işi olarak ele almaktır, yine cins mücadelesini de sadece kadın ve erkek arasında çıkan geleneksel yaklaşımların önünü almak olarak yorumlamaktır.

Erkek cins mücadelesini kendi sorunu olarak görmemektedir. Kadın arkadaşlar cins mücadelesini vermelidir denirken bu erkeğin her yönlü geriliğine karşı bir mücadele olarak ele alınmaktan ziyade kadın yapısının denetlenmesi olarak yaklaşılmaktadır. Oysa cins mücadelesi cinsler arasında yaşanan tüm yanlış şekillenmelerin aşılması, tüm çelişkilerin çözümlenün aranmasıdır.

Cins mücadelesi kadın özgürlük mücadelesinin temel dinamiği olduğu kadar tüm özgürlük hareketinin temel dinamiğidir. Erkeğin geriliklerine karşı bir duruştur. Erkek kadının duruşuna bakarak kendine biçim vermekte, pratik katılım biçimini de belirlemektedir. Duruşunda ısrar eden erkek karşısında gerilikleri karşısında kadın tavrını bulmaktadır. Kadın olmayan ortamda erkekte dağılma, düzensizlik, disiplinsizlik yaşanmaktadır. Kadının yaşama bu yön veriş gücü verilen cins mücadelesinin eseridir. Özgürlük saflarında kadın rastgele, örgütsüz, disiplinsiz, çizgiye ters, yetersiz duruşları kabul etmez, taviz vermez. Erkek bu noktada kadın tarafından belirlenen yaşam ölçülerine göre kendi katılımını geliştirmek durumundadır. Bu kadının oynadığı olumlu bir roldür. Fakat erkek tarafından buna faydacı bir mantıkla yaklaşım gelişebilmektedir. Kadının ortamlarda bulunuşunu sadece erkek yapısının katılımındaki etkisi nedeniyle gerekli gören yaklaşımlar vardır. Bu yönüyle kadının varlığı, erkeğin katılımına doğrultu vermesi ile bağlantılı ele alınırken, diğer taraftan cins mücadelesine gelmeyen, kendi gündemine almayan, salt geriliklere karşı denetim olarak ele alan yaklaşımlar hem çok dar hem de çok pragmatist olmaktadır.

Cins mücadelesi özgür yaşamın kadın ve erkek kişiliklerindeki geleneksel toplum alışkanlıklarının sökülmesi ve özgürlük ölçüleri temelinde cinslerin yeniden inşa edilmesi anlamına gelmektedir. Somutlaşan yaklaşımlar ise çelişkilerin dondurulması, sorunların idare edilmesi demektir. Çelişkilerin dondurulması değil sürekli gündemde ve canlı tutulması özgürlük tohumunun kişiliklerde kök salmasını getirecektir.

Örgütlülük Özgürlüktür

Özgür eş yaşamı inşa etmenin diğer bir gerekliliği ise örgütlülüktür. Örgütsüz cins iradesi açığa çıkmaz. Örgütsüz özgürlük mücadelesi verilmez. Örgütlülük yaratılan ortak iradenin ifadesidir. Bir irade olacaksa bu kadının kendi öz gücüne dayanmalıdır. Öz güç ise öz örgütlülükle açığa çıkarılabilir. Bu noktada uygarlık sistemli bir biçimde kadının örgütlenmesinin önünü almış, kadının sesinin çıkarması için büyük özen göstermiştir. Güçlü kadın, örgütlenecek kadındır, düşünen kadın örgütlenecek kadındır, örgütlenen kadın ise mutlaka erkek egemenliğine çelişik kadın olacaktır. Egemen erkek güçlü kadın kişiliklerinin sesini kesmek için en vahşi yöntemleri kullandığı gibi bu kadınların yaratımlarını erkeğe mal etmiştir. Bu nedenle erkek egemen zihniyet kadın örgütlülüğünden her zaman korkarak bunun gelişmesinin önlemlerini sürekli geliştirmiştir. Toplum bireylerinin tek tek parçalanması ve birbirinden kopması kapitalizmin bir ürünüdür. Oysa kadın bireyleri daha uygarlığın ilk gelişimiyle kendi cins bütünlüklerinden koparılmışlardır. Kadın toplumu ta uygarlığın başlangıç anında kültür kırıma ve toplum kırıma tabi tutulmuştur. Cins bilinci yok edilmiş, cins sevgisi kurutulmuştur, geriye erkeğin ihtiyaçlarına ve beğeni ölçülerine göre kendini biçimlendirme kadının yaşam şansı olarak bırakılmıştır. Tek tek bireylere kadar parçalanmış kadınlık uygarlığın garantisidir. Belki de liberalizm kadının bu parçalanmışlığındaki sistem zaferini görerek bunu tüm topluma dayatmıştır.

Örgütsüz yaratılacak irade ise ya erkeğin yoğun baskılarıyla nefes alamadan ezilecek, ya erkek karikatürü olmaktan kurtulamayacak ya da erkeğe hizmet edecektir. Bu nedenle kadın iradesini kendi cinsinin örgütlülüğünde aramalıdır. Örgütü olmayan kadın, kendini hangi yönlü güçlendirmiş ve geliştirmiş olsa da erkeğin tuzağına düşmekten kurtulamaz. Kölelikten tek başına kurtuluş yoktur. Ya tüm kadın cinsi kurtulacak ya da en güçlü olduğunu sanan kadın bile kölelik zincirlerini bir şekilde taşıyacaktır. Güç ve irade olmayı kendi cinsinde görmeyen kadın bunları erkekte gören kadındır. Kendi cin-

sine inançsızdır, çareyi erkeğe benzemekte ve dayanmakta görür. Erkeğe benzeyen kadın ise uygarlığa tamamen teslim olmuş kadındır.

Gerçek kendine güven de arkasında cins örgütlülüğü olduğu bilinciyle oluşan güvendir. Öncelikle cinsinin öz gücüne güvendir. Kadın bireyine içerilmiş güvensizlik kadın cinsinin güçsüzlüğüne dair oluşturulmuş yargının bireye yansımalarıdır. Toplum zayıf olanın kendisi güçlü olamaz. Toplum güçlü olan ise hem toplumun gücüyle güvenlidir, hem de bu gücün yansımalarını kendi kişiliğinde hisseder. Bu nedenle özgür eş yaşamın oluşturulması örgütlülükten geçer. Bir sisteme karşı gelmek, karşı saldırılara açık hale gelmektir. Erkek örgütsüz güçlenmiş

kadın gerçekliği sonucu örgüte gelmede ciddi zorlanmalar yaşanmıştır. Kendine görelilikler, ben merkezci yaklaşımlar, pasif, duyarsız ve ilgisiz duruşlar, tepkici ve dağıtıcı çıkışlar, dar sorumluluk anlayışıyla sadece kendi önüne gelen görevlerle kendini sınırlayan pratikçilik aslında örgüte gelememenin değişik yansımalarıdır. Yeterince kapsayıcı olamama, bürokratik, kalıpcı, dogmatik, esnekliğe kapalı, yeterince kolektif, örgütleyici, hızlı olamama, yeri geldiğinde müdahale etme ve alternatifleri sunma inisiyatifinde zayıflık, kadın örgütlülüğümüzde tarzlara yansıyan yanlar olmaktadır. Örgüt yaratan inisiyatifi geliştirmeme, ön görülme, yaratıcı ve çekim merkezi olamama, yetkiden kaçış adı altında sorumluluktan kaçış, kaba pratikçi

Toplum zayıf olanın kendisi güçlü olamaz. Toplum güçlü olan ise hem toplumun gücüyle güvenlidir, hem de bu gücün yansımalarını kendi kişiliğinde hisseder. Bu nedenle özgür eş yaşamın oluşturulması örgütlülükten geçer. Bir sisteme karşı gelmek, karşı saldırılara açık hale gelmektir. Erkek örgütsüz güçlenmiş kadını kabul eder ama örgütlenmiş kadının örgütünü dağıtmak için her yolu deneyecektir.

kadını kabul eder ama örgütlenmiş kadının örgütünü dağıtmak için her yolu deneyecektir.

Kadında cins bilinci ve sevgisini geliştirmede özgürlük hareketimizde önemli bir mesafe kat edilmiştir. Harekete katılırken cins gerçekliğinden, bunun kişiye yansımalarının bilincinde olmayan kadınlar, örgüt ortamında kendi cinsini tanıyarak, cins bilincini geliştirerek, cins sevgisini de yaratmışlardır. Bu bilinç ve duygu bütünlüğünden aldıkları güçle aşamayacakları engelin olmadığını da görmüşlerdir. Cinslerinin örgütlülüğünden aldıkları güçle hem düşmana hem de iç gericiğe karşı mücadele etmişlerdir. Fakat uygarlık tarihi boyunca yaratılmış parçalanmışlığı örgütsüzlüğü aşmak kolay değildir.

Örgütlülüğün özgürlük olduğu bilincine ulaşmak uzun ve sancılı bir mücadeleyi gerektirmiştir. Parçalanmış halk ve

dar sorumluluk anlayışları ve alışkanlıkları örgütlülüğü zayıflatan yanlardır.

Diğer taraftan cins bilincini geliştirmede hala yaşanan sorunlar vardır. Cinsinin gücünü kendi gücü olarak hissetmede hala yetersizlikler vardır. Cins örgütlülüğüne güç katma arayışından ziyade beklentili, cinsinden ilgi bekleyen bir ruh hali daha fazla açığa çıkabilmektedir. Kadın hareketinden ilgi bekleme, aşırı hassas bir yapılanmayı kendisiyle getirmektedir. Bu kadın örgütlülüğüne bilimsel değil duygusal bir yaklaşımdır. Bu duygusal beklediği ilgiyi göremeyince kırılmaları getirmektedir.

Yine özellikle daha yeni olan kadın bileşeninde ise cins örgütlülüğünün gerekliliğini bilince çıkaramama vardır. Liberalizmin erkeğe karşı çelişkilileştirdiği, kendisini erkekle aynı gören kadın gerçeği gibi, cinsiyetçi ilişki tarzının bilinçte ya-

rattığı karartmayı aşamama ve bu konuda arayışsız duruşlar bunda etkilidir. Bir taraftan kendini erkekle eşit sanırken, diğer taraftan kendi cinsine yabancı, erkeği güç olarak görme öne çıkmaktadır. Erkek egemen anlayışlar hikâye gibi gelmektedir. Gelişmiş olan kadın örgütlülüğü kendisine hazır güç ve örgütlü irade olma koşulu sunmaktadır. Bu irade erkeğin geri ve egemenlikli yaklaşımlarına karşı kadını korumaktadır. Yarattılmış değerlerin temeli bilinmezse kıymeti ve kazanımları da bilinemez. Bu güne geliş büyük bir mücadelenin eseridir.

Bu mücadelenin tarihini bilmek bugünkü örgütlülüğe ve mücadeleye anlam vermek için şarttır. Bu noktada cins tarihine yabancılaşma, yeterince merak etmeme, araştırma noktasında yetersizlikler söz konusudur. Henüz yaşanmakta ve yazılmakta olan bir tarihin içindeyiz. Tarihin yaratıcıları ile aynı mekânı paylaşmaktayız. Fakat kıymetini bilmezsek bu tarihi çok hızlı unutmaya tehlikesiyle de karşı karşıyayız. Kadının tarihsiz bırakılarak güçsüzleştirilmiş ve direnci kırılmıştır. Tarihimiz temel güç kaynağımızı bize işaret etmektedir. Kadının yazısız tarihini açığa çıkarmak, yazmak ve temel güç kaynağımıza bu temelde dönmek kadar, henüz içinde yaşadığımız özgürlük hareketi tarihimizi de tanımak, anlamak ve hissetmek devrimci kişiliğe ulaşmak için şarttır.

Erkek egemen zihniyet kadın örgütlülüğüne fazla anlam biçmemekte ya da gerekli görmemektedir. "Kadın genel örgütlülük içinde kendini güç yapmalı" şeklinde somutlaşan anlayış kadının özgün örgütlülüğü ve emeğini görmemektedir. Diğer taraftan kadının ulaştığı örgütlülüğün özgünlük yanını ihlal ederek genele yakınlaştırma, bağlama yaklaşımları da öne çıkmaktadır. Kadının özgün örgütlülüğünün erkekten bağımsızlığı erkek için sürekli bir kaygıdır, erkek bunu kabullenemediğini kadın sistemini kavramayarak yansıtır. Kadın sistemini bir türlü anlamaz ya da anlamak istemez. Diğer taraftan oturmuş kadın örgütlülüğünde zayıf bir halkayı yakalarsa buradan egemen anlayışlarını sızdırmak isteyecek, bu örgütlülüğü parçalamak isteyecektir.

Erkeğin kadın örgütlülüğüne yaklaşımında çokça açığa çıkan bir cinsiyetçi

ve egemenlikli yaklaşım da yapı ve yönetimi parçalamadığı. Yönetim suni çelişkiler üreten, parçalayıcı, bireysel denilip yargılayarak sürekli dışlanıp baskı altına alınmak istenirken, yapıya karşı yumuşak bir politika izlenmektedir. İyi yapı-kötü yönetim anlayışıyla yapı etki altına alınmaya çalışılmakta ve yönetimin insiyatifi daraltılmaktadır. Kadının özgün örgütlülük için harcadığı emek pek görülmez, kadının emeği genel çalışmalara katılım üzerinden ölçülür. Kadın genele kendi rengi ile katılırsa buna da sınırlama konulur, "iktidarçı-yetkici" gibi yargılamalarla sınırlandırılır. Yetkinin erkeğin elinde olması olağan, doğal görülürken kadının erkekle paylaştığı sorumluluk düzeyindeki müdahalesi iktidarçılık olarak görülür. Kadın, üstlendiği genel sorumlulukta bir yetersizlik yaşarsa bu erkeğin benzer yetersizliğine karşı fazlasıyla tartışmalık olur. Erkek kendini örgütün genel sahibi, kadını ise kendisini tamamlayan olarak görür. Kadının özgün örgütlülüğünün bağımsız karakterinin önemi kadının öz gücünü açığa çıkarabilmesi açısından bu yaklaşımlardan çıkan derslerle de anlaşılmaktadır.

Kadın ve erkek şahsında açığa çıkan bu yaklaşımlar cins mücadelesinde geriye düşmenin, idareciliğin, dengeciliğin nedenleridir. Mücadelesinde yeterince sonuç alamayan kadın pes etmekte erkekle karşı karşıya gelmek istememektedir. Bu da ya genel çalışmalardan geri çekilmeyi ya da genel içinde pasif duruşu getirmektedir. Mücadelenin bu şekilde geriye düşmesi ise geri yaklaşımların kendine zemin bulmasını getirmektedir. Kadının bağımsızlığı her iki cinsin de özgürlük koşuludur. İradeleşen, örgütleşen ve bu güç ile kendini yürüten kadın erkeğe ve tüm topluma da öncülük etme gücünü yaratmış kadındır.

Cinslerin Özgürlüğü, Tüm Cinsiyetçi Ayrıcalıklardan Sonsuz Boşanmayla Olur

Özgürlük ortamına cinsiyetçi paradigmanın kadına biçtiği geleneksel role göre yaklaşımı dayatan anlayışlar da köklü çözümlenmesi gereken anlayışlardır. Geleneksel toplum kadının toplumdaki rolünü erkeğin istediği gibi kullanabileceği bir mal olarak ele alır. Hem kendini tatmin

edeceği bir cinsel obje, hem de soyunu sürdürmek için kullanabileceği bir araç, yegâne iktidar alanı olarak görür. Özgürlüğe gelemeyen, özgürlük düşmanı erkek, kadına da bu yaklaşımı dayatmak ister. Parti tarihimize birçok tasfiyeci ve provokatör kadın özgürlük ölçülerini istismar etmek istemiştir. Kadına geri geleneksel toplum ölçülerinde bağımlılığı dayatmak ve kadını bir cinsel obje pozisyonunda tutmak istemişlerdir. Bunlar bir yandan sistemin bitirdiği, güdülerine hapsolmuş bireylerdir. Fakat daha da ötesi bu yaklaşımlarla özgürlük çizgisi baltalanmak istenmiştir. Bir tarafı güdüsellik iken bir tarafı düşman siyasetini yürütmektir. Kendini parti içinde alternatif bir iktidar odağı haline getirerek partiyi ele geçirmek isteyen kişiliklerin, bireylerin güdülerini körükleyerek yola çıkması sistemin bireyleri cinsellikle kışkırtan iktidar anlayışının aynısıdır. Sistemin kadına ve erkeğe dayattığı güdülerle, birbirine bağımlılığın iktidar odaklı olduğu bu tiplerin yaklaşımında da somutlaşmaktadır.

Mücadele azmi zayıflayan, özgürlük arayışı soğuyan, boşluğa düşen erkeğin ya da kadının başvurduğu yer geriliklerine dönüştür. Boşluk yaşayan geriye düşer. Enerjisini özgürlüğe, mücadeleye aktaran kişi ne yaptığının farkındadır. Fakat özgürlükten soğuyan kişi güdülerin tuzağına kapıyı aralayan kişidir. Kadını sadece cinsel obje olarak görme uygarlık sisteminin insan zihnine yerleştirdiği bir algılamadır. Bir kadının ya da erkeğin cins karakterlerinden önce birçok başka anlamları ve yetenekleri vardır. Toplumun kurucusu, koruyucusu, besleyeni, yürüten olan kadın uygarlık elinde sadece cinsel bir objeye dönüştürülmüştür. Erkek için, kadını toplumsal rolleri, düşünsel yetenekleri, akli, beyni, duyguları ve ruhuyla bir bütün olarak görmek uygarlıktan kopuş olacaktır. Özgürlüğü geliştirmek öncelikle kadına cinsiyetçi paradigmanın bakışından kurtulmayı gerektirir.

Kadının tek özelliği cinselliğiymiş gibi algılamak kışkırtılmış erkeğin bir uygarlık alışkanlığıdır. Uygarlık, aşkı kadın erkek arasındaki cinsel ilişkiye indirgemıştır. Eğer böyle olsaydı o zaman kendini çoğaltma temelinde birleşen tüm hayvanların ilişkisi aşk olarak yorumlan-

malıydı. Oysa hayvanlar insana göre çok daha dengeli, kendi nesillerini sürdürme ilkesi temelinde birleşmektedirler. Yaşamın sürdürülmesinin temel üç güdüsü olan korunma, beslenme ve üremeyi, hayvanlar uygarlığın bu her üç konuda da insana dayattığı sapma düzeyindeki kışkırtma ve saldırganlığa göre oldukça dengeli yaşamaktalar.

Hayvanlarda bütün enerji yaşamı sürdürmeye odaklanmıştır ve bunda doğa dengesini bozacak hiçbir aşırılık öne çıkmamaktadır. Tam tersine birbirini tamamlayan bir simbiyotik ilişki vardır. Aslında insan ulaştığı düşünce ve yaratımlarıyla bunları yaşamın temelinde koyma aşamasını aşmıştır. İnsan için, üreme, beslenme, korunma sorunları, ulaşılan toplumsal örgütlülük, teknik düzey ve anlam gücüyle aşılmış olabilirdi. Oysa bu gelişim tersine çevrilmiş ve bunlar kışkırtılmıştır. Saldırma, zor, tecavüz, cinayet ve doyum-suzlukla tüm hayatını cinsel ilişkiye bağımlılaştırma, kadını cinsel meta olarak sömürme, pazarlama, ticaretini yapma insan dışında hiçbir canlıda görülmediği gibi bunların aşkla alakası yoktur. Bunlar aşkın kışkırtılmış cinsel güdüyle katledilmiştir.

Oysa insanın diğer canlılardan farkı anlam gücüne ulaşmış olmasıdır. İnsan yaşamında anlamdan bağımsız hiçbir şey yoktur, her şey bir anlam arayışına yöneliktir. Kadın yaşamda bir anlam arar. Erkek de anlam aramalıdır. Aşk bu anlam bütünlüğüne ulaşmaktır. Oysa aşkın cinselliğe indirgenmesi anlamın bitirilişi, aşkın bitirilişi, kadın ve erkeğin salt bedenlere indirgenmesidir. Bir anlamda nesneleşmektir. Ruh ve anlamı red ederek varlığı sadece görünen, olgusal yüzüyle tarif eden pozitivizm, bu tarifile insana en büyük darbeyi vurmuştur. Anlam arayışı, bu arayışın yarattığı ruh bütünlüğü olmadan insanın hayvandan bir farkı kalmaz, nitekim pozitivizm insanı anlamdan boşaltmış, ruhunu öldürmüş, elinde sadece bedenini ve bedeninin doyum-suzluğunu bırakmıştır. Anlamdan ve ruhtan kopan beden kendisinin mahkûmudur artık, açıklıklarını doyurmaktan başka bir şey bilmez. Oysa akıl ve ruh, insanın, bedeninin sınırlandırıcılığını parçalaması, sonsuzlukta kendini aramasıdır. Sonsuzlukta aranan

evrensel anlamdır, bu anlamı bulmanın aşkıdır. Buradan bakıldığında, belki de "yaşamın anlamı aşkıdır" demek gerekir. Aşk evrensel anlamın sınırlarında dolaşmaktır, sınırlarına ulaşmaktır.

Ne kadar aşk deyince evrensel ve toplumsal aşkı algılayabiliyoruz? Sorgulamaya buradan başlamak gerekiyor. Aşkı evrensel, toplumsal ve anlamsal anlayamadığımız ve hissedemediğimiz müddetçe cinslerin birbirini uygarlığın alıştırdığı bakışla algılamasını kıramayız. Düşünce ve duygu gücü insanı diğer canlılardan ayıran insana has enerji patlamalarıdır. İnsanın kendisi enerjisini nereye sarf edeceğine karar verebilme iradesine sahiptir. Uygarlık bu enerjiyi sadece temel üç iç-güdü'nün tatminine yönlendirerek insan düşüncesini köreltmüş, duygularını öldürmüştür. İnsan, yaşama, özgürlük arayışı

uzak durmakla yeterli görme yeterli görülebilmektedir. Bu, sorunu ertelemekten başka bir anlam ifade etmez. Bu kadını hala toplumsal bütünlüğün bir parçası görememe, kadının toplumsal öncülükteki rolünü anlamamaktır. Uygarlık kadın erkek ilişkilerini tekile sıkıştırmış, dokunulmaz, mahrem kılmış, köleliği ise bu ilişki sistemi üzerine örmüştür. Toplumsal yaşam kadın ve erkek cinslerinin en geniş iki toplumsal yapı olarak ortak inşası iken sanki böyle bir toplumsal yapı yokmuş gibi bir algı inşa etmiştir. Kadın-erkek ilişkisine, hala, sadece cinslerin salt tekil ilişkisi ekseninden bakmak cinsiyetçi paradigmanın köleci zihniyetinden kopmamadır.

Önderlik mevcut kadın ve erkeğin ancak platonik aşkla bir arada olabileceğini, platonik aşkın ise düşünce ve eylem

Önderlik mevcut kadın ve erkeğin ancak platonik aşkla bir arada olabileceğini, platonik aşkın ise düşünce ve eylem demek olduğunu belirtiyor. Platon, düşünceyi yaşamda her şeyden üstün tutan filozof oluyor. Ona göre düşünce her şeydir. Yaşamdaki her şey ise düşüncenin yansımasıdır.

ve özgürlükten süzülecek anlamla bakma gücüne kendisinde ulaştığında bu bedensel ihtiyaçların dayatıcı baskısından kendini kurtarabilir.

Bu anlamda hareket içinde gelişen düzeye baktığımızda kadının ezilen cins kökenli olması nedeniyle özgürlük ve anlam arayışı erkeğe göre daha keskindir. Yaşamla çelişkileri daha fazladır, yaşamın tüm alanlarında tutunabilmek için kendini oluşturma sorunları daha yakıcıdır. Dolayısıyla kendini özgürlüğe odaklama ve anlam verme gücü daha fazladır. Buna karşın erkekte daha yüzeysel, parçalı hatta faydacı yaklaşımlar daha öne çıkabilmektedir.

Özgür eş yaşamı sadece kadın ve erkeğin bireysel birlikteliğinin düzenlenmesi olarak ele alan yaklaşımlar gelişmektedir. Ya da kadın karşısındaki duruşunu sadece kadına geleneksel yaklaşımdan

demek olduğunu belirtiyor. Platon, düşünceyi yaşamda her şeyden üstün tutan filozof oluyor. Ona göre düşünce her şeydir. Yaşamdaki her şey ise düşüncenin yansımasıdır. Buradan baktığımızda aşkın düşünsel anlamına ulaşmak asıl aşk oluyor, ya da düşünce aşkı asıl aşk oluyor. Düşünce özgürce akarsa onun pratiği de kendisiyle gelişecektir. Kadın ve erkek cinsleri yaşama ne kadar özgür düşünceyle bakabiliyor, bu özgür düşüncenin özgür pratiğini inşa edebiliyorlarsa aşk budur. Bu temelde ortak hedef, amaç temelinde birlikte yürütülen mücadelede ulaşılan düzey aşkın somut düzeyidir. Pratik hala yetersizlikleri barındırıyorsa demek ki özgür düşüncede netlik yeterince kurulmamıştır. Bu da eski alışkanlıklardan kopuşun sağlanmadığının göstergesidir.

Mevcut haliyle kadın ve erkeğin yaşama özgürlük gücüyle bakıp eylemlerini

buna göre komünal yarattıklarını söyleyemeyiz. Henüz, erkek açısından, küçük görme, ezme, korumacı yaklaşma, cinsel obje olarak görme veya kadın cephesinden ezilme, irade ve güven kazanma, geleneksel bağlılıktan kurtulma sorunları vardır. Kadın ve erkeğin yaşama aynı paralelden bakma sorunu vardır. Erkek hala iktidarın semalarından aşağıdaki kadına bakarken, kadın hala erkeği kendinden güçlü, egemen, koruyan görme yanılgılarını yaşamaktadır. Bu geleneksel zihniyet aşılmadan cinslerin bir araya gelmesi bile özgürlüğe karşı bir tehlikedir. Bu nedenle öncelikle bu toplumsal zihniyetlerden sonsuz boşanma ve kopuş şarttır. Kadın ve erkek cinslerinin ortaklığı ancak sonsuz boşanma ve kopuşu sağlamakla oluşacak saygı olabilir. Şu anda ulaşılmaya çalışılan özgürlüğü yaşamsallaştırma mücadelesi, bireyci, iktidarcı, egemen ve köle yönleri kırarak komünal zihniyeti yaratma mücadelesidir. Şu anda kurulabilecek en anlamlı ilişki mücadele yoldaşlığıdır, kadın ve erkeğin ortak amacın ortak mücadelesini paylaşabilmesidir. Bu mücadele içinde birbirinin emeğine saygı duymadır. Mücadelenin anlam gücüne ulaşmaktır. Mücadelede başarı, kendi emeğinde toplumsal özgürlüğün yeşerdiğini görme yaşanabilecek aşktır. Kendinde bunu yaratan erkek kadına klasik yaklaşımlardan, iktidarcı, cinsiyetçi, cinsel obje algısından sıyrılabilir. Kadını toplumsal, siyasi, özgürlüsel, anlamsal kimlikleriyle yaklaşabilir ve saygı duyabilir.

Özgürlük Ölçülerini Kendinde Yaratın Kadın Özgür Toplumun Teminatıdır

Kadın neden krizli bir kişiliktir? Kadının krizi nedir? Kim, ne kadını krize sokmuştur? Buna verebileceğimiz yanıt şudur: Kendi doğal koşullarından çıkarılan her canlı tepki verir, kriz yaşar. Özgürlükten koparılmış ve köleliğe mahkumiyet kadının temel krizidir. Kadının krizli kişiliği özgür tarihini unutmadığının göstergesidir. Erkek, egemen zihniyetin başına getirdiklerini kabul etmemekte ama nasıl direneceğinin yolunu da tam bulamamaktadır. Kadının krizli çıkışları ise erkek egemen zihniyet tarafından hışımla ezilmiştir. Uyarılığın krizli karakteri adeta kadının

krizli direnişleriyle karşı karşıya kalmıştır. Sistem krizinin zirveye ulaştığı kapitalist modernite, kadına dayattığı derin köleci saldırılarıyla kadın açısından da krizin zirveleştiğini göstermektedir.

Bugün kadın özgürlük hareketimiz kadının krizli kişiliğini özgürlük çıkışıyla aşmaktadır. Aşılacak kriz sadece kadın şahsında değil tüm toplum ve uygarlık boyutundadır. Yaşanan yanılgılar, hatalar, yönemsizlikler, zorlanmalar kriz alışkanlıklarının yıkımıyla aşılabacaktır. Kadın özgür iradesi, mücadelesi ve örgütlülüğüyle yaratmak istediği yaşam estetiğini geliştirecektir. Estetik kadınla anılan bir olgu olmakla birlikte uygarlık sisteminin kadına sunduğu estetik ölçüsü sadece kendini erkeğe beğendirmeye ölçüsüdür. Sistem kadını salt biçimsel de diyemeyeceğimiz aslında fiziken bile kendine yabancılaştırarak estetik anlayışıyla çirkinleştirirken, toplumsal ve yaşamsal boyutta da hiçbir güzellik bırakmamış hepsini katletmiştir.

Oysa kadın daha toplumsallığın başında yaşamın estetik karakterini inşa etmiştir. Yarattığı her toplumsal değere kendi zihni estetiğini yansıtmıştır. Bu gün kadının öncülüğünde gelişecek olan özgür eş yaşam, tüm toplumsal alanların kadının özgür ruhuyla yaratacağı estetik ölçülerinde olacaktır. Bu temelde kadın önce kendi öz bilincini iradesini geliştirmelidir. Bunca yıllık özgür kadın hareketi tarihinden çıkardığımız temel sonuç budur. Öz iradesiyle özgürlük örgütünü geliştirmeli ve özgürleşme yolunda tüm dünya kadınlarına öncülük etmelidir. Yaşamın özgürlük estetiği değerinde yaratılması tanrıçalar katında bir mücadele ve yaratıcılık-öncülük gerektirmektedir. Erkek ise öncelikle kadın şahsında gelişen iradeye saygılı olmakla yola başlamalıdır. Yine kendi cins gerçekliği içinde özgür erkeğin yaratılması için sürekli bir arayış ve mücadele içinde olmalıdır. Prometheus nasıl tanrısal güçleri olduğu halde tanrı olmaya, özünde iktidar olmaya direnmişse, özgürlüğü iktidardan kurtulma olarak görmelidir. Gelişecek özgür zihniyetle kadın ve erkek cinslerinin özgür ve eş düzeyde yaşamı paylaştığı, örgütlediği özgür toplum gelişecektir.

SAHİPLİK DEĞİL KENDİNE AİTLİK, KENDİNLİK

“Bireyin yitip gitmekte olduğu ortam, aynı zamanda ‘her şeyin mümkün’ olduğu bir azgın bireycilik ortamıdır”

Adorno¹

Yaşanan toplumsal sorunların kökeninde kadın ve erkek ilişkisi vardır. Öznesne, idealizm-materyalizm, iyi-kötü, şeytan-melek, aydınlık-karanlık gibi ikilemleri belirleyen inşa edilmiş kadınlık ve erkekliktir. İşte bu ikilemlerin karşıtlık temelinde inşası ve tanımlanmasına ihtiyaç vardır. İktidar ve hegemonyanın toplumsal ilişkilerde üretilmesinin önüne geçmek, bu ilişki sisteminin yeniden tanımlanması, özgür, ahlaki ve estetik temelde yeniden inşası ile mümkündür. Kadın ve erkek arasında oluşturulmuş sınırların tanımlanması ve neden ihtiyaç duyulduğunu iyi ortaya koymak gerekir. Belirlenen ikilemlerin ne için ve nasıl kullanıldığı tanımlandıkça anlamsızlığı ortaya çıkarılabilir. Tabi bu durum tersinden de yorumlanma gücünü de geliştirir. Bu da bir ikilemdir. Bazen tanımlananlar, tersinden yorumlanıp iktidara çok daha iyi hizmetin de önünü açabilir.

Yaşam sadece ikilemlerden mi ibarettir yoksa bu varlığın bir gerekçesi midir? Ya da bu ikilemler sürekli bir birini yok etmek üzerinden mi kendisini var ederler? Bu, sosyal bilimlerde önemli bir tartışma konusudur. Yaşamın anlamı ve ikilemler tartışılmaya devam ediyor. Fakat şu bir

gerçek olarak görünür, henüz yaşamın anlamı mutlak olarak ifadelendirilmiş değildir. Böyle olmasa da özgür, ahlaki ve estetik bir yaşam ihtiyacı birçok kişi, grup, cemaat tarafından dillendirilmektedir. Yaşamın nasılı ise paradigmalar anlamda oluşturulmaya çalışılır. Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü paradigmalardan beslenerek kavram ve kuramsallığı inşa eden PKK ve PAJK açısından ise başat durumda olan, kadın özgürlük sorununun çözümüdür.

İşte burada da yer yer tartışmalar açığa çıkmaktadır. Kadın özgürlük sorunu derken sanki sadece kadının özgürleşme sorunu varmış gibi bir algıya da gidilebilmektedir. Sorunun can damarı da burada yatmaktadır. Bir toplumsal yapıda kadın özgürleşme sorunları varsa eğer tüm toplumsal dokuda özgürlük ciddi bir sorun olarak durmaktadır. Charles Fourier “*toplumsal ilerleme ve tarihsel devir değişimleri kadınların özgürlüğe doğru ilerleyişiyle orantılıdır ve toplumsal düşünüş kadınların özgürlüğündeki azalma sonucunda gerçekleşir*” derken kadının özgürleşme sorununun toplumun özgürleşme sorunuyla bağlantılı olması gerçeğini çok iyi gün yüzüne çıkarmıştır.

Tarihsel toplumda yaşanan kırılmalar her gün katlanarak ilerlemiştir. Günümüze geldiğinde ise kadın olmaktan çıkarılmış bir kadınlık ve her yerinden iktidar

dökülen erkeklik inşa edilmiştir. Bu inşa edilmiş toplumsal savaş halini yeniden yeniden üretirken, toplumu sayısız şiddet, ölüm, yok etme ve kırımlarla yüz yüze bırakmıştır. Yaşanan toplum kırımından en çok etkilenen kadınlardır. Sadece zihinsel olarak yok olmalarıyla karşılaşmayarak günlük olarak ölümlerle karşı karşıya kalınırken, ne inşa edilmiş kadın ne de inşa edilmiş erkek olarak yaşamak mümkün görünmektedir. Deyim yerindeyse gırtlığına kadar ölüm dağıtan, her kelimesinden şiddet ve militarizm akan bir ilişki sistemi ile yaşamaya mecbur kılınmıştır.

Toplumsal her alan şiddet, iktidar ve hegemonya üretir hale dönüştürülmüştür. Bu üretim biçimini ise belirleyen kadın ve erkek arasındaki ilişki sistemidir. Olguculuğun en sağlam dayanaklarından biri de toplumsal cinsiyetçiliktir. Gözle görülür elle tutulur en somut ilişki olarak hegemonik anlamda inşa edilen kadınlık ve erkeklik toplumun tüm dokularına yayılmış ve bu bir model olarak işlenmiştir. Toplumsal doğanın bozulmasını sağlayan bu başat alanda yapılacak tüm değişiklikler toplumsal özgürlüğün inşası açısından da önem taşımaktadır.

Peki, bu durumda mevcut erkek ve kadın, ortak yaşamı geliştirebilir mi? Bu soru sosyal bilimciler açısından önem taşımakla birlikte tüm toplumu ilgilendiren bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun en sade yanıtı kapitalist modernitenin sunduğu yaşam imkânlarının ötesine taşınmayacak bir yaşam sunulmaktadır. Başka bir dünya mümkün değil midir? Başka bir dünya mümkün olmanın da ötesinde yaşadığı, yaşanıyor ve yaşanacaktır. Tabii eğer bir tercih olarak bu yaşamdan artık sıkıldıysak, böyle yaşamak istemiyorsak başka bir yaşamın mümkün olduğunu kendimiz inşa edebiliriz. İşte bu tercihi yapanlar açısından özgür irade ile inşa edilmiş kadınlık ve erkeklik nasıl oluşacak, gelişecek sorusu önem kazanıyor?

Şunu ifade etmekte fayda var ki toplum, iktidar, hegemonya, devlet ve bunların yekûnu olarak erkek başatlığı olmadan da toplum vardı. Ve toplum-yaşam bu kadar savaş hali değildi. En azından şimdiki kadar ortaya çıkarılan tarihsel verilerde böyle bir durumun olmadığı ifadelendi-

riliyor. Bununla birlikte ikinci doğa olarak tanımlanan toplum, evrende var olan tüm canlı türlerinin de içinde bulunduğu çok esnek ve gelişkin zekâ düzeyi ile tüm diğer canlılardan farklı bir yapısallığa ve anlamsallığa sahiptir. İşte bu zekâsının feyzini ise ortak yaşam değerleri, kültür ve bunların tümü olarak ahlakından alır. Yoksa tanrının sadece kendisine biricik olan birey, erkek, erk olması üzerinden değildir. Zekâsının farklılığı toplumsal akış gücünden gelir. Toplumsallığı tarihin insana bahşettiği esnek zekanın akışı olarak tanımlamak yerinde olacaktır. İşte bu esnek zekâ toplumsal yaşama akış sağlamadığında iktidar ve hegemonyanın denetiminde kaldığında çok korkunç sonuçlara doğru evrilmektedir. Bu evrilmiş erkeğin kadın üzerindeki hâkimiyetine doğru evrilmiştir. Durumu tersine çevirmek için ise içinde bulunduğumuz toplumsallığın inşa ettiği her türlü kadınlık ve erkeklik kimliklerinden sıyrılmak gerekir.

Kendinsizlik Özgür Kadınlık Ve Erkekliği Öldürmüştür

Toplumsal kimliklerin oluşumu ve inşası açısından tarihin yeniden anlamlandırılması, önem kazanır. Çünkü tarih, erkeğin tarihi olarak yazılmıştır. Hatta bu konuda feminist epistemolojinin idea ettiği gibi his story (tarih olarak tercüme edilen özünde erkeğin hikayesi anlamına gelen sözcük) olarak işlemiştir. Her yerde, erkeğin son sözü söylediğinin, esas özne olarak işlevselleşenin de erkek olduğunun tersini idea etmek günümüz koşullarında dahi çok büyük bir yanlış olacaktır. Ortaya çıkan tarihin bir yazgı olmadığı bu yazgının değişebilirliği yerine tüm kölelik söylem ve eylemlerinden sıyrılmış kadınlık ve erkekliğin inşasını geliştirebilmek gerekir. Çünkü köle olan sadece kadın değildir, erkektir de. Kendi kimliğinden sıyrılmış, kendi kendisinden çıkarılmış birey kimliği aynı zamanda erkeği de kapsamaktadır. Şimdiki hal içinde ne kadınlıktan ne de erkeklikten bahsetmek mümkündür. Sporun, sanatın ve seksin sektörelleştirildiği, kültür endüstrisi çerçevesinde gelişen bir kimlikten bahsederken ne kadını ne de erkeği doğal kalmıştır. Yer yer yaşamda "bu benim

doğal halim, neden müdahale ediliyor" biçiminde ifadeler gelişmiş olsa da kültür endüstrisinin altında insan doğallığından bahsetmek mümkün değildir.

Ortaya çıkan kadınlık kimliği daha çok küçük yaşlarda ezik, bastırılmış, itaatkâr ya da tam tersinden dominant, bastırın, küçük gören, deyim yerindeyse erkek gibi kadındır. Bir ikilem de kendi içinde yaşatılır kadına. Bu statü o zihinlerde yer eder ve gerçekten bu belirlenen sınırların dışına çıkabilmek için her anı yoğun bir mücadele ile doldurulmaz ise kişi erkeğine hazırlanan bir kadın olarak varoluşunu inşa eder. Dışarıdan inşa ettirilen bir kimlikten bahsediyoruz. Böylesi bir kadın kimliği inşa edilir ve kendine ait olmayan bir kimlik piyasaya sunulur.

Toplumsal hanelerin hepsinde nasıl bir kadın, kız olunması gerektiği öğretilirken, erkeğin başından da benzer bir öykü geçer. Nasıl ki Müslümanlıkta isim konulduğunda kulağa ezanla birlikte bebeğe verilecek isim üç kez okunursa, erkeklik de bu biçimi ile sürekli çocuğa ezberletilir. Aile bunun için en iyi hanedir. Buradan başlayan erkeklik, tüm hanelerde nasıl konumlanman gerektiğine, kadınlıkla nasıl ilişkileneceğine kadar her şey hazırlanmıştır. Tam bir acil sağlık çantası gibi kadınlıkla ilişki düzlemi çantası her erkeğin yanında bulundurulur. İşte soru burada başlıyor, kadınlıkla yoldaşlık, özgür eşlik, ortak yaşamın gereklilikleri olan demokratik, ahlaki, estetik ve özgür yaşamı nasıl inşa edeceğiz?

Toplumsal yaşamın inşa edilmesine yeniden göz atmakta fayda var. İnsan dediğimiz varlık öğrenir, öğretir ve bunlar doğrultusunda yaşar. Çevresini gözler, takip eder, kendisinden önce gidilen köylere gider ve bu köyleri nasıl yaşayacağına kendisi karar verebilir. Ama eğer kendisine ait ise bunları yapabileme gücüne sahiptir. Özgür iradesi ile yaşama katılırsa yaşadığı haneleri, köyleri, kentleri, eyaletleri ve dünyayı özgür yaşam alanlarına dönüştürebilir.

Virginia Woolf, kendine ait olmaya, kendisi olmaya dair belirlemeler yapmaktadır. *"Erkeklerin kadınlara bıkıp usanmadan tekrarladıkları ezeli ve ezici bir soru vardı; 'bizler kadar düşünme yeteneğiniz olduğunuz ileri sürüyorsunuz. Madem öyle neden*

Shakespeare gibi bir deha çıkaramadınız?' İşte Virginia Woolf bu "yakıcı" soruya, tarihsel ilişkilerin köklerine inip kütüphane raflarında şöyle bir gezindikten ve de kısa bir kadın edebiyatı tarihçesi çıkardıktan sonra esaslı bir yanıt getiriyor. Ve şöyle sesleniyor kadınlara "para kazanın, kendinize ait ayrı bir oda ve boş zaman yaratın. Ve yazın, erkekler ne der diye düşünmeden yazın!"²

Gerçi Woolf 19. yüzyılın başlarında yaşıyordu ve yaşadığı süreç içerisinde kadının kendisi olabilmesi için erkekle eşit vatandaşlık biçimindeki hukuksal talepler daha çok gündemdedi. Bir de çok açık ve belirgin olarak eğitim imkanlarından kadının faydalanmaması için kurallar, kaideler ve yasalar vardı. Bugün bunlar pek aşılmış değil. Belki açıktan yasalar ile kadının eğitimi önünde engeller yok. Hatta tersinden dünyanın belli ülkelerinde kadının okuyabilmesi için belli yasalar oluşturulmuş. Fakat zevahiri kurtarmak adına inşa edilmiş olan yasalar ile kadın ve erkek eşitlenmeye çalışılır. Oysa sorun eşitlenme sorunu değildir. Çünkü en genel haliyle mevcut erkeklik inşa edilmiş devasa bir iktidar mekanizmasıdır. Kadını da bu mekanizma haline dönüştürmek gibi bir talep içine almak, modernitenin en geniş katılımlı iktidar ve hegemonya sarmalına hapsedmek olur.

Bugün bile parasal anlamda kadın, erkekten çok daha az koşullara sahiptir. Kendine ait olabilmeyen, kendini, kendin olarak inşa etmenin başatlığını, halen ekonomik alan oluşturmaktadır. Varoluşun üç temel gerekliliğinden biri beslenme. Bu tüm varlıklarda olduğu gibi insanda ekonomi olarak sistematize ediliyor. Kadın halen karnını doyurabilmek için herhangi bir -baba, koca, ağabey, sevgili, nişanlı gibi birinci dereceden olan- erkeğin eline bakıyor. Bu noktada bağımsızlık, kendi ayakları üzerinde durabilme iradesi kadın tarafından örgütlenmediği müddetçe, kendisi olarak, düşünce ifade etmenin pek bir anlamı yoktur. İfade etse bile ederi yoktur. Bağımsızlık söylemini de küçük burjuva ölçüler çerçevesinde inşa edilmiş bağımsızlık anlamında ele almamak önemlidir. Çünkü toplumsal bir varlık olarak insandan bahsediyoruz. Simbiyotik anlamda bir birini var eden

bağımlılık ilişkileri irade kıran, dominantlık yaratan bir yaklaşım üzerinden inşa edilmez. Toplumun, bireyin doğal hali içerisinde ele alabileceğimiz bağımlı, ama özgür irade temelinde bir bağımlılık. İşte kadının da erkeğin de ilişki sisteminde daha çok birbirini tanıyan, besleyen, öz iradesine saygı ile yaklaşım esas olmak durumundadır. Ve onun öz iradesini bozma, kötürümleştirme temelindeki her türlü yaklaşım, dile geliş ve eyleme geçiş baskın olma istemidir. Kadının da erkeğin de geliştireceği bu tür durumlar ilişkinin sorgulanması gereken durumlardır.

Gökyüzü Mavi Kalamayacaksa...

Diğer bir var oluş durumu de üreme alanıdır. İnsanda ise bu alan daha çok cinsellik olarak tanımlanmış ve bu temelde inşalara gidilmiştir. Kadınlığın ve erkeğin iktidarcı ve hegemonik inşası daha çok bu alanda komplike hale gelmiştir. Günümüz koşullarında ele alırsak, insan varlığının üreme gibi bir sorunu olmadığını görürüz. Eldeki veriler nüfus fazlalığı, varoluş sorunlarını daha da yükselttiği bir durumu gösteriyor. Bu denli nüfusun artışı, mahşerin atlılarının uğrayacağı günlerin pek yakın olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla şunu çok net ifade etmekte fayda var: İnsan canlısı yok olmayla karşı karşıya değil, yok etmeyle karşı karşıya. Sorun, üremeyi anlağa oturtabilmededir.

Kadının kadınlığını sadece doğurganlığı ve doğurmasıyla kanıtlamak, ifadeye kavuşturmak büyük bir yanılgıdır. Günümüz koşullarında kadının kendisine aitliği, kendisi olması ne kadar az doğurma ile anlamlandırılıp pratiğe kavuşursa o kadar sağlıklı sonuçlar ulaşılmış olur. Kendine ait olmak aynı zamanda varoluşunu diğer canlıların varoluşuyla da bağlantılandırmaktır. Gökyüzü mavi kalamayacaksa benim varoluşumun anlamı nedir? Elmayı GDO'suz yiyemeyeceksek, çocukların olması neye yarar. Gerçek toprağa dokunamayacaksa, koyunu koyun olarak, ineği inek olarak bilmeyeceklerse ve binlerce çeşit çiçek kokusu hissedilmeyecekse yeni nesillerin olması neye yarar? İşin ironisi bir yana kendin olabilmeni sağlayan şartlardan biri de içinde yaşadığın dünyanın varlığıdır. Kendi varlığını sürdürürebilmenin temel şartı üçüncü doğa ola-

rak tüm varlıkları koruyabilip üremesini sağlamak gerekir.

Bunlara ek olarak -temel olarak demek daha doğru olur- kadının doğurganlık uzuvları ve bu yeteneği erkek edebiyatının başat konusu olmaktan çıkarmak da büyük bir çabayı gerektirir. Başta erkek sohbetlerinin, erkek edebiyatının ya da sahte sanatının konusu olmaktan çıkarmak tüm toplumsallığı ilgilendirir. Kadın, tekil bir kavramlaştırma ve ya yapısalılık değildir. Toplumsaldır. Bir taraftan kadının eril sohbetlere konu edilmesi, komedi malzemesi yapılması, bedeninin her bir uzvuna dönük küfürler savrulması, hakaret edilirken diğer taraftan "birlikte yaşayacağız ya da yaşıyoruz" demek en büyük sahtekarlıktır. Ortak yaşamın temel gerekliliklerinden biri etik, estetik ve ahlak ortaklığıdır. Bunların olmadığı bir toplumsallıkta kadının ve erkeğin kendine ait olması beklenemez. Olsa olsa erkek egemenlikli sistemi her gün üreten insanıcıklardan bahsetmek mümkün olabilir.

Her canlı varlığın, beslenme, sonsuzluk istemi ve savunma istemi varoluştan gelir. İnsan toplumsallığında bu olgu yaşanan kırılmalar sonrasında yeniden inşa edilmiş ve ahlaki politik toplum dokusu olarak işleyen savunma mekanizmaları militarizme dönüştürülmüştür. Her türlü erkeklik söyleminin kurumlaştığı, güç (!) formu olarak şekillenmiştir. Tüm canlılarda, var oluşunu sürekli kılmak için müthiş bir çaba vardır. Bu çaba insan toplumsallığında zaman zaman müthiş acılar, gözyaşları, şiddetlere maruz kalır. Çünkü erkek iktidarının zirveye ulaştığı an, militarizmin zirveye ulaştığı andır. Militarizmin her söylemi kadına karşı küfürler, hakaretler zemininden beslenerek ilerler ve gelişir. İlk gece yaşanan zafer edası, erkekliğin saldırı anı olarak tasvir edilir.

İnsan toplumsallığında yaşanan bu savaş durumu ile bireyin kendisine ait kalması mümkün değildir. Kendi var oluşunu başkalarının yok oluşu üzerinden kurgulayan her türlü savaş, savunma savaşı dışında tutulmalıdır. Bilinen savaş mekanizmalarından tutalım, günlük ilişkilerde yaşanan her türlü çatışmaya, çelişkiye kadar da bu böyle ele alınmak durumundadır. Kıyaslamak gerekirse sanırım toplumsal doku ve kurumlaşmaların içeri-

sinde kendisini en güçlü koruyanlardan birisi de kadındır. Militarizm, temel hedefi olarak kadın kırımını gerçekleştirmesine rağmen kadının ayakta durma mücadelesi her dönem gelişmiştir. Bunun yöntemleri farklı farklı olmuş olsa da bugün eğer ahlaki politik toplumun nüvelerinden bahsedebiliyorsak bu da kadının direnişçi karakteri ve kültürel akışkanlığının bir ürünüdür. Diğeri hiç sesi çıkmayan, egemenlik karşısında tam itaati sağlayan bir toplumsal yapı ortaya çıkmış olurdu ki böyle bir durumdan bahsedemiyoruz.

Başkasına Değil Kendi Kendisine Ait Olmak...

En genel haliyle toplumsallığın içinde bulunduğu durumun, birey kimliğinin inşasında ne kadar önemli olduğunu vur-

uyguladığı iktidar ve hegemonya her an kadına karşı uygulanıyor. Erkeğin elinde tek malı olarak kadın kalmıştır. Bu durumun değişmesi için oldukça güçlü imkanlara da sahibiz. Şu an önümüzü çok daha iyi görebiliyoruz. Toplumsal direniş mücadelelerinin deneyimlerle dolu bir tarihi var. Bu deneyimler sonucu ortaya çıktı ki kadın özgürlüğü önemsenmediği müddetçe, kadının kendi kimliğinin inşası için örgütlenmelere gitmedikçe başarılı olmaları da mümkün değildir.

Toplum yaşam açısından en önem kazanan noktalardan biri kadının sadece cinselliğiyle ele alınmamasıdır. Bu sadece erkek açısından geçerli olan bir durum değildir. Aynı zamanda kadın açısından da geçerlidir. Kadın kendi var oluşunu, kendisi olmayı sadece bedensel özel-

Sistemin entegre ettiği cinsellik yerine, beden ruhu özgür bırakabileceği sağlığı inşa etmek daha güçlü iradelerin ortaya çıkmasına neden olur.

gulayamaya çalıştık. Bir de kadının var oluşunu sürdürebilmesi ve birey kimliğini inşa edebilme sorunları duruyor. Başkasına ait olmadan, kendi kendisine ait olmak... Erkeğin dört bir tarafını sardığı bir toplumsal yapı içerisinde kadının bir kimlik olarak kendisini var edebilmesi çok köklü mücadeleleri gerektirir. Neredeyse attığı her adım, topluma yedirilip içirilen namus anlayışı çerçevesinde ele alınırken nasıl kendine ait olunabilecek? Olunsa bile mevcut toplumsallık içerisinde ne kadar kabul görecektir, ne kadar yalnızlaştırılacak veya gıybeti kırılacak? İşte belki de birçok kadını, birçok kararından alıkoymayan düşüncelerin başında da bu geliyor. Çünkü mevcut toplumsallığın birçok şeyi çalınmış, iktidarın ve hegemonyanın her türlü denetimine tabi kılınmıştır. Toplum sadece her türlü iktidarını sergileyebileceği kadın bahşedilmiştir. Nasıl bir toplumsal doku olursa olsun örnekler, modeller yaşam tercihlerini belirliyor. Olguculuk, sadece somuta asılı kalma, çok köklü yaşıyor. Dolayısıyla devletin

liklere sığdırmamalıdır. Bedenin diriliği, güzelliği, canlılığı ruhun yansıması olarak ifadelendirilse de diğer taraftan da şunu unutmamak gerekir ki, an gelir bedenler ruhları da hapsederler. Bu nedenle sistemin entegre ettiği cinsellik yerine, bedenin ruhu özgür bırakabileceği sağlığı inşa etmek daha güçlü iradelerin ortaya çıkmasına neden olur. Bir de bunun üzerine bilinç düzeyinin yükseldiği bir düşünce, kendi iradesini başkalarına bağımlı olmadan alınan kararlarla güçlendirirse birey, o zaman sisteme en güçlü karşı duruş da sağlanmış olur. Sistem sınırlarında öğretilmiş insan cinselliği, felsefik yaşamın önüne geçer. Kadının da öğretilmiş cinsellik sınırlarında seyretmesi, her an arzu edilir kadın olmayı beraberinde getirir ama işte bu da Rêber Apo'nun belirttiği gibi dişi panterliktir. Dişi panterlik olmak ise ahlaki politik toplum içindeki birey olmayı değil, toplum karşıtı bireyciliği inşa eder. Kadının, her an özgürlük üreten bir dili, düşüncesi ve eylemi ile çekici hale gelmesi hem kendisine ait olan birey

kimliğini hem de güçlü bir toplumsallığı ortaya çıkarır. Erkeğin salt cinsellik temelli gireceği ilişki biçimlerini kabul etmek de kişinin kendi yaşam kapasitesini gösterir. Bilinen deyim ile aynası iştir kişinin. Eylemimiz neyse oyuzdur.

Erkek açısından da geçerli olan durum budur. Cinsel gücü ve çekiciliği inşa etmek yerine, sistemin inşa ettiği erkek olmaya karşı duruşu sergilemesi, birey kimliğini inşa etmesi açısından önemlidir. Kadına sadece cinselliği ile yaklaşmak, her halde evrende var olan, sadece üretmek için birleşmeye giden erilerden pek farklı yaklaşmamak demektir. Oysa insan tüm canlıların toplamı olarak kendisini var etmiştir. Diğer canlılarla aynı değil, üstünlük ifade eden bir farklılık da değil, ama farklılıktır. Bu temelde erkeğin de kendisini birey olarak inşa ederken, ayrınlığı reddetmesi önem kazanır. İçselleşmiş kölelik ile yaşamını geçiştiren kadınlar da yaşadığımız toplumsallık içinde mevcuttur. Erkeğin kendisini toplumsal yaşamda bu tür ilişki sarmalları içinde tutması da eşitlenmeyi beraberinde getirir. Eğer gerçekten düşünsel, dilsel ve eylemsel anlamda öz irade ve öz güç mevcutsa bu tarz ilişkilere girmek yerine yoldaşlık daha sağlıklı sonuçlara götürür.

Kadını kendisine ait olmasını sağlayabilecek düşünsel gücü de kendisinde inşa etmesi önemlidir. Kadını teslim almaya çalışan, iradesine tasarruf koyan yaklaşımlar gelişmektedir. Bu sadece erkek tarafından da değil, erkeğe benzeşen kadınlar tarafından da sağlanıyor. İradesine, karar alma gücüne, taraf haline getirmeye kalkışan yaklaşımlar karşısında da direniş ve savunma halinde olmak gerekir. Bu durum sadece kadın açısından geçerli değil, erkek açısından da benzer durumlar geçerlidir. Yaşamsal kararlarımızı hangi doğrultuda veriyoruz? Kulağımıza fısıldanan, irademize ipotek koymak isteyenler doğrultusunda mı alıyoruz yoksa özgür irademiz ile ahlaki politik toplumun var oluşunu sağlayacak doğrultuda mı kararlar alıyoruz? Özgür birey kimliğini oluşturmak adına, kendimizi ne kadar felsefi bilinçle yetiştiriyoruz? Yaşamımızı özgür irademiz doğrultusunda mı inşa ediyoruz, yoksa kurumlaşmış erkeklik doğrultusunda mı inşa ediyoruz? Bu so-

ruklar hem kadın hem de erkek açısından geçerli olan sorulardır.

Erkeğin erkekle, erkeğin kadınla, kadının kadınla ilişkilerinde kıskançlık, üstünlük edası, küçümseme arzusu, küçümsemediğini hissetme duyguları, iktidarcı inşadan ileri gelir. "En"lik, "biriciklik", "tek olma arzuları" bunlardan kaynaklı öfke, şiddet ve histeri patlamaları, toplumsal savaş halinin duygu inşalarıdır. Özgür, doğru, estetik ilişki biçimlerinde bu duyguların yeri yoktur. Bu duyguların olduğu zeminler ve zamanlar özgürlüğün katlinin yaşadığı momentlerdir. Bu momentlerden sıyrılmayan karakterler kendilerine ait olamadıkları gibi kurumlaşmış erkekliğe aittirler.

Aşkın Tekil Olduğu Söylenir, Oysa İnsan Toplumsaldır

Biriciklik ve teklik ele alınırken aşka da vurgu yapmak gerekir. Her aşkın tekil olduğu söylenir, oysa insan yaşamı toplumsaldır. Binlerce yıldır gelişen iktidar ve hegemonya da işte bu ilişkinin tüm toplumsallığa çarpık yedirilmesi değil midir? Aşkın hiç tekil olmadığını belirtmiyoruz, kişiye yaşattığı duygu dünyası, yaşama bakış açısında derinlik ve özgür yaşamda ısrarı daha da güçlendirmesiyle her bireyde düşünsel ve duygu dünyasında mutlak farklılıklar vardır. Ama aşkın tekillikle sınırlı olduğunu söylemek büyük bir yanılgıdır. Aşkın özgür yaşam adına ve toplumsallığı geliştirecek yönde yaşanılması ve ilişkide özgürlük üretmesi kaçınılmaz olmalıdır. Diğer sürekli köleliği besleyen statüleri üretmeye dönüşür ki zaten ahlaki politik toplum dokusunu da bozan buydu.

Egemen sistem bu konuda da örnekler, modeller yaratarak birey kimliğini ipotek altına alır. Özellikle kültür endüstrisi önemli bir rol üstlenmiştir. Kadın ve erkek karakterleri yaratarak, benzemeye ve benzeştirmeye çalışır. Sadece kadın-erkek ilişkileri ve kimlikleri üzerinden değil, erkeğin erkekle, erkeğin kadınla, kadının kadınla ilişkilerine modeller oluşturur. Ne giyeceğinden, nasıl yürüyeceğine, ne içeceğinden nasıl içeceğine, beden ölçülerine kadar kadının tüm organ yapısının erkekçe ölçüleri vardır. Egemen sistem her şeyde modeller oluşturur ve bunun

için özel sektörler ve iş alanları açar. Diziler, filmler, haber merkezleri tv kanalları bunun için çalışır durur. Sanatın tüm çeşitleri birer insan üretim merkezine dönüşür. Kimlikler kendilerinden boşanır ve sisteme ait kılınır. Onun dışında olanlar anormal görülür. Normal olan sistemi kabul edenlerdir. Geriye kalanlar, marjinal olanlar, anormaller, patolojiklerdir. İşte bu noktada köklü bir birey olma mücadelesini yürütme zorunluluğu ortaya çıkıyor. Sistemin sanatını, kültürünü, sporunu kabul etmek yerine toplumsal kültür, sanat ve spor etkinlikleri kişilik inşasında önem kazanıyor. Her üçü de bireyin ve toplumun estetik gelişimi açısından önemli oluyor.

Dil ve edebiyat da sistemi sürekli üretmek zorunda bırakılmıştır. Git gide farklı etnik yapılarıdaki sözcükler doğal asim-

Önder Apo kendine ait olmayı şöyle ifade ediyor.

"Kadına ilişkin mülkiyet anlayışımızı tamamen terk etmeliyiz. Kadın sadece ve sadece kendi kendisinin (Xwebûn) olmalıdır. Hatta sahipsiz olduğunu, tek sahibinin kendi kendisi olduğunu bilmelidir. Kara sevda, aşk dahil hiçbir bağıllık duygusuyla kadına bağlanmamalıyız. Tersi de geçerlidir. Kadın da aynı biçimde kendisini bağımlı, sahipli olmaktan çıkarmalıdır. Devrimciliğin, militanlığın ilk şartı böyle olmalıdır. Bu deneyimden başarıyla geçenler, bir anlamda kişiliğinde özgürlüğü gerçekleştirenler yeni toplumu demokratik ulusu kendi özgürleşmiş kişiliklerinden başlatarak inşa edebilirler. Tam da burada aşkın gerçek tanımına ulaşıyoruz. Aşk, ancak toplumunun çöküş ve çözülüşünün durduramayanın kadın etrafında karşılıklı olarak kurduğu namus

Kimlikler kendilerinden boşanır ve sisteme ait kılınır. Onun dışında olanlar anormal görülür. Normal olan sistemi kabul edenlerdir. Geriye kalanlar, marjinal olanlar, anormaller, patolojiklerdir. İşte bu noktada köklü bir birey olma mücadelesini yürütme zorunluluğu ortaya çıkıyor.

lasyonun ötesine taşınarak, aynışlaşmaya doğru götürülüyor. Birçok etnisite doğayla girdiği ilişkiler ve kültürel öğe olarak dilini geliştirip, yaşamsal kılarken, egemen sistem dillerin bu özelliklerinden koparmak ve sıyırmak için özel çabalar sarf etmekte. Kürt dili bunun için çok iyi bir örnektir. Kürtçe, Kürt halkının toplumsallığıyla ve çevresiyle girdiği ilişkilerin bir toplamıyken, toplumsal dokusu bir taraftan sistem tarafından bozulmaya çalışılırken diğer taraftan da dil yok edilmeye çalışılıyor. Ait olduğu toplumsallığın dilini konuşamayan bireylerin ne kadar kendisine ait olduğu da çok tartışmalı hale dönüyor. Şu anki hal çarpık kişilikler ve karakterlerin inşasına çok açık bir toplumsal dokuyu oluşturuyor. Dilini bilmeyen, konuşamayan, öğrenemeyen bir toplumun bireyleri olarak farklı bir toplumsallığa zorla ait kılınırken kendin olmaktan bahsetmek biraz sorunlu oluyor.

ve bilimsel olarak daha doğru olan namus-suzluktan vazgeçip demokratik ulus inşasına militanca girdiğinde toplumsal anlamına kavuşup çok zor da olsa gerçekleştirme potansiyeline kavuşabilir.¹³

En genel haliyle kendine ait olmayı toplumsallığın özgür, ahlaki ve politik güç haline gelmesi ile doğru orantılı ele almak, en sağlıklı sonuçlara götürecektir. Her şeyimizle kendimize ait olmak, içinde yaşadığımız çevre ile uyumlu, iktidara ve hegemonyaya teslim olmamış bireyler olmayı gerektirir.

KAYNAKLAR

- 1- W. Theodor Adorno- Minima Moralia
- 2-Virginia Woolf - Kendine Ait Bir Oda
- 3-Abdullah Öcalan- Demokratik Uygurluk Manifestosu

DEMOKRATİK MODERNİTE ÖZÜNDE KADIN MODERNİTESİDİR

Demokratik modernite, özünde özgür eş yaşamın yaratıldığı kadın modernitesidir. Özgür eş yaşam konusu, salt bireysel ele alınarak liberalizmin tuzağına düşülmeyecek kadar ciddi bir konudur. Ciddiyeti, konunun toplumsal ve tarihsel oluşundan gelir. Bu sebepten konunun incelenişi, ilişki sorunsallığı ekseninde görülse de özünde bir bütün yaşımsaldır. Konunun paradoksu şudur: Ne kadar güncel ele alınmaya çalışılırsa çalışılırsa, o kadar tarihe gitme zorunluluğu ortaya çıkar. Zira yaşam, yaşanılan andan ibaret değildir. Dahası yaşam, her zaman için yaşanılan andan öncesidir. Nasıl ki Önderliğimiz yaşam yaşanırken anlaşıl-maz diyorsa, biz de şunu diyebiliriz: Şu anda anladığımız ve duyumsadığımız yaşam, aslında şu anda yaşadığımız değil de önceki yaşadıklarımızdır. Bizler anlamı kendimizden koparamadığımızı göre ve yaşamın anlamını duyumsadığımızı söylüyorsak doğalında şu anın dışında bir yaşamla kendimiz arasında kurduğumuz bağ var demektir. Bu bağı inkâr etmek kendini inkâr etmektir. Bu da liberalizmin zaten istediği, beklediği ve sınırsız yatırım yaptığı bir düşünme aslında düşünmeden yaşadığını sanma biçimidir.

Özgür eş yaşam, özgürlük mücadelemiz açısından tarihsel-toplumsal öneme sahiptir. Bu önemi oluşturan da demokratik modernite toplumsallığıdır. Bu durum

bizlere demokratik modernite konusunda yeni sorular sormaktadır. Yaşadığımız an aslında geçmişte yaşadıklarımızın anlam zamanıysa, yaşadığımızı söylediğimiz kişiliklerimiz de geçmişte yaşanan toplumsallığın manevi bütünlüğünün bir yansımasıdır. Bu bireyde toplumun, anda tarihin gizli olması gerçeğidir. Ve yaşam her ikisinden de koparıldığında kendisi olmaktan çıkar.

İnsanlık olarak, özelde de Ortadoğulu insanlar olarak özgürlük sorunu yaşadığımızı söylüyorsak, yaşadığımız durumun kölelikle bağlantısı, kişisel uyanışlara rağmen sistemsel bağlanmışlıkların varlığıyla birlikte inkâr edilemeyecek olan bir olgudur. Jîn-yaşam kelimesinin kendisi yeşeriş, çoğalma, nefes alma, coşkunluk ve süreğen akışı çağırıştırır. Buna rağmen kavramın sorunsallaştırılması yaşamın kendisinin yaşanmayacak düzeye gelmiş olmasından kaynağını almaktadır. Özellikle Kürtçe jîn kelimesine anlamsal ve formalsal bağlılığı olan jîn-kadın açısından bu tam böyledir. Yaşam, kadın şahsında sorunsallaştırılmıştır. Bugünkü sistem sınıf-şehir-devlet üçlüsünün yarattığı iktidarlardan bugüne kadar geçen zaman içinde sorunsallığından hiçbir şey yitirmeden sürmüştür.

Toplum alabildiğine tahrip edilmiş, ortada ne yaşanacak bir doğa, ne bir toplum, ne de birlikte yaşanabilecek erkek ve

kadınlar bırakılmıştır. Bu durumda özgür eş yaşam arayışının temel konusu doğa ve toplum eksenli olmalıdır. Ki, gelececek özgür eş yaşam arayışı özgür nefes almanın koşullarını sağlayacaktır. Yaşamın yeşerişi olmadan nasıl mutluluktan söz edilebilir ki...

Yaşam Ve Topluma Dair Yeni Algılar Oluşmalı

Özgür eş yaşam gerçeğini doğru anlamak için öncelikle söz dizisinin anlamlarına bakmak ve tek tek üzerinde durmak bize ışık tutabilir. Yaşam kavramı öncelikli üzerinde durulması gereken kavramdır. Bununla birlikte eş kavramı ikinci olarak ele alınması gerekmektedir. Yeni bir yaşam tanımı oluşturmak kadar yaşamın eş-eşit düzeyde olması bu anlamda önem kazanmaktadır. Evren gerçeğindeki eş olma durumu birbirini tamamlama, birbirini büyüten ve çoğaltan eş-eşitlikler yaratma anlamında ele alınmalıdır. Tabi her iki kavramı tamamlayan ve bizim mücadelemizin temeline yerleşen de özgür olma durumu olmaktadır.

Demokratik modernitenin inşasında özgür eş yaşamın yaratılması için, tam da bundan dolayı yeni bir yaşam ve yeni bir toplum algısı oluşmalıdır. Yaşamda ve toplanmada aşk olduğu kesinlikle herkes tarafından bilinmelidir. Yaşamı aşkla karşılamak, yaşamı güzelleştiren ve anlamı yaratan bir hakikattir. Yine kapitalist sistemin ideolojisi olan liberalizmin bizlere aşladığı "çokluk ...luk getirir" belirlemesini zihinlerimizde yerle bir edecek bir toplum algısı kazanmalıyız. Toplumsallık bir arada olmaktır ve tüm biraradallıklar insana kutlama heyecanı verir. Toplanmak doğalında bayram demektir. Kabalıklar görüldüğünde düğün-bayram ya da ana-baba günü benzetmelerinin yapılması, toplanmanın kutlamayla özdeşleşen yanına dikkat çekmektedir. Kutlamak, kutlanmanın kendinliklerce kabul edilip aşkar kılınmasıdır. Kendi birlikteliğini kutlayan bireyler, bunu bayram coşkusuyla bütünleştirerek kutlamayı varolmanın bir şartı saymışlardır. Demokratik modernitenin özgür eş yaşamı da kapitalist modernitenin bireyciliğine karşı toplanmanın ve birlikteliğin yaratıcılığını koyar. Bir arada olmanın maddi olmaktan önce ma-

nevi ortaklıkları vardır. Bu olmasaydı insanlar bir araya gelemezdi. Bu ortaklığın yarattığı değerler insanı insan yaptığı kadar insanı anlamlı yaşamın şanslı yapar.

Özgürlük mücadelesi militanları olarak yaşadığımız ilişki biçimlerine, yarattığımız toplumsallığa, bu toplumsallık içinde yaşadığımız sorunlara, yürüttüğümüz mücadelelere baktığımızda ne düşünüyoruz? Tüm bunlar bize ne söylüyor? Eğer birey bu soruları sorduğunda devrim için katlanılacak durumlar olarak bakıyorsa ve bu minvalde cevaplar alıyorsa kesinlikle bu yanlıştır ve bu konuyu baştan itibaren düşünmek bir devrimcilik şartıdır. Yaşadığımız ilişkiler, Önderliğimizin bizimle ilişkisi, gören ya da görmeyen her birimizle iletişimi, ortaya çıkan mücadele değerleri, zorluklar ve çoğunda zorlukların içinden doğan anlamların hepsi, kendine dil arayan evrenin sözcükleri değil de nedir? Evren kendini bizimle görünür kılmaktadır. Bizim somutumuzda dile gelen bir evren vardır. Önderliğimizin sık sık temsil ettiğimiz evrensel hakikati hatırlatması da tesadüf olamayacak kadar özgürlüsel zekânın yansımaları olmayı başarmış bir gerçektir. En basitinden en zoruna kadar, PKK ilişkiler diyalektiğine baktığımızda, ilişkilerin yaşamı yaratan bir akışkanlık olduğunu görmek zor değildir.

Her Tür İlişki Özgürlük Sosyolojisinin Konusudur

Demokratik modernite bireyi, kendi yaşamını gelmiş ve gidecek herhangi bir şey olarak görmez. Kendisini nesneleştirme yoluyla evrensel hakikati anlamsız kılmaz. Kendine verdiği anlam, kendi zamanına verdiği anlamla ölçülür. Özgürlük sosyolojisinin konusu olan yaratılış anı konusuna derinlikli olarak yoğunlaşır ve kendini yaratmanın özgür bir toplumsallaşmayla güçlü bağlarını görür. Aynı enerjiyi harcayan iki kişinin biri yaratıp tanrısal bir anlamla bütünleşirken diğeri yıkıp kölece bir anlamla yokolabilmektedir. İkisini de yola çıkaran aynılık, onları zıtlılaştırır kaos aralığında kimlik kazanmaktadır. Kaos aralığı enerjinin akışına karakter veren onun formunu oluşturan bir düzlemdir. Öyleyse şunu diyebiliriz: İnsanları yaratan, içlerindeki kaostur. İnsana şekil veren yüreğinin, beyninin giz-

li mekânlarındaki kaostur. Kaos, formu oluşturuyor. Bir anlamda forma form kazandırıyor diyebiliriz öyleyse.

İnsan bunu bilinçli-planlı bir biçimde belirleyemez mi? Kendisi yanlış buluyorsa, başkaları yanlış buluyorsa, sonuçları yanlış oluyorsa, kazandırmıyorsa, güzelleştirmiyorsa, kendinde ya da birlikte yaşadığı insanlarda bir memnuniyet ya da hoşnutluk ortaya çıkarmıyorsa ve anlam yaratmıyorsa, tüm bunların üzerinden geçmeye karar veriyorsa insan, tabii ki bu kaosun ilerleyişini tüm mekanizmasını değiştirip yenileyebilir insan. O zaman işte buna, kendini kendi toplumsal algılarıyla özgür yaratma denebilir. Özgürlük sosyolojisi işte budur. Kaos anında kendini, kendi toplumsallığının içinde yaratmak budur işte. Bu tarz düşünce egzersizleri insana kim olduğu sorusuna cevap

ğine göre, demokratik kurtuluş ve özgür yaşamı inşa etmek anlamına gelen yeni toplumsallaşma da kadın etrafında gelişecektir. Bunun olması için demokratik modernite konusu üzerinde derinleşmek ve demokratik modernitedeki toplumsallaşma algısını belirginleştirmek gerekmektedir. Bununla birlikte kadın ve erkek ilişkileri de ele alınmak durumundadır ama bu ilişkilenmeler öncelikli toplumsallaşma bağlamında ele alınmalıdır.

Özgür eş yaşam konusunun, sadece iki cins arasındaki ilişki olarak anlaşılması bir yanılgıdır. Oysa yerel ve evrensel birlikte olabildikleri oranda oluşu gerçekleştirirler. Salt yerelin ya da salt evrenselin çizeceği çerçeve, özgür yaşamak isteyen insanın kafesi olabilir ancak. Sonsuz tekilliği yaşamak ile sınırsız evrenselliği yaşamak arasındaki fark, her ikisinin de özgür eş

Özgür eş yaşam konusunun, sadece iki cins arasındaki ilişki olarak anlaşılması bir yanılgıdır. Oysa yerel ve evrensel birlikte olabildikleri oranda oluşu gerçekleştirirler. Salt yerelin ya da salt evrenselin çizeceği çerçeve, özgür yaşamak isteyen insanın kafesi olabilir ancak

ararken, nasıl yaşayacağı, nasıl kendini yerinden yaratacağı konusunda cevaplar vermektedir. Nihayetinde demokratik modernitede özgür eş yaşam, nasıl yaşayacağı sorusuna anlamlı cevaplar verebilmiş insanlarla mümkündür.

Her tür ilişki özgürlük sosyolojisinin konusudur. İlişkilere anda yaşamı yaratan yaşam akışkanlığı olarak bakılmalıdır. Özgür eş yaşam, özgür toplumsallığın yeni ifade biçimi olmasına rağmen kavram anılınca kadın konusunun, kadın özgürlüğünün akla gelmesi de olağandır. Özgürlük her ne kadar her iki cinsi de ilgilendirse, özgür eş yaşam konusunun temeli kadındır. Toplumsallık, ahlakın ve politikanın insanı özgürleştirdiği ve insanlaştırdığı alanı, toplumsallaşmanın neolitik devrimde kadın etrafında geliştiği gerçeği, kadını özgür eş yaşamın da birincil konusu yapmaktadır. İnsanlaştıran toplumsallaşma kadın etrafında geliştiğine ve sistemleşti-

yaşamı yaratmaya yetmemesiyle ortadan kalkmaktadır. Kendi kördüğümünü çözmek kadar kendindeki düğümün hangi evrensel kördüğümüne dönüştürüldüğünü, hâkim sistemlerin nasıl insanlar üzerinden kendilerini gerçekleştirdiklerini bilince çıkarmak temel bilinç devrimidir. Aryen kültürün evrenselliğinin toplumsallaşmayı yarattığını bildiğimizden, özgürlüğün kolektif olabildiği ve evrensel değerlerle buluşabildiği oranda hakikat olabileceğini de öğrenmiş bulunuyoruz.

Bir kişi tarihi ve toplumu temsil edebilir. Ve insan bu potansiyele sahiptir. Buna rağmen kapitalist modernite insanı öyle bir hale getirmiştir ki, insanın toplumsallaşmasıyla oluşan potansiyeli dahi açığa çıkamamaktadır. Hatta bu potansiyel tekiller somutunda yutulmakta, emilmekte ve sistemi besleyen bir kaynağa dönüşmektedir. Kendinde evrensel değerlerin kolektif bileşkesini oluşturan erkek ve

kadınlar, estetiğin, çekici aklın, özgürlük cazibesinin, yaratıcı zekânın, özgürlük ah-lakının ve düşünsel güzelliğin de kaynağı olurlar. Kendini bu tanımdaki gibi kaynak yapmayı başarmış olan kişiler, demokratik modernitenin özgür eş yaşamını inşa etme gücünü yaratabilen kişilerdir. Çünkü onlar yaşama adım attıklarında yenilmezler, sistem hastalıklarının tuzağına düşmezler çünkü onların özgürlük düzeyi, kendi bağışıklık sistemlerini kapitalist modernitenin zerresi dahi giremeyecek kadar güçlü kılmışlardır. Önderliğimiz bunun en güzel örneğidir.

Toplumsallığımıza Âşık Olmalıyız

Demokratik modernite, temel zihniyet biçimlenişini ele aldığından, kadınlar ve erkeklerin, ilişkiler yoluyla sistemin bağımlıları haline getirilmelerini çözümler.

tirmemek demek aşkın toplumsallaşması demektir. iki cins arasındaki duygulanmalar anlam potansiyeli taşısa da kapitalist modernitenin bu saldırısı karşısında bu potansiyel sıfırlanmış, hatta eksilere düşmüştür. Aslında demokratik modernitenin inşa süreci, bir anlamda eksileri sıfır düzeyine getirme çabasını kapsamaktadır. En büyük saldırı toplumsallığımıza oluyorsa, önce toplumsallığımızı yaratma derdine düşmeliyiz. Toplumsallığımıza âşık olmalı, orada bir anlam aşkı yaratarak bizde öldürülen potansiyeli yeniden diriltmeliyiz.

Bu yapılmazsa kadına biyolojik bir cinsel güzellik objesi olarak bakmak ya da erkeğe bu algının derinleştirilmesi temeline yaklaşmak, dondurulmuş potansiyelimizi baştan öldürmek demektir. Ki bu da aşk olmayacaktır. Milyarlarca insanın

Demokratik modernitenin inşa süreci, bir anlamda eksileri sıfır düzeyine getirme çabasını kapsamaktadır. En büyük saldırı toplumsallığımıza oluyorsa, önce toplumsallığımızı yaratma derdine düşmeliyiz. Toplumsallığımıza âşık olmalı, orada bir anlam aşkı yaratarak bizde öldürülen potansiyeli yeniden diriltmeliyiz.

yerek ve ahlaki politik toplumun özgür bir bireyi oldukları bilinciyle kendileri somutunda toplumsal bir anlam yaratarak aşkı gerçekleştirebilecekleri bilinmek durumundadır. Yeni paradigmamız, aşkın da tanımını vermektedir. Çünkü aşık olabilmek için insan olabilmek gerekir. Özgür insan olmak da demokratik, ekolojik olabilmekle ve cinsiyet özgürlüğünü gerçekleştirebilmekle mümkündür. Kapitalist modernitede aşk hayvanileştirilmiştir. Bu tanım, hayvanların aşağılanması amacıyla değildir. Hayvanileşmek, kendi anları dışındaki anları yaşayabilme kapasitesini kaybeden, sadece kendi anlarını yaşayan canlı konumuna gelmek demektir. Oysa insan olarak yaşanan devrimlerin gösterdiği bir zekâ farkı vardır ve bunu her alanda görmek mümkündür. Aşkı hayvanileş-

bugünkü tekrarları, sistemi ayakta tutuyor. Bu milyarlarca insanın yarısı dahi kendi bedeni ve ruhunda gerçekleşen bu tekrarı sorgulayıp bir an dursa, hakim sistem duracaktır. Bu bir ütopyadır ama gerçektir. Örneğin PKK'nin kadın erkek ilişkileri, kaldı ki PKK değil milyarlar ancak on binlerle ifade edilecek bir yapıya sahiptir, dahi o tekrarları reddettiği için sistemi kendi ekseninde durdurma başarısını göstermiştir. En büyük tasfiyecilikler de kadın erkek ilişkilerini cinsellik sınırlarına indirgemeye çalışarak gelişmek istemişlerdir. Önderliğimizin yarattığı ilişki diyalektiğinin korunmasının PKK ruhunun korunması olduğunu düşman bilmektedir. Ve bizdeki değişime ancak ilişkiler değişince inanacaklarını çoğa kez hakim sistem temsilcileri dillendirmişlerdir.

Demokratik modernite, merkezi uygarlığın oluşumundan çok önceleri başlayan demokratik uygarlık akışının çağsal sürenliğidir. İnkilemin her zaman kadınlar, ezilenler, direnenler, emekçiler ve kendisi olma mücadelesini vererek tarihsel toplumun yok olmasını kendi canlarıyla, zihniyet dünyalarıyla ve her zaman kulağıımıza gelmesi için evrene bıraktıkları sözleriyle gerçekleştiren insanlık abidesi özgürlük savaşçıları ile bugüne kadar gelmiştir. Tarihin en büyük kesitini kapsayan demokratik modernitenin bugün ağırlıklı olarak yaşanmasına rağmen bilince çıkarılmaması ve görülmemesi de insanlık olarak içinden çıkıp geliştığımız tarihe ve toplumsallığa karşıt konumumuzu ortaya koymaktadır. Özgür eş yaşam mücadelesi vermenin bu temelde, demokratik modernite mirasını görünür kılmamızın en temel yöntemi olduğunu da bilmek gerekmektedir.

Demokratik Modernite Özgür Bireyi Neler Yapmalı?

Demokratik modernite özgür yaşamak isteyen insanın yeni toplumsallığının sistem halidir. Bundan dolayı demokratik modernite insanının kendinde gerçekleştirmesi gereken bazı özellikler vardır.

1- Yaşam sorusuna özgür bir zihniyetle cevap verebilmeli, bunun için yaşam ve insan döngüsünü iyi bilmelidir. Bunu bilmenin temeline de hakikat ve yöntem konusu yerleşmektedir. Demokratik modernitede özgür yaşamak isteyen insanın yöntem bakımından düz ilerlemeci, evrenselci, kesinlikçi, sonsuz tekilci, sonsuz kendine göreci, mutlakiyetçi, homojenleştiren, aynılaştıran, sürüleştiren ve benzeştiren tarzları aşması şarttır.

2- Evreni ve insanı incelerken evrenin çeşitlenmesi olarak kadın-erkek cinslerini tanımalıdır. Cinsleri tanımak doğal toplum yaşamı üzerine yoğunlaşmak kadar ilk insanlaşmanın kanunlarını bilmelidir.

3- Ahlaki politik toplumu esas alarak insanlaşmanın temeline namus kavramının güncel sığılığınan ve köleleştirilen, kadını ruhu olmayan bir ceset gibi gören kurtulmuş bir ahlak anlayışını yerleştirmelidir.

4- İnsan doğasını bilmek, anlamak

ve özgürleştirmek üçlüsünün birinci doğayı bilmek anlamak ve özgürleştirmekle bağlantısını bilince çıkaracak ve bunu kendi yaşamının temel amacı edinecek kadar bir ekolojik bilince sahip olmak şarttır.

5- Demokratik modernitede özgür eş yaşamak isteyen insan, demokratik konfederalizmi esas almalı, insan çeşitliliğine, farklılıklarına ve çok renkliliğine en uygun model arayışlarını da her şeye rağmen sürdürmelidir.

6- Kendini özgür yaratmak kadar özgürlüğünü korumanın yaşamsallığını hiçbir zaman unutmamalıdır. Özünü ve özgürlüğünü savunmanın gerekleri, ideolojik, siyasi ve fiziki olarak çeşitlenmektedir. Özgür eş yaşamak isteyen insan hangisinin gerekli olduğunu bilen ve gerektiği zaman gerekeni yapma gücünü gösterendir.

7- Tüm yaşamın politikanın an an yürürlükte olduğu bir düzlem olduğu bilinciyle hareket etmeli, yaşamın her alanında ve anında demokratik siyaseti esas almalıdır.

Demokratik modernitede özgür yaşamak isteyen insanın özelliklerini ayrıntılandırarak yaşamın tüm alanına ve tüm zamanlarına uygulayabiliriz. Zaten demokratik siyasetin gereği yaşamın her anını bir sonraki anları düşünerek ve bir önceki anlarla karşılaştırarak anlam ve özgürlüğe yakınlaştırma çabasıdır. Bizler için bu maddeleri anlamamızın temeli Önderliğimizin yaratmaya çalıştığı özgür toplumsallığın bireyleri olmanın nasıllığıdır.

Toplumun kapitalist modernitedeki hasta hali kesinlikle kabul edilmemelidir. Hastalık bir üretilimdir. İnsan inşasıdır. Uygarlığın ezici baskısı altında ezilen insanın kendi yokluğundan varlık yaratmasıdır. Yokluk üzerinden varlık yaşanamaz. Varlık ancak özgürlükle bütünleşirse anlam kazanabilir. Önderliğimiz tüm toplumsal kurumların eş yaşamın hizmetinde olması gerektiğini, bunun tersi durumun ise hakim modernitenin bir yanlış inşası olduğunu belirtmektedir. Tüm bilimsel teknik buluşlar, ekonomik faaliyetler, toplumsal kurumlaşmalar özgür eş yaşamın geliştirilmesi için birer araçtır. Endüstriye de bu

anlamda yaklaşmak demokratik modernitenin inşasında önem kazanmaktadır. Önderliğimizin geliştirdiği demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü paradigma bu sorunların hepsine köklü çözümler getirmenin zihniyetini yaratmaktadır.

Dil, Demokratik Modernite Ekseninde Yeniden Yapılanmalıdır

Önderliğimiz özgür eş yaşam konusuna gelene kadar kadın özgürlüğü ekseninde derin çözümler yapmış ve bu çözümlerle hem kadın hem erkek kişiliğini çözümleyerek nasıl özgür eş yaşamlar inşa edileceğini ortaya koymuştur. Önderliğimiz kadınlara yönelik "sizinle ve sizinim" hitabı, tüm özgürlük mücadelesi yürüten kadınlara onur ve sorumluluk duygusu vermektedir. Bunun derinden anlamı nasıl okunmalı sorusunu sorarken

daş bu üslubu doğal bir üslupmuş gibi kullanır. Bir bölük komutanı için denetimindeki arkadaşlarla birlikte oluşturduğu bölüğü "*bizim bölük*" diye ifadelendirmek yadırganır. Hatta böyle demesi küçülmesi gibi ele alınır. Arkadaşın kendisi ve etrafında olup aynı zihniyette olan tüm arkadaşlar için bu böyledir. Yine iktidar alışkanlıklarından biri de bir göreve giderken birlikte gittiği arkadaşını anlatırken birlikte gittiklerini değil de kendisiyle götürdüğünü söylemesi şeklindedir. Örneğin "*kiminle geldin*" sorusuna, "...*arkadaşı kendimle getirdim*" cevabı vermek kendi arkadaşını nesneleştirmek ve mülkiyet ilişkilerinin konusu yapmaktır. Bu örnekler bizde savaş iktidar kültürünün yakıcılığı içinde şekillenmiş, iktidar anlayışlarıyla soğuyarak katılmış, bugün aşılmazsa özgürleşmemizi engelleyecek kadar kilit

Demokratik modernite yüreğin taşması olan dili iktidarın yapılandırmasından çıkarmayı şart kılar. Tabi ki bu sorun salt bir üslup, dil sürçmesi sorunu olmadığından öncelikle zihinlerdeki iktidar odaklı mülkiyet anlayışını yıkmak gerekmektedir.

verdiğimiz cevaplar her birimizin özgürlük düzeyini de ortaya koymaktadır. Kadın kimsenin olmamalıdır. Kimse kadına "*benimdir*" dememelidir. Kadın hiç kimseye bu hakkı vermemelidir. Bu hakkı verdiği an ölüm fermanını vermiş olduğunu bilecek kadar mülkiyet sistemi içinde uyanmış olmalıdır.

Mülkiyet ilişkileri salt parayla ya da servetle oluşmamaktadır. Bizde bu konudaki hatalı yaklaşım mülkiyet denince maddiyatçılığın gündeme gelmesi ve konunun darlaşmasıdır. Tabi ki maddiyatçılık da aşılması gereken bir durumdur ama mülkiyetçilik salt bu değildir. Bizde maddi birikimler yoktur ama savaş-iktidar kültürünün yarattığı bir birikim vardır. Örneğin denetimi altındaki yoldaşlarını kendine ait görme yaklaşımı vardır. "*Benim bölümüm, benim taburum, benim takımım...*" diye uzatabileceğimiz bu örnek mülkiyet anlayışına işaret etmektedir. Çoğu arka-

noktalara işaret etmektedir. İktidarın yapılandığı dil aşılmazsa özgür eş yaşamı yaratmak mümkün değildir. Demokratik modernite yüreğin taşması olan dili iktidarın yapılandırmasından çıkarmayı şart kılar. Tabi ki bu sorun salt bir üslup, dil sürçmesi sorunu olmadığından öncelikle zihinlerdeki iktidar odaklı mülkiyet anlayışını yıkmak gerekmektedir.

Mülkiyet konusuyla birleşerek hayatın içine yerleşen geleneksellikler her iki cins tarafından da geliştirilmektedir. Kapitalist modernitenin beynin kıvrımlarına yerleştirdiği zayıf kadın-güçlü erkek modları kırılmadan demokratik modernitenin yeni bakış açıları yaratılamaz. Bununla birlikte hâkim zihniyetler kadın ve erkekleri cinsleriyle birlikte her cinsi kendi içinde de bir hiyerarşiye tabi tutmakta, yaşama bu gözlüklerle bakmaktadırlar. Örneğin iktidar olan kadını iktidar olmayan kadın ve erkeğin üzerindeki bir basamağa yerleş-

tirmekte, buna göre bir öncelik çizelgesi yaratmakta, tüm davranışları da buna göre şekillenmektedir. Bu tabi ki sınıf-şehir-devlet üçlüsünün bir yaratımıdır ve hala da geçerliliğini korumaktadır. Bunu aşmak demokratik modernitenin özgür eş yaşamını oluşturmakla mümkündür. İlişkilenirken, konuşup tartışırken hiyerarşik bir öncelik sırası oluşturmak iktidarın yaptığını arkadaşına yapmaktır ve bundan vazgeçmek öncelikle beyindeki ikilem dünyasını kırmakla olabilir. Nesneleştirmeyi yaratan ikilemli düşünüş kırılmadan mülkiyet zihniyetini kırmak mümkün değildir. Ve bu da başarılamazsa demokratik moderniteyi geliştirmek zordur.

Bunu kırmak için her iki cinsin de kendini an an sorgulaması, an an verili, kolay, alışılmış, rahat, basit, kazançlı olan ya da benzer gerekçelerle ortaya çıkan davranış kalıplarından kurtulması gerekmektedir. Örneğin bizde, erkeği eleştirmede daha temkinli olurken kadını rahat eleştirme yaklaşımı belli oranda aşılsa da, her iki cinsin de aşamayışından dolayı varlığını hala koruyan bir egemenlik yaklaşımıdır.

Benmezkerci yaklaşım erkekte ağırlıklı olarak görülürken iktidara bulaştığı oranda kadında da görülen bir durum olmaktadır. Kendi cinsini nesneleştiren, sıkça eleştirdiği hâkim iktidar tarzını kendi cinsine uygulayan, kendi cinsiyelle ortak dünya oluşturma yerine iş nerde bitiyorsa orda durmayı-dinlemeyi esas alan tarz aşılmadıkça değil kadın sistemi kurmak, kadın özgürlüğü hakkında söz söylemek dahi mümkün değildir. Bu hâkim sistem alışkanlıklarının aşılacak özgür eş yaşamın oluşturulması yaşamın birlikte yaratıldığına gerçekten inanmakla başlar. Nesneleşmeme mücadelesi verdiğini sanırken özneleşen ve iktidar zihniyetini kendinde derinleştiren örnekler az değildir. Buna düşmemenin temel şartı, demokratik modernitenin toplumsallığıyla her şeye yaklaşımdır. Nesneleşmeyeceksek de bu birlikte olacaktır.

Sınıf-devlet-kent üçlüsünün bozduğu zihinlerimizi doğal toplum paradigmasını yaşılar düzeyine getirmek demokratik modernitenin temel inşa hedefidir. Mevcut inşaları bozarak öze ulaşmak, özü yeni anlamlarla yoğurmak için kendini yeniden yaratmak şarttır. Kadın ya da erkekler

olarak kendi algılarımızı öyle bir yeniden yaratmalıyız ki, yaşamda iletişim kurduğumuz, ilişkilendiğimiz, birlikte toplum olduğumuz insanlar karşısında nesneleşmemek kadar hiçbir insan da bizim karşımızda nesneleşmemelidir. Bunun bir zirvesi olarak da kullaşmamalı, tanrı karşısındaki kulların acziyetine düşmemeli, hatta kendini tanrısalılaştıracak bir yol ayırımında olduğunu düşünmeli, hissetmelidir. Tanrılaşmanın ve kullaşmanın anti'si özgür eş yaşamı yaşamaktır. Tek başına olursa yine karşı olunan duruma düşmenin yolları açılmış olacaktır. Aslolan birlikte aynı duyguyu yaşamaktır.

Yaşam birlikte yaratılır, sorunlar birlikte göğüslenirken ihtiyaçlar da birlikte karşılanır. Kendini tek başına çözüm merkezi olarak görme, kendini tek başına sorun merkezi haline getirme zihniyetini de yaratmanın kaynağıdır. Bir şeyi tek başına yapmak insanın gururunu okşayabilir ama toplumsallık yaratmadığından bu gururun ahlaki ve politik toplumsallaşma bazında bir değeri oluşmaz. Zaten devlet de toplumun sorunlarını kendisinin çözeceği iddiasıyla iktidar kurmaktadır ki, devrim mücadelesinde bu tarzların sonucu olsa olsa devletçi zihniyeti büyütebilir. Bizde daha çok kendin merkezilik ve kendini tek güç merkezi yapma alışkanlıklarından kaynaklı kolektifleşememe, cinsiyelle ortaklaşmaktan ziyade kendini öne çıkarma ya da kadın ortaklığını formatik ele alma tarzında sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların aşılması, herkesle her şeyi yapma derinliğini yaratmakla mümkündür. Bu yaklaşımın kökeninde de kadını nesneleştiren yaklaşım vardır ve nesneleştirmek de mülkleştirmenin başlangıcıdır.

Bağımlılaştırıcılar Bağımlılaştırıcılar

Kadına ilişkin mülkiyet anlayışı terk edilmeden özgürlük gerçekleşmez. Kadının bağımlılaştırılması, bağlanılan erkeği de sisteme bağladığı için üzerinde önemli durulması gereken bir konu olmaktadır. Bağladığını zanneden erkeğin bağladığı nesneleşmiş insan aracılığıyla bağlanması gerçeğinin bilince çıkarılması özgürlük için devrimsel ilk adımlardandır. Bunu başarmak özgür yaşam inşasına başlama imkânı da vermektedir.

Kadın, kendini yaratma adımlarını güç-

lû atarsa, düşünsel, ruhsal, toplumsal olarak kendisi olabilir ve bu yolda ilerlemeler kaydederse, kendi kendini koruyabilecek gücü kendinde yaratırsa, kısa deyişle zihniyet yaratımıyla öz savunmasını yapabilirse, o kadına hiç kimse korumacı yaklaşmayacaktır. Eğer erkek, kadına korumacı yaklaşıyorsa, kadın özgür yaşamak istiyorsa kendini korumalık konumda tutan yaklaşımlarını sorgulamak, bilince çıkarmak ve aşmakla yükümlüdür. İnsan koruduğu şeyi sahiplenir, onu kendi mülkü yapar, üzerinde hak iddia eder. Kadınların bu konumdan çıkmaları özgürlük düzeyleriyle bağlantılıdır. Zira demokratik kurtuluşun ve özgür yaşam inşasının temeline yerleşen ilkelerden biri de kadının korumalık ve mülk konumundan çıkarılmasıdır.

Demokratik kurtuluşun gerçekleşme-

kodlama da her erkeğin kadın karşısında bir koca olabileceği şeklindedir. Aslında hâkim sistemin zihniyeti tüm kadınları fa-hişeleştirmektedir. Herkesin baba, abi, en nihayetinde koca olabildiği bir sistemde özgür yaşam olamayacağına göre, ancak mülkleştirilmiş bir yaşam mümkün olur. Korunmalık konumdan çıkmak, kendini koruyabilmekle mümkündür.

İkilem yaratan, yaratılmış ikilemli algıları kanıksayan, kanıksatan, normalleştiren, yenileyen, yineleyen, yumuşatarak benimseten, kılıflara koyarak meşrulaştıran hiçbir yaklaşım kabul edilmemelidir. Bu her iki cins için de geçerlidir ama nesneleştirilen ya da mülkleştirilen cins kadın olduğundan dolayı bu konuya daha fazla kadın dikkat etmelidir. Kendisini nesneleştiren, ötekileştiren, iradesini yok sayan ya da bir şekilde ikilem inşa ederek alt in-

İkilem yaratan, yaratılmış ikilemli algıları kanıksayan, kanıksatan, normalleştiren, yenileyen, yineleyen, yumuşatarak benimseten, kılıflara koyarak meşrulaştıran hiçbir yaklaşım kabul edilmemelidir. Bu her iki cins için de geçerlidir ama nesneleştirilen ya da mülkleştirilen cins kadın olduğundan dolayı bu konuya daha fazla kadın dikkat etmelidir.

si için özgür eş yaşam bir zorunluluktur. Ahlakı kemire kemire kendini vareden kapitalist sistemin panzehiri ahlakî, vicdanî, iradî bir çıkış yapmaktır. Günlük olarak kendini özgür gerçekleştirmenin bir şartı olan politikayı bilmek, anlamak ve politikasız olamayacağımızı, yaşayamayacağımızı bilmek zorundayız. Kendini korumalık durumda tutan kadın tabi ki kendini mülkleştirmeye de açık bırakan kadındır. Demokratik toplumda hiçbir erkek kadınlar için baba, abi, amca, koca rolünde değildir, olamaz. Çünkü bu roller, cinsel kırılmalar ardından ortaya çıkmış hâkim erkeklik rolleridir ve sürmesi de bu hâkim anlayışın kırılmayışıyla bağlantılıdır. Bunları aşmak karşılıklı bilinç ve özgürleşme çabasına bağlıdır. Kadın tabi ki bu konuda da öncüdür. Öncelikle kadın kendini bu konumdan kurtarmalıdır. Kadına verilen

şaların içine atan hiçbir davranışa, imaya, düşünme biçimine, çalışma tarzına izin vermemek gerekir. Bu durumlarda sessiz kalmak, mücadele yürütmemek ya da bir şekilde verili olanı değiştirememek ikilemin alt ucunda olma mahkûmiyetine katlanmak demektir.

Biyolojik cins durumunun kişiye toplumsal avantaj sağlaması hiçbir sınıfsal mücadelede görülmeyecek kadar acımasız bir durumdur. Fazlasıyla derin bir sorundur. Diğerleri aşılsa bu aşılamaz. Bir beyin, ağanın, kapitalistin varlığı elinden alınabilir ama bir erkeğin erkekliği (çok sınırlı istisnalar dışında) değiştirilemez, elinden alınamaz. Erkekliğin sonsuz bir üst sınıf olma algısı kesinlikle değişmez. Bu hem kadında hem erkekte değişmelidir. Erkekten kendisinin ve diğer hemcinslerinin düşüncesinin doğalında

doğru, makul ve akla yatkın olduğu algısı tereddütsüz oluşurken, aynı tereddütsüzlük kadın düşüncesine dair kuşkulu, güvensiz, sorgulayan ve aynı zamanda hep bir eksiklik, yetersizlik, yanlışlık arayan yaklaşıma dönüşmektedir.

Aynı yaklaşım kadın için de geçerlidir. Çoğu zaman bir kadın söylediği zaman normal görülen hatta duyulmayan, önemsenmeyen bir konunun bir erkek tarafından söylendiğinde yeni bir kıta keşfetmişçesine bir coşkuyla karşılanması da aynı sınıfsallığın alt sınıflar tarafından derinleştirilerek sürdürülmesidir. Kimi zaman erkeğin bir defa söylediği şeyi kadının birkaç defa söylemesi, buna göre bir

tedir. Tüm alt üst sınıflaşmalara karşıyız diyorsak kadın ve erkek somutunda oluşan binlerce yıllık sınıflaşmalara da karşı olmalı, bunları kendi kişiliklerimizde yıkmalıyız. Demokratik modernitenin inşasını kendimizden başlatmazsak başarıdan söz etmek de mümkün olmaz. Demokratik moderniteyi yaşamsallaştıracak olan kişilikler öncelikle zihniyetlerindeki cins statülerini kırmak durumundadırlar. Zihniyetindeki cins statüsünü (ezen-ezilen, kadın erkek) kırmayan ve farklılıkların eşitliği temelinde bir bakış açısına ulaşamayan kişiliklerin demokratik moderniteyi geliştirmesi beklenemez. Bir çağın kültürünü yaratmak için önce kendinde

Demokratik modernitenin inşasını kendimizden başlatmazsak başarıdan söz etmek de mümkün olmaz.

Demokratik moderniteyi yaşamsallaştıracak olan kişilikler öncelikle zihniyetlerindeki cins statülerini kırmak durumundadırlar. Zihniyetindeki cins statüsünü (ezen-ezilen, kadın erkek) kırmayan ve farklılıkların eşitliği temelinde bir bakış açısına ulaşamayan kişiliklerin demokratik moderniteyi geliştirmesi beklenemez.

enerji harcaması gerekmektedir. "Sakalım yok sözüm dinlenmiyor" sözü eski denilen, gülünen ama her şeye rağmen hala geçerliliğini koruyan bir sözdür. Hâkim cinsiyetçiliğin ördüğü zihniyete göre erkek bir defa söyleyince artık o söylem tarih olmaktadır. Kadının söylemi ise uçmaya, uçup yok olmaya hazırdır. Yok olmaması için tekrarlanması, yüksek sesle söylenmesi ve sıkı sıkı gerçek zemine bağlanması şarttır. Bunlar küçük örneklerdir ama ayrıntıları cins statülerini özgürleşmeyen kişiliklerin derinleştirdiğini göstermek açısından önemlidir.

Erkek Kimliği Neden Krizli Değildir?

Mevcut cins statülerinin doğallaştırılarak egemenliğin meşrulaştırılması algısı değişmelidir. Her tür hiyerarşiyi reddedecek kadar radikal bir özgürlük hareketinde bulunmak bizlere kendi cins statülerimizi de değiştirme gücü vermek-

o kültürün temel özelliklerini yaşatmak gerekir. Zaten demokratik modernitenin gelişmesi öncelikle demokrasi kültürünün özümsemesini gerektirir.

Demokratik modernitenin özgür eş yaşamı kadını krizli kimlik durumundan çıkaracak olan tek yaşam sistemidir. Krizli olmak nedir, kriz nasıl oluşmaktadır, krizi yaratan etkenler nelerdir ve kriz durumu nasıl aşılmalıdır? Neden bu sınıflı, hiyerarşik, devletçi sistemin krizini kadın yaşamaktadır? Neden erkek de köleleşmesine ve devletçi uygarlığın gazabına uğramasına rağmen krizli kimlik olarak adlandırılmamaktadır? Burada esas olan, insan enerjilerinin ele alınarak bu enerjinin toplumsal zemine, ilişkilere nasıl yansıdığı konusunda düşünceye ulaşmaktır. Bu durum, özgür toplumsallığı inşa ederken insanların nasıl katılacağı, hangi alana nasıl kendini katacağı, cinslerin enerjilerini nasıl yaşamla buluşturacakları anlamında

önem kazanmaktadır.

Önderliğimizin belirttiği gibi kadın enerjisi daha akışkan iken erkeğin enerjisi formsaldır. Daha akışkan olan kadın enerjisi kendine form aramalı mı yoksa oluşturmaları mıdır? Enerji ve form, özgür birleştikleri oranda oluş meydana gelir. Oluşmak, enerji ve formun özgür-irade birliğinden doğmaktadır. Bu kadının formlaşması erkekle oluyor demek değildir. Ya da erkeğin formu kadın enerjisiyle akışkanlık kazanıyor demek değil. İkisinin özgür birlikteliği çeşitlenerek kendini anlamlandırılan evrensel hakikati oluşturuyor. Kadın, bu anlamda sınıflı düzenin gelişiminden ve özgürlük iradesinde yaşadığı kırılmadan bu yana kendi enerjisinin akışkanlığını yaşayacağı alanlar bulamamıştır. Özgürlük demek olan enerjisini beş bin yıldır kendi karakterine uygun olarak formlaştırılmamanın sancısını yaşamaktadır. Verili formlar kadın enerjisini yaşam sahasına doğru katacak araçlar değildir. Bundan dolayı da krizli kimlik olarak kalmaya devam etmektedir.

Krizli olma bir doğum öncesi halidir. Bir oluşun biçim kazanması, somuta ulaşması arefesidir. Egemenlikli sistemlerle kendi doğasına uygun bir somut bulamayan kadın için beş bin yıllık bir hamileliğin sancısını yaşıyor demek abartı sayılmasa gerek. Bu konuyu özelde kadın için olduğu kadar, kadın kültürü için de ele almak gereklidir. Önderlik, "*kapitalist modernitenin sınırlarında büyüyemiyorum*" derken bu somutlaşamamayı, formlaşamamayı kastediyordu. Önderlikteki akışkan enerji özgürlük karakterli olduğundan, erkek egemenlikli sistem içinde form kazanamamaktadır. Bu yarım asırlık bir mücadele süreci içinde kendini devindirecek hâkim sistemin dışında, ondan tamamen ayrı olan kendini formunu yaratana kadar da sürdü. Dediğimiz gibi bu bir kültürdür. Kadında daha belirgin ve sorunsallaşmış haldedir. Kadın kendi formunu yaratmalıdır, verili form iktidar kökenlidir, erkek de ağırlıklı formsal olan varoluşunu enerjiye dönüştürmeli, kendini enerji akışkanlığında yaşama katabilmelidir. Kadın formunda toplumsallaşmak da diyebileceğimiz demokratik modernitenin inşası da bu anlamda kadının krizli kimliğinden kurtulmasıyla gerçekleşme yoluna girebi-

lecektir.

Doğadaki enerji kaybolmamakta, form değiştirerek devinmektedir. Bizde devinen enerjiyi nereye yönelteceğimiz konusu, demokratik modernitenin toplumsal ilişkileriyle, zihniyeti ve kurumlaşmalarıyla belirginleşmektedir. Kadındaki sürekli devinen bir ruh hali, erkekte çelişkisizlik olarak yansımaktadır. Tabi ki özgürlük hareketindeki hiçbir birey çelişkisiz değildir ama cinslerin toplumsal statülerinin yarattığı hâkim kültür erkekte çelişkisiz, rahat ya da sorunsuzmuş gibi davranmayı kodlamaktadır. Öyle olmasa dahi öyle görünmek en kolay olanıdır. Kadında ise tam tersidir. Hiçbir sorun yokken dahi bir şeyleri sorunsallaştırma gerçeği kadının yaşadığı binlerce yıllık formlaşamama durumunu izah etmektedir. Kriz sürmektedir. Ekolojisiyle, doğasıyla, toplumuyla, ahlakıyla... Kadın ise bunu hepsinden önce ve hepsiyle birlikte yaşayan cins olduğundan krizli kimlik olarak addetmek yanlış değildir.

Demokratik modernite, kadın enerjisinin kendi özsel varoluşuna en uygun formu kazandırma olasılığı sunmaktadır. Bugün devrim mücadelemizin geldiği en önemli aşama budur. Binlerce yıldır süren akışkanlık, ahlaki politik toplumla, demokratik konfederalizmle formlaşma olasılığı yakalamıştır. Erkek için de aynı değerlerde bir imkân ortaya çıkmıştır. Binlerce yıldır donmuş aklın hizmetinde olan erkek enerjisi, kendini iktidarların donmuş aklına kiraya vermiş olmaktan kurtarma şansını yakalamıştır demokratik moderniteyle. Binlerce yıldır yakalamadığı özgürlük enerjisiyle bütünleşme imkânını yakalaması, demokratik modernitenin erkeğe, kendi benliğini donduran formlardan kurtarma olasılığını vermesindedir.

Biz Nasıl Çoğalmak İstiyoruz?

Demokratik modernitede özgür eş yaşamı mümkün kılan bir diğer konu da kadınla çoğalma konusudur. Kadınlar olarak çoğalma konusunu gündemimize almak ve derinlikli olarak üzerine düşünmek zorundayız. Bizimle çoğalma nasıl olmalıdır? Biz nasıl çoğalmak istiyoruz? Biyolojik çoğalmaların araçsallığından kendimizi ne kadar kurtarabilmişiz? Dünya gerçeğindeki milyarlara varan biyolojik çoğal-

maların anlamsızlığı derinleştirmesinden hangi sonuçları çıkarmalıyız? Bu konular kadınların kesinlikle düşünmesi ve anlamsızlıklar yerine pozitif anlamlar koymasına gereken konulardır. Kadın karşısında biyolojik çoğalmak demek kadın üzerinden geliştirilen soykırımın uygulayıcısı olmaktır. Bu anlamda cinsiyet özgürlüğü için atılan adımların her biri soykırım karşısında bir duruşu ifade etmektedir.

Biyolojik çoğalmaların anlamsızlığı karşısında, anlamsal ve toplumsal çoğalmaları esas almalı, bu konu üzerine düşünmeliyiz. Eğer bulunulan ortamda sadece bulunmakla yetinilmiyorsa, demokratik modernitenin inşa görevlerini yerine getirmeyle, ilişkilerle ve yaşam duruşuyla anlam yaratılıyorsa ve toplumsal anlamda ürünler elde ediliyorsa, yeni toplumsallaşmamız olan özgür PKK'lileşme somut-

olacak olan yarınlar için vazgeçiyorsak onlar bizim canımızdan birer parça değil de nedir? Kendimizi hâkim sistemdeki insan üretme makinelerine dönüştürmeyeceğimize göre böyle bir çoğalmayı esas alarak kendi evrensel hakikatimizle bütünleşebiliriz.

Yine erkek arkadaşların, kendilerini biyolojik çoğalmaların donmuş formsallığından kurtarmaları gerekir. Kendi formlaşmaya yatkın yapılanmasını iktidarın onda kodladığı şekilde iktidara kullanırtmanın özgürlükle alakası yoktur. Özgürlük, iktidarın erkekte kodladığı donmuş akıl olan kalıplaşmış formlaşmayı aşmayı şart kılar. Bunu aşmamak kölelik demektir. Kadınlı çoğalmanın özgür eş yaşamın bir şartı olduğu gerçeği karşısında nasıl yaşamalı sorusunu sormak, anlamsal ve toplumsal çoğalmayı esas

Kendini ideolojik ve politik olarak üretmesi, fiziksel çoğalmayı değil zihinsel ve ruhsal güçlenmeyi sağlaması erkek açısından demokratik modernitenin inşa gücü olmayı getirecektir. Kadını anne, eş, kız kardeş ya da dost, ahbap, sevgili, sevgili potansiyeli olarak görmek aşılması gereken bir bakış açısıdır.

laştırılıyorsa, orada anlamsal ve toplumsal çoğalmadan söz edilebilir. Anlamsal ve toplumsal çoğalmanın olduğu yerde, insanlar biyolojik çoğalmanın öldürücülüğüne düşmezler. Çünkü bu çoğalma biçiminin anlamsızlığı çoğalttığını koskoca bir evren tarihinden bilmektedirler.

Çoğalma konusuyla birlikte, özgürlük mücadelesinde öncülük rolü üstlenen kadınların biyolojik değil de toplumsal ve ekolojik doğurma üzerine yoğunlaşması gerekir. Böyle çoğalmak bize anlam katar ve bizdeki anlamı büyütür. Her arkadaş çalışma alanında kendini bir ana rolünde görmelidir. Zaten devrimciler tüm çocukların anası ve babası sayılır. Bir anlamda sosyal ebeveynlik de diyebiliriz devrimciliğe. Örneğin şimdi biz devrimcilerin binlerce, yüz binlerce çocuğu vardır. Onların geleceğinden kendimizi sorumlu görüyorsak, onlar için savaşıyor, mücadele ediyorsak, bugünden onların bugünü

almak demokratik modernitenin özgür erkek şekillenmesinin de bir şartıdır.

Kendini ideolojik ve politik olarak üretmesi, fiziksel çoğalmayı değil zihinsel ve ruhsal güçlenmeyi sağlaması erkek açısından demokratik modernitenin inşa gücü olmayı getirecektir. Kadını anne, eş, kız kardeş ya da dost, ahbap, sevgili, sevgili potansiyeli olarak görmek aşılması gereken bir bakış açısıdır. Tüm bu tanımlamalar cinsiyetçilik eksenli gelişen yaklaşımlardır. Bu aşıldığı oranda kadınlı yoldaş olunabilir. Kadınlı yoldaş olmanın temelinde kadınlı felsefi temelde ilişkilendirme vardır. Kadınlı düşünce düzeyinde bir ilişki geliştiremeyen, hakikat bütünlüğünü paylaşamayan, anlık zevklerin ya da adı dahi konulmayan gizli tatminlerin konusu yapan yaklaşımların aşılması devrimseldir. Bunlar aşıldıkça demokratik modernite gelişebilir.

PKK toplumsallığı bizim yeni toplum-

sallığımızdır ve bizler de kendi soyumuzu sürdürmenin, kendi toplumsallığımızı çoğaltmanın doğru ve sonuç alıcı yöntemlerini bulmalı ve somutlaştırmalıyız. Demokratik modernite, bizlere özgür insan soyunu sürdürmek için neler yapmamız gerektiğini söylemektedir.

"Öncelikle soy sürdürümünü, çoğaltmayı esas almayan, evrensel insanlık idealine uygun, gezegendeki diğer canlıların varoluşunu gözetken ekolojik bir eş yaşam kavramına ihtiyaç vardır. Toplumun vardığı evrensel düzey kadınla özgür yaşamayı zorunlu kılmaktadır. Gerçek sosyalizm ancak kadınla özgür yaşam temelinde inşa edilebilir. Sosyalizmin önceliği (sonralığı değil) kadınla özgür yaşam düzeyini mutlaka tutturmayı gerektirir."

bir diğer konu da aşk konusudur. Demokratik modernitenin aşk anlayışı platonik aşktır. Filozof Platon'un idealar dünyası formülü, buradaki aşkı da anlatmaktadır. Platonik aşk konusunda da yanılığın yaklaşımları vardır. Ortaokul yıllarındaki, karşılıksız, kimseden habersiz aşklara platonik denmiş olması bu yanılığın temelini oluşturmaktadır. Önderliğimiz "platonik aşk fikir ve eylem aşkıdır" diyerek kavramın gerçek anlamını ortaya koymuştur. PKK tarihi bu anlamda platonik aşklar tarihidir diyebiliriz. Düşünce ve eylemde zirveleşen bir toplumsallık-birliktelik yaşayan kişi, birlikte olduğu kişilerle özgür eş yaşamı geliştirme imkânını da sağlamış demektir. Önderliğimizin düşünce aşkı, özgür ülke ve özgür insan yaratma eyleminde zirveleşmiştir. Biz özgürlük militanları da kendimizi bu aşkın ürünleri sa-

Kadın açısından da vazgeçemeyeceği tek şey toplumdaki öncü rolüdür. Kadın rolsüzleştirilerek öldürülmektedir. Kadın enerjisi, güzelliği, estetiği ya da kadının evrensel hakikati kapitalist sistemin güncel çıkarlarında öğütülmekte ve erkek iktidarının hammaddesi haline getirilmektedir.

Bizler, Önderliğimizin Platonca Aşkının Ürünleriyiz

Kadın açısından da vazgeçemeyeceği tek şey toplumdaki öncü rolüdür. Kadın rolsüzleştirilerek öldürülmektedir. Kadın enerjisi, güzelliği, estetiği ya da kadının evrensel hakikati kapitalist sistemin güncel çıkarlarında öğütülmekte ve erkek iktidarının hammaddesi haline getirilmektedir. Tam da burada kadının bir demokratik uygarlık gücü olduğu görülmektedir. Merkezi uygarlığın onsuz yapamadığı, ondan beslendiği ve buna rağmen onu inkar ettiği bir demokratik uygarlık gücüdür kadın. Bu demokratik uygarlık gücü ne kadar kendi özgür tercihlerini yapabilecek düzeye gelirse o kadar güzelleşebilir, anlam kazanabilir ve ilk kırılmadaki rolünün tersi rolü de aynı şekilde oynayabilir.

Demokratik modernitenin inşasında özgür eş yaşam konusuyla bağlantılı önemli

yabiliriz. Bizler, Önderliğimizin Platonca aşkının ürünleriyiz. Ancak Özgürlüğe âşık olanlar mücadele doğurabilir ve bizler de mücadelenin, özgürlük anasından doğan militanlarıyız.

Düşünce ve eylem aşkını somutlaştırma istemi, yoğun ahlaki, politik mücadeleyi şart kılmaktadır. İdeolojik bir güç yaratmak kadar ahlaki gücü toplumun politikleşmesinde ve özgürleşmesinde görmek evrenselliğini kendi somutlarında gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Biyolojik ya da kölelik temelli ilişkiler özgür aşk ilişkisi olamazlar. Önderlikteki aşk, özgürleşmiş insanın kendi toplumsallığıyla yaşayacağı bir kolektif özgürleşmeyle mümkün olan özgür eş yaşam gerçekleşmesidir. Bu potansiyelin öldürüldüğünü gördüğü zaman ise bunu yaratma savaşına yönelmenin amansız kararlılığıdır. Önderliğimizin kendi mücadelesinin temelinde duygular savaşımını yerleştirmesi

de bu potansiyeli açığa çıkarma kararlılığından kaynaklanmaktadır.

"Bana göre bu ilişkinin tek izahı, yitik ülkenin ve kaybedilmiş toplumsal kimliğin aşkının gerçekleşemeyeceğidir. Olup bitenler bu gerçeği doğruluyor. O yıllar aşkın asla gerçekleşmeyeceği yıllardı. Zaten Aram'ın dinlediğim müzik parçası da bu imkânsızlığı anlatıyordu. Bu koşullarda aşkın gerçekleşemez oluşuna duyduğum büyük öfkeyle PKK ve devrimci halk savaşı inşasına giriştiğimi belirtebilirim. Çalışmalarına çok sayıda kadın katıldığında, kendileriyle yaşadığım kolektif aşktı. Bireysel aşk koşulları yoktu. Benim dışımda PKK içinde ve dışında sayısız kişinin denediği bireysel aşka hiç cesaret edemedim."

Kadınlaşmak İnsanlaşmaktır

Önderliğimiz bir ömrün tamamına yer-

Zerdüşt'ün ziraat tutkusuna ve hayvan dostluğuna (ilk vejetaryen) dayanır, bu tarihsel kişiliklerden ve toplum gerçeklerinden ilham alarak İŞLERİME koyulurdum. İşlerimin sayısı düşünülemez kadar çok olurdu. Hemen köy komüncülüğünden işe başlayabilirdim. İdeale yakın bir köy veya köyler komünü oluşturmak ne kadar coşkulu, özgürleştirici ve sağlıklı bir iş olurdu! Bir mahalle veya kent komünü, konseyi oluşturmak ve çalıştırmak ne kadar yaratıcı ve özgürleştirici olurdu! Kentte bir akademi, bir kooperatif, bir fabrika komünü oluşturmak nelere yol açmazdı ki! Halkın genel demokrasi kongrelerini, meclislerini oluşturmak, bu kurumlarda söz söylemek, iş yürütmek ne kadar kıvanç ve onur verici olurdu! Görülüyor ki, özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel

Önderliğimiz bir ömrün tamamına yerleştirdiği duygular savaşımı konusunu yaşamın özgür yaşanması şartıyla bütünleştirmiştir. Önderlik gerçeğinde yaşamı konu alan her şey "Aşk tam bir siyaset işidir" belirlemesinden "Ben bir aşk işçisiyim" belirlemesine kadarki zihniyet devrimlerinde yerini bulmuştur.

leştirdiği duygular savaşımı konusunu yaşamın özgür yaşanması şartıyla bütünleştirmiştir. Önderlik gerçeğinde yaşamı konu alan her şey "Aşk tam bir siyaset işidir" belirlemesinden "Ben bir aşk işçisiyim" belirlemesine kadarki zihniyet devrimlerinde yerini bulmuştur. En son "Kültürel Soykırım Kiskacındaki Kürtleri Savunmak" adlı savunmasında da yaşamı yeniden kurarken neler yapacağını bizlere söyleyen de aynı vurgu ile tamamlamaktadır.

"Mesela ben olsaydım, kendi köyüme, Cudi Dağına, Cilo Dağı eteklerine, Van Gölü çevresine, Ağrı, Munzur ve Bingöl dağlarına, Fırat, Dicle ve Zap kıyılarına, Urfa, Muş ve Iğdır ovalarına kadar yolum nereye düşerse düşsün, her yerde sanki korkunç tufandan çıkan Nuh'un gemisinden inmiş gibi davranır, İbrahim'in Nemrutlardan, Musa'nın Firavunlardan, İsa'nın Roma İmparatorlarından, Muhammed'in cehaletten kaçmaları misali kapitalist moderniteden kaçır,

de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!"

Toplumsal namus sözünü ahlakiliğin, akıl ile politikliğin ve aşk ile de yaşam enerjisinin süregelen akışkanlığının anladığı bu bölümlerin her bir cümlesi başlı başına bir özgür yaşam kurma perspektifidir. Aşk, toplumun birbirinin varlığını koruyarak ve özgürlüğünü garanti altına alarak geliştirdiği duygusal zekanın devrimidir aynı zamanda. Ve bunsuz yaşamı düşünmek mümkün değildir.

Demokratik modernite özünde kadın modernitesidir. Ve kadın modernitesini yaratmak için erkek egemenliğiyle yaratılan modernitenin karşısında durmak, karşıtlık yapmayı özgürlük ahlakının ilk ve vazgeçilmez şartı kılmak gerekmektedir. Demokratik modernite, yıkmak kadar yapmak üzerine düşünmeyi, pozitif görevleri ön plana çıkarmayı gerektirir. Bu anlamda kadın modernitesini geliştirmek

için kadın ahlakının geliştirilmesi, felsefesinin ve biliminin yapılması şarttır.

Demokratik modernitede özgür eş yaşamı geliştirmenin ilk ve temel koşulu kadın bilimi dediğimiz jineolojiyi geliştirmektir. Kadını bilmek yaşamı bilmektir. Kadınlar ve erkekler, kadını bildikleri oranda yaşamı da bilme kapasitesine ulaşırlar. Kadını temel almayan sosyal bilimlerin bilgisizliği, yaşamsal cehaleti, toplumsal körlüğü derinleştirdikleri bilinmektedir. Bunu aşmanın yolu kadın bilimini geliştirmek ve bu yolla yaşam cehaletini özgür bilmelere dönüştürmektir. Kadın bilimi yanında kadın ahlakı ve kadın felsefesi

koymak, kadın modernitesinin ilk ve en sağlam adımlarını atmaktır.

Toplum olarak kadınlaşmak demek toplumsallaşmanın yaratılarak insanlaşmanın, dolayısıyla kültürün, dilin, tarihin, ahlakın, politikanın, komünalitenin ve insanî birçok değer oluşturulduğu ilk devrim olan ana kadın devriminin çizgisine girmektir.

Bu anlamıyla kadınlaşmak insanlaşmaktır. Erkekler ve kadınlar olarak "jin, jıyan, azadi" sloganını benimsiyorsak sloganın felsefesine yoğunlaşmalı ve anlam derinliğini kavrayarak yaşam kuramımızı oluşturmalıyız. Bununla bağlantılı olarak

Toplum olarak kadınlaşmak demek toplumsallaşmanın yaratılarak insanlaşmanın, dolayısıyla kültürün, dilin, tarihin, ahlakın, politikanın, komünalitenin ve insanî birçok değer oluşturulduğu ilk devrim olan ana kadın devriminin çizgisine girmektir.

Bu anlamıyla kadınlaşmak insanlaşmaktır. Erkekler ve kadınlar olarak "jin, jıyan, azadi" sloganını benimsiyorsak sloganın felsefesine yoğunlaşmalı ve anlam derinliğini kavrayarak yaşam kuramımızı oluşturmalıyız.

konuları da geliştirilmesi gereken konulardır. Kadın modernitesini geliştirmenin yöntemi de kadın olacaktır. Yaşamı, bir dantel inceliğinde ilmek ilmek örmektir kadınca olmak. Bununla birlikte bu faaliyetlerin yaşamın vazgeçilmezi değerinde ele alınması, şehit Sarya'nın Önderlikle diyaloglarında Önderlik tarzı için söylediği gibi, her güne küçük küçük başarılar sığdırarak yaşamın tamamını birbiriyle örülen bir başarılar zincirine dönüştürmek, kadın modernitesinin inşası için kaçınılmazımızdır.

Kadın modernitesinin inşası zihniyette başlamalıdır. Kadınlı ilişkilendirilen negatif algıların silinerek yerine pozitif anlamların konulmasıyla işe başlanmalıdır. Toplumsal karşılaşmayı reddetmek ve onun karşısına toplumsal kadınlaşmayı

jinbûyin=jînbûyin birlikteliğinin bir özgür eş yaşam hakikati olduğunu bilmek durumundayız.

Kadınlaşmak=yaşamlaşmaktır. Bunu anlamak özgür eş yaşamı anlamaktır. Kadınlaşmak, özgür eş yaşamı doğasına en uygun tarzda yaşayacak insan olmaktır. Erkeği özgürleştirecek olan da insanlaştıracak olan da kadınlaşmayı başaran kadın olacaktır.

Yaşam adına insan toplumuna attığımız ilk adım eş yaşama ilişkin olmalıdır. Hiçbir yaşam alanı eş yaşam alanı kadar temel ve belirleyici özelliğe sahip değildir. Ekonomiyi, devleti temel ilişki saymak modernite sosyolojisinin bir saplantısıdır. Ekonomi de, devlet de sonuçta eş yaşamın araçları konumundadır. Eş yaşamlar ekonominin, devletin, dinin hizmetinde olamaz. Tersine devlet, din ve ekonomi eş yaşamın hizmetinde olmak durumundadır. Ancak bunun tersi tüm modernite sosyolojisini kaplamıştır. Tüm bu anlatımın gereği olarak ilk ilmi yapılması gereken alan, eş yaşam alanı olmalıdır. Çok ilkel bulunan ilkçağ mitolojisi ve dinlerinin kendilerini hep bu alanla başlatmaları boşuna olmayıp toplumsal hakikatle ilgilidir. Eş yaşam, özellikle kadın etrafında geliştirilecek bilim, doğru sosyolojiye atılmış ilk adım olacaktır.